

**ЛЮБЕН ХРИСТОФОРОВ**  
**СЪКРОВИЩАТА НА**  
**ДЯВОЛСКАТА ПЛАНИНА**

[chitanka.info](http://chitanka.info)

## ПЕТРОЛ И КРЪВ

Прекарвахме края на отпуската си в една барака на десния бряг на грамадното езеро Меракайбо, оградено на югоизток от Сиера де Мери́га и на запад от Сиера де Периха. Сребърна мъгла се стелеше по водната повърхност. Лъчите на изгрева галеха върховете на Сиера де Периха и се спускаха по наклона на планината към долината, залята почти изцяло от езерото.

На отсрещния бряг между гъстата тропическа растителност се издигаше гора от сондажни стоманени кули и петролни резервоари. Широко асфалтирано шосе опасваше езерото, провираше се между блатистите места и скалите и свързваше в елипса град Лагунилас, арсенала на петролната индустрия, с града Меракайбо, отстоящ на 15 километра — точно на канала, през който минават океанските танкери, натоварени със земно масло за рафинериите на остров Кюрасао. Нашата барака, направена от огнеупорни материали, се намираше пред малка палмова горичка на стотина метра от шосето и езерото.

Живеехме в един очарователен свят от гъста тропическа растителност, в който единственото неудобство беше отвратителната миризма на плуващото по езерната повърхност земно масло, изпуснато от сондите като много мръсно. За сметка на това обаче наоколо не можеха да виреят никакви комари.

Оставаха ни още 20 дни, през които можехме свободно да разполагаме с времето си. Тая сутрин Иван Горилата и Игор Незнакомов се качиха на моторницата и отидоха на лов към южния край на езерото. Ние с Мартин Ларсензвей решихме да се разходим до Лагунилас да се позабавляваме и проверим за писма. Оставихме на приятелите си бележка да ни последват, когато се завърнат.

Мъглата беше се издигнала високо.

Широкото шосе блестеше като лента до завоя на голямата скала. Ние четиримата представлявахме една от групите на петролния концерн „Пантепек“ и можехме да се движим необезпокоявани от никого във всички посоки в областта на езерото — главната база на

английската и американската петролна индустрия. Проникването на чуждо лице без разрешение в която и да било точка на езерото означаваше сигурна смърт. Моторизирана охрана, въоръжена до зъби, кръстосваше денонощно по шосето и езерото. Секретни сигнали, инсталирани високо по склоновете на Сиера де Мерида и Сиера де Периха, предупреждаваха, ако някой чужд агент се опита да проникне в базата. Нощем силни прожектори осветяваха непрекъснато и най-затънтените кътчета в джунглите и блатата. Достатъчно беше да засвири сирената за тревога, за да се вдигне на крак армията от въоръжени с автомати и бомби пазачи. Този край представляваше държава в държава и тук всеки ден се проливаше и изсмукваше кръвта на десетки невинни хора.

Мартин Ларсензвей изкара от гаража нашия форд и ме подкани с клаксона да изляза за тръгване. Поставих си предпазните умбралови очила срещу силното слънце и отворих вратата. В същия миг пред нас в езерото профуча една червена моторница на охраната и спря зад скалата. Докато разберем какво става, моторницата се появи отново и изчезна към Лагунилас, Мартин Ларсензвей се обърна към мене:

— Лабо, да се прекръстим за грешната душа на непознатия.

— За кого — попитах, — за какъв непознат? Мартин Ларсензвей се прекръсти и каза:

— Не видя ли моторницата на копоите! Тя спря някъде на брега пред нас. Светили са маслото на някого и избягаха.

— Вярно бе, я карай, дано можем да го спасим — сепнах се аз.  
— Не чух гърмеж.

— Те са стреляли, със заглушители на револверите и положително са го доубили. Много късно е за нашата помощ. После, не забравяй, че те отнякъде ни наблюдават с далекоглед. По-добре да си гледаме нашата работа. Качи се да вървим. И без това след малко ще пристигне властта да констатира, че някакъв пияница е преминал в забранената зона.

Нашата кола имаше по ръба си червена лента с бели звездички и отдалеч още всеки можеше да разбере, че принадлежи на „Пантепек“. Така че, без да губим време, с пълен газ се спуснахме по гладкото шосе. На завоя, срещу високата скала край шосето, до канавката лежеше по гръб непознат човек с разперени ръце. Беше обут с високи над коленете ботуши и облечен в зеленикави дрехи, сливащи се с

околната растителност. Беше вече издъхнал. По главата и тялото му личаха много рани. Кръвта беше се съсирила по устата му. От десния джоб на самото му се подаваше полупразна бутилка джин. Познат трик на охраната за замаскиране престъпленията си.

— Ясно — промълви Мартин Ларсензвей, — те са го следили, когато е слязъл на шосето, поставили са заглушителите на револверите си и са го убили. Тук ние нищо не можем да направим. Да се махаме, и то веднага.

Горещината се засилваше. На два километра пред Лагунилас ни срещна моторизиран патрул и ни спря. Войникът, който караше мотоциклета, попита:

— По шосето всичко в ред ли е?

Ядосан, Мартин Ларсензвей му отговори:

— Защо питаш? Нали знаеш вече, че има убит човек на десетина километра оттук. Идете и го приберете, да не го изядат хищниците.

Войникът се усмихна, поздрави й се отдалечи.

— Знаеш ли, Лабо, тия полицаи не си дават труд да проверяват самоличността на лицето, което убиват. Така хората изчезват по мистериозен начин. Тия два мата отиват да ликвидират окончателно убийтия. За убийството им е съобщено от моторницата и те бързат да унищожат уликите на извършеното престъпление. След като претърсват и обера трупата, ще му вържат голям камък и ще го хвърлят в езерото.

Стигнахме в Лагунилас с понижено настроение. Понеже очаквахме писма, отидохме направо в канцеларията на „Пантепек“. Централното управление в Каракас знаеше, че се намираме тук и секретарката редовно ни препращаше кореспонденцията. Едва отворихме вратата на канцеларията и секретарката зарадвано скочи. Оказа се, че трябва да се явим веднага при директора. Без да чукаме на вратата, влязохме в кабинета на директора, мистер Инграм. Той говореше по телефона, затова само ни махна с ръка да седнем и почакаме. Директорът викаше в слушалката с все сила, така че можеха да го чуят и умрелите.

— Не, не съм съгласен с вас, докторе. Щом вие сте знаели, че има болни от дизентерия и анкилостомиаза, защо не сте взели мерки, а чак сега ми съобщавате, че имало много смъртни случаи. Колко болни имате от тифус? Значи смъртността се увеличава. Утре вероятно ще ми

съобщите, че се е появила и жълтата треска... Какво мога аз да направя? Нищо! Микроскопически изследвания направихте ли да откриете причината на тия заболявания... Да, разбирам ви. Мочурищата във вътрешността значи не сте обезвредили? Тогава си пригответе багажа — уволнен сте. Изпращаме веднага всички разполагаеми лекари от американската флота в Маракайбо. Какво? Много умирали ли? Че нека умират! Заради това не можем да оставим работата си... Техническият директор ще пристигне след четири часа на обекта с нови работници. Тук ги имаме с хиляди — други нека умират. Стоп! В момента при мене има хора, на които трябва да предам много важно съобщение.

След като затвори телефона, мистер Инграм изведнъж се промени, усмихна се любезно и се обърна към нас. Заприлича ми на опитен актьор, който ловко може да смени маската си само за секунда.

— Да знаете само как ви търсихме. Добре че дойдохте сами. Трябва незабавно да заминете за Каракае. Възлагат ви някаква много сериозна задача, за която не можели да намерят друга подходяща група геолози. Кога заминавате? Аз съм на ваше разположение.

Директорът стана от бюрото си и отиде до секретния шкаф, отвори го, извади чаши и бутилки и тържествено ни покани да си изберем нещо за пиене. Очевидно дори и всесилният мистер Инграм, директор на най-големия петролен обект, се вълнуваше, въпреки опитите му да се държи спокойно. Разбрах, че той на всяка цена иска да узнае кога ще заминем за Каракас, та да съобщи за нашето пристигане.

От години не беше се случвало да ни търсят, преди да е изтекла нашата почивка. Учудени и разтревожени, ние мълчахме. В кабинета надвисна тягостна атмосфера. Мистер Инграм повтори поканата си и сам си наля чаша английско уиски. Телефонът звънна слабо и после всичко утихна. Чувахе се само далечната сирена на петролоносач.

Всесилният директор усилено търсеше разрешение на главния въпрос: как да ни накара да тръгнем веднага за Каракас. Той застана с гръб към нас и се престори, че гледа долу на улицата. Всъщност той ни наблюдаваше през стъклото на прозореца, зад което имаше дебело кадифено перде. Мартин Ларсензвей ме погледна с тревога, присегна и взе една бутилка ямайски ром, напълни две чаши и очакваше да кажа

нещо. Това само увеличи нетърпението на мистер Инграм, който се обърна неочаквано и пожела да се чукуем.

— Времето напредва. Часът е близо 12. Каня ви на обед в къщи, там ще си поговорим. Къде са другарите ви?

— Те отидоха рано тая сутрин на лов, но им оставихме бележка да ни следват тук — отговорих аз.

— Отлично! Ние да вървим, аз ще наредя да ги търсят из езерото и да им съобщят, че ги чакаме — каза директорът и се свърза със секретарката.

Докато той даваше заповед на патрулите на всяка цена до един час да намерят Иван Горилата и Игор Незнакомов, Мартин Ларсензвей ми прошепна:

— Отнасят се с нас като с шахматни пешки. Нали в Каракас са Сомерс и Питърс, геолозите на Стандарт Ойл. Защо не търсят тях за новия си план, а нас? Изглежда, че пак ще ни натикат в някоя опасна история. Тая вечер ще ни бъде последната. Да я прекараме, както ние си знаем. Кой знае дали няма да оставим кокалите си тоя път някъде в джунглите. Нека само да пристигне Игор Незнакомов. Ще накараме всички в кръчмата да ни ръкопляска. Знаеш ли какво? Утре рано можем да тръгнем оттук с техния кадилак. Ще го кара Иван Горилата й ще стигнем в Каракас, преди нашата скъпа секретарка Мерцедес да напусне бюро то си. Там ще продължим Дионисиевия празник.

— Е, тръгваме ли? — прекъсна ни директорът. — Вън ни чака моята кола. Наредих, щом се явят останалите хора от вашия тим, да ги изпратят в къщи.

Във вилата на мистер Инграм цъфтяха разноцветни гладиоли и лалета. Главната алея приличаше на тунел от преплетени дървета и лиани. Посрещна ни цяла глутница маймуни, които наскочаха в автомобила и ни откраднаха шапките. Вързани на халки, папагали се разпищяха и увиснаха на синджирите. Две черни рунтави кучета допълниха кортежа от посрещачи. Някакъв японец отвори вратата на колата и изтича да съобщи за нашето пристигане. Мистер Инграм вече беше забравил, че на другия бряг на езерото Меракайбо в тоя момент може би умираха стотици хора, разкъсвани от кървава дизентерия. Той си потърка доволен ръцете и ни представи на една изящна пеперуда, която нарече мисис Инграм. После нареди да сервират напитки, докато чакаме идването на Иван Горилата и на Игор Незнакомов. За него вече

не съществуваше външният свят. Очевидно мисис Инграм се бореше чрез своята предизвикателна външност да запази благоволенieto на мистер Инграм. Всеки сантиметър плът под тънката копринена рокля подчертаваше една изтънчена женска чувственост. Благоверната съпруга искаше на всяка цена да ни покаже какво приятно съкровище представлява за нея мистер Инграм. Обаче премреженият поглед, с който ни изглежда, доказваше ясно, че тя скучае в обществото само на стария джентълмен. Прекрасните ѝ очи плуваха в неѝ. Матовото и лице говореше, че животът ѝ е минал без много злополуки и сътресения. Кораловочервените устни се отвориха в полуобещаваща усмивка.

Мистер Инграм разтвори обятията си и ни покани да седнем. Японецът се яви в рамката на отворената врата и вкара наредена с напитки маса на гумени колелета. Поклони се дълбоко и почна да изрежда гамата на най-фините и скъпи питиета. Но ето че отвън се чу странен вик, в който нямаше нищо човешко. Изскокнахме всички на терасата. На плочника до алеята лежеше дрипав креол. От главата му течеше кръв.

Един полицаѝ се беше навел и го дърпаше към изхода. Нещастникът се опитал да влезе във вилата и да говори с мистер Инграм за работа. Полицаят го посрещнал и след предупреждението да се махне му нанесъл по главата силен удар с желязна палка. Всяка капка петрол на „Пантепек“ във Венецуела струваше капка човешка кръв.

След тоя втори случай от сутринта всяко най-фино питие, сервирано под егидата на „Пантепек“, ни се струваше отвратително. Восъчното лице на мистер Инграм не промени цвета си. Прозрачната пеперуда отиде до рояла си и засвири „Мечтание“ от Шуман. Мартин Ларсензвей скри лицето си зад едно списание. Маймуните се накачиха по железните решетки на прозореца и ни гледаха. Позвъня телефонът. Оказа се, че Иван Горилата и Игор Незнакомов са на път за вилата.

Появяването на нашите двама другари привлече веднага сериозно вниманието на красивата пеперуда, която досега небрежно се вслушваше в разговора ни. Мистер Инграм не можа да сдържи нетърпението си, веднага обясни на новите си гости защо ни е извикал и запита кога точно можем да тръгнем за Каракас. Иван Горилата взе

един голям банан, счупи го на две, впи очите си в разголения бюст на красивата жена и отговори с насмешливо спокойствие:

— Не по-рано от двадесет дни.

Това вбеси мистър Инграм. Той не беше научен да му се противопоставят, обаче съумя да се овладее. Само в гласа му се проявиха високомерно-студени ноти.

— Съветвам ви да не бързате с отговора си. Помислете по-добре за евентуалните неприятности, които ви очакват. Струва ми се, че е по-добре да се посъветвате с приятелите си.

Мисис Инграм, свикнала с раболепните поклони на всички към съпруга и, наблюдаваше очарована този мургав мъж с изпъкнали скули, широки плещи и силни дълги ръце. Някакво ново чувство преобрази лицето ѝ, опъна стройното ѝ тяло, разшири зениците ѝ. Японецът вече нареждаше в съседния салон приборите за кафе. Когато станахме, за да минем в салона, домакинята хвана Иван Горилата под ръка. Оранжевата тънка коприна на роклята ѝ сякаш беше впитана в тръпнещата женска плът. Красавицата вдигна глава към спътника си и с нежен укор му прошепна:

— Не бъдете толкова жесток, защото ще злепоставите съпруга ми. А и за вас не е безопасно да се шегувате с „Пантепек“.

Обаче очите ѝ говореха друго: „Останете, останете!“ Директорът чу думите ѝ, видя погледа ѝ, но мина безучастно напред, като че не бе разбрал нищо. Аз вървах последен и единствен можах да видя как дясното бедро на мисис Инграм се прилепи плътно до крака на кавалера ѝ.

В салона мистър Инграм ни се извини, че има за десетина минути някаква неотложна работа. Преди да излезе, той едва забележимо кимна на съпругата си. След няколко минути и тя безшумно изчезна. Ясно. Директорът искаше тактично да ни остави сами, за да обмислим заповедта.

— Какво ще правим сега? — обърна се към нас Игор.

— Какво ще правим? Ние сме в законен отпуск и никъде няма да ходим — лесно отговори Иван Горилата. — Още повече че мен ми харесва тук. И той многозначително се засмя.

— Стига си вършил глупости — недоволно се намръщи Мартин Ларсензвей. — Знаеш много добре, че лесно могат да ни принудят.



Или искаш веднага да изгубим местата си и да тръгнем по просия из Венецуела.

— Ако изобщо можем да го направим — намесих се и аз. — На „Пантепек“ ръцете са дълги и ще ни настигнат навсякъде. Струва ми се, че по-добре е да приемем.

— Всъщност ние не знаем за какво ни викат — каза вечният оптимист Игор Незнакомов. — Може да е само за някаква консултация.

Ние недоверчиво вдигнахме рамене. Всички отлично познавахме методите на нашите шефове.

— Каквото и да е, трябва да тръгваме — процеди Мартин. — Какво да правим? Такава кучешка съдба сме си избрали.

Замълчахме. Всъщност ние бяхме лишени от избор и знаехме това много добре. Неволно погледите ни се насочиха към Иван Горилата.

— Какво ме гледате — намръщи се той. — Да не би да се разделя с вас. Като сте решили, ще тръгваме.

Съпрузите се върнаха. Мисис Инграм седна на роя ла и засвири някакъв тържествен марш. Тя удряше силно с тънките си пръсти, сякаш искаше да заглуши риданията на незадоволената си душа.

Звуковете изведнъж отлетяха през отворения прозорец и заглъхнаха, понеже Иван Горилата стана и се приближи до рояла. Тя загуби себе си и не можа да продължи. Погледите им се срещнаха, пламнаха от един и същ огън. Мистер Инграм също стана, приближи се до Иван Горилата, постави дясната си ръка на рамото му и го попита:

— Какво решихте?

— Утре призори заминаваме — беше късият отговор.

— Браво — потупа го по рамото мистер Инграм.

В тоя момент мисис Инграм удари силно последния акорд, стана, каза „гуд бай“ и напусна салона с наведена глава. Ифигения загуби играта. Мистер Инграм беше стар и все пак отмъстителен джентълмен.

Отново се намерихме в нашата кола. Само че сега пътувахме обратно за бараката. Трябваше да се приготвим за заминаването. Игор Незнакомов, който уреждаше увеселителната част на нашия живот, преобразен от някакво приятно хрумване, каза:

— Какво ли ни готвят в Каракас? Сигурно някоя нова задача, която не смеят да поверят на Сомърс. Ние сме си спечелили с нашата упоритост славата на непоправими и само в нас имат доверие. Спомняте ли си, че след последната ни експедиция по горното течение на реката Ориноко и реката Вентури председателят на управителния съвет каза, че никой досега така точно, добросъвестно и за толкова късо време не е извършил възложената му задача. Затова злият дух в мене ми подсказва тая нощ да се напия. Съгласни ли сте?

— Това решение ние взехме с Мартин, преди вие да дойдете — намесих се аз. — Иван има думата. Предполагам, че и той има нужда от наливане, за да уравни настроението си.

— В Лагунилас има само ресторант. А вертепите не са за нас — приключи разговора Мартин. — Ще оставим глупостите за Каракас.

Тая последна нощ ни събра с умореното лице на един морфиноман, който в своето унесено състояние ни свири на пиано като никой друг дотогава и ни разкри истинската музика на Лист. Той владееше изкуството да свири до съвършенство и възкреси пред нас небесните мелодии на великия композитор като молитви за опрощение. В хотела се прибрахме, както подобава на разумни хора, на които предстои дълъг път.

Точно в шест часа сутринта шофьорът на мистер Инграм ни събуди. Неговото място зад кормилото беше заето от Иван Горилата. Пръв потегли нашият малък форд, за първи път каран от чужд човек, и на едни дъх изкачи баира зад Лагунилас. Кадилакът на Иван Горилата изхвърли върху витрината на ресторанта шепа камъчета и се спусна да гони по възвишенията първата кола. За щастие Иван Горилата беше напълно изтрезнял през нощта, защото скоростта, с която караше по асфалтираното шосе, приличаше по-скоро на летене. Малкият форд остана далече назад и ни настигна пред зданието на „Пантепек“ в Каракас едва след час и половина.

Чак в асансьора, който ни изкачваше към кабинета на главния директор мистер Флеминг, ние почувствувахме реакцията от прекалено бързото каране. Всички все още потръпвахме. Иван Горилата просто не усещаше ръцете си, та ние му отваряхме вратите. Главният директор ни посрещна зад огромното си бюро, барикадиран с една дузина външни и вътрешни телефони. Той ни прие сърдечно, учуден от бързината, с която сме пристигнали. За да бъде сигурен, мистер

Инграм му съобщил, че сме тръгнали чак след нашето заминаване от Лагунилас.

— Виждам, че сте много уморени, затова ще ви очаквам утре, по възможност по-рано. Ще поговорим защо прекъснах отпуската ви. Идете да си отпочинете.

На връщане решихме да минем през канцеларията на секретарката, малката гватемалка Мерцедес, и да проверим за писма. Писма нямаше, но прекрасните тъмни очи на момичето пламнаха радостно срещу погледа на Игор Незнакомов, обладан от безмерно желание да протегне ръце и прегърне стройната ѝ фигура. Тя споделяше чувствата му и нетърпеливо разтвори ръце, но в същия момент надвесеният над бюрото ѝ Игор чу зад гърба си гласа на главния директор. В специалния апарат той и даде нареждане да не обещава на никого утре сутринта посещение, защото ще бъде много зает с господата геолозите. Вълшебната магия на момента беше разрушена. Игор Незнакомов се облегна на бюрото и каза:

— Мерцедес, къде ще вечеряме тая вечер? Аз и моите приятели те каним. Само кажи къде искаш да идем.

Тя вдигна уморено ръка и с глух глас каза:

— Как се радвам, че се върнахте.

Странното състояние, в което се намираше младото момиче, ни озадачи, но беше крайно неудобно да питаме какво я накара така внезапно да се смути и едновременно да се чувства щастлива. Глухият оттенък в гласа ѝ отразяваше нещо, което ѝ беше неприятно и от което тя още не беше се освободила. Обаче девойката успя да се овладее, гласът ѝ възвърна мелодичността си.

— Ще отидем да танцуваме, мистър Игор, за да си възвърна загубеното настроение. Трябва да бъде искрена. От един месец са пристигнали тук нови хора, геолози, с които главният директор мистър Флеминг преговаря. Единият е англичанин, а другите двама са американци. Англичанинът ме кани упорито няколко пъти на вечеря и аз не можах да му откажа. Излизах само един път с него, но той се напи и ме оскърби. За тая вечер тия хора пак настояваха да се срещнем. Едвам успях да им откажа. Така че сега съм спасена. Елате в къщи да ме вземете.

Присъствието на любимия мъж очевидно ѝ даде нови сили и сега бунтовната и креолска кръв вече жадуваше отмъщение. Усмивката

дяволито, Мерцедес ни каза, че тая вечер ще ни разкрие една тайна в наша полза. Това ни озадачи още повече. Разделихме се, решени да ядосаме нахалния англичанин и приятелите му с помощта на съблазнителната дриада. Гватемалката имаше ахатовочерни очи, нежно и трептящо от допирането при танците тяло. Тя танцуваше с прекалена веселост и женственост, които завладяваха веднага всекиго. Мерцедес възплащаваше у себе си физическата сила на женския чар и наивното кокетство на девойката. Страстният ритъм на тангото я превръщаше в танцуваща хармония на радостта.

Пурпурните лъчи на залеза гаснеха далеч зад върховете на Сиера де Мерида, когато излязохме от хотела и тръгнахме към корсото. Около паметника на Симон Боливар, качен от неговите почитатели<sup>1</sup> на кон, се трупаха млади хора, които по традиция всяка вечер се срещаха тук с приятелите, близките и любимите си. Победоносното шествие на тая младост, осветено от неоновите лампи на магазините и увеселителните заведения, възбуждаше въображението на елегантни кабалероси, караше ги да се пъчат, за да обърнат върху себе си вниманието на пъстрото множество от момичета и жени.

Постепенно навалицата пред паметника се изнизваше, по авенидата към площада Силенцио. Всяка минута нова двойка се отделяше от паметника и тръгваше. Това бяха все млади хора, които се бяха срещнали тук, обзети от тръпките на вътрешен пламък, бленуващи за чудото на любовта и затова бяха слепи за всичко Друго. Те бяха готови да се сражават с целия свят, за да запазят само за себе си своята любов. Откъснали се от плочника при паметника, тия симпатични двойки една по една се вливаха в потока, който течеше по средата на авенидата, като регулираха стъпките си с неговото бавно движение. Стигнаха ли до площад Силенцио, те се измъкнаха от навалицата и потъваха в тъмнината на нощта към самотните затулени пейки в близкия парк, където никой нямаше да пречи на усамотението им.

Нашият път минаваше по стъпките на тия влюбени, за да ни изведе по авенидата и през парка пред портиката, зад което ни очакваше Мерцедес. Без Мерцедес, момичето с дългите бедра и стройното гъвкаво тяло, притежаващо лъчистата чистота на девическата непорочност, нашата вечер, поне за Игор, би приличала на мъчение. Игор Незнакомов познаваше секрета на портиката, бръкна с

ръка между напречните железни пръчки и вратата се отвори. Но ние не знаехме, че отварянето на вратата се сигнализира вътре в патиото. Щом прекрачихме прага на пътната врата и влязохме в двора, откъм патиото се зададе сияещата младост на Мерцедес, вече облечена в прекрасна широкопола копринена рокля. Големите черни клепащи на Мерцедес затрептяха, когато си подаде ръцете да ни посрещне. Нейното умно чело се озари от радост и тя подари на Игор Незнакомов една топла влюбена усмивка. Влязохме в осветеното патио и там тя ни запозна със своите родители, благородни и възпитани хора, които ни посрещнаха сърдечно.

След размяната на обичайните любезности ние бяхме поканени на семейна вечеря. Нетърпението на Мерцедес ни спаси от излишната готовност на родителите ѝ да разговарят до късно с нас. Тя изчезна, докато разговаряхме, и се яви, готова за излизане, с бял копринен шал на главата. Усмивнатите ѝ очи изразяваха бликаща радост, която владееше цялото ѝ същество и я караше да танцува щастливо пред смаяните си родители.

Когато се намерихме на полуосветената улица, ние се наредихме двама по двама, за да можем да вървим по тесния тротоар. Мерцедес и Игор Незнакомов останаха зад нас да използват тъмната сянка на грамадните акации. Те разполагаха с около двадесетина минути, докато излязохме на силно осветения площад Силенцио и се спуснахме по стълбата на кабарето „Ривадавия“. „Ривадавия“ беше кабаре от най-висока класа, в което се вечеряше, танцуваше и се изпълняваше най-прекрасна музика от два оркестъра — единият симфоничен и със строго класическа програма, а другият, съставен от креоли, големи майстори на джазова музика. Игор Незнакомов, който познаваше всички удобни места в големия салон, ни заведе в една ангажира; на предварително от него грамадна ниша. От нашата ниша като от кралска ложка можеше да се наблюдава целият салон на знаменитото кабаре. Сцената за артистите беше в средата. Наоколо се танцуваше, а до стените бяха наредени масите и нишите, в които при желание можеше да се спуснат перденцата. Горе, над оркестрите, се намираше широк балкон, където около кръгли масички седяха така наречените таксигърли: момичета, предназначени за ангажиране от онези, които нямат дами за танците. От горе до долу стените на кабарето бяха покрити с екстравагантни картини и огледала, поставени

така, че да се вижда всичко, което става в нишите. Осветлението беше скрито. Само горе, в средата на заведението, наравно с балкона висеше грамаден полилей, за да се очертават ясно прелестите на таксигърлите. От нашата ниша се виждаше всичко: кой влиза, кой излиза и в коя ниша какво става. Още щом Мерцедес изяви желание да танцува, ние решихме да запазим именно тая ниша, заемана обикновено от чужденците.

Вечерта започна спокойно. В средата на масата поставихме влюбените. Оркестърът свиреше някакъв романс, после до нас достигна великолепно солово изпълнение на флейта. Спряхме да вечеряме и се вслушахме, приковани от възторг. След това засвириха цигулките на целия оркестър така, като че не се намирахме в кабаре, а в някакъв храм на музите. Когато оркестърът спря, ние се спогледахме очаровани. И изведнъж погледът на Мерцедес тревожно отскочи към вратата. Съсредоточени в музиката, ние не бяхме забелязали, че изправен на входната врата, ни наблюдава красив елегантен мъж в безупречен смокинг. До него стоеше друг, по-висок, строен, но с грубо лице, очевидно американец, пъхнал ръцете си в джобовете на панталоните. Той гледаше в залата, но положително нищо не виждаше. Очите му се затваряха и отваряха като на сънено дете. Пошепнах на Игор да внимава. Оркестърът засвири наново. Двамата непознати, без да свалят очи от нашата маса, се движеха към съседната ниша. Сега ги забелязаха и останалите двама от компанията ни. Иван Горилата ме попита:

— Какви са тия хора, които ни гледат?

— Те гледат право в Мерцедес — обади се Мартин Ларсензвей.  
— Единият ни гледа много нахално и може да получи нещо. Намирам се в религиозен екстаз от музиката и ще му смачкам пиянската мутра.

В това време, наведена към Игор Незнакомов, Мерцедес му обясни, че това са новите геолози, че единият, много пияният, е американец, а другият англичанин — същият, който я беше оскърбил.

На естрадата се появи една певица, францужойка, облечена в златист, с морави оттенъци поанлас, който прозираше малкото й, предлагащо се тяло. Ако не я съпровождаше музиката на великолепия оркестър, тя трябваше да бъде изгонена — толкова посредствено беше пеенето й. Но пияната публика почна френетично да ръкопляска, след като тя се скри зад завесата. Следващият номер беше едно болеро,

изпълнено от знаменитите танцьори Адриана Бенети и Едуардо Борас. Публиката изпадна в див екстаз и дълго след последните звуци на болерото продължаваше да зове своите любимци на бис. Само Мерцедес остана безучастна и тревожно наблюдаваше в полумрака съседите ни. Когато запалиха големия полилей, порази ме нейният трагичен израз. Горката! Тя всяка минута очакваше да се случи нещо непоправимо.

Двамата колеги вечеряха и се преструваха, че нищо не ги интересува, обаче когато вдигнаха чашите си с шампанско, личеше, че ни гледат. Те сигурно също не знаеха кои сме и се учудваха, че Мерцедес е в нашата компания. Това създаде една невидима враждебност, която тегнеше и над двете маси. Все пак събитията се развиваха нормално, въпреки наелектризираната атмосфера, до момента, в който естрадата на артистите заедно със симфоничния оркестър потъна в пода и остави единствен владетел в салона креолския джазов оркестър. Какофонията на тая музика и специфичната кабаретна миризма на тютюнев пушек, остър парфюм и женска пот изведнъж повишиха настроението. Безпризорните таксигърлс от балкона слязоха в салона и почнаха да обикалят масите, за да търсят клиенти. Две амбициозни знаменитости на кабарето „Ривадавия“ се изправиха до нишата на англичанина и американеца, усмихнаха се с издути похотливи ноздри, обаче получиха по една ругатня, от която би се зачервил всеки хамалин. Англичанинът дори вдигна бутилката да я стовари върху главите им. Само намесата на келнерите предотврати ужасния скандал. И след всичко това англичанинът се обърна към нашата маса, усмихна се пиански и вдигна чашата си в няма наздравица към Мерцедес. Момичето отвратено извърна главата си на другата страна.

Очите на пияния американец шареха по копринената тъкан на танцуващите жени и жадно се спираха на опънатите им бедра. Той дълго не издържа. Пияната му глава се разбунтува, очите му се изцъклиха и като се прихвана с две ръце за стомаха, той се втурна зад завесата. Танците бяха в разгара си, но Мерцедес отказа да стане и танцува дори с Игор Незнакомов. Радостта ѝ преди идването в кабарето беше се изпарила. Прегърнали своите мургави приятелки, невъздържано танцуваха нейните познати. Само тя, покрусена от неприятното присъствие на нахалния англичанин, въздишаше. Но ето

че англичанинът се опита да приближи до нашата маса. Нишите бяха издигнати едно стъпало над пода. Той не успя да го намери, понеже пияният му поглед беше вперен в Мерцедес, препъна се и залитна към нея. Игор скочи от стола си, готов да посрещне нахалника с юмручен удар. Мерцедес увисна разплакана на ръката му. Ние, смаяни от дързостта на непознатия, бяхме готови вече да му дадем заслужен урок. Скандалът беше неизбежен. За щастие англичанинът не можа да се задържи на крака, улови се за перилото и коленичи в подножието на нишата. Замътнените му очи безпомощно ни огледаха, после с отчаяни усилия той успя да се изправи и да се довлече до собствената си маса.

Иван Горилата прихна да се смее и изръкопляска. Флегматичният Мартин Ларсензвей го последва. Развеселени от поражението на пияния англичанин, те продължаваха да ръкопляскаят и да тропат с крака. Най-после тангото свърши и светлините изведнъж угаснаха. На подиума излетяха в черни трика с каскети на главата и кърпи на вратовете изпълнителите на апашки танц. Публиката настръхна, луда от възторг. Светнаха прожекторите и оркестърът засвири. Но още първите тактове бяха пресечени от страшен удар. С оглушителен трясък се разлетяха парчетата на едно от грамадните огледала. Настана суматоха. Светнаха лампионите и пред публиката изплува разкъраваното лице на американеца, който вече замахваше с бутилка срещу другото огледало. Мерцедес погнусено сви вежди и проговори:

— Това е мистър Алън Ландис, геолог от нашата централа, а онзи, който дойде до нишата с намерение да ме покани за тангото, е мистър Пърси Норман, също наш геолог от централата. И двамата са включени като ръководители във вашата експедиция в Дяволската планина. Не исках да отровя вечерта ни, утре и без това щяхте сами да разберете всичко. Но ето че събитията ме изпревариха. Сега вече знаете какви спътници ще имате в най-опасната си експедиция...

На следната сутрин телефонирахме на секретарката да узнаем дошъл ли е главният директор.

— Той ви чака. Елате веднага — отговори Мерцедес. След десет минути се намерихме пред зданието на „Пантепек“. В асансьора имаше огледало, в което поред се огледахме. Игор Незнакомов си приглади двата косъма на голата глава, взе най-сериозна поза и отвори вратата на асансьора да излезем. Неговата орхидея, Мерцедес, скокна, като ни зърна, и ни каза, че снощните пияници току-що са влезли при



главния директор и той заповядал, щом пристигнем, да влезем направо. Преди да затворим вратата на кабинета, Иван Горилата направи предложение да се престорим, че не ги познаваме, за да разпръснем тъмния облак от първата среща.

Излегнали се в кожените кресла, облечени елегантно за официалната среща с нас, двамата джентълмени ни очакваха. От снощното им безобразно поведение нямаше никаква следа. Гладко избръснати, напарфюмирани, те веднага станаха и си подадоха ръцете, като всеки поотделно се осведоми за здравето ни. Главният директор, мистер Флеминг, безапелационно определи точно кой каква функция ще изпълнява. Никой не намекна дори за първата ни мелодраматична среща в кабарето „Ривадавия“. Уговорихме се веднага да уточним пътя, по който ще се движи експедицията. Главният директор отвори изпратената от Ню Йорк карта и ни показва, пунктиран с червени стрели, пътя от Каракас през Сиудат Боливар до Палуа при устието на реката Карони и оттам нагоре по течението на реката до изворите ѝ в Сиера де Пакароима. Обратният пък беше нанесен със сини стрели от Рикардо Франко Хилс до бразилската граница надолу по реката Карао — останалото ние трябваше да проучим и нанесем сами. Англичанинът Пърси Норман се съгласи с начертания път, но като видя височините от Ориноко до Рикардо Франко Хилс през непроходимите стръмнини на Карони, почна да бие отбой.

— Рискът — каза той — е много голям и аз не съм убеден, че моето присъствие в експедицията е необходимо.

Това накара Игор Незнакомов и Иван Горилата да се усмихнат. Мистер Флеминг ги изгледа и разбра, че се подиграват на англичанина. Смутен, Иван Горилата извади лулата си, директорът мълчаливо му показва кутията си с тютюн и така сцената се ликвидира. Но по лицето на американеца се появиха сини петна. Саркастичната усмивка на двамата го засегна болезнено. Ала директорът предотврати и неговата реплика.

— Всички знаете, че съставът на експедицията е вече решен — намеси се той. — Така че всякакви възражения са излишни.

С това въпросът беше приключен. Следобедното заседание посветихме на обзавеждането на експедицията. Сведенията за местата, през които трябваше да минем, бяха оскъдни, защото никой досега не беше стъпвал по горното течение на река Карони, по-далече от

вливането на реката Парагуа. За реката Карао се знаеше също много малко, че там, в недостъпните гори и джунгли, живеели кръвожадни индиански племена главорези, които не допусkali бели в района на така наречената Дяволска планина. При споменаването на тая загадъчна планина американецът веднага предупреди, че ще трябва да я избегнем. Той каза, че вече е имал среща един път с главорезите индианци Хитеро в Перу и знаел, че те употребяват само отровни стрели. Норман Пърси го изглежда учудено, но после прие снощното си пиянско изражение и процеди:

— Мистер Алън Ландис има право.

Кълбо прозрачен синкав дим от лулата му се изви нагоре и мина над главата на главния директор.

— Вие ще бъдете екипирани с най-добрите пушки — намръщи се директорът — и ще имате достатъчно голяма охрана от креоли и благонадеждни индианци, същите, които мистер Лабо използва няколко пъти в много по-опасни места по реката Вентури. Вие, мистер Ландис, сами сте се предложили на вашия сродник в Ню Йорк, когато се е говорило за тая голяма експедиция, и доколкото си спомням, именно защото сте знаели нейния маршрут. Освен това не забравяйте, че ще ви придружават нашите най-смели и опитни хора, които няма да позволят на никакви индианци, па било те главорези с отровни стрели, да ги спрат.

Главният директор се обърна към нас да подчертае с усмивката си доверието, с което се ползувахме. Алън Ландис и Пърси Норман също ни изгледаха повече учудено, отколкото враждебно. Почувствувах, че тук се крие някаква нередност, но все още много неща ми бяха неизвестни.

Една седмица продължиха съвещанията. Всеки ден се изпращаха поръчки до разни фирми да доставят нови специални камиони, палатки, ламаринени сандъци, дрехи, обувки, медикаменти, оръжия и амуниции — с една дума хиляди неща, от които ние имахме нужда. Сроковете на доставката бяха къси. В началото на септември трябваше да тръгваме, Договорите подписахме в последния ден. Направи ми впечатление, че главният директор също не беше възхитен от нашите спътници и може би разчиташе, че някой от двамата ще се откаже. В един частен разговор ние го предупредихме, че много не разчитаме на хора, които се напиват и самозабравят. Но той ни увери, че вече ги е

предупредил и че те ще се вслушват в нашите съвети, ако искат да бъдат в сигурност.

Мерцедес се кле във вярност, че ще чака Игор Незнакомов. Прекараха заедно последната си нощ и се разделиха — тя, обладана от безумно отчаяние, а той с тъжното чувство, че е наемник, с когото господарите от Ню Йорк разполагат, както им е угодно, и могат да то хвърлят в най-опасни приключения само заради своите сметки.

Що се отнася до мен, аз все още не можех да разбера какво бе принудило Алън Ландис и Пърси Норман да изоставят спокойствието си и да се довлекат във Венецуела чак от Ню Йорк, за да вземат участие в една толкова рискована експедиция.

## НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ВОДОПАД В СВЕТА

Американският континент се простира от северния до южния полюс и има на запад за гръбнак веригата на Кордилиерите, които се събират в майката планина Андите при прохода Кукута в Колумбия. При Кукута Андите се разтварят като ветрило в няколко планински вериги, наречени Кордилиери и Сиери. Това е огромна дължина, невъзможно да бъде обхваната напълно за цял човешки живот. Затова ще се спрем само на една малка точка от целия лабиринт на Андите — Ророима — или Дяволската планина, както я наричат индианците. Фактически Ророима е най-високата част на Сиера де Пакароима, която играе ролята на вододел между реките на Венецуела и Бразилия. Там извират големи и интересни реки. Към Венецуела се спускат притоците на Ориноко, двете реки Карао и Карони. Река Парагуа е приток на Карони. От друга страна, в Британска Гвиана, извират Барима и Мазаруни, най-недостъпната и мистериозна река, с много бързеи и водопади; във Френска Гвиана извира реката на милионите алигатори — Марони, която дели Френска от Холандска Гвиана. Цялата Кордилиерска верига Пакароима е лабиринт от непроходими гори, котловини, джунгли, невидими реки и водопади, които само се чуват по падащата вода, закрити от плътната стена на девствената растителност, преплетена от паразити лиани и глицинии. Шумът от падащата вода е толкова силен, че се чува на километри.

Това е област на изключително натрупване на природни чудеса, запазила своята очарователна непокътнатост, изразена в багри, фигури и естествена простота.

Един загубен свят от долини, красиви реки, непроходими тайнствени джунгли, издълбани от вековете ерозии, дерета и чудни странични урви, по които сред мъхове тече на капки бистра като сълза вода. Дълбоки няколкостотин метра пропасти крият водопади, заглушителният шум на които се чува като рев, но не може да се определи от коя посока идва.

Много хиляди, милиони години ерозията на дъждовете и ветровете, земетръсите и вулканите е дълбала снагата на Сиера де Пакароима. Вековни гори и джунгли по ниските места покриват тая могъща снага и я правят недостъпна за хората. Изумителни са богатствата и красотите на реките Карони, Парагуа, Карао и Чурун, с техните бързеи, каскади, притоци от езерата и най-високия в света водопад „Момина вежда“. Това е зрелище, което мъчно може да се опише и предаде с думи. Милиони искри капки вода падат от един километър височина (водопадът „АпеМей“ или „Момина вежда“ е висок 1070 метра), поглъщат слънчевите лъчи и се скриват в листата на вековната гора. Водата излиза горе от две пещери във варовития масив, спуска се от шеметна височина до първия праг. Там се образува езеро и чак тогава тя скача от 350 метра в пропастта, разбива се на капки и произвежда непознат за човешкото ухо шум. А долу, в низината на север, се вижда бяла ивица пяна, която се поглъща от коритото на потайната река Чурун.

Нашата експедиция трябваше да проучи не всички съкровища на Сиера де Пакароима или Дяволската планина. Задачата ни беше поограничена: да установим откъде да започнат бъдещите проучвания за земно масло на англо-американския петролен картел. В един слънчев ден на септември 1918 година ние натоварихме два камиона с багаж на шлепове и потеглихме за селището на индианското племе Сигароси, в подножието на недостъпната Дяволска планина. Влекачът ни закачи на пристанището Сиудат Боливар на Ориноко, спря за два часа при устието на река Карони и ни вмъкна през джунглите към селището на индианците.

Редицата технически подробности, неизбежни за всяка експедиция, успяхме да уредим сравнително бързо. Наехме при сигаросите петдесет души за носачи, оставихме камионите долу, разпределихме ламаринените сандъци върху гърбовете на новите ни спътници и поехме към височините на Дяволската планина. До водопада достигнахме без особени трудности след два месеца — защото част от носачите индианци се разбунтуваха.

Застанали над пещерата, от която излизаше водата на водопада „Момина вежда“, ние бяхме само половината от експедицията: двамата българи и норвежецът, придружени от двадесет и пет носачи индианци. Другата половина, състояща се от англичанина,

американеца и руснака Игор Незнакомов с още двадесет и пет носачи индианци, се опитваха да приблизят купела на гигантския водопад.

На север в простора пред нас се скриваха в мъглата на далечината двадесет щата на Федерална република Венецуела. Повърхността, която можеше да обхване бинокълът, се сливаше в безкрайна плътна зелена маса, прошарена с червените петна на пустинята Карао, и далече зад нея пак зеленина, която се сливаше с ляноса на река Ориноко. Вдясно и вляво сложна планинска система, обхваната от ниски възвишения, представляваше Венецуелската Гвиана — още не напълно изследвана област, богата с железни руди, злато и диаманти. Вред се виждаха блата и чудни острови от джунгли, в които обитават най-редките хищници и животни, отдавна изчезнали другаде.

От тая голяма височина над водопада ние се опитвахме да определим откъде идва река Ориноко, която навлиза на 3 с.з. от Сиера Невада де Мерила във Венецуела и отива право на изток. Река Ориноко приема редица големи притоци — колумбийската река Мета, река Апуре, река Карони, и се влива в Атлантическия океан, а Сиера Невада де Мерида се извива на североизток и продължава през Карибско море до Големите Антилски острови.

На границата между Колумбия и Венецуела, при прохода Кукута, Андите се разклоняват на запад, на североизток и югоизток в три планински вериги: Сиера де Периха, Сиера де Мерида и Сиера де Пакароима. На запад Сиера де Периха се разкъсва на две нови вериги. Едната от тях се нарича Сиера де Толима, осеяна само с вечни ледници и голи скали. Там не се вижда нито едно стръкче трева. Нищо освен черни мъхове и лишей, сняг и ледове, и то само на 400 километра от екватора.

Пред нас, почти на бразилската граница, върху 560000 квадратни километра живееха по-малко от 3500000 население от креоли, мулати, пеони и разни народности, всички поданици на най-неуредената република в света — Венецуела.

Дяволската планина, на която устроихме нашия лагер, е част от Бразилска Гвиана. От нейното плато извира река Чурун, която изцяло е покрита с дебели юрски варовици, пробила ги е и през пещерата, под огромно налягане скача и образува водопада „Момина вежда“, тече след това през най-непроходими пропасти и падове, докато се влее в

река Карао — омагьосания приток на Карони. На изток Дяволската планина се разклонява в още две по-ниски вериги и разделя Британска от Холандска Гвиана.

Точно зад гърба ни се извисява дебел масив от същите юрски варовици: голи, напукани, покрити с праха на вековете.

Спряхме да си починем, преди да изследваме платото, придружени от шума на бълбукащата вода на река Чурун. До мен приседна най-големият оптимист, Иван Горилата, забучил лулата си в уста, вперил поглед към мрачната низина, през която трябваше да минем пешком, за да я изследваме — работа, за която се изискваше не само действителен оптимизъм, но и стоманена издръжливост. Надвесен над водопада, Мартин Ларсензвей, гигантът норвежец със златни коси и орлов нос, без да говори, се взираше в падащата вода.

Долу някъде под нас се бореха с лианите и пропастите нашите колеги и другите индианци. Платото на Дяволската планина се спускаше ниско към реката Парагуа. Там се намираха реките Карао и Карони. Мартин Ларсензвей ме повика и ми посочи препятствията, през които трябваше да преминем, преди да слезем до река Карао: стръмни, покрити с мокри мъхове каскади и бързеи. Самолетите предварително бяха очертали нашия обект: триъгълника между Парагуа, водопада и Чурун. Този триъгълник ние трябваше да проучим за Петролният картел, предприятие, създадено във Венецуела, за да не си пречат американският „Стандарт“ и английският „Шел“. Тези два колоса не държаха никаква сметка за разноските или за непроходимостите на Дяволската планина. Тях ги интересуваше не човешкият живот, а къде има земно масло и затова искаха от нас само едно: да проучим тая неизследвана област и да представим най-късно, след осемнадесет месеца нашия доклад.

Председателят на република Венецуела, диктаторът Гомец, щеше да оформи за тях концесиите за дирене и експлоатация на земно масло. От нас зависеше не само да докажем дали има земно масло в тоя недостъпен за човешки крак триъгълник, но и колко да заплатят на Гомец за изключителното право само те да работят там. И двете страни разчитаха в своите сметки на нас. Гомец — на нас българите, и руснака, а Петролният картел — на нас и двамата си нюйоркски представители. Гомец искаше да знае вероятното богатство на залежите. Съобразно на това той щеше да определи своето

възнаграждение, независимо от държавните такси. Петролният картел също се интересуваше на първо място от земното масло, но не би пренебрегнал и другите богатства на Дяволската планина, например злато, диаманти и емералди. И двете страни разчитаха само на нашите проучвания, без да слагат в сметката нашите чувства и настроения. Никой в тая част на света, където си уреждат личното благоденствие разни диктатори като Гомец, наречен Анденския тигър, и шепа капиталисти от Лондонското Сити и нюйоркската Уолстрийт, не можеше да си позволи лукса да мисли за обикновените човешки чувства и разочарования.

Там някъде в махагоновия си кабинет диктаторът Гомец може би разговаряше в момента с всесилния представител на Петролния картел мистер Дейвид Мередит Уатсон, а нас ни се пукаха устните от вятъра и праха. Капнал от умора, докато се изкачи до водопада, Иван Горилата полегна по гръб и очите ни се срещнаха. Той се усмихна и хвана Мартин Ларсензвей за ръкава. Норвежецът го потупа по коляното и попита:

— Ти като че ли навехна крака си? Боли ли те много?

— Не особено много. От коя страна ще слезем?

— Ти полежи, аз ще проверя — каза Мартин Ларсензвей — може ли да слезем отдясно. Отляво е невъзможно. Както знаеш, едва можахме да се изкачим.

Оставихме десетина индианци да пазят Иван Горилата, а с другите се спуснахме надясно между разхвърляните блокове варовик. Положението ни беше трудно. Катаклизмите през вековете бяха трупали и разрушавали скалите, та довлечените отнякъде блокове граногнайси лежаха над или под юрските варовици. Никаква пътека не показваше откъде може да се мине. Върнахме се, натоварихме багажа си на индианците, взехме Иван Горилата и почнахме да се провираме между блоковете с посока към кутела на водопада.

С огромни усилия се мъчехме да се закрепим на блоковете, за да не се сгромолясаме с тях в бездната, пронизвани от вятъра, който се спускаше от снежните върхове. Крепеше ни само безумната смелост на хора, вкусили докрай горчивината на своята безотечественост, които могат да се опият само от острите усещания на играта със собствения си живот. Скрити в храсталаците като микроби, загубени във величината на необятната планина, ние виждахме в далечината само



мъглата, без сами да бъдем видими за нечие око. На стотици километри на запад наблюдавахме как експлодират по снежните върхове на Андите жълтите и морави багри на залеза. Когато най-после стигнахме долу, изминаха още няколко часа, докато открием палатката на Алън Ландис. Студът ни пронизваше. Облякохме си кожените якета и се настанихме около огъня, запален в скалистия заслон. Индианците се прибраха в своите палатки. Нощта се спусна непроницаема. Водопадът гърмеше на стотици метра от тътена на падащата вода, като че ли клатеше скалата над главите ни.

Алън Ландис призна, че когато сме се забавили, изгубил надежда да ни види повече. Пърси Норман си разменяше тютюна с Мартин Ларсензвей. В същото време Иван Горилата помагаше на Игор Незнакомов да доопекат дивите пуйки за вечеря. Индианците ги бяха само опушили. Зелените звезди по небето ни търсеха в тая дупка на скалата, мигаха и вероятно се чудеха как беше възможно ние да стигнем дотук, преди да са сторили това коренните жители на Венецуела. Можехме ли да им обясним, че индианците не ги интересува какъв е варовитият масив, който лежи върху граногнайсите, нито ги занимава неговата дебелина. Това беше само наша работа и за нея си изпотрошихме краката. Слизането ни предизвика срутването на хиляди тонове скали, които едва не ни завлякоха със себе си. На много още километри надолу те продължаваха да ни създават неприятности и не ни позволяваха да узнаем какво лежи под тях. Нямаше съмнение, че под кутела на Чурун лежи варовик, но нас ни интересуваше какво има под него. Всичко беше храсти и между тях свлечени лавини от варовити късове. Излишно беше да останем по-дълго тук. Решихме на сутринта да се спуснем по Чурул, дано там открием основния масив. При най-малкото допиране сипеят се срутваше, повличаше ни, без да можем да се спрем. Рискувахме да паднем в някоя пропаст. Качването до водопада беше много трудно. Ние се изкачвахме само по скали, четири километра на запад от водопада. Слизането обаче ни постави на страшно изпитание. Отначало се опитаха да минат напред като поопитни индианците, но след като няколко души пострадаха, отстъпиха на нас първенството. Ние се навързахме за въжета и закрепени за храстите и дърветата, на етапи спуснахме хората и сандъците един по един. Като дъждовни капки потта се стичаше по лицата ни. На места

сипеят се срутваше в продължение на петнадесет минути и ние трябваше да го чакаме да спре и тогава да подновим слизането. Всеки за себе си трябваше да мисли къде да стъпи и за какво да се хване. Растителността ставаше все по-гъста. Лианите и глициниите се увиваха около дърветата и трябваше да се изсичат, за да минем. Попаднахме в такава плътна зелена маса, че трябваше да се ориентираме за посоката, преди да направим крачка напред.

Водопадът се чуваше като далечно ехо, а Чурун никъде не се виждаше. Всички опити да я открием останаха напразни. Вековни исполини с увиснали във въздуха корени и дебели махагонови дървета ни ограждаха и лишаваха от възможността не само да се ориентираме, но и, да се движим. Едва успяхме да прехвърлим сандъците с багажа през плетениците от лиани. Хората заставаха кой където намери свободно място. Пърси и Алън се провираха, ругаеха, удряха с мачетите си, закачаха се с пушките за клоните, но все пак не забавяха хода си. Следваха ги Иван Горилата и Игор Незнакомов. Ние с Мартин Ларсензвей се движехме най-отзад, за да не избяга някой носач индианец.

Пълна неизвестност! Нашата човешка упоритост безмълвно, без ридание и разнежване, гъвкаво преодоляваше всички други мисли и се съсредоточаваше само в едно: как да си отворим път между увисналите клони на гигантските дървета и впилите се в стеблата им всевъзможни паразити. На едно дърво видях следи от нокти на ягуар или пантера. Забелязах и много свежи следи от маймуни. Като желязна завеса гората ни преграждаше пътя да напредваме. Дълбоки дерета, закрити от растителност, отнемаха последните ни сили.

Няколко пъти се заблуждавахме за посоката. Реката Чурун все още я нямаше. Питаме се къде потъва тая огромна маса вода. Благодарение развития слух на индианците и компаса се ориентирахме къде е водопадът, за да не изпуснем направлението на Чурун. За щастие най-после се появи папрат и гората се разрежи. Зачестиха ниски храсти. Пред нас се откри поляна и блато. Денят преваляше. Безсмислено беше да се върви по-нататък. Кой където свари, седна на сандъците. Индианците се зарадваха, че ще си починем. Погледнахме назад и останахме изумени. Гигантският водопад се виждаше, като че ли беше на сто метра. Ничие въображение не е в състояние да си представи, без да види какво представлява един километър водна

колона, която се издига вертикално и се спуска в бездната, широка повече от 50 метра, и изчезва. Ниагарският водопад е най-големият по маса вода след водопада „Виктория“ в Африка, но водопадът „Момина вежда“ в Дяволската планина беше най-високият. Срещу залеза на слънцето този водопад беше истински триумф на природата, която се наслаждаваше на своя гений и ни подчертаваше колко малки сме ние пред него.

Мускулите на краката ни бяха съвсем втвърдени и при всяко свиване боляха. Но това не ни пречеше да гледаме и се наслаждаваме на това чудо. Наредихме да отворят ламаринените сандъци и да се опънат между дърветата чувалитегела. Налагаше се Да изгубим тук един ден, за да възстановим силите си и да изследваме този загадъчен рай.

Американската експедиция на мис Пейдж беше идвала до мястото, където Чурун се появява отново на повърхността. Тя докладва, че са видели отдалече водопада „Момина вежда“, но никой не беше стигал до самия казан, в който изчезва водата на водопада. Според експедицията на мис Пейдж от дупката, където река Чурун излиза, до водопада нямало повече от десет километра. Или мис Пейдж се беше заблудила, или ние бяхме загубили посоката, която тя даваше. Нейният бивш лагер в най-лошия случай трябваше да е на три километра на изток. Ние се намирахме на 6–7 километра по въздушна линия от водопада. Да се види казанът на водопада, недостъпен за достигане без човешки жертви, беше труден въпрос за разрешение. Водопадът „Момина вежда“ не всеки ден можеше да се съзерцава. Ето защо общото решение беше да останем на лагер на тая поляна.

Мартин Ларсензвей, Пърси и Алън отидоха на лов — Иван Горилата и Игор Незнакомов с индианците приготвиха огнищата и насякоха дърва. Аз се захех с измерване на височината и посоката на водопада спрямо река Ориноко.

Запалихме огъня и зачакахме дивеча. Поляната и блатото бяха украсени с храсти, покрити от кърваво-червени азалии, оранжеви и жълти гладиоли и сини ириса. Върху фона на зелената висока трева те изглеждаха вълшебно. Докато едни цветя имаха бели чашки и жълто око в средата, други, с чисто сини големи листа, образуваха ветрило от десетина крилца, събрани около оранжев център с много пухкаво червено копче в средата. Тънкото зелено стебло на някои цветя при

завършека си горе представляваше прекрасна корона, обогрена с всички вариации на синьо, лилаво, жълто, червено и оранжево. Те бяха едно от многото изумителни чудеса на природата. Имаше между тия цветя някои, които изменяха цвета си, щом човешката ръка се докосне до тях.

В същата поляна попаднах на чуден храст с брилянтно светещи аквамаринови цветчета. Каква прелест! Опитах се да откъсна едно. Но още не се бях допрял до него, и храстът се затвори и сниши така, че не можах да си откъсна нито едно цветче. Отгоре стърчаха остри като игли жълти бодли. Това преобразуване ме учуди. Не очаквах, че и у храста съществува предпазливост. Когато отминах на десетина метра, храстът се надигна и откри блестящите си цветове. Дълго наблюдавах тоя храст и се мъчех да си обясня къде е скрит неговият радар, който му предаде моето опасно присъствие. С това затваряне храстът ме предупреждаваше да не го закачам. Брилянтно светещите цветчета стояха като корона върху зеления храст. Значи, че всяко опасно насекомо, което се опита да нападне тия прекрасни цветове ще бъде веднага уловено и наказано от бодлите.

Около блатото петуниите танцуваха в кръг между червените азалии и оранжеви кани. Една змия чибоя изскокна отнякъде и подгони малка мишка, която се скри в блатото. Змията не посмя да я гони във водата, провря се между краката ми, заобиколи по брега и я настигна, когато мишката преплува блатото и се мислеше спасена.

Дългата ни работа в диви области беше развила интуитивния ни усет и ние долавяхме присъствието на обитателите в Дяволската планина, защото те все пак се издаваха с някой специален звук. В монотонната тишина на планината ние се мъчехме да разчетем тия звукове, да ги направим видими в нашето въображение, за да си обясним тяхната същност. Нашият собствен живот зависеше много от това. Само охлювът тук не се плаши от никого. Всичко останало трепери и се крие, дебне и напада. Често въздухът кънти от агонията на по-слабия и тогава идват маймуните да задоволяват своето любопитство в тайните на джунглата, за да бъдат свидетели на безследното изчезване на още един техен жител.

## РЕКАТА НА ЧУРУН

Вечерта се събрахме, за да обменим впечатленията си. Петдесетината индианци бяха поели задължението не само да носят ламаринените сандъци, но и да ни снабдяват с храна. Така че засега поне тая грижа не лежеше на плещите ни. Откъм низината полъхваше вечерният вятър, в непрогледния мрак прибягваха светулки, разкъсваха го само за миг и после тъмнината отново ни обгръщаше, тайнствена и страшна.

— Ужасно съм изморен — простена Пърси и се отпусна до огъня.

Алън Ландис го изглежда презрително.

— Това не ти е Каракас, та да водиш хубавите секретарки из кабаретата.

Американецът досега се държеше добре. Той правеше всичко възможно, за да не издаде умората си, вслушваше се охотно в нашите съвети и не се опитваше да се налага. С това той мълчаливо признаваше, че ние много по-добре от него познаваме този край и имаме по-голям опит. Спечквания няхахме и за случилото се в кабарето никой не отваряше дума. Обратно на това, той непрекъснато се караше с Пърси. Сцените започваха от някоя по-грубовата шега на американеца. Пърси отвърщаше хапливо и от дума на дума закачките добиваха характера на ожесточена кавга, изпъстрена с най-груби и вулгарни ругатни. И въпреки това Пърси и Алън бяха неразделни и се държаха настрана от нас четиримата. Впрочем ние много не скърбяхме за това. И сега никой от нас не реагира на подигравката на Алън. Равнодушно очаквахме Пърси да отвърне и с това да сложи началото на познатото ни вече разменяне на ругатни. Обаче англичанинът беше наистина капнал и нямаше сили дори за спор. Той само плю презрително в огъня и се извърна гърбом към своя приятел.

Индианците бяха намерили кора от червена касава, дъвчеха неуморно, поглъщаха образуваната с пепсина в слюнката маниока и плюеха изсмуканите вече остатъци. До късно през нощта това беше

единственото им занимание. Най-сетне алкалоидът на маниоката ги упои и приспа.

Цивилизованият свят беше останал далече зад нас и засега нищо не ни свързваше с него. Един по един затваряхме телените мрежи над главите си и се унасяхме в сън. От палатката на дежурните индианци долиташе едва доловим шепот, заглушаван от приспивната песен на водопада.

Някъде се откърти скала и прокътня зловещо. Сепнат, отворих очи. Мокрици и паяци стържеха по защитния шлем на лицето ми. Вън светеше луната. Отраженията на дърветата изглеждаха като призраци. Луната позлатяваше загубения свят на джунглата и я правеше по-страшна и зловеща.

Бях щастлив, когато най-после зърнах дрезгавата светлина на утрото. Съблазнителни хрумвания изпълниха цялото ми същество. Най-после бяхме достигнали целта си. Оттук трябваше да проучим на всяка цена какво представлява областта между водопада „Момина вежда“ и река Ориноко.

Преди закуската се съвещавахме и решихме да посветим деня само на проучването къде река Чуруи излиза на повърхността. Там сигурно имаше долина и по нея можехме да открием контакта на варовиците с лежащата под тях скална порода.

Червената полусветлина на изгрева още не беше пробила изпаренията от джунглата. Те се движеха отдолу към планината и постепенно настъпваха към водопада. Сутрешният хлад, примесен с мъглата, ни принуждаваше да се гушим в кожените якета.

Красиви палми се мъчеха да стигнат грамадните махагонови дървета, които, от своя страна, се бореха да засенчат вековните платанови исполини с хиляди клони, преплетени от паразитните лиани и глицинии. По аквамариновите цветове светеше роса. Кании и петунии ограждаха блатото, от което високо се обаждаха жабите. Цялата природа ликуваше. В дрезгавината, между дърветата, водопадът „Апе мей“ изглеждаше като огромно пръскало.

Неволно се почувствахме съвсем малки пред това могъщество на природата, пред огромната сила, красота и обаяние, които спираха дъха ни от възторг. Дебелата струя вода не допираше никъде по стените на почернелия варовит масив, а падаше право в бездънния кратер. Издигащият се над водопада купол на неподвижния глетчер,

зелените мъхове и сребърно блестящият сняг, озарени от лъчите на изгряващото слънце, наблюдавани отдолу, където бяхме ние на поляната, представляваха чудно хармонична картина, която ни изпълваше с поетично вдъхновение и ни възнаграждаваше за всички тежки часове на нашето скитничество. Трагичните колебания на умората и съжаленията изведнъж се разсеяха и отстъпиха място на възторга от пищността на природата. Животът в тоя напълно изолиран кът на земята сред мистерията на зеления ад, където бяхме откъснати от въздишките и усмивките на нашите близки, доби нова стойност в нашите очи, пречистен от украшенията на цивилизацията, лицемерието и измамата.

Най-после слънцето проби през върховете на дърветата. Пламтящите багри на азалиите хвърлиха отблясъци върху останалите храсти. И на тоя ярък фон те изпъкнаха още по-плътно. Пърси и Алън поведоха индианците напред. Иван Горилата и Игор Незнакомов ги последваха. Ние с Мартин Ларсензвей препасахме патрондашите си и накарахме за последен път храста на светещите аквамаринови цветчета да ни се поклони. В тоя момент се появи отнякъде облак и закри слънцето. Изчезна очарованието на чудния храст.

Понеже непроходимостта стана голяма, изпратихме напред двадесетина индианци да разчистват пътя. Останалите си разпределиха и техния багаж. Движихме се в източна посока, определена предварително, през една ивица на поляната, като се надявахме да пресечем река Чурун. Мис Пейдж описва тая река като много мъчно достъпна поради бързеите и водопадите, които следвали до вливането ѝ в река Карао. По тоя път придружаващите мис Пейдж могли да слязат само като се хлъзгали по стръмните места.

Индианците са снажно племе, което знае да мълчи, има сигурни движения и не се докосва без разрешение до чужда вещ. Притежават удивително равновесие в настроението, не буйствуват, освен когато са пияни. Техният водач и началник, едър, с развити крака, добре сложен индианец, със завързана на челото шарена кърпа, се приближи до нас с Мартин Ларсензвей, постави ръце на челото си и попита дали има някакво недоволство от някого от неговите хора и от кого.

Предната вечер той забелязал, че Пърси гледа продължително един от индианците, без да му каже нещо. Водачът искал да знае от какво ингилизът е недоволен?

Чудно — обади се самият Пърси, който беше дочул разговора, — действително гледах към тях как дъвчат съблазнително кората от касава и ме изкушаваше да си поискам да ми дадат едно парче. Нищо повече.

Индианците са страшно подозрителни. Пърси се усмихна виновно. Потупа водача по рамото и продължи да се провира из храстите.

Дъвченето на корени или кора от дървото касава е полезно занимание. То дразни приятно гърлото, има вкуса на мента. Чувствува се как след дъвченето образуваната маниока упоява сънливо. Вечер преди лягане и след голяма умора маниоката приспива леко. Иван Горилата, който беше до нас, бръкна в чантата си и раздаде на всички по едно парче червена кора от касава. Но предупреди да не я дъвчим, докато вървим, защото предизвиква жажда за вода и в стомаха образува алкохол.

Водачът носеше името Бързоногия елен, и то напълно заслужено. Той прескачаше храстите и винаги беше начело. Без неговата сръчност и опитност напредването беше немислимо. Да се изсичат жилавите лиани с мачети е трудна работа. Искане се известна опитност и здрава ръка, която да не изтръпва от удара. Мрежата от паразитни растения ставаше все по-гъста. Наложих се да вземат участие в изсичането всички, които имаха мачети. Освен това трябваше да се борим и с грамадните гнили дървета, които при падането си препречваха пътя ни.

С Иван Горилата проверихме височината — 2150 метра. Записахме посоката на изсичането. Отивахме право на изток. На едно открито за слънчевите лъчи място за втори път срещнахме редкия храст с аквамариновите цветчета. Доближихме на почетно разстояние от него и застанахме поразени. Нещо мърдаше по прекрасните цветчета. Помислихме, че са пчели или стършели. Когато се вгледахме по-добре, ви дяхме, че на всяко цветче бяха накацали по няколко миниатюрни птиченца с червеникави перца, които хармонираха със златисточервените им главички и дълги клончета. Щом ги приближихме, тия малки птици се издигнаха с такава бързина, че едвам ги проследихме до висящите на съседното дърво гнезда. Храстът се затвори в същия момент, когато ятото птиченца го напусна. Тия миниатюрни, бръмчащи като оси птиченца бяха един от многото видове колибри, наречени златни.



Пърси и Алън се спряха под висящите гнезда на колибрите, изгледаха ги, като че ли бяха някакви призраци, но не посмяха да откъснат нито едно гнездо. По всички клони като торбички висяха гнезда на колибри, изплетени от особен бял мъх. Колибрите бяха накацали отвън на гнездата като златночервени звезди, красиви като украшения на коледна елха.

— Виж ти! — възкликна Пърси. — Това е прекрасно. Но как бих могъл да занеса едно от тия гнезда заедно с колибрите до Сиудат Боливар. Ще заплатя 50 долара за пренасянето. После ще го изпратя на жена си в Англия. Тя ми беше говорила за тях.

— А аз ще ти платя 100 долара да не закачаш гнездата на колибрите — обади се Алън. — Те няма да преживеят нито един ден в човешка ръка.

— Мъчно се оставят да бъдат уловени. А ако бъдат уловени, колибрите умират веднага — обясни Бързоногия елен, като разбра намеренията на Пърси. — Те се бранят и хапят с дългата си човка, забиват я в ръката и много боли.

— Хиляда колибри няма да ми стигнат за един гювеч — засмя се Иван Горилата, — само за мене. Докато им оскубя перушината, ще загубя цял ден. Няма сметка. Нас може да ни нахранят само глиганът, антилопата или еленът, такива дребосъци са за украшение на дамски шапки.

Стигнахме до секачите. Лианите бяха очистени. Обаче джунглата не отстъпваше така лесно. Тя ни посрещна с цели пълчища пълзящи обитатели, които ни застрашаваха твърде сериозно, особено скорпионите, стоногите и кърлежите. Мартин Ларсензвей, Игор Незнакомов и Иван Горилата с мачетите си започнаха да свалят увисналите клони, мачкаха бягащите скорпиони и отвориха свод, под който можеше да се мине. Някъде лианите бяха дебели колкото човешки крак, впили се в платановите дървета, и мъчно се подаваха на острите мачети. Други по-тънки, падаха от един замах. Най-трудно се изсичаха оплетените една в друга лиани. Гъстотата на растителността понякога беше толкова плътна, че бяха необходими часове, докато се придвижим на десет метра.

Под сводовете на дърветата денем царуваше гробна тишина, в която можеше да се чуе дори собственото дишане. Хиляди черни пеперуди кръстосваха отгоре надолу и ни пречеха. Като луди те

налитаха от върха на дърветата, спускаха се ниско, блъскаха се в нас и кръжаха по цели облаци над главите ни.

Ритмичното свистене на мачетите нарушаваше за първи път дневната тишина на джунглата и тя реагираше с глухи стенания. Гласовете ни се поглъщаха веднага от скърцането на падащите дървета. Горе, където все още стигаше слънчевият лъч, приличаше на градина, в която цъфтяха орхидеи.

Часовете минаваха неусетно. Всички бяха погълнати от изсичането. Пърси и Алън се забавляваха също да секат, мълчаха погълнати, без да усетят, че въздухът почна да трепери. Явиха се широколистни палми, стана по-приятно за дишане. Калните, скрити под шумата дупки — агапо, се свършиха и почвата стана по-твърда, покрита само от дървовидна папрат и свалени късове граногнайс.

Спуснали се бяхме в широка долина. Явиха се в червената глина кварцови парчета. Но никой не се наведе да ги разгледа. Пърси и Алън още размахваха мачетите, като спираха само да си напълнят лулите. Мартин Ларсензвей и Игор Незнакомов минаха доста напред и пропуснаха пред себе си натоварените индианци. И на тях не направи впечатление, че гората оредя и се замени с ниски храсти до човешки бой. Стана по-светло и по-топло. Нямаше кал. Иван Горилата изчака да ни отmine и последният индианец и след това се обърна към мене.

— Чуваш ли пеенето на птици? — попита той. — Има значи наблизо чиста вода.

Ослушах се. Опитното ми ухо веднага долови неясния шум от течението на голяма река. Чувствувахе се, че близо пред нас кипи друг живот, несмущаван от никого. След малко нахлухме в една гиздава поляна и спряхме на брега на реката.

Като из шахта бучеше много вода. На юг, между скалите, долината се стесняваше и свършваше. На север реката откриваше простора на друга низина, която обаче не се виждаше. Точно отсреща, на няколкостотин метра зад реката, се издигаше висок бряг, обрасъл със същата гъста растителност, от която се бяхме отървали. Освен дървовидната папрат и ниски храсти, в долината нямаше никакви големи дървета. Това показваше, че тя е образувана от стихии и наноси. Наклонът на долината беше на север. За целия ден преминахме малката джунгла, без да пострадаме от ухапването на скорпионите и змиите. Бяхме се движили до тая поляна без спиране.

Залезът не се виждаше от големите дървета на запад. Но моравата прозрачност на спускащия се мрак правеше да изпъкват ясно неподвижните грозни скали на юг. Широка долина имаше приветлив изглед със своя открит простор на север. Голямата река се губеше по наклона. Пронизителни крясъци на папагали се смесваха с протестите на маймуните, които ни заобиколиха и се опитваха да задигнат тежките ламаринени сандъци. Индианците ги гонеха от едната страна, а те налитаха от обратната. Алън се развика, грабна мачета си и подгони цялото стадо.

На много места от скалата извираше вода за пиене. Обтегнахме чувалите за спане. Трима от белите и доста индианци отидоха на лов. Останалите насякоха дърва и лагерът се освети феерично.

Залисани в намирането на по-удобни дървета, за да завържем чувалите за спане, ние бяхме забравили за маймуните. Повече от половината хора липсваха от лагера. Възползувани от нашата залисия, маймуните, които бяха насядали по дърветата, почнаха да слизат и нападаха отворените сандъци. Пърси и Алън забелязаха, че маймуните тършуват из сандъците и отнасят по дърветата всичко измъкнато. Почна се гонитба, но маймуните избягаха по клоните и оттам ни замерваха с откраднатите вещи. Алън се ядоса, взе пушката си „Винчестер“, заредена каго картечница, и изстреля цяла серия във въздуха. Пърси, за да не остане назад, грабна своята пушка. Гърмежите събудиха цялата гора. Олелията на уплашените маймуни предизвика цяла революция между папагалите, които долетяха от отсрещната страна на гората и с крясък налетяха върху нападателите. Индианците тичаха, събираха захвърлените вещи и се бранеха от маймуните, които ги нападаха. Стана весело. Уплашени да няма някакво нападение, се завърнаха, натоварени с дивеч, Мартин Ларсензвей, Иван Горилата и Игор Незнакомов. Пърси и Алън се превиваха от смях, защото горе по дърветата маймуните се вайкаха, ревяха и хвърляха счупени клони. Нощта се спусна. Започна приготвянето за вечерята. Гладът настойчиво ни отклоняваше да вземем участие в дълбоката скръб на маймуните, които не преставаха да вият. Те се суетяха по дърветата, но не смееха да слязат повече на земята. Папагалите някъде наблизко повтаряха своето ко-ко-ко.

Маймуните не отидоха да спят, а останаха по дърветата да ни наблюдават. Насякохме много дърва, за да могат дежурните да

поддържат цяла нощ огъня. Събрани на кръг, се питахме как да се отървем от маймуните и папагалите. Откъде се взе тая сган! Нямаше клон, върху който някое маймунско семейство да не беше си запазило място.

Някаква причина оправдаваше тяхното стоене по дърветата, след като нощта беше настъпила. Интересното беше, че те се умълчаваха за известно време и после пак почваха да вият. Папагалите прелитаха по клоните и грачеха. Маймуните им се караха, а те отвръщаха с кълване. Получи се невъобразима глъчка на побеснели животни. Те поведоха някакъв ожесточен спор на собствения им език. Спеше ни се, а какофонията продължаваше и звучеше отвратително. Алън взе пушката си и искаше да ги избием. Но как, когато те бяха стотици. Игор Незнакомов предложи да запалим гората и така да ги прогоним. Провлаченото виене на някоя стара маймуна ни караше да си запушваме ушите. За щастие, докато премисляхме, внезапно всичко спря и се чу гласът на чакал. Последва го някакво блеене, заглушено от страшния рев на ягуар. Жертвата беше уловена. Папагалите повториха репликата си ко-ко-ко и всичко утихна. Маймуните изчезнаха. Чуваше се само близкото ръмжене на царя на джунглата. Чакалите и хиените скрити дебнеха кога ще свърши вечерята си ягуарът, за да оглождят кокалите.

Антилопата не можа да се спаси. От наслада ягуарът продължаваше да ръмжи. Наоколо гъмжеше от многообразни звукове, които не се смущаваха от пиршеството на ягуара и близостта на чакалитекойоти и хиените.

Засилихме огньовете, наредихме дежурните да ни събудят, ако се появи някаква опасност, и се скрихме в чувалите за спане.

Шумът на реката все още притваряше сънно очите ни, въпреки че на небосвода ясно сияеше изгревът. Нито едно облаче не се мяркаше. Притаени в чувалите, ние се заслушвахме в необикновените пукания на дърветата. Сутрешните изпарения се издигаха и оставяха капки роса по листата на палмите и храстите. Отворих очи и погледнах към дърветата. Маймуните ги нямаше. Папагалите вече правеха сутрешния си тоалет. На близкото чепато дърво една женска дива котка легнеше по корем. На съседния клон мъжката котка, също легнала, въртеше опашката си и гледаше женската ококорено. Търпението на мъжкаря се изчерпи, той се хвърли към женската, но получи плесница.

Женската скокна на земята и започна любовната гонитба. Точно над главата ми се спусна паяктарантул по една нишка до мрежата си в храста. След малко бързо се изкачи обратно с уловения бръмбар между челюстите си. Косматият му гръб светеше от капки роса. Тарантулът направи съдбоносна грешка. Вместо да се изкачи по нишката, той се спря на клона и погълна бръмбара, който беше голям и го беше уморил. Един папагал го видя и с два удара на човката си го умъртви и събори от клона, след което зае пак обикновената си поза, повдигна едното си крило и се почеса. Тоя малък, с искрящи зелени пера папагал, не по-голям от гарга, уби тарантула, без да имаше за това някаква причина, просто само защото се мярна пред очите му.

Ранната утрин почна да става розова, силно блестяща и покри върховете на дърветата със златото на великолепия изгрев. Слънчевите лъчи се промъкнаха през листата на палмите и се забиха във водата на непознатата река, за да осветлят там, на дъното, съкровищата на Дяволската планина, които мис Пейдж не беше видяла.

Гората се пробуждаше, а нашите хора даже не помръдваха чувалите си. Само от чувала на Иван Горилата излизаше пушек. Тютюнът беше най-голямата му страст преди храната сутрин. Чу се пърхане от едри птици, които изплашиха папагалите. Това бяха корморани, които спяха до реката. Те нагазиха във водата и почнаха да ловят риба. Един лаком корморан хвана голяма риба и я нагълта откъм главата. Опашката на рибата стърчеше навън. Корморанът се задави и почна да подскача, но не можеше да глътне рибата. Другите корморани избягаха. Един индианец, който беше наблизо, взе едно дърво, стовари го върху главата на птицата и я повали на земята с рибата в устата.

В тая осветена долина преобладаваха цитрусовите храсти. Петуниите бяха два метра високи с накацали по тях златнозелени и жълти бръмбари, диви пчели и прекрасни, непознати за мен насекоми, с много дълги задни крака и нежни и прозрачни крилца. Милиони мравки бяха нагънали дивите бананови дървета. Нарове, големи колкото малка детска глава, и още неузрели ананасови плодове висяха и ни канеха на вегетарианска закуска. Пърси и Алън се нахвърлиха на тях, но се разочароваха. Рано беше да се ядат. Трябваше да почакаме поне още петнадесет дни. Наровете и портокалите обаче можеха да се смучат.

Наредихме индианците да наловят риба, а ние се пръснахме да изследваме реката. Промъкнахме се между храстите на юг и стигнахме до варовития масив, пропукал на две, с посока от север към юг. Двата бряга на варовика образуваха проход, дълбок около 500–600 метра, който опираше до висок бряг от същия юрски варовик на водопада „Момина вежда“. Водата течеше между два бряга от червено оцветен нанос. Нямаше никакво съмнение, че това е река Чурун, която изчезваше в бездната на водопада. Оттам дотук тя се губеше под варовития масив. Трябваше да узнаем върху какво лежеше варовикът. Влязохме в прохода, за да изследваме наноса. Само от него можеше да се открие от какви породи скали се състои Дяволската планина. Всичко наоколо беше покрито от плътна растителност, мочурища и нищо не се виждаше.

Преди да се пръснем в разни посоки, уговорихме се да не се отдалечаваме един от друг повече от сто метра и да поддържаме непрекъснатата връзка помежду си. Но какво се оказа? Пет минути след като се разделихме, изпаднахме вече в безизходност, гласовете ни изчезнаха. Никой не се обаждаше на повикванията. Само малко да мръднеш встрани, и някой бодил се закача за дрехите. Пресегнеш ли да се откачиш от едната страна, закачиш се от другата. Замахнеш с яд да се откачиш и трети бодил се забива в бедрото, мръднеш да промениш посоката и десният крак затъва във вода. Измъкнеш го и дупката се закрива — тресавище.

След три часа даване из тия тресавища ние се добрахме до скалите и се вмъкнахме в прохода. Откъснахме по един великолепен нар, седнахме на една скала и се ослушахме в бълбукащия шум в дъното на прохода.

Големите ни ботуши, доста вече изпокъсани, бяха пълни с вода, та ги събухме да поизсъхнат. Пърси и Алън с Мартин Ларсензвей отидоха да се окъпят.

Какво ли нямаше из храстите! Змии гонеха мишки, гущери прескачаха по скалите, всевъзможни буболечки се катереха по храстите, други прехвърчаха с разперени червени крилца. Хиляди мравки ни полазиха и трябваше да пренесем всичко до реката, където се къпеха Пърси и Алън. Поради многото каскади и бързеи в тая част на Чурун нямаше опасни змии и алигатори, имаше само вкусна риба.

Недалече от реката открихме диви ягоди с аромат и вкус на лимони. Те покриваха цялата поляна. На другия бряг на река Чурун като загаснало огледало близо до масива голямо блато слабо отразяваше дневната светлина.

Реката Чурун на това място беше широка повече от сто метра и толкова буйна, че беше невъзможно да се премине дори с лодка. Часът приближаваше 12. Решихме да се нахраним и тогава да навлезем в тъмния проход. Оттам лъхаше студ и неприветливост.

Разположихме се на високия бряг между ягодите и започнахме обяда си с печена риба. Иван Горилата, легнал по корем, гледаше към другия бряг. Останалите седнахме по-ниско, улисани да вадим костите на вкусната риба. Вместо хляб имахме специални сухари с мляко.

На брега на блатото лежеше голям тапир, който се любуваше на гальовните ласки на два млади свои потомци, вероятно преминали пубертетната възраст. Младите тапири се прегръщаха и цамбуркаха в застоялата вода, а старият доволен ги гледаше. Те живееха в блатото и никой досега не беше ги смущавал. Имаха в изобилие растителност, деликатеси и бяха щастливи.

Те едва ли някога бяха виждали хора и не знаеха, че те могат да ги убиват. Обаче от тия вегетарианци ние нямахме никаква полза — месото им е жилаво.

Алън не се сдържа и високо се разсмя. Старият тапир скокна, огледа се и се гмурна в блатото. Подир него се скриха и младите.

## ДИАМАНТЕНИТЕ СМАРАГДИ

Оставихме индианците да съберат разхвърляните предмети от ламаринените сандъци, а ние тръгнахме по наноса, измит от Чурун. Между течението на реката и скалите наносът, съставен от разнороден чакъл и утайки от разложени железни и други хидрати, имаше широчина около 30 метра. Много векове нищо не е пречило да се покрие варовитият масив с буйна растителност и нейните корени да изсмучат влагата, която обилно се промъкваше от разпуканите скали. В прохода от пукнатините течеше студена бистра вода за пиене.

Точно се канехме да отидем и пием вода от една пукнатина, та след това да почнем проучването на наноса, когато из вдлъбнатината изскокна голяма маймуна, гоатис, с кучешки крака и пъпчив нос. Тя ни изгледа злобно и не се махна от пукнатината, а ни се озъби. Игор Незнакомов, който беше най-близо, я изруга и за махна с мачета. Гоатисът недоволно изръмжа, отдръпна се и неохотно се скри зад скалите.

В чакъла от варовик, гранит се срещаха късове бразилски итаколомит, в слюдата на който имаше включени сурови, със синьо-зелен оттенък диаманти. В мраморизирани късове варовик намерихме прекрасни, малко избелели изумруди.

В първия момент, когато ги открихме, останахме стъписа ни и си ги показвахме един на друг. Но по-късно, когато разбрахме, че са много, ние се пръснахме с наведени глави като виновни и до вечерта се криехме един от друг, гонени от мъчителния страх на неспокойната съвест.

Не съществува по-мизерно нещо от заразената от алчност душа, която агонизира от собствената си тревога. Всеки от нас се навеждаше, вдигаше намереното, криеше го в чантата си и се оглеждаше някой да не го изпревари. Шестимата се движехме в една линия. Пърси и Алън вървяха до реката, Мартин Ларсензвей до тях. Игор Незнакомов следеше някой Да не избърза. Иван Горилата и аз се движехме до скалата. Находката на тоя вълшебен итаколомит уби нашето човешко



благородство. Пърси и Алън се спряха и почнаха да ровят с мачетите си. Заразиха Игор Незнакомов и той също зарови. Обаче Мартин Ларсензвей, след като ни погледна, се усмихна, дойде при нас и ни каза:

— Идиоти — как ще мъкнат толкова камъни. Реката Чурун е пълна с итаколомит, има и злато. Аз го видях, когато се къпахме, но не им казах. Сега те са загубени за друга работа.

Така стигнахме до карстовата дупка, от която излизаше на бял свят реката Чурун. Вече се смрачаваше. Часът минаваше пет. Трябваше да се прибираме в лагера.

Индианците бяха уловили зелена костенурка и много риба. Докато се печаха костенурката и рибата, набрахме портокали и нарове за десерт. Нощта настъпи, без някой да се опита да заговори за диамантите.

Най-важният въпрос за Пърси и Алън очевидно бяха намерените диаманти и смарагди. Със свирепа упоритост те се тъпчеха с печена риба и месо от костенурка и цялата им мисъл беше съсредоточена в скъпоценните камъни. Дори и помежду си те не говореха, за да не нарушат фалшивото обаяние на кристалите. Всъщност те вече се намразиха, сумтяха и цялата вечер не знаеха къде да гледат. Непрекъснато си пълнеха лулите, посягаха инстинктивно към един и същ плод и си отдръпваха ръцете сконфузени. Мартин Ларсензвей, който знаеше малко френски, пущаше по някоя шега. Игор Незнакомов риташе запалените главни и запя високо някакъв руски романс. Алън изтръпна, изгледа го и тръгна към реката. Сети се, че не е в парка на Ню Йорк и се върна назад. Иван Горилата отиде при Бързоногия елен и като се върна, каза, че неговите хора през деня убили грамадна анаконда (боаудушвач). Това съобщение смрази кръвта на Пърси. Той стана, каза лека нощ и се завря в чувала за спане. На български Иван Горилата ми каза, че нарочно е излъгал за анакондата. Захили се и покани Игор Незнакомов да го пази, докато се освободи от преяждането край река Чурун.

Двамата оптимисти се разбираха отлично. Щом стигнаха до реката, почнаха да гърмят.

Ехото на нощта превиши напрежението, което разклатените нерви на Алън не можеха да понасят. Той подскочи и почна да вика на помощ индианците. Мартин Ларсензвей го успокои, взе си пушката и

тръгна към оптимистите. Намерил ги легнали на брега на реката, че се превиват от смях. Преди да се приберат, Алън се качи в чувала и спусна над лицето си спасителната телена мрежа. Тая нощ за първи път ни нападнаха комарите. Те идваха от блатото на тапирите. Индианците гледаха на тяхното нашествие малко по-иначе. Според тях това били злите духове и затова в никакъв случай не искаха и дума да чуят, че въобще нощем няма никакви зли духове. Тяхното суеверие беше неизмеримо, то даваше отпечатък върху целия им характер и ги караше да понасят търпеливо всички несгоди като изпратени от някакво неясно предопределение. Често се налагаше грубо да им се заповядва да си легнат и да не приказват глупости. Особено тежко беше положението, когато между тях се намираше по-възрастен индианец, запознат с разните трикове на магьосниците.

Само в краен случай приемахме в експедициите възрастни индианци, и то тогава, когато по-младите не познаваха местността или се страхуваха.

В нашата експедиция имаше един стар индианец — него взехме повече в качеството му на врач, защото лекарства и каквото и да било при заболяване индианците не вземаха от нас. Бръцолевенията на тоя стар индианец предизвикваха често тревожно напрежение, та трябваше чрез Бързоногия елен да му запрещаваме да дрънка като воденица по цяла нощ. Колкото и тихо да говореха индианците, чуваше се ясно всяка отделна дума. Чуваше се като удар, който често съвпадаше със звуковете, идващи от джунглата. По едно време, унесен в дрямка, чух стария индианец да шепне на Бързоногия елен: „Чинко-Макао.“ Това значеше, че наблизо има ягуар. И действително, не се минаха и десетина минути, в долината се обади ягуарът с гневно ръмжене. Вероятно гонеше някакво животно. Тоя внезапен рев оправда предсказването на стария индианец и в индианските палатки настъпи паника. Носачите отначало се умълчаха, а после излязоха и се натрупаха около огньовете.

Ягуарът излиза на лов само нощем и по хлад. Той реве дълбоко и продължително. Винаги когато чуват рева на ягуара, индианците изпадат в паника и дълго след това не могат да се успокоят. Иван Горилата и Игор Незнакомов в такива случаи обикновено ставаха и тръгваха да търсят хищника. Пърси и Алън даваха вид, че уж си

пълнят пушките или са заети с нещо друго, за да не ги викнат оптимистите на лов.

Нощта преминава сравнително леко. Но индианците лежаха около огньовете до зазоряване.

Бдителността в джунглата е задължителна. Тя си остава винаги непримирима и неприспана. Всяко нежно разчувствуване може да погуби, всяко колебание забавя премахването на неприятелите. А те са хиляди, невидими и видими. Те не разбират от добродетели.

Всички обитатели на горите и джунглите в Дяволската планина живееха с единственото чувство да запазят себе си и потомството си за сметка на всички останали. Най-голямото безумие е да искаш опрощение за душата си, когато вдигнеш пушката да убиеш ягуар, който ти се зъби. Има само два главни фактора, които заслужават внимание и зачитане. Това са личното ти здраве и смелостта. Само на тях може да се разчита. В противен случай се гладува или умира мизерно.

Три дни наред, привлечани от магията на наноса, шестимата се въоръжавахме и още от входа на прохода започвахме да надничаем, да ровим и събираме намерените късове итаколомит. Безмълвни, ние ритахме непотребните късове от пустите скални породи и вземахме само това, което изглеждаше надеждно. Чантите станаха тежки, но никой не протестираше.

Неизмеримостта на човешката алчност не държеше сметка за неудобствата. Понякога просто ни обземаше мъка, че не можем да вдигнем целия нанос. Ние пъскахме, ругаехме и не се сещахме нито за храна, нито за пушене. Реката Чурун разрушаваше някъде в дълбочината образувания в огромната пукнатина итаколомит и го изнасяше заедно с другите материали в наноса. От търкането тая контактна скала се разрушаваше и образуванията в нея диаманти и злато отпадаха. Някаква неизвестна още метаморфоза във варовика беше дала смарагдовите кристали и зеления берил.

Сега ми стана ясна и причината за включването на Алън и Пърси в нашата експедиция. Възбуждението, което ги беше обзело, не им позволяваше да спят въпреки изключително голямата умора от няколко-дневните ни скитания. Често те се усамотяваха някъде из лагера и до късно през нощта си шепнеха. Сутрин те ставаха със зачервени очи, изнурени от безсънието, но не даваха ни думица да се

отвори за каквато и да е почивка. Една нощ се разбудих от някакъв подозрителен шум. Стори ми се, че той идва откъм индианските палатки и затова острожно и дебнешком се приближих към тях. Обаче всичко бе спокойно. Помислих, че ми се е сторило, и вече тръгвах назад, когато чух встрани приглушен шепот. Ослушах се и разпознах гласовете на Алън и Пърси.

— Значи онзи стар мошеник е бил прав — промърмори Пърси.  
— Да ти призная, дълго време мислех, че всичко е лъжа.

— Каква ти лъжа — неохотно отвърна Алън. — Тези бандити имат връзки в цял свят. Кой знае дали не са някоя организация, мощна и от нашия Картел.

— Хайде и ти — засмя се Пърси. — Друго не можа ли да измислиш. Ако е така, те отдавна да са предприели някоя собствена експедиция, вместо да търсят хора като нас.

— Там е работата, че без специалисти геолози те мъчно биха могли да установят ценността на находищата и истинското им място. А освен това мислиш ли, че нашият Картел би позволил някому другиму да изучава богатствата на Венецуела.

— Както и да е. Нас това не ни интересува. Много по-важно е да се измъкнем оттук с всичко събрано и да се доберем до Каракас. Не забравяй, че все пак трябва да свършим и много друга работа. Имаме голям район и никой няма да ни прости, ако се върнем без сериозни проучвания. Виж, да ги нямаше тия българи с нас, тогава...

Внезапно в джунглата се вдигна някаква олелия. Пърси и Алън тревожно скочиха. Побързах да се измъкна, преди да са разбрали, че съм дочул разговора им. И без това вече знаех най-важното. Очевидно по някакъв начин те са знаели предварително, че в Дяволската планина се намират диаманти и само затова са тръгнали с нас. Положението се усложняваше...

Наклонът на реката Чурун влачеше тонове нанос. Проходът имаше четири километра дълбочина от входа до дупката, където водата излизаше. Нам беше физически невъзможно да вдигнем хилядите пръснати късове итаколомита, варовици, и злато. Оттук до река Ориноко, където трябваше да слезем, имаше хиляди препятствия, които нито един от нас не познаваше.

Ние бяхме се качили до водопада „Момина вежда“ от изворите на река Карони. Но оттам нямаше да се връщаме, а североизточно по

Чурун, по Карао и през Червената пустиня, в която мис Пейдж е загубила половината си хора, за да стигнем пак до реката Карони.

Как щяхме да носим пълните чанти със скъпоценните кристали — никой не знаеше! Всеки трупаше в чантата си късове от разни кристали, вкусваше от наладата, че ги притежава, и се самоизмамваше. За това как ще ги смъкнем до Ориноко, никой не споменавахе. По цял ден изоставяхме индианците в лагера и се шляехме из прохода. Не чувахме от захлас дори клокоченето на водата в дупката. До нея наносът се стесняваше, беше воден и мъчно се ходеше по него. Векове буйната вода беше плискала и изхвърляла наноса, беше дълбала скалата и си беше направила солидно корито, по което течеше стремглаво. Златни люспи светеха всред наноса, но от тях никой не се интересувахе. Само някои по-големи дружи привличаха вниманието ни.

Свършено безсмислена беше лакомията ни, защото често едвам влачехме краката си, камо ли да носим тежките чанти — над десетки килограми. Пърси и Алън бяха така увлечени в занятието си, че на всички наши опити да заговорим за нещо друго отговаряха гневно: „Това не е ваша работа.“ Алън беше ръководителят на експедицията, а Пърси неговият помощник. Тях не ги интересувахе вече научната работа: да определим какъв е точно варовикът, коя е причината за метаморфозата в пукнатината, под която излизаше река Чурун, каква е основната скала.

Големите осем сантиметра кристали железен пириш, слепени, имаха по повърхността си дълбоки резки в няколко посоки, което показваше, че са ставали в различни направления движения на варовития масив, а може би и на основната скала. Нашите ръководители само поглеждаха тези не по-малко интересни кристали, ритяха ги и ги отминаваха, всецяло погълнати от тия в итаколомита и ония в мраморизирания варовик, движеха се като сомнамбули, чупеха с чуковете си всяко златно парче и го скриваха в чантите си.

Приижданията на река Чурун бяха отнесли много кристали надолу към Карао и Карони. Отдавна се говореше, че по Карони са намирани диаманти и смарагди. Нямаше вече свободно място нито в чантите ни, нито в джобовете на кожените якета, където можеше да се скрие някой кристал. Една сутрин, като гледах как моите спътници се чудят къде да пхнат новите екземпляри, предложих, за да не носим

излишно непотребни скали, да седнем някъде край реката, да ги измием и очукаме.

Без да повтарям, взех си чантата и се разположих край реката. Последваха ме Мартин Ларсензвей, Иван Горилата и Игор Незнакомов. Цялата сутрин промивах моята плячка, излишното изхвърлих. Набрах големи листа и внимателно опаковах здравите и скъпи кристали.

Товарът ми се намали на по-малко от половината. От постоянното навеждане през последните три дена кръстът ме болеше. Изкъпах се и легнах на наноса.

Слънцето преваляше зад големите дървета на запад. На десет метра от мене Иван Горилата нареждаше своите скъпоценности. Преглеждаше ги с лупата си да не са пукнати и си подсвиркваше. Другите се скриха из върбалака. Индианците ловяха риба и се чудеха, че сме дошли чак тук, за да събираме камъни, а реката Чурун бързаше, загребваше от наноса и го влачеше към Карао.

Предстоеше ни опасно, трудно слизание през лабиринта на Дяволската планина, през скрити дерета, отвесни скали и непроходима растителност.

Последните розови лъчи, преминаващи в мораво, се промъкваха през дърветата. В лагера настъпи шумно раздвижване. Индианците бяха убили антилопа и приготвяваха голям огън, за да я опекат. Иван Горилата и Игор Незнакомов се заеха с печенето на дробчетата и доволно се смееха. Пърси и Алън разговаряха, седнали на голямо повалено дърво, без да подозират, че в него е скрита гигантска кафява жаба. Седнах до тях и чух, че нещо гъгне. Накарах ги да станат и с една тояга измъкнах жабата. Докато я разгледаме, тя се издигна на грамадните си, дълги двадесет сантиметра крака и се стовари върху слияния Алън. Той я ритна, но тя отново се надигна, скокна в близкия гъол и ни изплиска.

Ядосан, Алън запали лулата си, протегна се и помоли Игор Незнакомов да изпее някой от тъжните си романси. Пърси изсумтя, сви се до огъня, взе едно запалено клонче и го поднесе към лулата си.

Бях прочел доклада на мис Пейдж. В него беше описана борбата с препятствията, с безкрайните лутания из подземния свят на джунглата Карао. Учудваше ме безгрижието на Пърси и Алън, които не се замисляха над това, което ни предстоеше. За всички ни ставаше вече опасна тяхната липса на прозорливост и потъването в

тайнствения транс на диамантите. Те се двоумяха вечер при лягане къде да скрият чантите си. Пърси поставяше своята под главата си, а Алън я завираше на дъното на чувала за спане и после ругаеше, че го убива.

## ЗЕЛЕНИЯТ АД

Най-после тръгнахме.

Долината, по която течеше Чурун, се простираше на север, замрежена от висока папрат, храсти и палми, уплетени от горе до долу от най-различни влакновидни паразити.

Мартин Ларсензвей излезе напред и поведе индианците. По негово нареждане група секачи начело с Бързоногия елен се заеха да отварят място за минаване. След няколко часа път ние бяхме вече свършено сломени. На всяка стъпка висящите като гирлянди паразити се впираха със стотици бодли в ръцете и краката ни. Прахът, вкаран от бодлите под кожата ни, предизвикваше непоносими болки. И като връх на всички наши страдания неочаквано Чурун и растителността изчезнаха. Пред нас зина отвесна пропаст. Тук едва ли и маймуните можеха да слязат. Никъде не можахме да съзрем опорна точка за спущане. Единствено някакво кипарисово дърво, впило Корени в скалата и надвиснало над бездната, привлече вниманието ни. Бързоногия елен се приближи до него, за да провери възможно ли е да вържем някого от индианците, който да се спусне надолу и да разузнае дали бихме могли да слезем и ние с багажа. Но едва индианецът разтърси жилавото стъбло на кипариса и от корените измъкна грамадното си туловище една анаконда (боаудушвач), изви се със съскане и се омота около тялото на жертвата си. В последния миг Бързоногия елен успя да вмъкне мачета между смъртоносните навивки, които стягаха тялото му, и извика, обезумял от страх. Мартин Ларсензвей, който беше най-близо до него, му се притече на помощ. В същия момент откъм пропастта се издигна друга анаконда, която вероятно е флиртувала с първата, и се хвърли върху норвежеца. Той замахна с мачета си и я разсече на две в момента, в който тя вече се увиваше около него. Спуснахме се и разсякохме другата, преди да беше смазала ребрата на индианеца. Отмалаял, Бързоногия елен се отпусна безсилно на земята, като едва дишаше.



Нямахме време за умуване. Трябваше някой да замести Бързоногия елен. Уплашените индианци не искаха да чуят за това. Всички увещания бяха напразни. Всъщност и те много добре знаеха, че анакондите обикновено живеят на чифтове, следователно особена опасност от ново нападение нямаше. Но страхът ги беше обезумил.

— Стига сте се пазарили — прекъсна ядосано споровете ни Иван Горилата. — Връзвайте ме и внимателно ме пускайте. Дръпна ли два пъти, ще ме изтегляте.

Превързахме нашия приятел здраво и започнахме бавно да отпускате въжето. Какво ли криеше бездната пред нас? За наша изненада на десетия метър тежестта от тялото на спускащия се изчезна, а след малко последва и сигнал за вдигане. Задърпахме въжето с удвоена енергия, очаквайки с нетърпение да се покаже на скалистия ръб главата на приятеля ни. Скоро пред нас изплува като че из хаоса лицето му, а после и мощните му плещи. Той ловко се хвана за някаква издатина и с един тласък на силните си мускули се прехвърли в краката ни.

— Не губете време — все още задъхан, ни извика той. — Нареджайте веднага за спускане.

Никой не помръдна. Всички го гледахме въпросително.

— Не е толкова страшно — усмихна се той. — Брегът не е напълно отвесен, а на тераси. Първата е на десетина метра надолу. Изглежда, че на подобно разстояние следват и останалите тераси.

Този път оптимизмът му не зарази никого. Всички впихме очи в пропастта. Далеч някъде в шеметната дълбочина се свличаха терасовидни стъпала, плътно закрити от палмови и махагонови дървета, между които като забити колове стърчаха евкалиптови върхари. Краят на тази потъваща като че в ад растителност не се виждаше. Огромно черно-зелено петно закриваше хоризонта. Не знаехме какво се крие под тая зелена маса, въпреки че горе-долу вече се досещахме.

Повече от половин час изгубихме надежда, че ще открием някакъв друг изход. Уви, всичко беше напразно. Насядали върху ламаринените сандъци, ние безпомощно съзерцавахме как Чурун се плъзга върху полирания ръб на скалата и безстрашно скача надолу. И не един от нас й завиждаше, че не може като нея да скочи в безмълвието на вековната джунгла, да изчезне в тайнствената

прегръдка на скалите и да се появи надолу, благополучно изпъзлял от ужасите, които ни очакваха.

Друг изход нямаше. Принудени бяхме да се спуснем в тоя зелен ад и да се промъкнем някак си до черното петно на пустинята. Колко щеше да трае това? Седмица, десет дни, две седмици, а може би и повече. Кой би могъл да ни отговори на тоя въпрос?

Края на колебанията ни сложи Мартин Ларсензвей. Той се изправи и с привичното си спокойствие ни подкани:

— И до утре да умуваме, полза няма. Нищо не можем да променим. Най-умното е да не губим време.

Той погледна към Алън Ландис повече от формално спазване на дисциплината. Така или иначе Алън беше наш началник и той трябваше да даде заповедта за спускане. Обаче американецът само махна с ръка и се обърна гърбом към пропастта.

— Аз тръгвам пръв с Иван Горилата — продължи Мартин. — Ние ще поемаме сандъците, а вие с индианците ще образувате непрекъснатата верига и ще ни следвате.

Щом се спуснаха Мартин Ларсензвей и Иван Горилата, ние с Игор Незнакомов ги последвахме. Горещостанаха Пърси Норман и Алън Ландис с индианците.

Гъста растителност, сбита в непроницаема стена, ни ограда от всички страни. С мъка се настанихме на един голям скалист блок и почнахме да поемаме сандъците, без да успеем да се закрепим поне солидно.

Понятията за време и удобство изчезнаха. Погълнати от работата, ние забравяхме, че не е лесно да накараме индианците да се спуснат в зеления ад.

Пърси Норман, когато ни срещна в Каракас, беше облечен като лондонски денди, с кожени ръкавици. Сега на краката си нямаше здрави обуца. Чувахе се горе как ругае като ливърпулски хамалин.

Минаха часове, докато ни подадат всички сандъци. Седнал върху едно повалено и закрепено се здраво напреки дърво, Мартин Ларсензвей прие всички сандъци и почна да пропуска един по един индианците. Иван Горилата беше слязъл по-надолу и изсичаше място за следващия етап. Наоколо под краката ни течеше вода. Най-малкото невнимание можеше да ни завлече под големите листа на подбела.

Гнила маса от смъкнали се листа покриваше земята. Където и да стъпихме, все потъвахме. Трябваше да се улавяме за лианите или за дърветата, по-дебели от шепата на ръката. Нищо не облекчаваше положението ни в мрака и непреходимостта на джунглата. Излишни бяха всички ругатни. Валидни бяха само волята и здравите крака. Фактически ние си носехме вода в манерките. Няколко индианци, които не носеха ламаринени сандъци, мъкнеха бъчонки с вода. Обаче никой не можеше да каже кога ще намерим вода за пиене, въпреки че през всичкото време я газехме. Тая вода, която течеше под шумата, беше по-опасна от отрова. Ако се погледнеше само една капка от нея под микроскоп, щяха да се видят милиони бактерии от всевъзможни тифусни и дизентерийни култури. Не! Ние не можехме да допуснем да бъде изпита всичката вода! Само това ни липсваше — да предизвикаме някоя епидемия. Никой не можеше да предвиди след колко дни ще дишаме чист въздух, за да рискуваме със запасите от вода и храна.

Полумракът влияеше на напрежението и забиваше по-силно в краката ни острието на умората. Никой не беше в състояние нито да пита нещо, нито да очаква отговор. Зеленият ад ни правеше премного телесно изморени и много малко годни за размишления.

Зеленият ад ни подчиняваше на една страхотна физическа напрегнатост, която превишаваше границите на нашата издръжливост. Нямахме с какво да успокояваме себе си. Пърси Норман и Алън Ландис едва ли са си представяли, че съществува подобна воняща ферментация на гниене, която и най-безчувственият нос не можеше да понася. Това зловоние почна да действа на мозъка ни, който отказваше да ни помага да мислим.

Ние почнахме да залитаме, упоени от изпаренията. Мартин Ларсензвей почна да повръща. Пърси и Алън загубиха ума си и повтаряха вечния въпрос: „Кога ще излезем на чист въздух?“

Комарите нощем ни нападаха с хиляди. Огън не смеехме да запалим никъде, защото щяхме да изгорим живи. Иван Горилата и Игор Незнакомов с пистолети в ръка бранеха последните капки вода. Чантите със скъпоценните кристали бяха жестоко проклятие, увиснало на гърбовете ни...

Тераса след тераса, затънали до кръста в кал, полуживи, бродихме седемнадесет дни из тоя ад. И ето че джунглата се разреди, стана светло.

Седемнадесет дни да разрушаваш плетениците от чудовищно оплела се растителност, да дишаш отвратителната миризма на гниенето и най-после да срещаш изцъклените от ужас очи на петдесет души в полумрака — всичко това можеше да разруши нервите и на най-здравия човек. Мартин Ларсензвей непрекъснато повръщаше. Лицето му стана мътнозелено. Иван Горилата и Игор Незнакомов със стоицизъм понасяха неудобствата и все още имаха сили и кураж да пазят и разпределят водата. Пърси и Алън едва влачеха крака и пазеха само да не загубят кожените си чанти с диамантите. Те се препъваха, падаха и оставаха легнали в калта няколко секунди и се вдигаха с проклятие, за да догонят другите.

Когато на осемнадесетия ден просветна пред нас, светкавично у всички се предаде фанатичното желание за живот. Вътрешната ни съпротива се увеличи. Всички се оживихме и когато стигнахме до брега на сухото дърво, паднахме на земята, покосени от радостта, че сме се спасили.

Преминаването на тая част на джунглата, тайнствена глъбина на дивата растителност, планина от безплоден гъсталак, безкрайна и абсолютно недостъпна, означаваше за оня, който се опита да я премине, че трябва предварително да се откаже от живота си.

В нея се бяха развъдили толкова много ягуари, които препускаха цяла нощ да гонят дивите котки, антилопите и чакалите, че за нас беше невъзможен нито един час спокоен сън. Да не говорим за змиите и десетките други почти невидими, но не по-малко опасни нейни обитатели.

Залезът хвърляше сянка в просторното сухо дърво. Вятърът се спускаше от планината. Умората беше изстискала всички жизнени сокове от мускулите ни. Да легнем така, както се стоварихме на земята, беше немислимо. С последни усилия насякохме дърва, накладохме огън и опънахме чувалите за спане. Преди да се приберем в чувалите, Мартин Ларсензвей съобщи, че на много индианци очите са кръвясали, устните и носовете са зачервени. Това значеше, че са били изхапани от паякоподобни паразити „лептоспира иктероидес“. Те бяха налягали по земята с променлива температура и пътуваха в един нов свят на бълнувания.

Раздадохме им плазмохинин, но те го отказаха, защото разчитаха на стария индианец. Бяхме безсилни да им помогнем. Те ни мразеха.

Индианците бяха Първата жертва на коварната жълта треска.

Нощта се спусна и покри с черния си воал цялата непозната местност. На север блещукаха само звездите. Луната не беше изгряла. Как щяхме да превъзмогнем изпитанията докрай и да слезем до Ориноко — беше дилема. В низината се ширеше продължението на джунглата.

На изток мракът избледня и се смени с бяла ивица светлина, която освети върховете на палмите. Зелените им корони слабо се навеждаха от сутрешния вятър. Тоя вятър се засилваше от течението, което идваше от низината и изкачваше бяла мъгла. Диви петли известяваха идването на новия ден. Махнах телената маска от лицето си и се ослушах как се обаждаха ранобудни непознати гризачи. Разсъмването ги разгонваше заедно с останалите обитатели на джунглата да си търсят храна и се пазят от неприятелите си. Понякога далечни отчаяни крясъци показваха, че жестокият живот на джунглата следваше своя неизменен ход.

Всички чували се размърдаха. Първите лъчи на слънцето промениха физиономията на лагера. Бяхме загубили Чурун. На петдесет метра далече зееше напълно сухо дърво, а зад него между храстите се виждаше голямо блато, покрито с червени и бели лилии, обградено в дъното с висока човешки бой трева. В единия ъгъл, недалече от блатото, се мъдреше с грамадните си клони хлебното дърво папаие, натежало от плодове. Огромни листа на бананово дърво хвърляха сянка върху блатото.

Игор Незнакомов се понадигна сънен от чувала, изглежда пейзажа и се поусмихна. Мартин Ларсензвей не даваше никакъв признак на живот.

Когато излязох от моя чувал за спане, разбрах, че от белите само трима души се държат на краката си. Останалите с болезнено свиване се отказваха да станат.

Лагерът се превърна в лазарет. Повече от половината ни хора бяха болни или прекомерно изнурени. Пърси Норман и Алън Ландис не бяха в състояние да помогнат с нищо, въпреки че бяха незасегнати от треската. Те не знаеха изобщо как да постъпят, за да бъдат полезни. Ока менели, те разсеяно се разхождаха по брега на сухото дърво и не смееха да отидат по-далече.

Хлебното дърво до блатото привлече вниманието им, но и до него не отидоха. Реакцията от изживените страхове и борбата с подземния свят в джунглата до снощи не им позволяваше да прекратят сухото дърво и отидат до хлебното дърво, въпреки че гладът замайваше мозъците им. Те чувствуваха как жаждата се рови из стомасите им и търси капка вода. Нагретият въздух дразнеше кожата и забиваше иглите си в гърлата ни. Старият индианец беше взел грижата за своите хора и с Бързоногия елен, който още не се поддаваше на умората, наредиха на сянка девет души, болни от жълта треска. Със затворени очи, червени устни и нос те се бореха с пристъпите на коварната болест. Жълтата треска ги беше смазала. На всеки половин час те се напъваха да повръщат, припадаха и едва дишаха. Здравите индианци откриха вода в сухото дърво, носеха с един ламаринен сандък и постоянно слагаха на челата на болните студени компреси.

Кризата щеше да трае една седмица. Те не можеха да продължат с нас. Затова изпратихме двама индианци до селището, което се виждаше на амфитеатралния наклон право под сухото дърво, да доведат хора да ги приберат.

Мартин Ларсензвей беше ухапан от кърлеж и цялото му лице се покри със синьоморави петна. Намерих мястото на ухапването. Там беше още главата на отвратителния паразит. Направих промивка със силен разтвор на перманганат, ударих му инжекция за противоотрова и го оставих да спи. Иван Горилата и Игор Незнакомов хъркаха като заклани. Сбутах ги да стават. Слязохме в сухото дърво и тръгнахме по него. Слънцето напичаше до разтопяване земята. На един завой, точно срещу блатото, покрил над петдесет яйца, лежеше огромен питон. Докато да съобразим, че питонът мъти яйцата си, той издаде със стомаха си звук, подобен на фагот, и се изправи срещу нас. Едновременно към него се спуснаха Иван Горилата и Игор Незнакомов и го съсякоха. Но стана нещо, което най-малко очаквахме. Откъм блатото се приближи мъжкият питон и озверено се нахвърли срещу нас. Пърси и Алън замръзнаха. Питонът съскаше и се движеше като стрела. Разхвърляхме мачетите в момента, когато искаше да легне върху яйцата. За няколко мига го приготвихме за паниране.

Докато се обърнем, от пясъка на дола наизскачаха хиляди черни буболечки и се нахвърлиха на плячката.

Избягахме към блатото. Бели и червени лилии покриваха мътната му повърхност. Между тях като много дребни сачми плуваха милиони яйца и ларви от комари. Водни кончета, навирили опашките си, лапаха комаровите ларви.

Зеленият ад още ни разпъваше. Джунглата беше създала това блато за инкубатор под лъчите на тропическото слънце и проваляше почивката ни. Занесохме плодове от хлебното дърво и банани на Мартин Ларсензвей и се приготвихме да се борим през нощта с комарите и всичко, което ни попадне.

Никога не бяхме приготвяли толкова дърва за една нощ. Спасението от комарите беше в пушека и големия огън.

Какво беше това сухо дърво? Гледахме го и недоумявахме. Водата за пиене, извираща от корените на едно старо платаново дърво, беше студена и бистра. Руслото на сухото дърво показваше, че някога тук е текла голяма река. Къде беше тя сега? Чурун бяхме загубили, когато се спуснахме в джунглата. Имаше още три часа, преди да се смрачи. Поканих Иван Горилата и Игор Незнакомов да ме придружат назад, откъдето бяхме дошли по сухото дърво, дано открием какво представлява и да убием някакъв дивеч за вечеря.

На индианците не можеше да се разчита. Те бяха за нас загубени. Пърси и Алън оставихме да пазят лагера.

Сухият дол се изкачваше, на места се разширяваше, на други минаваше между големи блокове скали, откъснати от масива на Дяволската планина. Така навлязохме три километра в него и стигнахме до една пропаст, в която дълбоко долу течеше река Чурун. Перспективно установихме с инструментите, че тая пропаст е продължение на оная, от която излизаше в прохода река Чурун. Как е станало затварянето ѝ не беше много ясно. Но посоката на тая пропаст напълно съвпаднаше с пукнатините на другата горе, в която се беше образувала скалата итаколомита с диамантите. Ясно, значи река Чурун за втори път потъваше под земята. Дяволската планина оправдаваше името си. Понеже в дерето нямаше вода, а антилопите и козите не пият мръсна вода, наблизо не можеше да очакваме друго освен диви петли и пуйки.

Антилопите се пазят от блатата, защото там ги чакат питоните. Тръгнахме обратно. Небето на запад беше мораво, а по-ниско над Андите то беше червено. Докато стигнем до лагера, в сухото дърво се

смрачи. Стана неприветливо, хладно. Срецнахме една костенурка, че се прибира от паша, и я приготвихме за печене.

В лагера царуваше суматоха. И деветимата болни от жълта треска индианци бяха умрели. Значи били са болни, преди да излезем от джунглата. Обаче Мартин Ларсензвей ни посрещна весел. Сините петна по лицето му бяха изчезнали. Пърси и Алън хвърляха дърва в огъня, така че заварихме достатъчно жар, за да изпечем месото на костенурката.

Сълзи за умрелите индианци нямаше. Другарите им бяха насядали около труповете с наведени глави и слушаха какво шепне старият индианец. Някаква запалена трева разнасяше лютив а миризма. Смъртта беше благодатното успокоение след мъките от жълтата треска.

Нощта ни покри, а ние тъжно разговаряхме кой от нас в действителност ще оцелее до края. Натрупахме всички дърва върху огнищата и се прибрахме в чувалите за спане.

Джунглата зад гърба ни си шушнеше, щурците пееха, комарите свиреха над главите ни, а там горе на безоблачното небе луната надничаше и чертаеше сенки в сухото дърво.

Лека миризма от разложените трулове на двата убити питона достигаше до лагера и ни напомняше за опасностите, които ни очакваха. Сега имаме нужда единствено от малко спокоен сън. Щяхме ли да го имаме, когато се пробуждаха хищниците и тръгваха на лов — ягуарът и неговите помощници, чакалите и хиените? Черните мравки вече пъплеха по телената мрежа. Те търсеха кого да ухапят.

От левия бряг на сухия дол, където се намирахме, в синкаво-розовия здрач на следната утрин се виждаше на север продължението на това напуснато от река Чурун корито. В най-крайната точка наклонът ставаше по-голям, там стърчаха две самотни палми. Мрачните силуети на тези две палми, изправени точно там, където се спускаше сухият дол, представляваха нещо като гранични постове на платото. Оттам започваше стръмнина, която се губеше в джунглата. Там, до тия две палми, индианците погребяха своите мъртви и ги затрупаха с много камъни, за да не бъдат изровени от хомотите на хиените леопарди.

Никакъв признак не показваше, че джунглата е по-проходима наблизо, освен по самия дол. Наоколо същата непроходимост



застрашаваше нашето по-нататъшно пътуване и правеше ясно да изпъква цялата трудност на положението. Нанадолнището се сливаше с плътната растителност и предизвикваше негодувание у индианците. Безкрайният, замъглен от изпарения сух дол можеше внезапно да свърши пред някоя пропаст, така както горе река Чурун изчезваше и не се знаеше къде излиза отново на повърхността. Мартин Ларсензвей се посъвзе, стана и ни придружи да огледаме това, което бяхме открили в края на сухия дол. За да можем да продължим, не се решавахме да го изложим на ново заболяване. А и индианците заявиха, че няма да напуснат гроба на своите другари, преди да са изминали шест дни от тяхното погребение.

Не оставаше нищо друго, освен да се примирим с положението и да си намерим някакво занимание из сухия дол. Там наносът не представляваше нещо интересно, защото беше остатък преди образуването на скъпоценната скала итаколомит, която се е образувала след неизвестен катаклизъм до изригването на подземния вулкан и пропадането на скалите, в резултат на което се е появила и пукнатината от север към юг. В нея пропадеше река Чурун и в нейния южен край се намираше скалата итаколомит.

След като изтече траурът на индианците, на седмия ден изхвърлихме всички излишни вещи от багажа и заслизахме по гигантските стъпала на сухото дере. На места дерето ставаше тясно и ние минавахме между две скали. Провирахме се през сравнително проходима, растителност. Спирахме да нощуваме, но виждахме само небето и звездите. Реката Чурун се появи отново във вид на грамадно езеро, без да се вижда откъде излиза.

Няколко километра обикаляхме по брега на това езеро, докато стигнахме до редовното корито на Чурун. По страхотен, широк над двеста метра наклон подобно на водопад водата се спускаше надолу. От двете страни скалите, надиплени, образуваха стъпала, закрити от ниска растителност.

Беше невъзможно да слезем. Нощта щеше да ни свари някъде по тия стъпала. Надолу не се виждаше къде свършват. Водата на Чурун подскачаше на вълни и изчезваше с грамадни скокове.

Индианците, наплашени, се възпротивиха. Мартин Ларсензвей се оплака, че чувства умора. Иван Горилата и Игор Незнакомов захапаха по един нар, седнали на сухата скала. Пърси и Алън

погледнаха скъсаните си обуца и предложиха да прекараме нощта тук. Наистина рисковано беше да се ходи със скъсани обуца. Но в същото състояние бяха и обувката на другите.

Преди да напуснем сухото дърво, видяхме някъде в низината някакво селище. Но ето че вече трети ден слизахме и още нищо не срещнахме. Около езерото нямаше дори признак на човешки живот.

Как сме се движили по това омагьосано сухо дърво — не мога да обясня. Приспособихме се да прекараме нощта между стъпалата. Запаляхме само огън и скрити в чувалите за спане, наблюдавахме как всичко потъна в непрогледен мрак. Луната съвсем не ни помогна.

Надолу, където падаше река Чурун, се виждаше шеметна пропаст, която привличаше като магнит погледа и замайваше. Единствени прегради, пазещи ни от сгромолясване, бяха амфитеатрално разположените широки стъпала, образувани при нагъването на планинския масив. Околният гъсталак ни служеше да се улавяме за клоните и бавно да слизахме. Понякога дори се налагаше да се улавяме за ръце, за да може удобно да стъпваме от стъпало на стъпало. Едно невнимателно подхлъзване можеше да струва живота на мнозина от нас. Почти целият ден мина в това слизване.

Към четири часа следобед стигнахме до последното стъпало, широко към сто метра. Зад него се откри отвесна дълбочина, в чието дъно течеше друга голяма река, която идваше от югоизток. Нашата река Чурун отново изчезваше някъде под тая дълбочина.

Изникваше сложният и тревожен въпрос: сега накъде?

Това последно стъпало беше нещо като продължение на плато, което е пропаднало. Препятствието беше по-голямо от всичко, което можехме да си представим.

Имахме само четири въжета по двадесет метра, които нямаше да стигнат за нищо. Те нямаше да издържат четиридесет и седем души да се спуснат един след друг до първата площадка, чието съществуване само предполагахме. Дълбочината надминаваше петдесет метра.

Пърси и Алън загубиха съвсем настроението си, избухнаха в спорове с индианците, като че ли те бяха виновни за всички изненади на Дяволската планина.

Най-спокоен от всички беше Мартин Ларсензвей. Той запали лулата си, погледна надолу и поклати глава:

— Изглежда, че има още много да патим, преди да стигнем река Ориноко — засмя се той. — Който е измислил името на Дяволската планина, трябва да е знаел защо го е направил. На индиански се нарича „Ауян Тепюи“, което значи демон, нали? — обърна се той към Бързоногия елен.

Стигнахме точно до ръба. Наляво и надясно, докъдето можеше да се види, скалата преграждаше цялата долина. Махагонови, текови и други вековни дънери бяха артистично уплетени от горе до долу от лиани и бели паразити като паяжина и образуваха истинска стена, през която не можеше да премине дори вятърът да погали прекрасните орхидеи, надвесени като лампиони над пропастта. Огромни паяци, разположили се удобно в гнездата си, дебнеха да се хване в мрежите им някое пернато животинче, за да му изпият кръвта.

Замахнах с ръка и веднага в шепата ми се събра цяло кълбо паяжина, росна и мека. Паяците бяха големи колкото средна човешка шепа, с металически блясък в очите. По гърбовете им като квадратни кръстословици изпъкваха шлемовете, оцветени от синьо до зелено, преплетено с червени нишки. Главите им, скрити в тия шлемове, излизат напред само когато се предаде от мрежата им, че има плячка. През останалото време се вижда само червеното на шлема, изпъкнало като римска монета в средата на мрежата.

Дърветата бяха доста високи, особено тековите, които надхвърляха 25 метра. В повечето случаи те се издигаха като сноп стъбла в един дънер, прояден от червеи. Празните ходове на дупките бяха заети от всевъзможни буболечки и умрели телца, увиснали по паяжините. Гъби, големи като чардаци на етажи, смучеха сокове от дърветата. Разсякохме една от тия гъби с мачетите и във вътрешността ѝ открихме лабиринт от галерии, из които подскачаха малки червени ларви, а около тях се суетяха бели мравки. Истински бели мравки с нежни челюсти и тела от два прешлена. Разгневени, те тичаха и се закачаха в мрежите на паяците.

## ЗЕМЕТРЕСЕНИЕТО

Насядали по камъните, ние равнодушно наблюдавахме как паяците и всевъзможните обитатели влизаха и излизаха от дупките на дърветата. Всичко ни беше вече все едно и никой не спомена дори, че ще се стъмни и няма къде да вържем леглата си за нощуване.

Лианите и паразитите бяха така уплели всичко, че нямаше нито педя свободно място, където да завържем въжетата на спалните чували. Ние бяхме в пълен плен на Чурун и джунглата — на нищо повече не можехме да разчитаме. Всички свободни камъни по левия бряг на Чурун, чак до плътната завеса на джунглата, бяха заети от нас. А в краката ни зееше пропастта. Над нас за първи път се появиха мрачни облаци, които не обещаваха с белите си пера нищо друго освен гръмотевици, дъжд и прииждане на реката.

Теснината на Чурун, застрашителна поради плътната растителна стена, едва побираше на наноса толкова много хора и около 20 ламаринени сандъка. Водата на реката със същата бързина клокочеше край нас, плискаше ни, изчезваше в пропастта и отнасяше нашите роптания и въздишки. Ние доброволно се бяхме натикали в това тясно пространство, след като слязохме толкова километри по стръмните стъпала, без да предполагахме, че Чурун има още един водопад.

Връщането назад беше немислимо. Всички виждаха нашата безизходност, но никой никого не можеше да обвинява. И ние като Одисеи се връщахме от един ад, за да попаднем на по-страшен. Бяхме толкова много потресени, че не можехме да разберем всъщност истинския размер на нещастieto.

От Пърси и Алън например се излъчваше поразително спокойствие: очевидно претовареното им съзнание не можеше да приеме нищо повече и затова те се задоволяваха единствено да стискат между коленете кожените си чанти. Индианците бяха съвсем пасивни, безусловно подчинени на някаква чужда воля, много по-силна от нашата. Те бяха станали жертва, както и ние, на други, обаче трудно беше по лицата им да се открие какво мислеха. Досега те ни се

подчиняваха, без да дават вид, че разбират истинското положение на нещата.

Черните облаци се спуснаха ниско и сякаш ни притиснаха към пропастта, озарявана от светкавиците. Страхотен гръм се разнесе от върха на Дяволската планина и изчезна с тропот в низината. Наоколо се чуваше тътнежът на разразилата се буря. Неизбежният фатален край приближаваше, лишаваше ни от каквато и да е самоувереност, предизвикваше студени тръпки по гърбовете ни. Дори и двамата оптимисти Иван Горилата и Игор Незнакомов се свиха с посърнали от ужас лица.

Мълниите и гръмотевиците се разразяваха, обгаряха въздуха, гримираха лицата ни с бръчки и заглъхваха долу в пропастта, готови всеки миг да ни обгорят с огненото си дихание.

Но това далеч не беше всичко, което трябваше да изживеем в тая дълга страшна нощ. Осветеният от стрелките циферблат на ръчния ми часовник показваше едвам единадесет часа преди полунощ, когато силен тикален трус ни изтръгна от нелегалната ни апатия. Никаква човешка ръка не беше в състояние да спре движението на скалата, на която се намирахме. Тя като че ли се наклоняваше към пропастта. Мракът, наситен с електричество, се оглуши от трясък, последван от ослепителен блясък и подземен гръм. Цялата околност високо над махагоновите дървета се раздели на две — на мораво сияние и черна сянка, в границата на която се бяхме свили ни живи, ни умрели.

Моравата светлина стана жълта. Скалата потръпна. Започна главният трус, който откъсна нашата скала от масива. Миг след това Чурун изчезна. Небето стана мастиленочерно. Чу се продължителен звук, като че ли огромен влак минаваше по железен мост. След това се появи силен вятър, образуван от излизащите подземни газове. Нова светкавица и те се запалиха. В края всичко се свърши със срутване, като че ли изсипваха камъни от високо.

Запалените газове се отразяваха далече от нас върху мастиленото небе и образуваха танцуващи фигури. Пламъкът се люшкаше като призрак в мрака. Положението стана ужасяващо. Наблизо продължаваше срутването. Чувствувахме, че се откъсваме и влачим към пропастта.

Вятърът се засили, после утихна. След малко върху нас се изля силен тропически дъжд, който освежи въздуха и угаси отровния

пламък. Тежките задушливи газове, които идваха от юг, се замениха с чист въздух.

При последната светкавица видях как всички бяха затворили очите си и навели глави, очакваха края на света.

Часовникът показваше едва един часа след полунощ. Земертърсът продължаваше със слаби колебания като конвулсии. Тъмнината, като в рог, покриваше абсолютно всичко около нас и ние не можехме да определим от коя страна се намира пропастта. Задушливи газове се появиха отново, проникваха през носовете и гърлото и ни замайваха.

В недрата на планината изригна вулкан, който я разкъса. Епицентърът на земертърса беше някъде на юг, в масива на Дяволската планина. Някъде дълбоко ставаше наместване на пластовете, съпроводено от силно търкане на пирити, което образуваше естествени карбиди. Запалени, те горяха или тлееха под земята и пропускаха през пукнатините газове.

Дълга безкрайна нощ! Докога щеше да продължава това търкане на пластовете, от което трепереше цялата скала, кога щеше да се съмне, за да видим къде изчезна река Чурун и какво ни оставаше да предприемем, за да се спасим, ако въобще имаше още някакъв шанс за спасяване?

Докъде достигаше пределът на нашата издръжливост? Отровните газове се кондензираха в гърлата ни като киселини и ни изгаряха, а водата на Чурун я нямаше, за да утолим страшната си жажда. Трябваше на всяка цена да промием гърлата си. Плюнката нагорчаваше и затрудняваше дишането. Сълзите ни станаха гъсти, щипеха и премрежваха очите.

Бяхме напълно изолирани от външния свят.

Лъчите на изгрева разгониха задушливите газове. Светлината на раждащия се ден разкри пред нас съвършено нов декор. Много неща бяха изчезнали или разместени. Трусовете отслабнаха и вече не ни застрашаваха. Долу пропастта не беше станала нито по-тясна, нито по-дълбока. Карао си течеше пак от юг на север. Нямаше ги само стадата диви коне и животни, които пасяха предния ден. Нашите индианци не приличаха на себе си. Като корабкрушенци те все още седяха на камъните и ни гледаха с невиждащи очи. Нямаше никакъв смисъл да им даваме обяснения, че беше станало обикновено, но много силно

земетресение в Дяволската планина без участието на техните зли духове.

Катаклизмът беше откъснал от масива нашата скала и в новата пропаст беше пропаднала река Чурун. Това открихме, когато стигнахме до огромната двадесетметрова пукнатина. Тя се простираше на няколко километра дължина с посока от изток към запад, паралелно на главната ос на Сиера де Пакароима, и зееше дълбоко 30–40 метра. Река Чурун падаше от тая височина върху разрушението и изчезваше. Напуканият бряг, където стигнахме на запад, не гарантираше безопасно движение, затова се върнахме назад да търсим нов път, решени на всяка цена да се измъкнем от тая разкъсана земетръсна зона и да слезем в низината, където течеше река Карао.

Зашеметените индианци понесоха много тежко земетръса. Ние, белите, вървахме смело напред, прескачахме дупките, а след нас индианците се влачеха безволно, опитваха страхливо скалата, преди да отпуснат цялата си тежест, придвижваха се бавно и предпазливо, като ни принуждаваха да губим ценно време. Преминахме страничните пукнатини и стигнахме края на голямата диаклаза, която се стесняваше. Хиляди дървета с пречупени върхове, изкоренени и повалени, препречваха пътя ни. Туктаме из малките пукнатини излизаше на тънки струи бял пушек и миришеше на опърлено. На други места се беше разляла черна рядка кал, дъхаща на сярра. Когато спирахме да разглеждаме тая кал или да си обясним как е станал земетръсът, ние срещахме уплашения поглед на индианците. На тях всичко станало им се струваше свръхестествено, причинено от зли духове.

Бързоногия елен загуби своя блясък на водач и измисли за оправдание да повтаря дали злите духове не са убили неговите близки. Това зарази останалите индианци, които по едно време решиха да хвърлят в пукнатината ламаринените сандъци и да ни напуснат. Само заплашването с пистолетите ги спря, но това ни застави да бъдем нащрек, когато нощувахме следната нощ върху опустошената скала. Не можеше да се мисли вече да оставяме индианците нощем да дежурят. За беда още няколко малки срутвания доведоха индианците до лудост. Денем и нощем те почнаха да бълнуват. Ние непрестанно бяхме около тях, готови всяка минута да употребим оръжие.

На следния ден само с насочени пистолети успяхме да ги накараме да изсичат растителността и да пренасят багажа. Всички ръмжеха, но никой не посмя да опита силата на куршума. Ние бяхме решили жестоко да смажем всяка съпротива, но да ги принудим да ни помогнат да слезем с ценния си багаж до следващото индианско селище.

Пушките, заредени, бяха готови на гърбовете ни, пистолетите с отворени предпазители чакаха най-малкия повод да отнемат живота на първия, който се опита да ни нападне. Принудителната самоотбрана беше оправдана. Ние не можехме да допуснем доброволно да станем жертва на тия диваци, способни да ни вземат главите с мачетите, без да им мигне окото. Сами те никога не биха могли да обяснят пред никого защо са го извършили. Това нямаше да бъде отмъщение, а по-скоро жертвоприношение, за да бъдат омиловани злите духове.

В Мексико още съществува у ацтеките индианци доброволно жертвоприношение, което се извършва от техните магьосници. С много остър нож магьосникът отваря подсърдечната област, изважда сърцето на здраво вързания младеж и го изяжда. Ние не знаехме дали нашите индианци нямаше да ни скалпират, или да ни извадят сърцата със собствените си ножове, след което да се почувствуват опростени от наказанието на несъществуващите зли духове.

Докато се движехме из осакатената джунгла, не чухме нито един звук, не доловихме нито най-малкия признак на живот освен нашия. Бързоногия елен, който се ползуваше от нашето благоволение, се престраши и загледан нахално в дулото на пистолета на Пърси, го попита:

— Не е ли влязъл в нас злият дух?

Разгневеният Пърси в припадък на ярост го халоса по главата и се приготви да стреля срещу всеки, който се намеси. Сам изпаднал във властта на страха, Пърси не можеше да си намери място. Трябваше да го увещаваме, че греши, като се отнася по тоя начин към човек, загубил разсъдъка си. Пърси се оправдаваше, че му стига снощният ужас, за да слуша глупостите на един дивак. Място за спорове нямаше. Излишно беше да убеждаваме цивилизования англичанин и дивия индианец. Важното бе, че тая постъпка на Пърси озлоби още повече индианците срещу нас.



На много километри дължина злополучният земетръс беше оставил препятствия, опасни за преминаване. Трябваше да се обикалят и да се търсят по-малко опасни места, откъдето да опитахме нашия десант в долината на реката Карао.

На дължина около осем километра скалата беше изместена от първоначалното си положение и след това беше хлътнала. Страшното земетресение беше пощадило само нас, понеже сме били на 500 метра от разпукването и откъсването на скалата. Цялата огромна маса на скалата е била отместена като перце и после оставена да се намества от собствената си тежест. Затова се бяхме отървали само със страха.

Всичко останало от обитателите на джунглата, освен нас, е било убито или в паническо бягство е паднало в отворените пукнатини. Отровните газове бяха изтروвили змиите и другите животни, които в момента на трусовете са се намирали на земята. Гущерът игуано, който намерихме умрял до едно повалено дърво, не беше успял да си смени цвета на кожата. Зеленият му цвят имаше убит оттенък.

Тоя земетръс беше най-лошото ни приключение за шестте години пътувания из Венецуела. Дяволската планина, огнище на постоянни катаклизми, си отмъщаваше за това, че бяхме се осмелили да нарушим нейната непристъпност.

Дори и нашата издръжливост беше сломена. Изгубили човешки облик, ние се влачехме по скалите. Пълзяхме изнемощели, лишени от чувства. Най-послед един късен следобед успяхме да слезем до река Карао. Висока човешки бой трева, алени салвии, оранжеви кании и бодливи храсти от червени азалии като цяла гора закриваха гърбовете на диви бикове, диви коне и страхливи антилопи. Зад реката се виждаше голямо бласто й по брега му надколните жилища на индианците. Преминаването на отсрещния бряг беше невъзможно, освен с лодка, каквато няхаме. Река Карао е два пъти по-широка от Чурун, с много по-бързо течение и неизвестна дълбочина.

Тежкото изнурително слизане и преживените изпитания изискваха на първо място продължителна и спокойна почивка. Забихме в дебелия дървета железните куки и закачихме чувалите за спане. Обаче напрежението между нашите носачи стана вече непоносимо. Държането им предвещаваше буря. Щом стигнахме до големите дървета и завързахме чувалите, те се отделиха настрана, шушукаха и поглеждаха към нас недружелюбно.

Разположихме се на ламаринените сандъци с намерение да поставим в ред себе си и багажа, преди да се приготвим за нощуване и храна. Едва сега имахме възможност да се огледаме един друг и да преценим положението си. Облеклото и обувките ни бяха в жалко състояние. Много по-обезпокоително бе обаче поведението на индианците. След няколко часа тъмнината трябваше да ни скрие от самите нас. Луна нямаше да има и непроницаемият мрак щеше плътно да покрие цялата непозната околност. На цветните ни спътници вече не можеше да се разчита. Ударът на Пърси върху главата на Бързоногия елен даваше вече резултати. Когато сложиха на земята ламаринените сандъци, индианците не пожелаха да ги отворят, както правеха това друг път. Спогледахме се и разбрахме, че сами трябва да си наредим чувалите за спане.

— Тя се разбра каква ще става — каза Иван Горилата, — ами ние с Игор да вървим и убием нещо за вечеря, а вие стъкнете огъня!

Отидохме при индианците и им прибрахме мачетите. Пожелахме им лека нощ и се заехме да приготвим огнището. Насякохме едно паднало дърво и запалихме огън. За пръв път можехме спокойно да си сварим чай. Докато се завърнат ловците, приготвихме дърва за цялата нощ.

Алън си беше навехнал при слизането сериозно десния крак, който подпухна и извади извън строя началника ни.

Четиридесет и един индианци не бяха малко, ако се решаха да ни нападнат през нощта. Ставаше нещо, което още не можехме напълно да разберем. Индианците си накладоха малък огън, криеха се зад големите платани и оттам ни наблюдаваха. В игривите отблясъци на огъня виждахме ясно как техните силуети се движеха към река Карао. Може би търсеха начин да влязат във връзка с индианците на отсрещния бряг.

Предупреждение за дебнещата ни опасност беше пълното отсъствие на повече уважение към нас. Когато ги запитахме къде ще спят, те отговориха неохотно и неопределено. Известно ни беше, че оскърбеният индианец не забравя нанесената му обида и че рано или късно си отмъщава. Още горе, преди да слезем, предупредих Пърси, че индианците заличават оскърблението само с отмъщение.

Бързоногия елен винаги стоеше настрана от другите, като че ли се срамуваше от нанесения му удар по главата. В неговата усамотеност

и във враждебните му погледи се криеше може би загадката на бъдещата разплата.

Индианците въобще мразеха всичко английско и американско. Ето защо опасността ставаше все по-голяма с настъпването на нощта. Тая тяхна омраза се беше засилила след неразумната постъпка на Пърси и нищо не можеше да го спаси от тяхното отмъщение, освен пръв той да си очисти сметките с тях. Но те бяха четиридесет и един, а ние само шестима. Освен това на тяхна страна беше преимущество на изненадата, а на наша — притежанието на оръжие.

Мартин Ларсензвей веднага след инцидента ни каза, че това е нашето последно съжителство с тях и че Пърси ще плати за удара. Индианците избягваха да разговарят, когато Мартин Ларсензвей беше наблизо до тях, защото той знаеше малко индиански и често приказваше с тях. Даже той ни предупреди всички да внимаваме индианците да не отвлекат Пърси и го хвърлят в някоя пукнатина или в пропастта.

Никой от нас не разбираше знаците, които индианците си даваха с ръце. Мимиката и говоренето със знаци е силно развито у индианците и замества всички многозначителни думи, за които е потребно звуко-предаване.

Когато се върнаха ловците и почна приготвянето за вечерята, помолих Мартин Ларсензвей да отиде при индианците и да разбере, ако може, какво възнамеряват. Бях забелязал при слизането, че Бързоногия елен си държеше преплетени двата средни пръста на лявата ръка, когато с дясната сочеше на другите откъде да минат. Мартин разтълкува, че това значело томаховка и че според него водачът нареждал на другите да търсят дърво за направа на това опасно оръжие. Когато изчезна от погледа ми снажната фигура на норвежеца, обърнах се към Пърси:

— Ти, Пърси, направи най-голямата глупост в живота си, когато удари Бързоногия елен по главата. Макар и да сме въоръжени, никой вече не би могъл да предвиди доколко могат да ни послужат нашите оръжия. Опасявам се за всички ни. Индианците знаят много повече от нас да си служат със средства, по-силни от всички наши модерни пушки. Помолих Мартин Ларсензвей, ако може, да разбере докъде се простират нашите възможности, в случай че ни нападнат тая нощ. За

утре можем да бъдем спокойни, защото положително те ще ни напуснат при изгрев слънце. Нощем те не пътуват без оръжие.

Явно засегнат, Пърси ми отговори уплашено:

— Да си кажа право, и аз вече се страхувам. Ако не тая нощ, то по-късно, когато слезем до тяхното селище да си приберем камионите, те могат да ме погъделичкат по гърба с някоя отровна стрела. И аз мисля за това, което ми каза. Знаеш ли истинското име на Бързоногия елен? Казва се, Рамирес. Четири години е служил като полицаи в Сиудат Боливар и знае добре испански. Тогава са го кръстили с новото му име, което той не обича. Докато вие нареждахте камионите на сушина, аз поговорих със старейшината на селището и той ме предупреди, че Рамирес е убиец и да не го вземаме с нас. Но вие с Алън настоявахте толкова много. От тогава той ме мрази. Помниш ли, че аз се противопоставих той да бъде водач на другите индианци. Индианците са злопаметни. Но да видим. Ако ми се мерне тая нощ, пръв ще го застрелям.

Дочу се говорът на Иван Горилата и Игор Незнакомов. Те спореха за нещо, което открили в пясъка на Карао. Една главня изпраця в огъня и накара Пърси да се обърне. Очите му блуждаеха трескаво.

Ято закъснели птици мина над главите ни и се скри в гъсталака на другия бряг. Пърси чувствуваше отлично целия ужас на своето незавидно положение, по-опасно от снощното земетресение. Никой от нас не беше в състояние да го защити срещу това, което му готвеше съдбата. Той сам го беше изковал в тия пусати скали, които едва не ни погребяха.

Пърси сподели нашия разговор с Алън, който в това време помагаше в кухнята. Американецът, който също беше изгубил контрол над нервите си, се зае да го защитава, като че ли ние бяхме виновни за техните грешки и нещастия.

— Аз само предполагам — отвърнах му ядосан, — че индианците ще накажат Пърси, а покрай него и ние можем да пострадаме. Но това още не значи, че положително тази нощ ще го направят. Но в никакъв случай не трябва да очакваме, че индианците ще забравят нанесеното им от Пърси оскърбление. Докато не се завърне Мартин Ларсензвей, аз нищо не мога да кажа повече. Гответе се обаче за най-лошото. Намираме се в Дяволската планина, а не в

Англия. Ще поддържаме цяла нощ огъня, ще дежурим поред и ще се защитаваме като другари. Мисля, че ако индианците отложат тази нощ отмъщението, то те няма да го пропуснат, когато попаднем в селището им. Затова предлагам да слезем надолу към река Карони през лагера на американската палеонтоложка експедиция, да ги помолим да приемат Пърси, а ние да продължим сами до селището на сигаросите, да им платим и си приберем камионите. На връщане можем да вземем Пърси и да продължим работата си по река Парагуа. Друго не мога да измисля. Аз съм от седем години във Венецуела и малко по-добре познавам индианците.

— Аз дори не предполагах — засмя се нервно Алън, — че съществува подобна опасност. Нашите червено кожи приятели действително могат да бъдат отмъстителни. Пърси се самозабрави и ни постави в много деликатно положение. Да пазим него, ще трябва да пазим и себе си, а то значи да избием всички индианци, да се простим с всичко и да бягаме.

— Къде ще бягаме? — обади се Иван Горилата. — Не видя ли, че отсреща има голямо индианско селище. Що за глупости приказваш, Алън. По-добре помисли как да загладим работата. Погрешно е, ако някой смята да се бори с индианците в собствената им територия. Те са хитри гадини и нищо не може да ги заблуди. Знайте, че дори да ни напуснат, което е сигурно, те ще ни следят. Унижението на Бързоногия елен е засегнало дълбоко останалите индианци и нищо не е в състояние да намали тяхното желание за мъст.

Игор Незнакомов обръщаше върху жаравата неодраната антилопа, мушкаше я с ножа да види дали се е опекла и нищо не разбра от нашия разговор.

С наведена глава из тревата се показва най-после и Мартин Ларсензвей. Той просто се тръшна на пясъка, грабна една шепа от него и го прокара между пръстите си, без да проговори. Разбрахме, че непосредствената опасност се е отразила дори и върху неговия винаги уравновесен ум. Той не знаеше откъде да започне, за да не предизвика паника. Тревогата на Мартин Ларсензвей се предаде и върху нас.

Минутите, в които нашият приятел подбираще думите си, за да ни опише впечатленията си от разговора с индианците, ни се сториха цяла вечност.

С рядко самообладание, много учтиво, без да издава колко е съкрушен, Мартин Ларсензвей се обърна не към нас, а направо към Пърси.

— Ние, драги, много често в живота си правим грешки, за последствията на които не сме в състояние да мислим. Вие се изложихте пред тия диваци и ние всички трябва да понесем последствията. Индианците ни напускат и ни предупреждават, че трябва да им платим, когато отидем да си вземем камионите в тяхното селище. За тебе, Пърси, те имат много лошо мнение и сигурно ще се постараят да ти отмъстят. Това е моето впечатление. Оставям на вас да прецените какво трябва да се направи. Аз съм само научен сътрудник в тая експедиция, на която е ръководител и отговорник мистер Алън, и нямам думата. Мога чистосърдечно да ви заявя, че се опасявам от създаденото у индианците настроение. Те и на нас отказват да служат.

Мракът се сля с облачното небе. Никакво пламъче не се виждаше в жилищата на индианците от другата страна на реката. Огънят ни помагаше да виждаме какво става само в един малък кръг. Вън от него, в тревата и храстите, започна настъплението на невидимите обитатели на джунглата.

Решено бе да дежурим по двама. Падна се на мене и Мартин Ларсензвей да дежурим до полунощ, тъй като Алън с навехнатия си крак не можеше още да стъпва добре.

Запалихме огъня, но това само увеличи настъплението на армията от всички родове организми. Едни бяха толкова малки, че бяхме принудени да запушим ушите си с памук, преди да са пробили тъпанчетата ни. Те така фино хапеха, че не се усещаше това ухапване, докато не почувствувахме сърбежа от него. Вечерята не се състоя. Всичкото ни време беше ангажирано в отбрана. Всяко ухапване ни застрашаваше от някаква зараза. Откъм реката се появиха хиляди комари, които свиреха около ушите ни. Те бяха носители на жълтата треска. Тяхното тънко като игла хоботче само с допирането си пробива кожата и внася заразата. Особено опасни са женските комари, които именно притежават това тънко хоботче. Мъжките само свирят и придружават женските. Мъжките се хранят със сока от цветята, а техните самки се поддържат само с кръвно меню. В тъмнината не можехме да ги различим, затова ги мачкахме, както ни попаднат. Тия

диптерас живееха сигурно в блатото при индианското селище. Женските снасят яйцата си на водната повърхност около някоя лилия и когато се излюпят, техните ларви имат големи глави с малки странични четчици, с които вкарват храната в устата си. Такива ларви с хиляди покриват лилиите по блатата. От общо двете хиляди видове комари най-опасни са диптерас — тия, които ни бяха нападнали. Те бяха носители на жълтата треска и представляваха смъртоносна опасност.

Цялата нощ беше посветена на самозащита. Нито един миг не беше възможно да си затворим очите. Сигналите на комарите ни превърнаха на автомати за удряне на шамари. Когато се съмна и се готвехме да се нахраним, открихме, че вътрешността на печената антилопа беше пълна с милиони черни мравки, които се запасяваха с храна. Водни мускаши — мишки, с малки очички и скрити в козината уши, помагаха на мравките в унищожаването на нашата храна. Те бяха изяли почти всички приготвени за вечеря плодове от хлебното дърво. Последните остатъци от тях гризеха няколко мишлета с голи къси опашки, които, щом ни видяха, избягаха и се скриха във водата на Карао.

Бяхме вече запознати достатъчно добре с всичко, което съставляваше населението на Венецуелска Гвиана: индианците, термитите, змиите, тапирите, ягуарите, вкусните антилопи.

Тук, в Дяволската планина, сравнително малко неща нямаха връзка с името на тая планина.

С право един пътешественик, от чиито записки узнахме доста за Сиера де Пакароима, казва, че в нейната гвианска част съществувала Дяволската планина, страшилището за индианците. Но този знаменит пътешественик се беше движил само по периферията на Сиера де Пакароима, защото никъде в неговото съчинение не се споменава за най-страшното, зеления ад, който отникъде не се вижда, както не се вижда и най-големият водопад „Ате Мей“ — „Момина вежда“.

Индианците ни бяха напуснали. По небето черните облаци хвърляха зловеща сянка. Пърси се чувствуваше окован в мрачни мисли. Когато на сутринта Мартин Ларсензвей му каза, че индианците са избягали, той загуби мимо волята си озлоблението срещу тях, хвана си главата и избяга към Карао, но се върна по-разтревожен. Там, на пясъка, гъмжало от грамадни каймани.

## ТОРНАДО

Колкото и да е, индианците бяха за нас все пак голяма помощ, макар че ни създаваха доста главоболия и грижи. Сега без тях се чувствахме откъснати от света.

Река Карао ни разделяше от селището на другите индианци. Не знаехме от кое племе са. Има цели области в горното течение на река Ориноко, в Андите и тук, в зоната на реките Карони и Карао до Британска Гвиана, където живееха разни индиански племена, които враждуваха помежду си и дори водеха войни. Нашите сигароси може би бяха в добри отношения с тукашните индианци и ако бяха им съобщили за нас, можеха да ни създадат допълнителни усложнения. Рискувахме да попаднем на засада.

Заехме се да поразгледаме местността и да си приготвим храна. После щяхме да решим как да постъпим и узнаем какво представляват тия индианци. Високата трева ни скриваше от погледа на отсрещния бряг. Убихме друга антилопа и малко се успокоихме. Всички умирахме за сън. Отидохме към реката и се опитахме да намерим място за спане. Слънцето не можеше да пробие тежките облаци. Чувствуваше се задух. Монотонни жабешки крякания отвличаха вниманието ни и не ни позволяваха да заспим. Пригласяха им кикотене и гонитба от дърво на дърво, чупене на клони и продължителни писъци на уловени маймуни. Кайманите и алигаторите се биеха в реката. Откъде се намериха тия маймуни, да ни дразнят, когато очаквахме поне малко спокойствие!

Силното, човешкото у нас беше отстъпило пред животинската жестокост на нещата. Напразно се опитвахме да го върнем сега — някаква потайност и несигурност висяха във въздуха и ние ги чувствахме почти осезателно. Диви бикове профучаваха из тревата с вирнати опашки. Стадо антилопи пробягна на север и се скри някъде. Кикотенето на маймуните продължаваше и звучеше като сърдито котешко мяукане. Пърси, Алън с болния крак, Иван Горилата и Игор Незнакомов скокнаха да гонят маймуните. Ние с Мартин Ларсензвей само отворихме очи, за да видим, че на небето се беше появила дебела



облачна ивица с бели краища, която слизаше вертикално към земята. Белите краища от двете страни светеха силно. Горе високо тая ивица като че ли се изливаше от грамаден черен облак. Облакът бързо се удължи, а ивицата се уви като маркуч, свързващ земята с небето, и тогава почна да се върти около себе си. По едно време черният облак се наклони към земята и разтегна маркуча, който стана много дълъг и взе формата на огромна фуния с широкия край надолу. След това почна да се върти със страхотна бързина, като смучеше и вдигаше нагоре всичко, което срещаше по пътя си. Водата на Карао се издигна и заля селището на индианците.

Наблизо в джунглата смерчът фучеше и изкубваше дърветата. Легнали по корем, както ни посъветва Мартин Ларсензвей, ние очаквахме следващия номер на серията от бедни. Обаче този път природната стихия не само не ни навреди, но ни и помогна. Как ни помогна — това узнахме много по-късно.

На север се появи сиянието на две дъги, които опасваха една над друга целия хоризонт. От изток на ясения фон на небето слънцето позлати цялата низина и тя заприлича на райска градина. От големите платани като облак се издигнаха малки сини пеперуди и накацах на пясъка да пият вода. Всички облаци изчезнаха; изчезнаха и двете дъги. Синевината като калпак покриваше земята, потънала в зелена растителност и мъгла от изпарения.

Нашето загубено самочувствие се превърна в томление да запазим своя живот. Може би причина за това бяха малките сини пеперуди, които се вдигнаха от пясъка и накацах по храстите и моравите цветчета между свежата зелена трева да се нахранят. И те бяха изживели ужаса на земетръса и убийствения циклон; и те търсеха след жаждата храна. Нас също ни изнуряваше жаждата. Водата на Карао беше мътна, а тая, която открихме в скалата, където е падала Чурун, беше пълна с жаби.

До тая сутрин в скалата имаше чиста вода за пиене, но след торнадото жабите бяха потърсили спасение в гъола. Сега ни стана ясно кикотенето на маймуните. Те са чувствували приближаването на бурята.

Все още изпитвахме едно неопределено замайване — вероятно от това, че не бяхме спали през нощта. Но вече радостното чувство, че сме живи и здрави, нахлуваше властно и ни зовеше към действие.

Прекрасен див бик се появи на отсрещния бряг на реката да пие вода. Недалече от него цяло стадо антилопи сведоха красивите си глави, за да утолят жаждата си. На сто метра от мястото, където бяхме седнали да бабуваме на скъсаните си обуца, из високите тревы излязоха също антилопи и несмуцавани, почнаха да пият вода. Надигайки грациозно главите си, те поглеждаха към отсрещния бряг.

Досегашните ни лишения, след като при изворите на река Карони бяхме изгубили всичките си хранителни припаси, ни заставяха постоянно да мислим за стомасите си. Тия антилопи ни изкушаваха. Накарахме Иван Горилата да се опита дали може да удари рогата на дивия бик. Щом гръмна, всички животни побягнаха.

Но се обадиха маймуните. Тръгнахме да ги търсим и намерихме на друго място в скалата вода за пиене. С една суха кора от платан направихме чучур. Имахме вече всичко за преживяване, докато оздравее кракът на Алън. Той куцаше и се подпираше на мачета си. Всички дрехи, с които разполагахме, бяха на гърбовете ни и скъсани. Краката ни бяха боси и можеха да се разранят. Как щяхме да вървим по-нататък — не ни беше известно. Следователно най-важният въпрос беше за обувката и облеклото.

Докато Алън и Пърси пазеха лагера, ние с Мартин отидохме да наберем плодове от хлебното дърво за обед. Иван Горилата и Игор Незнакомов убиха две антилопи и от неошавените им кожи направиха два чифта цървули. За върви разплетоха едно от дългите въжета.

Пърси ги нарече мокасини, защото не можеше да изговаря трудната дума цървул. Алън ги хареса, понеже облекчиха болния му крак. Пърси дълго се отвърщаваше, но като видя, че всички се наконтихме с нови обуца, примири се и поръча на двамата оптимисти да направят цървули и за него.

Гърмежите в една пуста местност са предателско нещо. Нашите съседи през реката Карао ни бяха чули и по свой начин проверили кой гърми.

Към три часа се показа една лодка и приближи нашия бряг. Делегацията начело с магьосника на селището в официално шарено одеяло и корона от папагалови пера слезе на земята и ние я посрещнахме, обути в новите си обуца.

Мартин Ларсензвей, нашият преводач, ги поздрави и покани в лагера. Понеже повече не ни бяха нужни ламаринените сандъци,

защото нямаше кой да ги носи, подарихме на всекиго от петимата делегати по един сандък, а на магьосника — два. И без това бяхме решили да ги хвърлим в Карао. Магьосникът ни благодари със скръстени на гърдите си ръце и ни покани да се пренесем в селището. Иван Горилата свали скъсаната си шапка и му отговори по катунарски с едно „ашълда“, което никой не разбра. Най-много ги учуди, че Мартин Ларсензвей говори индиански. Те си помислиха, че сме се заблудили и загубили. За щастие нашите сигароси не бяха ги срещнали и те не знаеха нищо за патилата ни. Иначе не бихме имали щастието, когато ни заведоха до отвратителните си колиби, да се запознаем с котката, преродила се от някаква тяхна принцеса. Така открихме, че в Дяволската планина има и прераждания на принцеси в котки, които цял ден лежат и ги хранят готово с уловени мишки. Принцесата котка така много беше затлъстяла, че от лежане козината ѝ падаше, щом станеше да подиша чист въздух на чардака.

Пърси и Алън, поумнели след бягството на носачите, си запушиха деликатно носовете с остатъците от носните си кърпи.

След като видяха индианската Клеопатра, те побързаха да се намерят долу при лодките. Иван Горилата, Игор Незнакомов и Мартин Ларсензвей почетоха принцесата с голямо внимание, като обещаха за другия ден да ѝ донесат по една дузина крехки мишлета. Трябва да отбележим, че принцесата беше в преклонна възраст, защото при всяко движение мъркаше, а кокалите ѝ пукаха. Възможно беше следващото прераждане на принцесата да бъде магьосник или нещо подобно. Индианците ни я показаха, след като провериха, че тя не спи. Огърлица от разноцветни мъниста украсяваше оскубания ѝ врат. Като ни видя, нейно сиятелство се протегна с краката нагоре и се обърна на другата страна. От гредата, която свързваше забитите в блатото колове, слезе една маймуна, нежното име на която бере Рики. Уловило се за корема ѝ, сладкото ѝ бебе ни погледна, опулило очички между предните крака на майка си. Вирнала нагоре опашката си, Рики внимателно слезе на земята, изгледа ни презрително, турна дясната си лапичка на устата да не се засмее и влезе в съседната стая. Игор Незнакомов прихна да се смее и каза високо на английски, за да го чуят всички, че братовчедката на Иван Горилата е много невъзпитана, та ни се подиграва, без да ни познава.

Смехът зарази и индианците. Пърси и Алън се изкачиха да видят братовчедката на Иван Горилата и влязоха след Рики, но се върнаха веднага. Алън каза, че бебето на Рики седнало на гърба на един питон и си играе. Горкият човек, не можеше да дойде на себе си. И прав бе, защото когато се качваше по стълбата, той не беше видял окачения над вратата човешки череп, за да разбере, че това беше къщата на магьосника. Питонът е бил хипнотизиран. В противен случай бебето на Рики нямаше да си играе на гърба му дълго.

Блатото, върху което бяха построени къщите на индианците, беше жилището на питона. Привлечен горе от магьосника чрез хипнотизация, питонът е служил на мошеника, за да плаши и държи в респект цялото племе.

Аз бях най-големият скептик относно силата на хипнотизацията. Обаче на следния ден имах случая да се убедя нагледно в изкуството на магьосника.

Трябваше останалият ни багаж да се пренесе от другия бряг на реката Карао. Магьосникът ръководеше пренасянето. Проверяхме дали не са отворяни ламаринените сандъци с личните имуществата от сигаросите, преди да си заминат. Секретните куфари правеха това невъзможно и въпреки това в един от тях сандъци беше вкарана отровна змия. Магьосникът стоеше в момента до Иван Горилата, когато той отваряше сандъка, видя пръв змията и с един замах на ръката я парализира, преди тя да ухапе геолога. Змията се издигна, измъкна се от сандъка и се завря в шубрака. Безспорно тя е била поставена в тоя сандък с инструменти, за да ухапе Пърси. Сигаросите знаеха, че само той боравеше с тях инструменти. Нагледно и убедително магьосникът ни демонстрира какво може да направи не само със змии, но и с хора. Той си простря ръката към шубрака и същата змия се яви и влезе отново в сандъка, после излезе и се скри в тревата, където ѝ бе посочено.

На всеки случай магьосникът ни помогна да минем реката и спокойно да си направим скиците на изминатия досега път. Много подробности можеше да забравим, докато слезем до река Карони.

Краткотраен дъжд освежи на другата сутрин високата трева. Под една грамада камъни ровеше да излезе броненосец. С наведена глава той повдигаше затрупалите го камъни и се движеше, като че ли имаше намерение да оре. Като ни видя, той се спря и се обърна назад.

Сигурно беше забравил нещо. Малката му щитовидна броня се клатеше на гърба му като гърбица на камила. Ние нямахме намерение да му пречим. Няколко пъти броненосецът се спира, за да види дали го следим. Той усещаше нашето нежелано присъствие и затова се завря отново под камъните.

Дали и той не ни обвиняваше, че сме причината за земетресението, което го беше затрупало? Той беше самотен, може би и гладен. Два дни е стоял затиснат и сега ние му попречихме да използва свободата си. Пърси, който се наслаждаваше на криволичещото движение на броненосеца, като видя, че той се завря отново в камъните, се опита да го извади. Ядосаният броненосец се сви и го изпръска. Сконфузен, Пърси се хвана за лицето. За щастие течността, с която броненосецът се защити, не попадна в очите на нападателя. Обаче лицето силно го смъдеше.

— Друг път да не се занимаваш с броненосци — посъветва го Мартин Ларсензвей. — Той можеше да те ослепи.

— Интересно изобретение на природата да брани беззащитните животни от техните неприятели — провикна се Алън. — Сигурно тая жълта течност е много силна и отровна.

Пърси целия ден си плиска лицето със студена вода. Там, където го бяха засегнали капки от жълтата защитна течност на броненосеца, имаше пришки.

Фарсът, който броненосецът изигра на Пърси, надминаваше всички очаквания. Той го разоръжи завинаги да се нахвърля върху нему непознати представители на зеления ад.

Привечер, когато отивахме с Иван Горилата да донесем вода за пиене, надникнахме в купчината камъни. Броненосеца го нямаше. Отказал се и той да влиза повече в разпавии с нас. Той беше използвал нашето отсъствие да се скрие някъде из свлечените канари. Прибрахме се отчасти разочаровани и съобщихме, че броненосеца го няма. Пърси каза, че ако утре го срещне, ще го застреля.

От два дни бяхме се прибрали при индианците. Наредихме си за спане между палмите пред благото. През сянката на хилядогодишните дървета се промъкваше светлината на изгряващото слънце. Нашите чували бяха навързани така, че първите лъчи на изгрева да падат върху нас.

Слабият вятър от реката, без да наруши омайността на пейзажа, разгонваше изпаренията и разкриваше красотата на Карао, която се провираше между двата бряга с висока трева.

Никакви мрачни перспективи не нарушаваха пробуждането ни. Вниманието ми привлече една муза на чардака на магьосника, която се усмихваше на изгрева. Тя протегна голите си ръце и туниката се впи в стройното ѝ тяло.

Комарите се бяха прибрали в блатото, подгонени от лъчите на изгряващото слънце. Откъм брега на блатото се чу шум. Погледнах и видях как се измъква чудовището питон. Пътят му беше към реката, където пасяха антилопите. Той събаряше пред себе си всичко и се изкачи на брега. Като местен жител той познаваше цялата околност и знаеше къде се събират неговите жертви.

Над реката се появи птица, спусна се ниско до високата трева, забави се няколко секунди и отново се издигна. В човката си държеше разкрачена жаба. Обърнах се към чардака, където прекрасната муза се усмихваше на слънцето. До нея зърнах грозното лице на магьосника, който ѝ шепнеше нещо.

Хипнотизаторът, изглежда, не за първи път разговаряше с младата индианка. Тя го последва и влезе вътре. Всички наколни жилища се съединяваха с мостове. Тая сутрин магьосникът не обърна никакво внимание на своя питон. Той имаше друг медиум. Високата трева към реката се заваляше. Значи питонът отиваше да чака своята жертва, когато се наведе да пие вода. Увил се на кълбо в тревата, той ще изненада антилопата, после ще увие с опашката си тялото ѝ, за да я свали, и тогава почва да я стяга, докато строши всичките ѝ кости.

Бях съсредоточил цялото си внимание върху предположения за непознатата индианка и не видях кога Иван Горилата се е измъкнал от своята люлкачувал. До тоя момент бях спокоен. Сега от мене се отмахна някаква обвивка. В душата ми проблесна друг копнеж. Чарът на индианката предизвика редица забравени изживявания. Редуваха се имена, образи, картини и размишления. За момент загубих настроението си. Скокнах от чувала и тръгнах да търся моя приятел.

Отидох към реката, за да изненадам Иван Горилата, но той изненада мен. Щом ме видя, попита:

— Няма ли да се разхладиш? Открих къде се къпят индианците. Сигурно магьосникът не може да хипнотизира кайманите в Карао.

Имат направен в гората душ.

Дойдоха и другите. Иван Горилата им показал къде е банята на индианците и те вече се бяха изкъпали.

Обикновено винаги сме имали по-голяма възможност да си подберем добри носачи. Тоя път взехме петдесет индианци, които се оказаха негодници, лошо ни осведомиха, нарочно изпуснаха сандъците с хранителните припаси при изворите на река Карони, защото бяха тежки, и така ни лишиха от храна в продължение на пет месеца. В тия пет месеца живяхме като аскети. Затова, като видяхме младата индианка с нейната усмивка на горска нимфа, изведнъж си припомнихме всичко скъпо, оставено в цивилизования свят. Пърси и Алън също я видели и за да не си навлекат омразата на магьосника, решили да се разхладят със студена вода.

Мартин Ларсензвей и Игор Незнакомов още се къпеха, когато стигнах до душа, направен от дълго дърво, изгорено отвътре, по което течеше водата, каптирана в скалата.

Когато всички се събрахме на брега на Карао, не ми остана време да им кажа, че съм видял рано сутринта питона. Целият разговор се движеше около непознатата нимфа и затова първото нещо, което моите развълнувани приятели ме питаха, беше видял ли съм тая сутрин младата индианка на чардака на магьосника.

Въпреки че всички знаеха колко е опасно задаването на въпроси, свързани със забранения ритуал в джунглата, те настоятелно искаха да знаят коя е тя. В очите им живееше нейната фигура, божествено изваяна, пронизана от лъчите на изгряващото слънце. В душата им бушуваше вихърът на нови желания, отдавна забравени в несретите на тежкото ни пътуване.

Вместо отговор им посочих в тревата оставената от питона следа. Но те дори не я погледнаха. Силата на новото обаяние ги ослепяваше. Дори страхът от питона не беше в състояние да смекчи тяхното напрежение.

Тръгнах към реката и седнах на брега. Тъпи глави на каймани плуваха срещу течението. Алигаторите се бяха излегнали на отсрещния бряг на слънце.

Наносът на река Карао е доста широк. Ние насядахме на брега, където ситният пясък образуваше плаж, заграден с малки дюни.

Иван Горилата, Игор Незнакомов, Пърси Норман и Алън Ландис се излегнаха на пясъка като алигаторите на отсрещния бряг и потънаха в съзерцание.

Слънцето като златен пендар ослепително заличаваше неравния терен на брега.

Мартин Ларсензвей ме бутна с лакътя си и ми каза да стана. Вляво той видял, че пробягнал скорпион, който носел в едната си щипка нещо бяло. На десетина метра в самия бряг се виждаше открита ниска галерия и пред нея стоеше скорпионът. В щипката си още държеше голяма бяла ларва. Чу се тънък звук като на щурец, но по-музикален. От дупката се показва друг скорпион, който прие донесения подарък.

— Сега наблюдавай добре — каза Мартин Ларсензвей. — Скорпионът, който донесе ларвата, е мъжкият, а онзи, който излезе от дупката, е женският. Ти видя, че женската излезе, след като мъжкият ѝ изсвири подходяща за случая серенада. Женската прие подаръка и го внесе вътре, което значи, че е съгласна. Ето я че излиза.

Мъжкият, който търпеливо чакаше, се раздвижи и пресрещна женската малко встрани от дупката. Двата скорпиона си подадоха щипците, уловиха се и почнаха да танцуват. Това продължи доста. Те се въртяха и не се изпускаха. Докато танцуваха, скорпионите държаха опашките си вирнати и после внезапно ги съединиха и образуваха японски мост. Когато се свърши церемонията, женският скорпион си влезе спокойно в дупката, а мъжкият побягна, като че ли някой го гонеше. Женската, сигурно уморена от любовния танц, отиде да изяде с апетит донесения ѝ подарък.

— Има случай — каза Мартин Ларсензвей, — когато женската отказва подаръка, защото си има друг любовник. Тогава отхвърленият се скрива и чака, докато се яви противникът, напада го и го убива. Скорпион може също така да се самоубие. Най-куриозният случай със скорпионите е, че ако женската е недоволна от мъжкия, веднага след церемонията го промушва с отровното си жило и го убива.

У индианците е обратното. Ако мъжът е недоволен, убива жена си. Проблем много опасен, който, ако станеше законно право на цивилизования европейец, би застрашил живота на много хора.

Върнахме се при другите. Иван Горилата, изпаднал във весело настроение, попита:



— Лабо, защо не взехме от камиона твоето хавайско укалеле. Игор Незнакомов щеше да ни изсвири някоя балада.

— Ние не можахме да опазим ламаринените сандъци, та ще опазим нежното укалеле — обади се преобразен от някакво вдъхновение Игор Незнакомов.

Пърси и Алън бяха заспали. Те слушаха в съня си тайнствената музика, която ги отнасяше на хиляди километри далеч. А кой знае? Може би тя ги отвеждаше само на стотина метра от нас, към чардака, където тайнствената красавица посрещна слънцето.

Изтегнахме се и ние на пясъка. Много неща трябваше да приемем, без да можем да се вмесим. Екзотиката на отсрещния пейзаж, отвратителната миризма, която идваше от блатото, подлостите на магьосника, хубавата млада индианка, оскърбителното държане на кайманите, които се явиха на пясъка, недояждането, липсата на хиляди елементарни неща — имаше какво да ни извади от релсите на обикновения разум. И на всичко отгоре Иван Горилата искаше да му свирят укалеле.

Лежахме разсеяни, измъчени, с разранени души и пламнали страсти. Животът ни зовеше с все сила, мамеше ни с хиляди съблазни, а ние бяхме захвърлени далеч, много далеч и не можехме да сторим абсолютно нищо.

## СМЪРТТА НА МАГЪОСНИКА

Иван Горилата стана и лениво се помъкна към реката. Внезапно отчаян вик разцепи въздуха. На отсрещния бряг в панически бяг се стрелнаха няколко антилопи и се скриха в храсталака. Скочихме и с мачетите в ръце се втурнахме към блатото.

Питонът на магъосника беше се увил около бедрата на Иван Горилата. С последни усилия нашият приятел се мъчеше да отслаби стоманените пръстени, които вече пълзяха към кръста и гърдите му. Още няколко мига и смъртоносната спирала от стегнати мускули щеше да смаже най-близкия ми човек. Хвърлих се и с един удар отсякох отвратителната съскаща глава. Спиралата бавно се разпусна и се свлече на земята. Обхванати от ярост, всички се нахвърлихме с мачетите върху нея и за няколко минути я надробихме.

Иван Горилата се отпусна изнемощял от преживения ужас и от отчаяната борба, докато ние заличавахме следите на престъплението. Изметохме надробеното месо в Карао, а мястото старателно разоряхме с мачетите.

Върнахме се обратно на мястото, където лежахме на пясъка. Тук Иван ни разказа приключението си. Той спокойно достигнал брега на блатото и без да подозира нищо, се загледал в плуващите по повърхността растения. Изведнъж върху него се хвърлил питонът. В последния миг Иван успял да се дръпне и това го спасило, защото питонът не можал веднага да се увие около гърдите му. Останалото беше вече известно и на нас. Ако се бяхме забавили само няколко секунди, всичко щеше да бъде свършено. Оставаше само загадката: защо питонът се е хвърлил върху Иван. Трябваше да приемем само две обяснения. Или индианците знаят, че блатото е мястото, където чудовището ловува, та не доближават бреговете му, или питонът е отличил Иван от познатите му вече жители на селището.

Да скрием убийството на питона не беше трудно. Но какво ни очакваше занапред? Нямаше и съмнение, че магъосникът в никакъв случай не би ни простил.

Преструвахме се на заспали и внимавахме да чуем нямаше ли някой да се зададе от селището.

Тишината ни потискаше. Очаквахме да ни обвинят в убийството на питона. В това бяхме напълно сигурни. Магьосникът познаваше навиците на своя дресиран помощник. Кой друг освен нас би се осмелил да убие свещения питон!

Войнственият крясък на орляк птици прелетя над Карао. Орлякът се издигна във въздушната бездна: почна да слиза върху скалата.

— Съжалявам, че ни липсва повече сила от тая на магьосника — прошепна Игор Незнакомов.

— Не зная защо превръщаме прекрасния си живот в мъчение, за да задоволяваме апетита за фокуси на един мошеник — намеси се Иван Горилата. — Нека обсъдим спокойно как ще реагираме, в случай че магьосникът ни обвини в убийството на питона! Аз съм разочарован от вашето омърлушване. Безполезно е смущението ви, то може само да ни вкара в устата на вълка. Предлагам да отидем при багажа си, да отворим всички сандъци, да изберем онова, което е най-необходимо, и го приготвим за опаковане в спалните чували като раница. Нека види магьосникът, че се стягаме за заминаване. Друг е въпросът, ако той се опита с тайнствената си сила да хипнотизира някого от нас. Тогава ще му покажем, че нямаме време за губене. Аз пръв ще му тегля куршума.

— Ще бъде низост, ако някой се поддаде или уплаши от магьосника или от неговите поданици. На стотина километра оттук няма, доколкото разбрах от магьосника, друго индианско племе — каза Мартин Ларсензвей. — Той говори като дете, което се учи да ходи, и ни смята за зависещи от неговото благоволение. Ще вземем една от техните лодки и ще продължим пътя си, докъдето това бъде възможно. Реката Карао има много бързеи и катаракти. На всеки случай да бъдем готови за най-лошото.

— Има по нас, в България, една много умна приказка — прозина се Иван Горилата, — която казва, че когато маймуната свикне на камшика, тя не се плаши от боя.

— Правилно — съгласи се Игор Незнакомов.

— Ти, Алън, на какво мнение си? — обърна се към него Пърси Норман. — Игор не е укротител на змии, но зная, че ще укроти тоя

негодник. За себе си не гарантирам как ще постъпя, ако магьосникът се опита да ми демонстрира фокусите си.

Алън побърза да се присъедини към общото мнение.

— Аз не съм глух, нито сляп, за да виждам, че ние всеки ден изпадаме във все по-затруднено положение. Нам предстои, и то още днес, да се борим срещу магьосника. От пет месеца насам нашият живот се разкъсва от неуловими мистерии на Дяволската планина и това помрачава спокойствието ни. Напълно съм съгласен, че ако магьосникът се опита да се подиграва с нас, така както постъпва със своите индианци, ще трябва да получи заслуженото си. Само дано някой от вас не загуби присъствие на духа си, когато се срещнем с магьосника. Ние не сме тръгнали из Дяволската планина, за да проповядваме мир и любов между червенокожите дяволи. Мисля, че утре на всяка цена трябва да сме на път. Независимо от всичко останало след два месеца ще настъпи дъждовният сезон. Ще бъде досадно да го прекараме из джунглите. Това, което казаха Мартин Ларсензвей, Пърси Норман и Игор Незнакомов, е може би единственият начин да се освободим от тормоза на магьосника.

— Да бъдем кратки, защото магьосникът, след като се насити на младата индианка, може да потърси нас или питона, за да си поиграе на хипнотизъм — прекъсна го Мартин Ларсензвей и добави развълнувано:

— Аз пръв ще разбера дали е открил, че питонът е убит. Като чуете вика ми, стреляйте. Аз ще го довърша с мачета си. С останалите ще се справим лесно.

Взетото решение ни облекчи и изпълни с решимост. Тръгнахме към блатото, където вече бяха насядали доста мъже и жени и се взираха във водата. Магьосникът се разхождаше пред тях и нещо говореше. Като ни видя, посочи останената от питона следа и тръгна по нея. Другите индианци останаха по местата си. Младата индианка я нямаше между тях.

Без да се наговаряме, тръгнахме след магьосника. Той се навеждаше, оглеждаше следите от смачканата трева и се обръщаше непрестанно към нас. Изведнъж той спря, легна на земята, скокна и почна да тича към реката.

Ние му пресякохме пътя през тревата и стигнахме преди него до мястото, където убихме питона. Магьосникът дотича след нас, видя

разораното място, наведе се да вземе от пясъка, но в тоя момент Пърси Норман замахна с мачета си и го свали на земята.

Пърси трепереше, целият изпръскан с кръв. Стояхме безмълвни около останките на магьосника. Имахме още една неприятна задача: да заличим и това убийство. От наколните жилища на индианците долиташе невъобразим шум от побеснели кокошки, вой на кучета, викове на хора. Но не стана нужда да си цапаме ръцете. Докато се чудехме как да постъпим с трупа на магьосника, от реката се измъкнаха два петметрови каймана, които с ръмжене се нахвърлиха върху кървения куп. Веднага след тях от реката излезнаха още няколко каймана. Започна борба кой да вземе по-голямо парче. Качихме се на брега да гледаме как кайманите грабваха парчетата и бягаха в реката. На пясъка остана само тъмна следа от пролятата кръв. На нея се нахвърлиха черните бръмбари.

— Как надушиха кайманите плячката? — попита Игор Незнакомов.

— Много просто, те имат най-силно развито обоняние за кръвта — отговори Мартин Ларсензвей.

Захвърлил настрана окървавения си мачет, Пърси Норман беше седнал с ръце, увиснали надолу.

На лицето му беше замръзнала разкривена гримаса на отвращение и разкаяние.

Реакцията от убийството настъпваше едва сега. Вероятно в този момент той се мъчеше да се оправдае пред себе си, че е замахнал срещу беззащитния магьосник в момент на неизбежна самозащита.

Най-страшното било, както по-късно той сам си призна, когато пред очите му кайманите се сбили кой по-голямо парче от месото на магьосника да отвлече в реката. Мътните води на река Карао с помощта на кайманите отнесоха последните останки на магьосника. Злите духове не го спасиха.

Тръгнахме обратно с решение да си стегнем багажа и веднага да напуснем селището. По пътеката, образувана от повалената от питона трева, идваше срещу нас маймунката Рики. Тоя път нейното бебе беше на гърба ѝ. Тя вървеше на четири крака и крепеше малкото зверче да не падне. Щом ни видя, Рики се развика така силно, че малкото се уплаши и падна на земята. Преди да повтори истеричния си крясък, Рики

получи по главата си удар от мачета на Иван Горилата. Малкото се скри в тревата.

Маймуната е почувствувала убийството на магьосника и идваше да провери. Нейното озлобление срещу нас не можеше да се обясни по друг начин.

Само оня, който не е имал работа с индиански магьосници и техните помощници — змии, маймуни, папагали и други, не познава свръхчувствителното, непознаваемото на тяхната тайна, в което още никоя наука не е надникнала.

В селището заварихме злия дух на магьосника, че обикаля около блатото и призовава останалите зли духове да му помогнат да ни улови. Всички индианци — мъже, жени и деца — ни посрещнаха с викове, като че ли виждаха не хора, а призраци. Те викаха така, както викаше и маймунката Рики.

Кой ги беше предупредил, че сме убили магьосника? Бяха ли ни следили? Това не можеше да се обясни. Беше ясно, че те вече знаеха за неговата насилствена смърт.

Съществувахе ли някаква връзка между тях в тоя момент и неговия зъл дух?

По изкривените им лица се четеше страшна ярост. Насочихме в тях автоматическите си пушки и бяхме готови всеки момент да открием огън. Познанията на Мартин Ларсензвей не бяха в състояние да ни обяснят на какво се дължаха сатанинските викове на тия обезумели хора. Беше ясно само едно — тоя бунт беше отправен срещу нас.

Никой не помръдна от мястото си. Беше ли проклетата му душа безсмъртна? Това беше невъзможно!

Най-подозрителното беше това, че сега младата индианка се намираше между стадото на магьосника. Тя ни гледаше със свирепоточаяние подобно на древна фурия, изгаряща от жестоко желание да ни унищожи. Една минута мина в болезнено напрежение. Изведнъж тя изкрещя и се спусна към нас, но беше повалена мъртва на земята. Изстрелът на Алън Ландис предотврати катастрофата. Или по-точно казано, може би само я отложи.

Между нашите опънати чували за спане и прострения труп на младата индианка имаше около триста метра. Разделяше ни ръкав от вонещото блато.

Трябваше на всяка цена да използваме ужаса и вцепенението, последвали изстрела, за да се измъкнем навреме от тоя омагьосан кръг от полудели индианци. Със заредени пушки Иван Горилата и Игор Незнакомов застанаха над трупа на индианката, а ние с Мартин Ларсензвей разплетохме едно въже и направихме с помощта на Пърси Норман и Алън Ландис шест раници от чувалите. Взехме само документацията и най-необходимото. Останалите сандъци оставихме на индианците като плячка.

## БЯГСТВОТО

След няколко часа тъмнината щеше да ни скрие от фанатичната отмъстителност на индианците. Ние не разчитахме много на нея. Вярвахме повече на оръжието си и на страха у диваците, които нагледно бяха вече убедени, че ние не се шегуваме. И така, впуснахме се наново в продължението на зеления ад — джунглата Карао, окрилени само от автоматическите си пушки. Напуснахме блатото и минахме на десния бряг, по наноса на реката Карао, в гъсталака на джунглата.

Нито една дума! Нито един звук не се чу зад гърба ни. Бяхме решили да стреляме, ако се опитат да ни попречат. По наноса все още можеше да се върви. Встрани зад брега непроходимата растителност ни закриваше и защищаваше. Там най-малкият шум, ако ни следят, можеше да бъде чуто.

Някакъв суеверен страх, съединен с жалка безпомощност, залегна у Пърси Норман и му пречеше да се освободи от мисълта за злите духове. Това го караше да се блъска о нас и да залита на всяка крачка, да се обърква в най-дребните неща, да спира и оглежда храсталаците, да се колебае дори когато дотрябва да прескочи някоя локва. Вървеше като замаян и не можеше да се ориентира. Почти същото се забелязваше и у Алън Ландис. Изглежда, споменът за жената, която уби, непрестанно го преследваше. Мартин Ларсензвей го попита да не е болен, но Алън Ландис се задоволи да махне с ръка и да се загледа в палмите.

Огромни зелени листа на диви банани, в които можеше да се скрие цял човек, се поклащаха на брега. Очите на Алън Ландис и Пърси Норман се спряха на тях. Не беше ли това възнаграждение за страха след смъртта на магьосника и младата индианка? Разтревожено се вгледах в двамата ни спътници. Колкото повече приближаваше нощта, толкова по-явно те губеха самообладание. Трябваше на всяка цена да се предприеме нещо.



Спряхме до едва видима пътека, която водеше навътре в джунглата.

Пърси Норман и Алън Ландис, съвсем изнервени и разсеяни, се отпуснаха изнемощели на наноса. На всички наши въпроси те отговаряха съвсем механично, понякога и безсмислено. Нямаше никакво съмнение, че засега те не само че не можеха да бъдат полезни, но представляваха, от своя страна, още един товар за нас. Да се движим повече напред беше невъзможно. Трябваше да се погрижим за нашите спътници. Впрочем помощ ние не бяхме в състояние да им дадем. Единственото, което можехме да сторим, бе да ги накараме да си легнат, преди да се стъмни.

Най-лошото беше, че и двамата отказаха да говорят. Изгледаха ни озлобено, мушнаха се в чувалите и веднага смъкнаха мрежите на лицата си.

Река Карао се разливаше по-надолу и мокреше джунглата. Ивица вода течеше встрани и покрай нея се виждаше утъпкана от животни пътека, която правеше завой и се губеше в гъстата растителност от палми и ни ограждаше буйна свежа Растителност. Блато с жълто-червеникава мътна вода. Около него редица хлебни дървета, диви банани и цитрусови храсти ни идваха като подарък от providението.

Примамливите плодове на хлебното дърво съперничеха на огромните гроздове от златожълти банани, храсти с натежали нарове бяха заобиколени от кърваво-червени азалии. Сини ириса до самото блато контрастираха с големите бели и червени цветове на лилиите. Жабоци, насядали по листата на лилиите, се приготвяха за вечерната си репетиция.

Блатото приличаше на угаснал кратер на вулкан. Наоколо се търкаляха късове хематитова желязна руда. Дървовидна папрат, над четири метра висока, не позволяваше да изследваме местността. Впрочем не беше трудно да се отгатне, че се намираме върху рудна шапка. Хематитовите парчета бяха почти чиста желязна руда, но не разполагахме с време, за да я проучим.

Игор Незнакомов беше останал да пази Алън и Пърси, докато ние изследваме пътеката и блатото. Когато се завърнахме, натоварени с храна, Игор Незнакомов ни съобщи, че и двамата бълнували. Това беше лош признак. Как ще водим болни хора през спускащите се канари и падовете на река Карао — не ни беше ясно! Пропаста,

гъсталаци, стръмни дерета ни разделяха от червената пустиня. Всеки трябваше да прилага невероятни усилия и умение, за да не падне и си счупи главата или краката.

Първата нощ не ни донесе облекчение. Пърси Норман приличаше на човек, който за първи път открива, че се намира в джунгла. На следната сутрин неговото състояние много не се промени. Поне разбрахме, че е поразен от съсичането на магьосника и убитата млада индианка. Той не можел да си обясни как индианците са разбрали, че магьосникът е убит, как се е предало върху тях неговото зловещо влияние, за да настъпи тоя обрат в отношенията им към нас и младата индианка да има куража да се доближи, когато е виждала насочените пистолети. Наистина това беше много за неговия мозък, вече получил шок след убийството на магьосника.

Алън Ландис стана рано и тръгна по пътеката към блатото. Там го намерихме, че се разхожда и замахва с мачета си по храстите. Малки зелени папагалчета с криви човки се гонеха по храстите и дразнеха Алън Ландис. Големи папагали, тукани, с дълги човки и зелени пера се пощеха на хлебното дърво, на другото дърво две маймуни ядяха банани.

Алън Ландис замахна и удари едно зелено папагалче. Веднага към него се спуснаха туканите с дългите си човки и започнаха да го кълват. Маймуните изпуснаха бананите си и закрещяха. Намесихме се да го отървем. Проклетите животни налитаха от всички страни, та се видяхме в чудо.

В продължение на един час не можехме да се освободим от нападателите. Всички крещяха, скачаха по дърветата и оттам ни нападаха. Утринната мъгла на кълба се разнасяше през златния блясък на изгрева. Слънцето се усиливаше и като ореол легна върху низината. Там, в далечината, се очертаваше безкрайната червена пустиня, а между нея и нас лежаха скрити, пресечени от пропасти тераси.

Зеленият ад свършваше някъде по наклона на терасите и ни предаваше на лабиринта от червени конуси, чиято форма ничия човешка фантазия не беше в състояние да измисли.

Мощни ерозии бяха моделирали по меките и по твърдите породи на червените кварцитови пясъчници пагоди с пещери и проходи, неприветливи, представляващи скривалища на орли, хиени и чакали. Подземните води бяха издълбали каверни със страхотни дълбочини и

никъде не се виждаше нито един стрък растителност. През далекогледа се виждаха само детайлите на криволичещи проходи, оградени от високи, също терасовидни скали, и никаква друга река освен Карао, която се провираше между пагодите.

По нейния бряг туктаме само се забелязваха ниска растителност и кактуси.

Цялата сутрин се взирахме да открием някъде път, който да извежда вън, зад тая песъчлива скална пустиня. Нищо освен червени, мораво оцветени по върховете скали. На север на много километри панорамата на просторните ерозии беше все същата.

Бяхме ли се спасили с нашето бягство? Ние трябваше да минем оттам и хиените щяха да вървят подир нас като кучета, докато някой падне, за да го разкъсат.

Колко имаше още, докато слезем в тая пустиня, която трябваше да замени зеления ад? Това знаеха само маймуните и ягуарите.

На обед се прибрахме в лагера, за да споделим с Пърси Норман и Игор Незнакомов нашето огорчение, че ни очаква по-страшно слизание от това, което имахме досега.

Приятна хладина полъхваше от близостта на Карао. Искрахме поне за няколко часа да не мислим. Пригответихме си по едно голямо бананово листо и се качихме в чувалите да поспим, покрити с това свежо одеяло. Шумът на джунглата, който досега приемахме като нещо естествено и не му обръщахме внимание, неочакз вано стана непоносим — слушахме как тече река Карао, как папагалите се караха, как пицяха маймуните и пукаха от вятъра дърветата. Напразно се заблуждавахме, че в зеления ад може да се спи денем. Цялата тежест на този невъобразимо отчайващ шум бучеше в главите ни. Пърси Норман се въртеше в чувала и пъшкаше. Почна да ругае, че никой не желаел да му помогне, без да каже за какво. Алън Ландис му се закани, че ако не млъкне, и него ще застреля. Започна се караница, която принуди и двамата да излязат от чувалите си, за да се бият. Разтървахме ги и повлякохме Алън Ландис към блатото. Лудостта ги беше обхванала и едва ги спасихме да не се разстрелят помежду си.

Мартин Ларсензвей хвана под ръка Алън Ландис и го помъкна по пътеката. Американецът се дърпаше и проклинаше Пърси Норман. Откъм блатото се вдигна страшна олелия. Ставаше нещо. Алън Ландис не можа да издържи. Той се отскубна от ръцете на Мартин Ларсензвей

и изтича да разтървава демоните. Пружината на неговите нерви се скъса. Изтичахме след него по посока на врявата. Цяло стадо маймуни и безброй папагали крещяха с пълно гърло. Когато ги приближихме, те продължиха да крещят, да слизат и се качват по лианите. Алън Ландис беше спрял до брега на блатото. Той нямаше нито мачет, нито друго оръжие. Ние го бяхме обезоръжили, за да не убие Пърси Норман. Тук той стоеше като омагьосан и гледаше как една анаконда (боаудушвач), налапала задната част на една маймуна, я дърпа, за да я откъсне от лианата.

Боатаудушвач беше изтеглила малката маймунка заедно с лианата чак до блатото и продължаваше да я тегли. По-голямата част от анакондата лежеше във водата. Малката маймунка, смъртно уплашена, с изразителни, но тихи викове не преставаше да се дърпа. Тревогата от това покушение беше обхванала папагалите и туканите, които си въобразяваха, че с лудото си крещене могат да уплашат чудовището.

Анакондата, скрита във водата, от мързел не искаше да излезе от леглото си и продължаваше да изтощава животинчето. Нямаше какво да се прави. Маймунката беше симпатична, а искахме да зарадваме и туканите. Нахвърлихме се на змията и под мястото, където предполагаме, че е налапала краката на маймунката, отрязавме с няколко удара главата ѝ. Отмалялата маймунка в здраво стиснатата уста на змията почувствува облекчение и се отпусна на лианата. Папагалите веднага спряха да крещат, слезнаха на по-долните клони на лианата и със своето „ко-ко-ко“ искаха да свестят припадналата си приятелка.

Направихме нужната операция, освободихме маймунката и след едно раздрусване и потапяне в блатото я свестихме. Влачейки задната си част, тя се опита да стане, но не успя. Папагалите я наблюдаваха отстрани и не знаеха как да ѝ помогнат. Немоощна, тя можеше да стане плячка на друг звяр.

Понеже няхаме друга работа, пренесохме я при чувалите за спане с надеждата, че ще се оправи. Игор Незнакомов, заровил се в наноса на реката да търси диаманти, не видя маймунката. Иван Горилата го извика и го запозна с втората си братовчедка. Не бяха се изминали и десет минути, откакто напуснахме блатото, и папагалите, заинтересувани за съдбата на маймунката, се обадиха от клоните на

банановото дърво. Разказахме на Пърси Норман и на Игор Незнакомов за патилата на маймунката и как сме я освободили. До късно през нощта папагалите пазеха щастието на своята малка приятелка, видяха как я нахранихме и чак тогава отидоха да спят.

В джунглата няма безопасни забавления. Върху всяко листо, паднало на земята, и върху всяко дърво е написан знакът на някое събитие. Най-малката и незначителна подробност, ако се пропусне, означава по-късно може би фатална развръзка.

Доста време измина, откакто папагалите бяха изчезнали. Пърси се сви в чувала си за спане, а ние насядахме около огъня с пушки на коленете. Наоколо беше непрогледна нощ. Няма нищо по-страшно от това да си нащрек в очакване на неизвестна опасност. Студът ни облъхваше в гърба. Отпред пламъците на огъня ни осветляваха. Изреждаме впечатленията си от това, което ставаше между нас и около нас. Алън Ландис, вече успокоен малко, се чудеше какво става с него, как е можал да вдигне ръка да убие Пърси Норман. Той се разкайваше, задето е избързал и извадил пистолета си.

— Щях да го застрелям, без да ми мигне окото. Не бях в състояние да разсъждавам. Още не мога да си обясня как убих индианката. Настъпи съжалението и в този момент се намеси Пърси, почувствувах се унижен, затова станах с него груб.

Чу се вой, който се превърна в рев, тежък, продължителен гъгнеж. Така ясно се чуваше тоя страшен рев, че го усещахме как се врязва в мозъка ни. В глухата нощ на тайнствената джунгла подобен пронизващ звук разкъсва всички сетива. Той изтезава душата, трепти и титанически разтяга секундите на неизвестността. Струваше ни се, че ако протегнем ръце, ще хванем ягуара. Увисналите зад гърба ни големи листа на банановото дърво се поклащаха като призраци.

— Дали Пърси чу тоя рев? — попита Алън Ландис и се огледа със свито сърце.

Като милиони малки дупчици на небето звездите единствени бяха свидетели на нашата самотност. Тия малки зелени топчици не подозираха, че нашите нерви едвам издържат напрежението. Ревът на ягуара се чуваше все по-близо. Необезпокоявани, комарите от блатото ни нападаха и получаваха по една плесница. Почна се някаква борба, която за момент прекъсна рева. Вън от простора и вън от нашия кръг,

някъде наблизо към блатото, ягуарът изсмукваше кръвта на някое животно и то пъшкаше.

Безрадостната джунгла в своята девственост засилваше нашето безсилие от страха. Треската на възбуждението ни се увеличи, когато настъпи затишието през време на пиршеството на ягуара.

Иван Горилата дъвчеше парче касава и шумно смучеше образуваната в устата му маниока. Алън Ландис взе въгленче и го постави в лулата си, опари се и го изпусна.

Мартин Ларсензвей примигваше озадачено, дъвчеше кора от касава, но не я смучеше.

Игор Незнакомов дялкаше с ножа си едно дръвче, за да се успокоява. Разбърках огъня и сложих дърва със суха шума, която светна по-силно.

— Ако не беше такава тъмна нощ — проговори Иван Горилата, — бих потърсил ягуара. Той се нещо умълча. Още ли вечеря? Щом се наяде, може да слезе до реката да пие вода. Щом напусне мястото, където оглозга антилопата, чакалите кайоти ще дойдат с хиените да изядат червата. Ягуарът не яде нищо от вътрешността ѝ.

— Проклятие — простена Алън Ландис, — не мога да понасям, ще си легна.

Натрупахме всичките дърва на огъня и го последвахме. Големи езици пламък лизнаха студения въздух. Тайнствените форми на банановите листа обкръжиха брега, осветени от пламъците. В дълбокия мрак реката Карао лазеше и влачеше дървета. Приспивно, невидима, тя привлече вниманието ни, но не задълго. Някой се наведе от леглото си и изплю касавата. В същото време се чу гласът на ягуара, той гонеше чакалите и хиените, а те се бранеха. Хапеше ги, те пицяха, спореха и налитаха на остатъците. Счупи се клон и ги уплаши. С див рев ягуарът избяга. Запъхтени, чакалите и хиените ядяха и ръмжаха. В паузите си поемаха дъх, заекваха и пак почваха да гълтат. Борбата, докато унищожат вътрешностите на жертвата, беше дълга.

Хиляди мисли като паяжина се преплитаха в главата ми и не ми позволяваха да заспя.

Безмълвието на нощта свенливо очакваше изгрева на слънцето. Утринната мъгла се стелеше над реката Карао. Кайманите и алигаторите излязоха на наноса и заплашваха всеки, когото можеха да

застигнат. Широките им къси глави се клатеха ритмично с влаченето на огромното им няколкометрово туловище.

Небесният пожар изгони мъглата в низината и разкри безкрайната верига от пресечени червени и морави конуси, пагоди и лабиринта от проходи в пустинята. Нашето настроение се повиши. В далечината се разкриваше величествена панорама, непреодолима по своята широта. Строго казано, там се виждаха само препятствия от скали, които щяха да бъдат твърде сериозно препятствие за алпийските ни способности. Нямаше да бъде така лесно преминаването на десетките километри из тая враждебна пустиня. Но в тая прекрасна утрин нищо не можеше да помрачи радостта ни, че сме се спасили от преследване.

Със здраво привързани на гърбовете ни като раници чували за спане ние, шестимата неразделни, един след друг, бавно, много бавно слизахме и изкачвахме скатовете, придържайки се близо до река Карао. От многото падове водата беше бистра.

Като по каменна стълба с големи стъпала ние напредвахме към низината. До нея по въздушна линия имаше най-малко десет километра. Уморителни коридори в деретата и други препятствия ни разделяха от следващия скат и това ни принуждаваше да заобикаляме стотици метри, докато намерим удобно място за изкачване или слизане. Никой не говореше. Събрахме се, когато слънцето се скри зад далечните Анди. За индианците бяхме забравили. Те останаха зад нас като грозно петно в нашия изтерзан живот. Пред нас все още се изпречваше джунглата, зеленият ад, която хвърляше на вратовете ни въжето на горчивите изпитания.

Нощта прекарахме буквално заровени в шумата, която изнесохме от дола и постлахме в дупките на скалите. Нямаше подходящи дървета, за да си вържем леглата.

Надеждата, че се приближаваме до по-ниски и по-достъпни склонове, се изпари. Скалите станаха ронливи, трябваше да се закрепваме, да се улавяме за ниски храсти, да политаме назад, да изскубваме с корените растителността, за да стигнем до върха. После малък отдих, наново спускане, свличане на места заедно със скалата и така с остроумни шеги сграбчвахме каквото ни попаднеше на ръка да се хванем, за да не паднем в зеещите пропасти.

Наслаждавахме се на подвижите си, надувахме дробовете си и със свръхголяма воля се сражавахме с храстите, със съскащите змии и падащите върху главите ни камъни. Преждевременно се съсипахме от умора и се отвратихме от солта на потта, която се стичаше в очите ни. Нямаше къде да се понаплискаме с чиста студена вода. Всичко беше застояло, жабешко, опасно, защото развъжда бактерии и всевъзможни паразити. Реката Карао течеше надолу като бясна. Не можеше да се гребне дори едно канче вода. Нямаше комари, но имаше други пълзящи животинки, които изскачаха изпод камъните.

Не беше възможно да се премине реката по цялото възвишение, тъй като водата течеше близо до скалите. Имаше толкова дълбоки долове, че небето се виждаше като прозорец. От храстите излитаха някакви птици, които за пръв път виждаха хора. Те пърхаха около нас и се скриваха с крясък в храстите. В ниските части на тия дерета се срещаха дървета, уплетени от лиани. Те ни затрудняваха преминаването. В такива долове обикновено имаше поточета, течаща вода, жаби, водни гущери и всевъзможни многоножки, които нападаха веднага при стъпване във водата.

Пърси Норман и Алън Ландис до голяма степен се освободиха от своя гнет, мъкнеха на гърбовете си чантите със своето богатство и, изглежда, напълно бяха забравили за образите на индианците.

Мълчаливо те се улавяха за храстите, катереха се с мъка, пазеха да не съборят камъните. Мартин Ларсензвей вървеше напред и предупреждаваше, ако има някаква опасност.

Иван Горилата и Игор Незнакомов при всяко слизание до река Карао си миеха краката, разбира се — там, където това беше възможно. Непрекъснато дъвчеха кора от касава и с особена тържественост се изправяха на всеки връх, сочеха към низината и пущаха по един швейцарски лорелай.

Само Пърси Норман се чувствуваше много неудобно в своите цървули от антилопа, тъй като острите камъни се впираха в изнежените му стъпала.

Една вечер бяхме насядали около огъня. Игор Незнакомов заговори за тайнствени случки и за отмъстителни духове. И ето че за обща изненада Пърси Норман започна да се оплаква, че злият дух на магьосника го преследвал. Алън Ландис се зарази от тия вайкания и се присъедини към него. Разбрахме, че тяхното успокояване е било само



временно и че те фактически продължават да носят ужаса на всичко изживяно, все още мислят за отмъщението на магьосника. Спомените и страхът бяха залегнали дълбоко в тях и надали вече нещо можеше да им помогне — поне докато се движехме в обятията на зеления ад. Над тях тежеше проклятие.

Бяхме убили само двама, а там в селището останаха още стотина индианци със старейшината. Всяко пробуждане сутрин ни навеждаше на една и съща мисъл — не ни ли следят? Всяка сутрин се питахме някой не е ли чул през нощта някакъв шум. Тая постоянна напрегнатост действуваше върху съзнанието на Пърси Норман и Алън Ландис и те неволно на всяка крачка се извъръщаха да се оглеждат. Положението ни ставаше драматично. Ние имахме свободата само да се движим, но не разполагахме със средства да се браним от онова загадъчно невидимо, което таеше в нашите души, в джунглата, в мрака на нощта.

У нас се притъпи всяка чувствителност за конкретното. Абстрактното ни замайваше, виждахме нещата в някаква фантастична облачност с нереални перспективи. Често загубвахме ясна представа за времето, капнали от изтощение, лягахме по гръб върху раниците си и по цели часове със затворени очи се отдавахме на дрямка. А краят на зеления ад не се виждаше. Промени се само цветът на скалите и техният наклон. Увеличи се растителността, но намаляваше нашата издръжливост. Имената на нещата за нас нямаха значение. Гладът и жаждата разрушаваха съпротивителните ни сили.

Нощем чувахме как Пърси Норман високо бълнува, смее се гласно като животно насън. Когато на другата сутрин го питахме защо се смее, той ни обвиняваше, че сме сънували и изглеждаше жалък, покрусен и отчаян.

Това бяха мъчителни моменти. Той почна да се съмнява в себе си. Разстроено му лице ни плашеше. Унесе се в замисленост, почна да говори несвързано. В подсъзнанието му се трупаха фантастични мисли, които не смееше да сподели с никого.

Непрекъснатото слизание и катерене беше неизбежно. Често се случваше някой да се срине и падне от скалата долу. Силите ни едвам издържаха нечовешката умора. На всичко отгоре преследваше ни и невидимият страх, хвърляше ни ту в раздражителност, ту в безчувствена унесеност и в глъбината на душевното ни състояние

настъпваха опасни колебания. Алън Ландис открито буйствуваше и с мъка успяхме да го удържим от някоя фатална стъпка. Мартин Ларсензвей, Иван Горилата и Игор Незнакомов показаха повече самообладание, преодоляваха упорито препятствията и не се плашеха толкова от призрака на смъртта. Те си подхвърляха закачки, които още повече вбесяваха англичанина и американеца, изгубили безвъзвратно волята и чувството за живот.

След дълго и изнурително спускане най-после забелязахме че Карао се освобождава от теснината на скалите. Безбройните завои и бързеи се свършваха. Водата на реката се връщаше, въртеше се и преобръщаше това, което беше смъкнала от височината. Изкачихме последния превал и пред нас в здрача на настъпващата нощ се откри лицето на червената пустиня. Под нас, в гора от палми и в сянката на мангровите дървета, се разстиляше като оазис голямо езеро. Ние бяхме направили невероятното. Сами бяхме преминали през най-непроходимата част на Дяволската планина, бяхме победили зеления ад. Пред нас предстояха още много и много трудности, опасностите не бяха се свършили. И все пак ние се чувствахме победители.

## КАТОРЖНИКЪТ ОТ КАНЕНА

Оазисът представляваше тясна джунгла около едно езеро, образувано от разливането на река Карао. Голяма пустиня, лабиринт от проходи, закриляни от пагоди, кули и терасовидни високи брегове, започваха над езерото. Цялата пустиня представляваше дъно на древно море. В нея работеше от няколко години американска палеонтоложка експедиция да търси остатъци от вкаменелости от динозаври и др. Ние щяхме да търсим само нашия път, през който да се измъкнем от Дяволската планина.

Езерото беше дълго около километър и широко около четиристотин метра — един естествен язовир, в който се вливаше и изливаше река Карао, след като се освободеше от всички мръсотии. Чиста като сълза, водата на Карао се спускаше в пустинята, правеше къси завои, освежаваше малко растителност по двата бряга и се вливаше на шестдесет километра по-долу в реката Карони. Точно какво представляваше тая безводна пустиня, която видяхме от височината, с нейните мистериозни пресечени конуси и лабиринт от неравни, непроходими и дълбоки стотици метра ходове — ние не знаехме.

Вулканически кварцитови, глинести и покрити с вулканична пепел пластове са били подлагани на ерозии от дъждовете и ветровете. Палмовите сенки, студената вода за пиене, изобилието на диви патици и хилядите тонове нанос около езерото ни предлагаха блестяща почивка. Смущаваше ни скритата неизвестност отляво и отдясно, замаскирана от привлекателните палми и песента на птиците. Разточителната природа беше този път добродушна и към нас. Магията на романтичното очарование прекрасно действа и върху нас. Успокоихме се и за първи път върху измъчените лица на Пърси Норман и Алън Ландис се появи спокойна усмивка.

Избрахме уж безопасна зона и завързахме чувалите си за спане. Проучихме околността и не открихме опасност от комари. Буйните води на Карао не позволяваха да се задържат комаровите ларви. Но сме

се излъгали. Наоколо имало мочурища и блата, в които милиони комари намираха между камъните място да снасят яйцата си. Още първата нощ имахме възможността да чуем виртуозите на комаровия симфоничен оркестър.

Тук Дяволската планина беше изтърсила цялата си сган от змии, комари, ягуари, чакали, хиени и рисове. В тоя земен рай от Ноевия ковчег не бяха останали само носорозите и индианците.

Оазисът нощем се превръщаше в сборище на ягуарите, чакалите и хиените. И като допълнение над всички гласове се чуваше страхотният рев на пумата, планинският лъв. Който има здрави нерви, нека спи! Ние обаче, колкото и да бяхме телесно и душевно смазани, не можехме.

Глухото ръмжение на ягуара, свиренето на комарите, плачът на хиените — целият този кръвожаден оркестър превърна нашия рай в ад.

Пърси Норман се смееше и бълнуваше насън, Алън Ландис псуваше, а Иван Горилата и Игор Незнакомов с Мартин Ларсензвей се кикотеха като чакали.

Сърните и антилопите препускаха, чуваше се как се катерят, за да се спасят. Цялата нощ не спряха дебатите между ягуарите, чакалите и хиените. Намесваше се пумата, започваха заканителни ръмжения на ягуара, сподирени от жалните виения на ухапана хиена.

Паяци, мравки и какви ли не гадини, необезпокоявани от никого цяла нощ обикаляха по телените предпазителни мрежи. А ние си мислехме, че по цял ден ще си почиваме, ще ядем печени сърни и като се наспим, ще помечтаем за диамантите в кожените чанти, за кабаретата на столицата.

Не можехме да си пожелаем лека нощ, без да чуем как реве някой хищник ягуар откъм пустинята. Чакалите, качили се високо на някоя скала, виеха вечер като ходжи от минаретата. Ако не са те, то от върха на палмите ще се спусне някой тарантул. Спира на телената мрежа, с която се пазим, и не мърда, чака да го поканим да влезе. Поразително нахалство! Нашето дишане под мрежата го задържа и той чувства, че има кръв.

Паякът разполага със способност, с каквито не е надарен човекът. Неговият естествен радар може да му покаже всяка опасност, която го застрашава. Виждал съм паяк как бяга, като спуща със светкавична бързина нови нишки, кръстосва ги и се скрива. Ухапване

от тарантул причинява моментална парализа. Второ последователно ухапване причинява смърт.

Малки птици, уловени в неговата мрежа, не могат да се освободят. Тарантулът пристига мигновено, омотава ги в паяжината си и след това им бие своята отровна инжекция. При убиването на тарантула вътрешната му секреция е зелена и ако се опръска човек с нея, по кожата остават зачервявания като от изгаряне.

Всяка нощ можех да заспя само след като някой тарантул се настанеше на телената ми мрежа, за да ме пази от малките, невидими мушички, които с просто око не се виждат. Такива малки мушички се носеха във въздуха нощем и трябваше да ги поглъщаме с дишането си. Същите мушички, ако влязат в окото, причиняват лютиво щипане, дори възпаление.

Просто износвахме нервите си, изпадахме в безпомощност винаги когато се опитвахме да разгадаем сложността на нашия живот в тоя оазисад. Животинската жестокост в тоя хаос от планини, джунгли, реки и водопади ни застрашаваше да се приспособим към всичко, да бъдем безпощадни и винаги нащрек.

Около езерото джунглата фактически беше по-отвратителна. Същите обитатели, както в джунглата нощем, се събираха около езерото, гонеха се, ревяха и превръщаха оазиса в непоносим ад.

На следната сутрин предприехме експедиция да разузнаем какво ще ни храни в тоя земен рай. Пърси Норман се чувствуваше съкрушен от умора. Краката му се бяха изранили, та го оставихме да си почива и да пази лагера. Между палмите се очертаваха прекрасни полянки. Слънчевите лъчи като мечове се забиваха в тревата. Сред красотата на тоя пейзаж се открояваше близо до скалата самотна колиба с прозорец, премрежен от измърсен парцал. Не очаквахме да срещнем тук други живи същества освен нас. На вратата имаше надпис „Американска научна палеонтоложка експедиция“.

Доверчиво се приближихме и бутнахме вратата. В полумрака в дъното се виждаше някакво легло, на него опъната човешка фигура и до леглото на ниско столче сведена, обхванала главата си индианка. От колибата излизаше миризма на разложен труп. Животът, прекрачил границата на издръжливостта и минал чрез смъртта отвъд страданията, сега разкъсваше плътта. Смъртен трепет ни полази.

Трупът на умрелия, оголен, с разкъсан корем, от който излизаха черни буболечки и мравки, издаваше отровна миризма. Наведената индианка като че се наслаждаваше на тая отровна миризма. Обаче когато Иван Горилата я побутна с едно дърво, тя падна на земята. Тя беше също умряла, простила се с всички земни грехове, без да се разкайва. По всяка вероятност тя беше напуснала племето си някъде в Холандска Гвиана, за да сподели участието на осъдения от французката цивилизация каторжник на безкръвна гилотина. Очевидно той беше избягал от лагера на Кайена през Дяволската планина. Безкрайни страдания, тропическа растителност и жълта треска бяха съкратили живота им.

Великата сила на любовта ги беше съединила чрез веригата на робството, накарала ги беше да преминат джунглата около реката Марони, за да навлязат във Венецуелска Гвиана и да заплатят с живота си за своята любов.

Трупът на мъртвия каторжник носеше № 126849, пришит на гърдите му. Индианката е умираше край него с покорната мисъл, че това е наказание на злите духове, защото е напуснала племето си. Суеверието е усилвало нейната агония, когато нощем е чувала рева на хищниците. На лицето ѝ беше изписана страшна гримаса, сякаш ужасът още живееше в мъртвите ѝ очи.

Донесохме много дърва, наредихме ги около колибата и ги запалихме, за да изгори жълтата треска заедно с нейните разпространители — черните буболечки. Нещастниците са хванали жълтата треска или от комарите, или от малките гризачи чрез храната.

Сапун отдавна нямахме. Изкъпахме се в езерото и се изтъркахме с пясък.

Тая човешка трагедия изразяваше фанатичната жажда за живот. Бегълците не са разполагали с нищо, за да се защитят от налитащите ги комари. Случаят ги е довел до тая колиба и те са били може би щастливи за един миг в предсмъртния си час.

Целия ден бяхме потресени от впечатленията. Събрали се след залеза около големия огън, ние прекарахме най-тъжната си вечер. Чувствувахме се омърсени дори да ядем. Легнахме си гладни.

— Какво ли ни очаква и нас? — промълви Пърси Норман, когато се разделяхме за спане.

Натрупаният нанос около езерото и по двата бряга на река Карао представляваше истинска минераложка колекция. През течение на вековете тук са били изхвърляни представителни мостри от всички скални породи на Дяволската планина.

Измити, изчистени от водите на река Карао, тия минераложки мостри бяха шлифовани от търкалянето и блестяха във водата на езерото. Златни люспи и включени диаманти в късове от итаколомита се търкаляха около цялото езеро. Истинско Елдорадо! Диамантената треска на Пърси Норман, Алън Ландис и Иван Горилата, заглъхнала от изтощителното мъкнене на гръб на вече претъпканите със смарагди, диаманти и злато кожени чанти, размъти отново мозъците им и те плъзнаха да се ровят из наноса. Блясъкът на златото във водата, осветена от слънцето с хиляди искри, прониза наново сърцата им. Трагедията на каторжника и неговата индианка беше забравена. Като с магически жезъл диамантите и златото, възстановиха физическите ни сили. Ние наново започнахме да философствуваме, разделихме си езерото на параметри, ровехме из наноса, нагазвахме във водата и забравихме да мислим за храна. Трябваше само един киноснимачен апарат, за да се видим самите как се движехме като корабокрушенци, полуголи, с оригинални цървули от нещавена антилопова кожа.

Откъснати на хиляди километри от света и цивилизацията, ние бяхме изгубили усета си към естетиката, към онова, което може да отвращава. Цървулите на краката ни издаваха аромат, който ни беше станал вече безразличен и от който можеше да припадне дори най-непретенциозният хамалин в Каракас. Но ние имахме в кожените си чанти редки екземпляри от розови и жълти диаманти, които убиваха всякакво отвращение.

Нетърпеливи, с устремени погледи към земята, с напрежение, обхванало цялото ни същество, по цели дни се ровехме и събирахме прекрасни кристали от турмалин, берил и изумруди независимо от златото и диамантите.

Всички свободни места в кожените чанти и джобовите на дрехите ни бяха натъпкани с всевъзможни редки минерали. Но в сърцата ни тежеше мистичният страх от неизвестното, което ни разделяше от света.

В ръцете си Алън Ландис държеше голямо парче от пегматита итаколомита. Под всяка люспа слюда имаше по един малък диамант, а

във всяка шупла на кварца — злато. Той се обърна към Пърси Норман и го попита:

— Кажи, Пърси, за какво ми е всичко това. Кой ще го носи. Аз едвам смъкнах дотук това, което събрахме в реката Чурун. Оттук не зная как ще измъкна собствените си кости. Ти, който грабиш и прибираш всяко съмнително парче кварц, помислил ли си как ще ги пренесем до река Карони, до нашите камиони. Погледни там ония мрачни скали, ония ходове, по които ще трябва да газим с тия цървули. Как ще носиш чантата си, тежка над десет килограма?

Тия думи на вятърничавия Алън Ландис ни пробудиха от унеса и ни върнаха към нормалното, но занемарено чувство на сигурност. Порокът на алчността ни беше ограбил от великото, което движи живота и което се нарича разум.

Ужас обхвана Пърси Норман. Несметните богатства го заслепяваха. Той седна на наноса, зарови ръцете си в златните късове кварц и се изтегна като смъртно ранено животно. Алън Ландис легна покорно срещу него, подхвърли му от своите диаманти и късове злато и му каза:

— На, вземи и моите, ти, лакомо животно.

После в изблик на лудост извади от джобовете на якето си съдържанието му и почна да го хвърля в езерото. Един прекрасен диамант със синкав оттенък, преминаващ в зелено, падна до мене.

Силен смях се разнесе наблизко. Обърнах се и видях Иван Горилата. Седнал на наноса и постлал големи листа, той се радваше на съкровището си.

Взех зеления диамант, който е голяма рядкост, и отидох да го покажа на Мартин Ларсензвей. Потопил краката си в езерото, норвежецът се усмихна:

— Ония пак нещо ги прихвана. Как ще стигнем до река Карони с тия хора. Всеки ден тяхната лудост се увеличава.

Показах му зеления диамант и му казах как Алън Ландис го хвърли, без да го погледне.

— Прибери го, само той ни стига. Цената на зелените диаманти е баснословна.

Игор Незнакомов, скрил се зад скалите на речния бряг, беше изсипал на земята кожената си чанта, сортираше диамантите, смарагдите и другите кристали, увиваше ги в зелени листа и ги



нареждаше обратно в чантата си така, че при носенето да не се повреждат. Съмнителните кристали хвърляше в реката.

Докато се любувах на остроумната му работа, чу се гърмеж. Мартин Ларсензвей скочи и хвана отзад Пърси Норман, а Иван Горилата се хвърли върху Алън Ландис и го притисна с колената си върху наноса.

Докато Алън се забавляваше да хвърля върху Пърси Норман излишните си кристали, все пак съществуваше мир. Но когато разядосаният Пърси Норман скокнал и почнал да хвърля в езерото скъпоценностите на Алън Ландис, пружината на вътрешното равновесие и у двамата се скъсала и те се нахвърлили един срещу друг. Ако не бяха се явили навреме Мартин Ларсензвей и Иван Горилата, положително Алън Ландис щеше да застреля англичанина. Огненото острие на оскърблението беше засегнало агонизиращата алчност на Пърси Норман. Напразни бяха всякакви опити да ги помирим. Вечерта край огъня те продължиха с размяната на обиди, нахвърляха се остро един срещу друг и едва ли не извадиха наново пистолетите. Никакво съжаление не се четеше по лицата им.

Аз вече подозирах тайната им. От подслушания разговор бях разбрал, че и двамата са пратеници не само на Петролният картел, но и на някой друг, който е знаел за тия богатства и ще намери начин да получи своя дял. Следователно положението на Алън и Пърси беше много по-тежко от нашето. Дори и да успеехме да се доберем до цивилизования свят, те не бяха сигурни, че ще запазят богатството си. При това трябваше по някакъв начин да си осигурят и нашето мълчание, защото мистър Флеминг не обичаше каквито и да са услуги на други предприятия.

С големи лишения от храна, понеже се хранехме само с плодове и риба, каквато имаше в езерото, за да не пропуснем още някой зелен или розов диамант, ние останахме още два дни.

Алчното опиянение ни раздели и пръсна далече един от друг. Игор Незнакомов и Мартин Ларсензвей все пак намериха време да ловят риба, а на втория ден отидоха дори на лов за сърни. Пърси Норман се разположи на отсрещния бряг на езерото. Алън Ландис се окопа на отсамния. Аз нямах намерение да търся повече. Разположих се до чувалите за спане и се залових с подреждане и очукване на непотребните кристали от скалното вещество. Повече от половината

изхвърлих. Другите, които представляваха действително интересна колекция начело със зеления диамант, увих в парцали от една скъсана риза и ги наредих в кожената си чанта. Опитах я на гърба си. Макар и трудно, можеше да се носи.

Точно отварях дневника си, за да запиша събитията, които се развиваха около езерото, и видях, че Иван Горилата се бори с водата, за да стигне брега. Той тръгнал между скалите по река Карао, открил богат нанос, ровил се няколко часа и се доста отдалечил. На това място нещо му замирисало, но не обърнал внимание. Чак когато видял, че от скалата се готви да скочи една пума, разбрал какво го заплашва. Пушката му била възправена по-назад, до скалата. Без да му мисли много, той скокнал в реката и силната вода го понесла. После се сетил, че има пистолет, но било много късно. Пумата го гонила и дори нагазила във водата, но си намокрила лапите и веднага се дръпнала. Като котка си изтърсила краката. Силното течение го грабнало и преобръщало няколко пъти. Замаян, той стигнал до езерото и се спасил. Развеселен, че се е отървал, той ни разказа как пумата го подгонила като котка и смешно си изтърсвала лапите. После двамата с него се върнахме обратно да приберем пушката. Пумата, разбира се, я нямаше на скалата. Само миришеше. Последната вечер Алън Ландис предложи, за да избегнем грапавините и завоите в пустинята, където не се виждаше никаква пътека, да направим сал и да се спуснем по Карао. След кратко обсъждане предложението беше единодушно прието.

Под вещото ръководство на Мартин Ларсензвей всички се впрегнахме да изсичаме палмите, които ни посочваше майсторът, за сал. Приготвихме цял куп здрави лиани, от които сплетохме дебели въжета. За два дни салът беше готов. В средата измайсторихме кабина, в която поставихме всичкия си багаж, чантите с диамантите и в отделна преграда всичко, каквото можахме да намерим годно за ядене, както и стотина нарове да си разквасваме устата.

По-нататъшното престояване около езерото можеше да ни струва живота, както на каторжника от Канена. И без това някои от нас вече се оплакваха, че сутрин им се спи, събуждаха се омърлушени и изтощени. Очевидно някаква зараза проникваше в кръвта и ни я тровеше. Вечер краката ни се подуваха и трябваше по цял час да ги топим в езерото.

Очите на Алън Ландис кръвяха и застинаха в някакъв странен плах поглед. Избягваше да остане насаме с Пърси Норман. Постоянно търсеше да се ангажира в нещо и всяка вечер проверяваше в ред ли са pistolетите на кожения му колан.

Пърси Норман също беше станал мълчалив, подозрително се съсредоточаваше в една точка и дебнеше кой къде се движи. С мъка той качи на сала пълната си кожена чанта. Светът за него беше станал много груб, никой не пожела да му помогне. И той като Алън се беше озверил и може би само мисълта за богатството, което носеше, му даваше още сили. Обаче и двамата, изглежда, бяха забравили, че салът няма да ни закара много далече през бързеите и падовете на река Карао и че ще трябва после на слабия си гръб да носят тежките кожени чанти чак до Карони.

Преди да намерим съкровищата на Дяволската планина, ние не се интересувахме много от собствения си живот. Много повече ни влечеше авантюристичното и затова без особени възражения поемахме най-опасни задачи. Но след като станахме притежатели на диаманти, смарагди и злато, след като видяхме богатствата, разпилени из наноса на река Карао и около езерото, у нас се породиха егоистични желания. Впрочем това важеше много повече за Алън и Пърси. Ние, останалите четирима, бяхме сплотени с много по-здрави връзки, които за наша гордост нищо не можа да разкъса. И все пак призракът на златото ни раздели на две групи. А това беше най-лошото, което можеше да ни се случи в джунглата. Последната нощ в оазиса беше най-непоносимата. Никой не можа да заспи. Подозренията плуваха в будния ни ум. Тарантулите чоплеха по телените мрежи. Ние се преструвахме, че спим и се ослушвахме. Най-после в пет часа развързахме чувалите си за спане и се качихме на сала.

Дванадесет дълги пръта, привързани за кабината, осигуряваха за известно време борбата с буйната река. Мартин Ларсензвей, Иван Горилата, Игор Незнакомов поеа по-тежкия пост откъм течението на реката, а ние, останалите, се закрепихме към брега. На първия завой на изток се обърнахме със сала си към оазиса и зърнахме за последен път мястото, където изгоря колибата на нещастния каторжник. Всички погледнаха натам. Никой не проговори. Салът се обърна и всичко се скри така, както всичко свършва в един миг след смъртта.

Стадо алигатори и каймани оградиха сала и започнаха да си показват големите уста, из които стърчаха остри зъби. Те тракаха с челюстите си и пръскаха върху нас вода. С прътовете ги разгонвахме, но те ги захапваха и счупваха. Наложихме да се браним с мачетите и да ги сечем. Така за известно време се отървахме от тях, защото останалите каймани се нахвърлиха върху ранените и след страшна борба ги разкъсаха. По пътя налетяхме на няколко стада алигатори и каймани, по-гладни и по-нахални. Заети с управлението на сала и с отбрана срещу алигаторите, не усетихме как достигнахме до една много висока скала, през която река Карао едвам се провираше. Течението на голямата река ни повлече и само сръчността на Мартин Ларсен звей, който заби пръта си в тинята, ни спаси от удавяне. Водата на това място се надигаше и изтичаше от другата страна на скалата под натиск като бързей. С голямо спокойствие норвежецът се напрегна и обърна сала към брега.

Нощта се спущаше и нищо не се виждаше. Мокри, затънали в кал до кръста, изтеглихме сала до скалата да не го отвлече течението. Наоколо наносът и пясъкът на пустинята се сливаха с реката. Наблизо няколко кактуси гиганти с много чепати разклонения мрачно се оглеждаха във въртящия се кръг вода на разлялата се река. Тънък сърп на нова луна плуваше към нас от запад. След големи усилия се измъкнахме на сухо място. Течението на реката минаваше покрай нас, без да ни отговаря на тревожния въпрос: къде ще нощуваме в тоя мрачен прулум.

Измъченият Пърси Норман, разпънат от противоречия, изпадна пак в истерия. Но сега никой нямаше възможност да се занимава с него. Чу се отвратителният вой на царя на пустинята — каиота. Тайнствената склонност на това животно да надушва мърша е удивителна. Гласът на каиота се чуваше между кактусите и дразнеше нервите ни. Кактусите пречеха да се види къде вие каиотът. Но той беше там и не се помръдваше.

Иван Горилата се прицели и гръмна срещу кактусите.

Нямаше нито една клечка дърво да запалим огън, да си светнем и да се погреем. Студът и вятърът ни пронизваха. Спасението беше само в спалните чували и телените маски.

Всеки си приготви заредена пушката и я постави до главата си. Цялата гни вечеря се състоеше от по един нар. Умълчахме се и чакахме

да чуем наблизно воя на каиотите. Без тях пустинята би била непоносимо глуха.

Летящите песъчинки се удряха в спалните ни чували и по тях улавяхме посоката на вятъра. Той духаше срещу скалата и ни засипваше с прах. Това беше действието на катастрофалната вятърна ерозия, която през милионите години беше разрушавала и изглаждавала червените кварцови конуси, пагоди и разнообразни форми на пустинята. Дъждовете, които траят три месеца, разтварят и отнасят тоя прах. Вечното разрушение също беше срещу нас. Все по-ужасни ставаха нападенията на някакви буболечки, които не виждахме, но които упорито стържеха по импрегнираните с каучук спални чували. Те цялата нощ неуморно прояждаха и разкъсваха нишките на чувалите и направиха малки дупки. Сутринта ги заловихме на местопрестъплението и ги смачкахме. Но каква полза? Чувалите ни бяха проядени. Природата им беше дала остри челюсти за службата в суровата пустиня. Те бяха изпълнили великолепно задачата си да влязат в спалните ни чували, но не бяха прояли меките вътрешни обвивки от камилска вълна. Иначе можеха да ни заразят с някоя опасна болест. На светлото ги видяхме. Големи колкото нашите черни бръмбари, които се ровят в говеждия тор.

На сутринта Алън Ландис застана на брега на Карао, замислен как ще преминем през прулома на скалата. Прекарването на сал през теснината беше немислимо. Даже и да рискуваме, ние не знаехме какво има от другата страна на реката. Игор Незнакомов се изкачи и съобщи, че реката е изровила дватри метра пад и скачането с натоварения сал изисква ловкост, каквато ние не притежавахме. А възможността да рискуваме кожените чанти със скъпоценности замая до пръскане главите на Пърси Норман и Алън Ландис. Първият изпадна в умопомрачение, граничещо до лудост, а вторият беше готов да се самоубие.

Мартин Ларсензвей, като научи за положението, веднага предложи да изхвърлим от чантите всичко излишно и да си запазим само най-ценното, което да се носи на гръб:

— Предстоят ни да преминем неизвестно още колко пъти препятствия. Не губете време, няма да чакам никого!

Вампирът на безпокойствието се впи в сърцата на Алън Ландис и Пърси Норман. Те откриха, че е късно да спасяват съкровището си и че

положително ще ги изоставим, ако не побързат. От изток слънцето закъсняваше. Черни облаци се носеха ниско. Миришеше на дъжд. Откъм пустинята се вдигна прах. Вълните на реката на бели гребени се натискаха да преминат теснината на скалата. Лешояди кацнаха на скалата. Напрегнатите струни на нервите се дърпаха и огъваха. И двамата продължаваха да гледат пред себе си тъпо, да пресмятат какво да изхвърлят и какво да вземат. И неочаквано, за изненада на всички ни, в края на краищата те предложиха безочливо на Игор Незнакомов и Иван Горилата да им пренесат кожените чанти.

Избухна буря от възмущение. Дори търпеливият Мартин Ларсензвей не се сдържа.

— Това е вече прекалено, господа. Още е рано за тропически дъжд. Но ако започне, нали виждате облаците, ще образува кал, от която не може да си измъкнем краката. А вие безсрамно предлагате не на друг, а на вашите колеги да ви носят чантите. Кой изгони индианците? Нали вие с вашето държане. Как смееете да оскърбявате колегите си. Ще ви чакаме само половин час. Не се ли пригответе, ще ни гоните. Не усложнявайте положението.

Иван Горилата обаче далеч не беше толкова деликатен като Мартин. Разярен от обидата, той се хвърли срещу Алън. В последния момент аз успях да блъсна американеца и да застана срещу Иван. Яростта го беше заслепила и той се опита да ме отхвърли настрана, но аз се вкопчах в него.

— Иване, не прави глупости!

— Остави ме — изръмжа глухо той, — ще го убия.

— Иване!

В този момент Игор свали с един удар Пърси на земята. Пърси се изправи, но втори удар отново го повали в краката на русина.

— Гад! Отдавна трябваше да си разчистя сметките с теб. — Игор дишаше тежко и с ненавист гледаше окървавеното лице на англичанина. Пърси изпълзя като пребито куче назад и измъкна пистолета си. За щастие Мартин беше до него. С един ритник той ловко избие оръжието от ръката на Пърси и се стовари с цялата си тежест върху него. Изстрелът отекна тревожно край нас и куршумът изсвири зловещо в скалите. Игор се опомни, отскочи и мигновено извади пистолета си, за да предотврати намесата на Алън. Обаче

американецът и не мислеше за това. Треперещ от страх, той се криеше зад гърба ми.

Изстрелът на Пърси все пак разреши сгъстената атмосфера и послужи като сигнал за опомняне. Аз отново се намесих:

— Иване, мирувай! Игор, прибири пистолета! Пърси: и Алън, ако не разберете най-после какво ви е положението, не гарантирам живота ви. След половин час тръгваме. Помислете си добре.

Резките ми думи сепнаха всички, Алън и Пърси втренчено ме изгледаха и отпуснаха безволно ръце.

Без да им обръщаме повече внимание, ние си стегнахме продупчените чували за спане като раници, напълнихме ги с нашите кожени чанти, взехме си плодове за храна и почнахме да се изкачваме по скалата.

Пърси и Алън, свързали се окончателно, го удариха на молба. Те рискуваха без нас да загубят и това, което можеха да носят.

Жаждата за отмъщение и сляпата злоба не можеха да им послужат за нищо. Каиотите и хиените се разхождаха наблизко и се обаждаха, че са гладни. Душата и на двамата не можа да издържи ужаса на страхотния безжизнен пейзаж на червената пустиня, която не се виждаше къде свършва в безкрая.

Те се поколебаха още малко и след това трескаво тръгнаха подире ни. Настигнаха ни чак горе на скалата. Хиените бяха тръгнали подир тях. Едва ли в тоя момент те биха били в състояние да си представят как изглеждаха диамантите в торбите на гърбовете им. Изживеният ужас не им позволяваше да дишат.

Червеният и морав цвят на фигурите в пустинята непрекъснато се сменяваше и пред нас се откриваха все по-чудни по форма изрязани кварцитови и глинести дефилета, посипани с остри камъни, в които нашите антилопови цървули се разкъсаха скоро и израниха краката ни. На много места от реката ни разделяха отвесни, трудни за изкачване скали. Огромните бодливи кактуси пък ни караха да избикаляме и да се отдалечаваме от Карао. Имаше дефилета, които изведнъж свършваха и ни изправяха срещу стена. Капнали от умора, трябваше да се връщаме и да търсим отново реката. Денят бързо се свършваше, нощта ни сварваше с тежкия товар на гърба, сред широк отвор между голите мрачни скали, принудени да се отбраняваме от хвърлящите се срещу нас отровни змии. Само размахването на мачетите ни

предпазваше от ухапване. Най-тежко беше положението на Алън и Пърси. Алчността им да притежават повече диаманти, отколкото можеха да носят, беше наказана. От дълбоко разранените им крака течеше кръв и оставаше по камъните. Принудително спряхме до Карао, промихме раните им с калиев перманганат, събрахме парцали, изпрахме ги и след каго изсъхнаха, превързахме краката им. Жалки, голи и безпомощни, с изкривени от болки лица, нашите спътници представляваха окаяни човешки развалини. Никой не би могъл да познае в тях елегантните самоуверени хора с вирнати носове, които видяхме за първи път в кабарето. Свикнали на лесни победи и евтини кабаретни приключения, те сега бяха поробени от физическите си страдания и не бяха в състояние да направят повече нито една крачка. Животът им зависеше само от нашето другарско чувство. Оставехме ги, с тях беше свършено. Изглежда, най-последно и те разбраха това, защото пречупиха гордостта си. Когато се вмъкнаха в чувалите си за спане, и двамата помолиха много учтиво да ги извиним за оскърблението. Унизени и смазани от болки, те разчитаха занапред само на нашата състрадателност.

Нощта хвърли черната си мантия върху лабиринта от ходове. Мрачните сенки на скалите като зловещи призраци потънаха в дълбоките пропасти. Над нас изплува блестящата диадема на новата луна. Свити в чувалите си за спане, усещахме само краката ни да тръпнат от умора. Водач беше Мартин Ларсензвей, а той не пожела да спре никъде за почивка през целия ден.



## ГЛАД

Неплодородният пласт на червените кварцитови скали вдигаше само прах, който пълзеше като мъгла. Ужасни хапещи малки мушици, добили при изгрева на слънцето карминовочервен цвят, се хвърлиха отгоре ни. От реката Карао полъхваше влага и миризма на тиня.

Алигаторите, налягали на наноса, се прозяваха срещу изгрева със сплесканите си муцуни и гледаха как се измъкват от водата огромни каймани и клакират с челюстите си.

Вдигнахме чувалите за спане заедно с Пърси Норман и Алън Ландис и ги сложихме по-високо на една хлътнала тераса. Кайманите се разположиха на мястото на Пърси и Алън. Пред нас, край реката, конусите на скалите в далечината като че ли свършваха; там като мираж се виждаше гора или джунгла, в която река Карао се губеше.

Два дни останахме тук да се оправят краката на Пърси Норман и Алън Ландис.

Игор Незнакомов, който беше увил диамантите си в някакви големи зелени листа, ги използва след първото нараняване за увиване на краката си. Като видя, че Пърси Норман и Алън Ландис се намират в тежко положение, той тръгна по реката, донесе цял наръч от същите листа и уви краката им с тях. Изглежда, тия листа имаха чудотворно целебно действие, защото наистина раните се затвориха. На втория ден Алън и Пърси можеха да се движат. За да запазим и ние краката си от по-сериозно нараняване, също ги увихме със зелени листа.

За да се спасим от острите скали, тръгнахме по брега на реката Корао. По него нямаше вече скали. Мартин Ларсензвей поведе колоната и ние трябваше да го гоним. Гладът от четири дни ни съсипваше. Чувствувахме се отпаднали. На места едрият чакъл на наноса ни затрудняваше да вървим бързо. Ближихме няколко нара, които бяхме си разпределили, за да не се напукат устните ни.

Мълчаливо се движехме разкъсано един след друг. Връзката помежду ни се поддържаше от Мартин Ларсензвей, който се обръщаше да види кой е последен, намаляваше крачките си и

подвикваше другарски. Червената пустиня беше опустошена от природата, дъждовете и вятъра. Така че, накъдето и да се обърнем, впечатлението си оставаше едно — мрачна монотонност, която по своята суровост не можеше да се сравни с нищо със зеления ад, където поне имаше свежест. Тук червеният прах се вдигаше на облаци, образуваше непрогледна мъгла и не позволяваше да се вижда нищо. Само река Карао не променяше течението си. Никой никому не беше в състояние да помогне с нищо. Всеки трябваше да разчита преди всичко на себе си и да бъде готов на всичко. Нещастieto можеше да дойде всеки момент: някоя прашинка, забита от вятъра в окото, някакво животно, змия, кърлеж, мравка или някое друго насекомо, което хапе до кръв и причинява възпаление. И все пак това, което ни заплашваше в откритото пространство, където бяха нащрек очите, не беше толкова опасно, колкото онова което не се виждаше и лежеше скрито над главите ни, горе на скалите.

Пумата страстно обича да се излежава по скалите. Оттам тя дебне и в подходящия момент скача, когато е късно за каквото и да е. Нейният рекорд на скачане не може да се сравни с никой световен шампион. Надминава я само хвърчащата катеричка, която скача от върха на дърветата. Тя притежава ципести мембрани между предните и задните крака, които се разтварят, когато скача.

Паяци, приели червения цвят на околната среда, с нищо не можеха да се разпознаят в скалата, докато не се размърдат. Тяхната паяжина беше малка и покрита с червен прах. Те не бяха отровни, но нападаха нощем и хапеха непоносимо жестоко.

Гладът разпръсваше обаянието на диамантите, свиваше от болка стомасите ни и намаляваше с непреодолима сила физическото ни съпротивление. Най-много страдаха от глада Пърси Норман и Алън Ландис.

Скрито Игор Незнакомов и Иван Горилата ни подаваха по някое парче кора от касава, дъвчехме ги и поне залъгвахме стомасите си. Пърси и Алън бяха лишени и от това. Гладът довърши това, което психическата депресия беше започнала. Те отпаднаха съвсем, избягваха да ни говорят за каквото и да било, отчуждиха се и станаха недостъпни. Гладът уби у тях всичко човешко.

При една по-голяма почивка наложи се да сменим зелените листа на краката си и да изтърсим пясъка от цървулите. Пърси Норман и

Алън Ландис с помощта на Игор Незнакомов използваха случая, хванаха в един гьол две големи зелени жаби и изядоха на бърза ръка задните им бутчета. Отдавна всички бяхме изгубили всякакво чувство на отвращение, всеки спомен за възпитание или хигиена. А и откровено казано, всички им завидихме за прекрасните бели бутчета на жабите. Какъвто и да е предразсъдък в тая пустиня означаваше смърт. Със завист наблюдавахме как деликатно те отрязваха белите бутчета на жабите, как нежно ги измиха в реката и най-после как сладко ги изядоха.

След неколкочасово ходене и гълтане прах стигнахме до местност, откъдето река Карао се разливаше като блато. От обраслата с палми и красиви храсти височина се вливаше малка рекичка. Двата ѝ бряга се скриваха от буйна растителност. Край блатото надигнаха глави няколко зелени костенурки. Всяка една имаше над 30 килограма.

Иван Горилата и Мартин Ларсензвей захвърлиха раниците и пушките си и се впуснаха да гонят костенурките. В продължение на един час после всички напъвахме недопеченото жилаво месо на една дърта костенурка. Изядохме яйцата ѝ. Не мога да опиша колко вкусно миришеше опърленото месо. Но нашата лакомия не остана ненаказана. Само след десет минути се почувствувахме отвратително. Изтънелите гладни стомаси не можеха да издържат. Започнаха адски болки.

Иван Горилата легна по корем. Игор Незнакомов взе един камък и го сложи на стомаха си. Мартин Ларсензвей, който изяде няколко яйца от костенурката, се скри в гората. Пърси Норман и Алън Ландис се присвиха и отидоха край реката. Аз изгълтах всичката сода бикарбонат от аптекката, след това изпразних и шишенцето с давиловите капки, примесени с опиум.

До вечерта се възстанови относително спокойствие в нашето многодетно семейство. Макар и пробити, чувалите за спане можеха да вършат работа. Изранените ни крака боляха по-малко. Само стомасите ни все още не можеха да се оправят. Завързахме чувалите около огнището край рекичката, доволни, че сме на сигурно място.

Обаче скоро радостта ни, че ще си починем и ще се наспим, се изпари. От мястото, където малката рекичка се вливаше в р. Карао, се появили каймани и почнаха да настъпват към нас, безстрашни, нахални, със зинали уста, готови да ни разкъсат. Подобна жестокост и нахалство не бяхме предполагали. Очите им светкаха кръвожадно и

предизвикателно. Грамадните им туловища се влачеха по земята със зловещо стържене, предизвикано от гърчовете на коремните им мускули. В отворените им уста зееха за всеки отделен зъб страшни дупки.

Грабнахме мачетите си и започнахме поголовна сеч. Ние удряхме, а те се премятаха, гъргореха с уста, пълна с кръв, и все пак настъпваха. Най-послед ги прогонихме. Изпръскани целите с кръв, успяхме да ги накълцаме по дебелия броня и по главите.

С глух писък, приличен на грухтене, кайманите се оттеглиха в Карао. Водата се обагри кърваво и това привлече десетки гладни алигатори. Те се нахвърлиха върху тежко ранените каймани. Започна се борба. Десетки опашки пляскаха във водата. Застанали на брега, ние бяхме свидетели на безподобен по жестокост животински канибализъм. Вълните на реката отнесоха чудовищата навътре. Кръвта описваше кръгове от борбата и изчезваше в течението. Изплува трупът на изтощен кайман, но алигаторите го нападнаха. В няколко минути от него не остана следа.

Спокойствието ни беше нарушено. Какво беше това необикновено настървяване на кайманите, което ги беше накарало да излязат толкова надалеч от сушата и да ни гонят? Иван Горилата прие лукаво изражение на лицето си и каза многозначително:

— Трябва да вържем леглата по-високо, защото ако едно от тия шестметрови чудовища се изправи на опашката си, спукана ни е работата.

Той почна да слиза бързо от хълма към блатото. Последва го Игор Незнакомов.

Пърси Норман мразеше да му говорят за неприятни работи. Думите на Иван Горилата наново го разстроиха. Наистина изключено беше кайманите да се качат толкова високо, но всички бяхме психологически потиснати и затова подобно на Пърси реагирахме лошо на Ивановата шега. Твърде силно бе още съжалението за изпуснатата почивка.

Нощта наближаваше, пълна както винаги с неизвестности. Мръсни, жадни за една глътка вода, загивахме. Прахът щипеше по лицата ни. Глицинии, лиани и разни паразити преграждаха пътя ни. Иван Горилата и Игор Незнакомов с пушките на рамо и мачетите в

ръце изчезнаха. След малко неясни гърмежи проехтяха край блатото. Мартин Ларсензвей се обади:

— Стрелят по диви патици. Я да приготвим огън и да потърсим вода за пиене. Какво сте се окумили?

Пърси Норман и Алън Ландис се усмихнаха като виновни.

Оставих ги да секат дърва и се покатерих по малката рекичка. Целият хълм беше от сив варовик, полу-мраморизиран. Нагоре открих карстова вода за пиене. От една кора на дърво направих чучур, измих се и слезнах да съобщя на другите за радостното си откритие. Иван Горилата и Игор Незнакомов се бяха завърнали, натоварени с убити диви пуйки и плодове от хлебно дърво.

Несравнимо хубаво и силно е другарското чувство. То беше нашата единствена опора в тия жестоки изпитания. За съжаление често трябваше да се убеждаваме, че това чувство липсва съвсем у двама от нашите спътници. В техния отвратителен характер егоизмът доминираше над всичко. Последните изпитания нагледно доказаха, че у тях липсват най-важните качества, необходими за нашия живот като скитащи геолози, да не говорим за липсата на каквато и да е човещина. И дори и сега те участваха в нашите общи усилия неохотно, заставени само от суровата необходимост и от страха, че нашето търпение ще се изчерпи и ще ги оставим сами. Впрочем те напълно заслужаваха това.

Донесените диви пуйки и плодове от хлебно дърво обещаваха истинско пиршество. Всеки според силите и познанията си се зае с полезна работа. Пърси Норман и Алън Ландис изчистиха дивите пуйки, опърлиха ги и ги измиха, а ние приготвихме дърва за през нощта.

Предупредителни крясъци на папагали ни стреснаха. Веднъж-дваж се обадиха маймуни с гневен и същевременно страхлив писък. Докато разберем какво става, маймуните се явиха на дърветата над главите ни. Дългите им рунтави опашки увиснаха. Папагалите долетяха наблизко и непрекъснато повтаряха своето ко-ко-ко със смешно клатене на цялото си тяло. После те слезнаха ниско и се умълчаха.

Несъмнено папагалите не бяха виждали други двукраки животни освен себеподобните с шарени пера. За това ни разглеждаха така учудено и мълчаливо.

Иван Горилата надигна пушката си и гръмна. Последва водопад от крясъци. Маймуните се разпищяха. Ехото огласи нощта и потъна в плътната растителност на високия бряг. Уплашена птица прелетя над главата на Алън Ландис и изкрещя в ушите му. Сребърната паяжина, осветена от пламъка на огъня, се размърда. Голям паяк, натоварил малките си на гърба, бягаше нагоре по дървото. Пламъкът, който лижеше листата, го беше уплашил и той бързаше да спасява потомството си. Беше студено. Жълтата ивица на луната освети на другия бряг на Карао фигурата на ягуар. И той гледаше към нас. Трептящото течение на реката ни разделяше. По зелените цветове на храстите запъплиха някакви насекоми и навеждаха тънките им клони. Ягуарът се обърна и безшумно се скри в тъмнината. Скоро безмилостният му рев се проточи отвъд. Беше намерил плячка.

Минаваше полунощ. Мартин Ларсензвей се прозина и каза „Лека нощ“.

— Ужасно ми се спи — промърмори Алън Ландис. — Отивам да легна.

Всички бяхме одремани. Сладкото упоение на съня ни унасяше. Натрупахме всички дърва в огнището и си легнахме.

В прозрачната нощна синевина сякаш по-ярко грееха звездите и пламтящата луна, която гонеше малки облачета, увиснали на небесния свод. Тая синева очертаваше силуетите на дърветата, придаваше им фантастични призрачни форми, украсени от плетениците на глициниите. Те изглеждаха като живи в мрака. По глициниите се движеха дълги няколко сантиметра яркозелени като скакалци животинки. Те идваха до спалните ни чували и скачаха с шум върху тях.

За да не им откраднат маймуните кожените чанти с диамантите, Пърси Норман и Алън Ландис ги криеха в чувалите за спане и при всяко простиране на наранените си крака се удряха и пъшкаха.

В най-тържественния момент, когато пътувах в селенията на сънищата, някъде наблизо започна шумно всекинощната кавга между ягуара и група чакали и хиени. Този път кавгата беше извънредно остра и ни принуди да се намесим. Няколко изстрела отекнаха напосоки към шумотевицата.

Стреснати от гърмежите, маймуните и папагалите се развикаха. Ягуарът изви като ранен и избяга, принуден да отстъпи плячката си на

каиотите. Те и хиените излязоха по-храбри, останаха и продължиха с ръмжене да опустошават останките на разкъсаното животно.

Заспахме едвам на разсъмване. Неприятният шум беше намалял. Само жабите от блатото крякаха на интервали. Приятната утрин ни приспиваше. Никой от чувалите не се помръдваше. Слънчевите лъчи преминаваха през плетениците на глициниите и падаха на квадратчета по водната повърхност на рекичката. Бистрата вода изглеждаше сребърна по дъното, където като стрели се гонеха малки рибки. Облите камъчета светеха и в тях изпъкваха зелени петънца. Подобно гнездовидно разпределение на светлината придаваше на пейзажа особена привлекателност.

Неусетно, докато сме спали, маймуните бяха заели местата си по дърветата, за които бяха завързани спалните ни чували. Точно над главата ми, хванала се за клона със задните си крака и опашката, малка маймунка, увиснала, ме гледаше. Като си отворих очите, срещнах нейния учуден поглед. Маймунката се издигна и седна на клона. Около нея клоните на лианите и глициниите се пресичаха със слънчевите лъчи като на шахматна дъска. Повече от двадесет маймуни като пионки се движеха или стояха по квадратите.

Наду ме смях. Бутнах с крак чувала на Иван Горилата да види колко са сериозни ранните ни посетители, Той се надигна и се развика като луд на английски към Мартин Ларсензвей:

— Ставай, нападнати сме от апаши! Може да ни оберат чантите с диамантите.

Чул гласа на Иван, Игор Незнакомов се обади:

— Дръжте ги! — и прихна да се смее. — Чия е тази чанта, която маймуната носи? — попита сериозно той. — Не е ли на Алън Ландис?

Никога не бяхме се смели така, както тая сутрин.

Алън Ландис веднага се надигна от чувала си и почна да се оглежда. Но скоро се опомни и засрамено се пъхна наново вътре.

Иван Горилата и Игор Незнакомов го бяха видели, като натикал кожената си чанта в чувала за спане и не пропуснаха случая да го подиграят. Нашите кожени чанти висяха отвън до главите ни. Коя ли маймуна би се съблазнила от толкова тежък багаж!

Мартин Ларсензвей продължи шегата. Той се огледа да види какво правят Пърси Норман и Алън Ландис и извика:

— Отивам до рекичката да се окъпя. Вземам си само кожената чанта.

— Мартин, чакай! Идвам и аз — обадохме се едновременно с Иван Горилата.

Към нас се присъедини и Игор. Четиримата тръгнахме през гората на малката рекичка нагоре. Хълмът беше от мезозийски варовици. Към петстотин метра по-горе рекичката скачаше в дълбок вир. Около него варовикът беше оголен. Ясно се виждаха дайки от риолити, които ставаха по-дебели нагоре и се сливаха в един център, който повдигаше и натрошаваше самия варовик. Контактите между варовика и риолита даваха интересна вторична кристализация, вложена във варовика. Кристалите бяха зелени емералди и бели обсидиени.

Откровено казано, геоложкият ни интерес отстъпи място на радостта ни от дълбокия прозрачен вир. Каква благодат! След толкова месеци лишения ние потопихме в бистрата вода мръсните си тела, огрени от слънцето.

Като биволи се натъркаляхме по околоръстната плитчина. Маймуните, тръгнали подир нас, насядаха като циганчета по варовитата скала да ни гледат.

Безгранична радост и удоволствие ни обзеха. Чувствувахме се като деца и ни се искаше да лудуваме. Игор Незнакомов се наведе над ухото на Иван Горилата. Двамата едновременно взеха по един камък и ги хвърлиха върху маймуните. Обаче и те не останаха длъжни. Като по команда те се наведоха, взеха камъни и почнаха да ни замерват. Един камък удари Мартин Ларсензвей по главата, както стоеше прав във водата ѝ се търкаше. Ние се оказахме по-съобразителни и когато маймуните взеха камъните, се гмурнахме във вира.

Мартин Ларсензвей, разядосан, с разкъравена глава, се наведе и грабна един от камъните, които маймуните хвърлиха. Но когато понечи да го запокити подир тях, го погледна и се усмихна, като извика по посока на маймуните „мерси“. Той излезе от водата, като все още държеше главата си. В другата ръка държеше камъка и внимателно го разглеждаше. После ни извика, гърмейки с пистолета си да прогони маймуните.

Един великолепен смарагд, вложен в парче варовик, разбиваше слънчевите лъчи в ненадминати отблясъци. Гален с векове от водното



течение, той беше естествено шлифован така фино, както това никога не можеше да направи човешката ръка.

Без да сваля ръка от пукнатата си глава, Мартин Ларсензвей ни показва смарагда и с умишлено монотонен глас ни обясни:

— В момента на метаморфозата, предизвикана във варовика от ерупцията на риолита, са се образували тия смарагди и обсидиени. Същата метаморфоза е станала в Колумбия и Андите. Там правителството експлоатира и продава на Америка същите великолепни смарагди. Аз съм ходил в Муса, така се казва мината, преди шест години. Няма нужда да обръщате внимание на Пърси и Алън върху нашето откритие.

Зеленият кристал на смарагда беше вложен с едро зърнестия варовик обратно на сечението. Кристалът имаше сантиметър и половина на половин сантиметър, слабо избледнял. Рядък екземпляр!

Имахме нужда от почивка, а трябваше да си набавим нови цървули. Върнахме се в лагера. Нашите приятели се миеха на рекичката и с ръце се ровеха в пясъка. Като ни видяха, престориха се, че са се измили вече и отидоха при чантите си. Неясното очертание на скалите, което минаваше зад височината на хълма, постепенно се издигаше и простираше на изток. Растителността свършваше до дълбокия вир на рекичката и оттам слизаше към голямото блато, образувано от реката Карао.

За да изследваме основно какво има в хълма, където Мартин Ларсензвей намери смарагда, трябваше да намерим претекст и се освободим от Пърси Норман и Алън Ландис. Пламтящото слънце напичаше силно над мястото край малката рекичка, където бяхме седнали и обсъждахме как да постъпим. Жегата ставаше непоносима. Избягахме и се скрихме под сянката на палмите. Едно прекрасно дърво гуава, обрано вече от маймуните, самотно се бореше за живот между палмите, които го заглушаваха. По земята се търкаляха черупки от гуава. Като конспиратори ние разговаряхме и поглеждахме към спалните чували, където се суетяха Пърси Норман и Алън Ландис.

Големият емералд лежеше върху дланта на Мартин Ларсензвей. Надявахме се, че и ние ще намерим по един за нас.

На скалата зад нас, между зелените лишеи и мъхове, се появи малка колкото стършел птичка, с червени крилца, поклони се и литна към рекичката. Пи вода, издигна се и кацна пак между зелените лишеи.

Чу се тънък звук, издаден като че ли от сребърна камбанка. На гушката си тая красива птичка имаше синьо герданче, което при клатенето потъваше в червените пера. Както бяхме седнали, далече в мъглите под снежната линия на Сиера де Ророима, на югоизток се виждаше скалата на дяволския водопад. Оттам се спускаха към нас на огромни тераси склоновете на Дяволската планина. Растителността на големи гънки скриваше тия тераси. Оазисът, където оставихме праха на френския каторжник, не се виждаше. В низината река Карао обикаляше червените кварцитови пагоди на пустинята и влачеше с течението си червена тиня, която обуздаваше гнева на алигаторите и кайманите.

Сребърната камбанка на малката птичка се обаждаше от време на време. Нейният мелодичен звън идваше като отдалеч, а всъщност малката птичка си стоеше там на зелените лишеи. Чародейката немирно подскачаше по лишея и кълвеше някакви паразити. Появата на тая малка, почти микроскопична птичка пробуди със звънчето си у нас неописуема радост. Мизерията, в която бяхме изпаднали, нищожествата, които представлявахме ние — великите откриватели на емералди и диаманти — всичко това се стопи в нежния сребърен звън. В душите ни изплуваха забравени спомени, пробудиха се мечтите за спокоен живот, за малките и чисти радости, които бяхме забравили.

Иван Горилата и Игор Незнакомов, погълнати от надеждите за бъдещето, лежаха по гръб и очакваха норвежецът да заговори. Но той мълчеше и поглеждаше загадъчно към Алън Ландис и Пърси Норман. Вероятно и той не бързаше да скъса с миражите на бъдещето и да се върне към жестоката действителност. Най-после той се овладя и заговори:

— Трябва да решим какво да направим с нашите непоправими и коварни приятели Алън и Пърси, та да не узнаят, че във варовика има смарагди. В Колумбия в същите породи варовик отдавна работи една англо-американска компания, независимо от държавната експлоатация в Муса. Варовикът е един и същ с вътрешна интрузия на риолата. Така че ние трябва да проучим околността и видим докъде се простира тоя варовик и къде прави контакти. За да не предизвикаме подозрение у Алън Ландис и Пърси Норман и да имаме време за по-щателно проучване, един от нас да остане тук да пази кожените чанти, а тримата под предлог, че отиваме на лов, ще направим предварителното оглеждане и тогава ще решим какво да предприемем.

Откровено ви казвам, че ми е много неприятно да споделям с тях намереното. Те ще се самозабравят, пак ще почнат да мечтаят как да образуват без нас дружество за експлоатация. Вижте колко удобно е мястото за кацане на самолети. За смарагдите са нужни сандъци, не вагони. Мястото е идеално за експлоатация. При това аз съм убеден, че тия господа са свързани с някоя от международните банди за търговия със скъпоценни камъни и ще се опитат на всяка цена да въвлекат и нас в нещо безчестно. Аз съм геолог изследовател, а не златотърсач. Не мислете, че са ми много мили интересите на „Пантепек“, но все пак трябва да бъдем почтени. Ние сме изпратени тук за научна работа, а не да търсим съкровища за лична полза. Случаят ни обогати, нека го използваме, ако искате още, но да помислим и за това, което ни предстои.

— Все ще се измъкнем някак — обади се безгрижно Игор, вечният оптимист.

— И струва ми се, че имам още дни занаяпред — подкрепи го Иван Горилата. — Аз се страхувам много повече от нашите мили спътници. Мартин е напълно прав. Те са способни на всичко и сигурно ще ни причинят немалко бели, когато се озовем в Каракас. Така или иначе те трябва да ни направят свои съучастници или да се отърват от нас. А ние можем честно да поискаме от „Пантепек“ допълнително възнаграждение за посочването на диамантените находища. Да ви кажа право, ролята на диамантотърсач и експлоататор на находища не ме блазни много.

— Предполагам, че ако проучим наноса на Карао — продължи Мартин, — ще намерим същите диаманти и злато, които мъкнем от толкова километри през зеления ад. Безсмислено е обаче да се доверяваме на Пърси и Алън. Тяхното коварство е неизлечимо. Все пак още не сме сигурни дали въобще ще можем да се измъкнем оттук. Реката Карони е далече. След тая пустиня следва джунглата, която трябва да преминем. Собствената ни съдба е застрашена. Нека отбележим точно мястото и го проучим, а после ще решим как да постъпим. Помислете колко много сме дали от себе си, докато стигнем дотук. С Алън Ландис и Пърси Норман сме имали досега само неприятности. Във всеки ъгъл на тяхното приятелство се крие някаква подлост. Отказвам се да служа на окончателното ни загиване, ако им

дам в ръцете смарагдите. Моля да не се насилвате с чинопоклонение. Не ме интересува, че те са ни шефове.

Краката още ме боляха. Прекъснах риториката на Мартин Ларсензвей и казах, че аз оставам да пазя чантите. Имах достатъчно емералди, за да бъда лаком за повече. Имах нужда от спокойствие, за да запиша в дневника си маса подробности.

Преди да се разделим, отидохме при чувалите за спане. Алън Ландис и Пърси Норман закусваха, завреци се в чувалите си. Чантите им висеха отвън, окачени на забити дървени шипове в палмите.

— Как се чувствувате, Пърси? — провикна се Мартин Ларсензвей. — Сигурно краката ви болят. Пазете ги, че имаме още много път за ходене през джунглата. Почивайте си, Лабо ще ви прави компания. Ние отиваме на лов за дива пуйки, много са вкусни.

— Отлично — обади се Алън Ландис. — Съжалявам, че не можем да ви придружим. Камъните са разранили левия ми крак, превързах го с пресни листа от ония, които ми даде Игор Незнакомов.

— Сами са се арестували. По-добре! — каза Игор Незнакомов.

— Ако ти се случи някоя неприятност — обърна се към мен Мартин Ларсензвей, — откъдето и да дойде, изпрати ни една червена ракета по посока на вира. Ние ще бъдем някъде наблизо.

Изпратих ги и се върнах да наклада огън. Опекох една дива пуйка за закуска и обед. Миризмата на печено стигна до носовите на Алън Ландис и Пърси Норман и те попитаха дали има по едно парченце и за тях.

— Има, ако слезете да си вземете.

— Не мога да мърдам краката си — каза Пърси Норман, — превързал съм ги.

— Не, не ми трябва твоето вмирисано месо — сопна се безочливият янки.

— Ваша работа! Който е гладен, да дойде и сам да си изпече месо.

Сребърният звън изчезна. Мина се доста време. Искях да чуя още един път тоя сладък звук, който ме примиряваше със скуката. Копнежът да предам в дневника си преминаването от оазиса дотук без преувеличение на изтезанията ме вдъхновяваше. Желаях да използвам свободата си за писане, защото трагичните ни преживявания щяха да загубят своя ефект, ако отложех за по-късно тая работа. Всеки ден се

натрупваха все по-нови и по-интересни приключения и старите избледняваха в паметта ми.

Времето ми принадлежеше. Чаках само сребърното звънче да ме зарадва. Трябваше да опиша преживявания и мисли, които да изразят правдиво това, което остана зад нас.

Нещо неясно изшумя над мен. Стори ми се, че чувам човешки глас.

— Кескади, кескади — повтори се над главата ми.

Птица с черни, изпъстрени със синьо пера, с глава на яребица се вдигна от палмата и кацна на зелените лишеи. Звучно за четвърти път се чу думата „кескади“. Така ясно тая птица произнесе френската дума, като че ли беше човек.

Докато се опомня и погледна към нея, тя избяга. Палмите се поклащаха. Алън Ландис и Пърси Норман може би спяха.

Животът си течеше и ни изпитваше жестоко.

Отворих отново дневника си и записах как се яви чудната птица кескади.

Смарагди, сребърно звънче и едно кескади — това беше настоящето. И редом с него — река Карао с нейните хищници, кайманите и алигаторите, които лазеха по наноса.

Изящните палми и глицинии потръпваха, небрежно навели главите си. Денят си отиваше, слънцето се беше покачило над Сиеро де Паско в Андите и придаваше на снежния връх лъчист изглед.

Излегнах се и се отдадох на мислите си. Друг път не би ми се удал удобният случай да бъде така самотен, да забравя, че ни предстои преминаването на още десетки километри през непроходими места, да се насладя на удоволствието, че живея далече от незадоволения свят на алчущи, които никога няма да чуят сребърното звънче, никога няма да видят как се самоизяждат чудовищата каймани.

Бях забравил за кожените чанти на моите другари. Те бяха там между камъните, където ги скриха. Исках за последен път, преди да се стъмни, да чуя звънеца на сребърната камбанка.

На хоризонта розова с жълт блясък линия показваше, че слънцето се е скрило зад Андите. Мартин Ларсензвей, Игор Незнакомов и Иван Горилата още ги нямаше. Пърси Норман и Алън Ландис не се обаждаха. Прощалното сияние на залеза се изтегляше. Станах и запалих огъня. Друго осветление нямаше. Те можеха да се

заблудят. Не знаех точно от коя страна ще се върнат. Часовете минаваха и нощта се спусна.

Няма по-мъчително за човека от това да мисли само лошото. Тъмнината тук беше опасна, защото се намирахме в местност, която е част от Дяволската планина. Светлината на огъня осветяваше само един малък кръг, зад който се чуваше тракането на челюстите на кайманите и алигаторите. Това зловещо тракане съвсем не приличаше нито на сребърното звънче, нито на кескади.

Маймуните предателски си шепнеха и сигурно се наговаряха да слезнат на земята и да задигнат нещо. Поставих дълго дърво на огъня и зачаках, ако слезнат, да ги разгоня със запалената главня. Тяхното нахалство ми беше известно. В тъмнината те можеха да направят всичко, което им скимнеше. Не бих могъл да ги спра, ако нападнат Пърси Норман и Алън Ландис. Кайманите, привлечени от огъня, можеха също да довтасат. Положението ставаше опасно, колкото повече се бавеха Иван Горилата, Мартин Ларсензвей и Игор Незнакомов. Аз не можех да виждам по-далече от осветения кръг. Не можех и да напусна огнището. Достатъчно беше само едно нападение на маймуните и аз трябваше да стрелям, без да мога да спра. Дойде ми наум за спасителната ракета. Извадих една червена ракета, запалих фитила ѝ от главнята и я хвърлих срещу маймуните.

Ракетата се закачи за лианите и освети цялата околност. Уплашени, маймуните изреваха и всички до една с вирнати опашки се спуснаха към огъня. Грабнах запалената главня и ги подгоних. Те веднага се качиха по дърветата. Извадих втора ракета — тоя път зелена, и я запалих. Когато да я хвърля върху маймуните, наблизко се чу ревът на ягуар и развали удоволствието ми да видя какво ще направят маймуните.

Втората ракета падна точно срещу височината на вира. Тя блесна и освети в зелено смаяния ягуар, клекнал на скалата. Докато се чудех какво да правя, до мене се изправиха Пърси Норман и Алън Ландис с пушки в ръце.

Те не бяха видели осветения от ракетата ягуар и тревожно ме запитаха какво става.

— Ягуарът отива да ви прибере чантите — извиках.

Канонадата била чута от нашите другари, които за щастие се намирали на обратната страна при блатото и търсели място откъде да

се изкачат. След малко чухме гласовете им. Пърси Норман и Алън Ландис изчезнаха.

В надзвездния мир на нощта се яви светеща точка, премина в тъмнината и угасна. Четиримата насядахме около огъня. Дивите пуйки миришеха благоуханно върху жарта. Изследователите бяха донесли още пет смарагда, осем прозрачни тревистозелени берила, два аквамарина и десетина кристали морави аметисти. Искрите от огъня подскачаха, щом кипнеше от тлъстите диви пуйки.

— В един ден е невъзможно да се ориентираме — каза Мартин Ларсензвей. — Успяхме да обходим само единия бряг на тая непозната рекичка и две странични ерозии, който спират във възвишението. В хълма има по-дълбоки ерозии, които представляват голям интерес. Ще рискуваме още един ден, въпреки че Пърси и Алън може да не го желаят. Не е лесно идването дотук. Утре ще ги оставим сами и ще тръгнем по другия бряг на рекичката.

Пуйките бяха малко прегорели от силната жар, но добре изпечени. Извикахме Пърси Норман и Алън Ландис. Вечерята премина в атмосфера на подозрителност. От тъмните къшета на спалните си чували те сигурно са следили, като си подаваме мострите.

Не се издадоха с нищо. Попитаха само къде са убили дивите пуйки, ядяха с ръце лакомо и чак когато оглозгаха последния кокал, се прибраха в чувалите си с едно важно „лека мощ“ и „мерси“.

Поведението на Пърси и Алън при вечерята, както и всяко тяхно движение ги издаваше, че те ни подозират. Те разбираха, че ние странам от тях, но се пазеха от повече премеждия и опасности. Краката им не бяха напълно заздравили и се страхуваха Мартин Ларсензвей да не каже, че тръгваме. С раздвоени мисли те си легнаха, смълчани. Добре схващаха, че са изпаднали в немилост. Това беше една от най-тежките ни нощи. Бяхме се разделили след вечерята като съперници на нещо, което не ни принадлежеше, но което си оспорвахме мълчаливо и враждебно. На всички ни беше твърде тежко. Нашите взаимни отношения не можеха да останат и за в бъдеще такива, каквито бяха. Ние окончателно бяхме разделени.

Слънцето обгаряше сутринната мъгла, надвиснала над река Карао. Лъчезарният изгрев с бледорозово сияние разкриваше омаята на тропическата растителност. В чудната полусветлина между палмите, застанал разкрячен до рекичката, Игор Незнакомов пееше с

приятния си глас Марсилезата. Обут в раздърпаните си цървули от сурова, неошавена антилопова кожа, той извика на Иван Горилата на руско-български:

— Ела да ти покажа нещо. Ние сме били слепи, за да не видим какво блести на дъното на рекичката. А те са го видели.

— Кои „те“? — попита Иван Горилата.

— Пърси и Алън — отговори Игор Незнакомов. — Затова вчера сутринта те се ровеха в пясъка. Нали ги видя, че се изправиха сконфузени, като ни забелязаха, че идваме.

— Гледай сега тука отгоре във водата и виж какво са видели. А ние си въобразяваме, че смарагдите са наша тайна. Край на угризенията, че скриваме нещо от тях. През всичкото време вчера, когато ние се чудехме как да постъпим, те са знаели, че във варовика има смарагди. Ето виж, на дъното има същите кристали, които намерихме с Мартин Ларсензвей зад вира. Какви наивници сме били да си въобразяваме, че страдат само от краката си. Днес трябва да разрешим този въпрос с Пърси и Алън и утре да поемем надолу. Ние знаем достатъчно за разпространението на варовика и включените в него смарагди. Това е достатъчно засега.

Игор Незнакомов спря. Към мас приближаваха, накуцвайки, Пърси Норман и Алън Ландис. В походката им имаше изкуствена недодяланост. Явно че толкова не ги боляха краката. Те се преструваха. Но с каква цел?

— Хало, Игор, как спа нощес? — попита Пърси Норман. — Може ли да намерим още от вашите зелени листа?

— Тръгнете по река Карао и ще си наберете, колкото ви са нужни. Ти ги познаваш, нали? — отговори му Игор Незнакомов.

Във въпроса на Пърси се криеше насмешка и същевременно нетърпение. Той искаше да разбере какви са за днес нашите намерения. По лицата и на двамата се четеше нетърпение да узнаят какво сме решили снощи, след като те ни напуснаха.

— Левият ми крак ме боли ужасно — каза Алън Ландис. — Бих желал да останем и днес тук.

Измъчен и обезсилен от нашето мълчание, Алън Ландис изглеждаше жалък. Той поглеждаше към Пърси Норман, който вече беснееше от раздразнение.



Игор Незнакомов свали цървулите си и нагази в рекичката. Иван Горилата направи същото, почна да се разхожда из водата и я размъти умишлено. В очите му блестеше злорадство. С безразличие той продължи да размътва водата на малката рекичка, стигна докъдето беше седнал Мартин Ларсензвей и му каза:

— Пърси и Алън чакат да разберат какви са намеренията ни за днес. Те знаят, че във варовика има смарагди.

— Кой им е казал? — попита Мартин.

— Никой. Те сами са ги открили още вчера, когато са се миели в рекичката. Игор Незнакомов ги откри също тая сутрин. Трябва да решим как да използваме деня. Разбрах, че те имат намерение никъде да не мърдат. Питаха Игор Незнакомов за зелени листа. Той им каза да отидат по река Карао и да си наберат. Значи ние можем спокойно да ги оставим да се лекуват и да продължим проучването си нагоре по рекичката. Те искат да останат сами и да изследват тая част на рекичката. Ти на какво си мнение?

— Зависи от коя страна гледате на тая тяхна тактика — отговори, подсмивайки се, Мартин Ларсензвей. — Те трябва да постъпят по някакъв начин, за да имат оправдание. Най-добър претекст те имат в ранените си крака. Това същевременно улеснява и нас. Щом могат да се движат, те ще могат и да се бранят. Пригответе се, тръгваме веднага. Ще се спуснем до блатото и оттам ще се изкачим до вира. Повече обяснения с тях са излишни.

Пърси Норман и Алън Ландис, събули вмирисаните си цървули, газеха из водата редом с Игор Незнакомов. Когато пристигнахме, те му показаха заздравяващите рани на краката си.

— Мартин — обади се Пърси Норман, — може ли да останем тук поне още един ден, да заздравеят окончателно раните на краката ни?

— Това е нашето намерение, Пърси, но утре трябва да пътуваме — отговори му Мартин Ларсензвей. — Нужна ни е малко храна, неизвестно е през къде ще минем. Оттук до джунглата има най-малко десет километра. Трябва да подменим цървулите. Вие какво възнамерявате да правите — да почивате ли или ще дойдете с нас на лов зад блатото?

— Ако нямате нищо против, ние мислим да не отиваме по-далеч от рекичката — избърза Алън Ландис. — Кожата на нашите крака е по-

изнежена от вашата.

— Прието. Значи вие ще се лекувате, а ние отиваме на лов. Дано убием някоя сърна или антилопа. Необходима ни е една голяма здрава кожа за резервни цървули.

— Дипломацията ни няма да постигне нищо. Щом остават около чувалите за спане, то се разбира, че те няма да оставят чантите си и да тръгнат след нас — каза ми на български Иван Горилата. — Вземи си чантата, ние с тебе да тръгваме. Игор и Мартин ще ни настигнат. Когато ни настигнаха до блатото, Мартин Ларсензвей възмутен каза:

— Тия глупаци ни считат за идиоти, че не сме им казали къде точно и за какво отиваме сами. Алън Ландис се престраши и ми каза: „Излишно е да ни внушавате, че отивате на лов за антилопи и алигатори. Известно ни е, че сте страстни колекционери на скъпоценни камъни.“ И почна да се смее.

Скрита враждебност тлееше под пепелта на лицемерието. Стара истина е, че между неприятелите има повече сигурност, защото са предупредени да се пазят един от друг. Пърси Норман и Алън Ландис външно бяха приятели. Но и двамата се дебнеха помежду си. Доказателството на това дойде по-късно.

За нас нямаше значение дали ни вярваха, или не. Засега те не бяха в състояние да ни навредят. Важното беше само да не ни проследят. Иван Горилата остана наблизо да ги наблюдава. Господари на положението засега бяхме ние.

Тръгнахме вкупом към река Карао и на първия завой свихме нагоре по височината. Иван Горилата се скри в растителността да наблюдава. Хълмът се извисяваше, непроходим от храсти и други шубраци. Когато стигнахме до рекичката, срещу нас се изправи гола стръмна стена от напукани варовици. Плиткото дъно на рекичката беше покрито с много ситен пясък. Тук трябваше да чакаме Иван Горилата. Седнал високо на един варовит блок, Игор Незнакомов ни извика:

— Гледайте добре във водата! Ще видите как пясъкът се издува и изскачат като светкавица паранеите. Те се движат под пясъка.

Непоносимо слънце като прожектор осветяваше водата на рекичката. Ясно видяхме как блестящият пясък се надига на дълги ивици.

Мартин Ларсензвей се засмя невесело и попита: — Как ще прегазим рекичката? Тия малки чудовища ще ни разкърват. Не можем да се борим с тях. Ако се впият в краката ни, ще трябва да ги очистим със страшни болки. Силата им е малка, но страшна, защото са много. Няма никаква възможност да се отбие тяхната атака. Раните, причинени от паранеите, са заразителни, гноясват и дават тежки усложнения.

Намирахме се в безизходно положение. На всяка цена днес трябваше да проучим възвишенията от другата страна на рекичката. А ето че ни липсваха сили да превъзмогнем мъчнотията. Мост не можеше да се направи. Рекичката беше широка пет метра и отсрещният бряг бе стръмен. Дълги петметрови палми мъчно се носят по стръмния бряг. Иван Горилата го нямаше още. Нашето проучване беше застрашено или трябваше да се задоволим с това, което знаем за емералдите от тая страна на рекичката. Наоколо нямаше високи дървета. Нищо не можеше да се направи. Най-после, запъхтян, Иван Горилата дойде при нас и се ухили:

— Вие защо не минете на отсрещния бряг?

— Чакаме тебе, ти знаеш да плуваш в плитка вода — каза Игор Незнакомов.

Иван Горилата, без много да му мисли, си свали цървулите и искаше да нагази, но аз го спрях:

— Дай на мене, аз ще ти пренеса чантата.

Той ме изгледа странно и срещна усмивката на Мартин Ларсензвей.

— Драги мой, лесно не ще можеш да преминеш тая малка рекичка. В пясъка има паранеи.

— По дяволите — изрева като ужилен Иван Горилата, взе една пръчка и разбърка пясъка. Червените хищници с издути устни се нахвърлиха на пръчката.

— Ами сега, какво да направим? Я Да отидем по-нагоре, дано намерим места за скачане или някоя теснина да направим мост. Така и така сме си взели отпуск за цял ден от шефовете.

— Бабаити, уплашихте се от едни червени рибки — промърмори Игор Незнакомов.

Разделихме си по едно парче кора касава за дъвчене, понеже няхмахме тютюн, и като гъски се наредихме и тръгнахме по брега.

Слънцето като грамадно златно кълбо се показваше зад някакъв черен облак, надвесен над Дяволската планина. Мъглите долу по река Карао не се бяха още вдигнали. Червените кварцитови скали стърчаха зад реката.

Малките паранеи, излезли над пясъка, гонеха сенките ни и ни се подиграваха, че са ни уплашили.

Варовикът от двете страни на рекичката беше силно натрошен, с наклон към вира. Коритото на рекичката не изменяше своето ниво. Само бреговете ставаха по-високи и по-стръмни. След около два километра теснината на бреговете се затвори и видяхме откъде извира водата на тая къса рекичка. Там варовикът беше розово мраморизиран и разкъсан. Под него изтичаше като от тунел все така спокойно водата на малката рекичка. И тук пясъкът се движеше бавно по дъното, което значеше, че и паранеите идваха отдалече. Розовият цвят на мраморизирания варовик идваше от лежащите около него червени кварцитови наслаги.

Съществуваше теория, с която до известна степен можеше да се обясни генезата и парагенезата на смарагдите: те са се образували във варовика след ерупцията на риолита.

Минахме на другия бряг на рекичката. В едни келяви шубраци, изникнали в пукнатина, ни пресрещнаха два гущера игуана. Убихме ги и ги дадохме на парзнеите да се забавляват. Такива шубраци имаше много и слънцето ги напичаше. Под всеки шубрак трябваше да махаме с мачетите, за да не бъдем изненадани от някоя змия. Едно беше сигурно: че змиите ще бъдат отровни. Водна змия в рекичка не може да вирее, защото паранеите ще я унищожат.

Тръгнахме по брега. Варовикът беше повдигнат и натрошен, кръстосан от риолитови прожилки. Вследствие натрошаването на много места варовикът беше ероидиран доста дълбоко и разкриваше по-долните си наслаги, които лежаха върху риолита. Много парчета от тоя по-ниско лежащ варовик бяха разпукани и в някои от тях намерихме малки и по-големи смарагди и берил. Необезпокоявани от змиите, ние можехме да прегледаме цялото пространство до вира.

Събирахме нови мостри от варовика със скъпоценни кристали и тръгнахме по обратния път.

Жегата и жаждата ставаха непоносими. Напечените варовици излъчваха топлина, която пареше. Просто тичахме, за да избегнем

топлината. Там, по-долу, зад другия бряг на рекичката започваше свежата прохлада между палмите, храстите и благото. Имаше нещо странно в тая топлина, което извикваше страшна умора, леност и замаяност. Водата в рекичката се движеше така бавно, флегматично, каго че ли съвсем не течеше. Никакво изпарение не освежаваше въздуха.

В низината ни облърна приятната прохлада на сенките. Спуснахме се до блатото и тръргнахме на юг, кърдето намерихме алигаторски круши, банани и нарове. Киселият и сладникаво-стипчив вкус на наровете мина с приятна хладина по обложения ни език и ни възвърна самообладанието. Намерихме удобна сянка и налягахме да споделим впечатленията си.

На брега спяха кайманите и алигаторите, прърснати по наноса. Беше часът на най-голямата горещина. Мърсна пот се лепеше по телата ни.

— Да убием някоя и друга птица за обед. Аз ще донеса плодове от хлябно дърво — предложи Иван Горилата. — След това да отидем да се изкърпем във вира, в него няма паранеи. Кърм четири часа ще се върнем при блатото да приготвим храна за вечеря и за из пътя. Тук наблизо няма антилопи.

— Нам ни са необходими цървули — каза Мартин Ларсензвей. — Приемам да се изкърпем, но трябва да се снабдим и с прясна кожа.

— Имаме цели четири часа да отидем от другата страна на блатото. Може да убием и някой ягуар. Неговата кожа е по-удобна за цървули. Сега той лежи в бърлогата си с изплезен език и мърчно можем да го открием в гърсталака.

— Най-напред да се окърпем и там ще си поговорим — каза Игор Незнакомов. — Ще оставим някой да пази чантите, а останалите ще отидем да намерим кожа.

Обаче когато тръргнахме на лов, оказа се, че няма кой да пази чантите. Предния ден ги пазих аз, но за днес никой не желаше да се лиши от удоволствието да отиде на едър лов.

Всички като че ли бяха се наговорили, спряха мърлчаливо погледа си на мен и очакваха отговор на незададения въпрос. Но този път и аз исках да опитам кърмета си и да убия ягуар.

— Предполагам, че елементарната справедливост ви задържава един от вас да остане. Какво сте ме загледали, като че ли очаквате да

посоча един от вас. Например Иван Горилата може да се натопи във вира и да ни дочака, докато се завърнем. Няма да рискува ягуарът да го одраска по лицето.

— Намеренията ти са благородни, но аз още не съм загубил вкуса към лова — разсърди се Иван Горилата и ме изгледа така, като че ли ме виждаше за първи път. Той мислеше с какво да се оправдае и насочи към Игор стрелите си:

— Игор, ти си славен човек, обичаш да се цамбуркаш в такава бистра вода. Па и кой знае колко ще ни кара да го гоним, пустият му ягуар. Остани да си починеш и да пазиш чантите!

Мартин Ларсензвей напълни с патрони пълнителите и каза:

— Решете кой ще остане! Ето аз си оставям чантата. Ще ме настигнете.

Намирах се между изкушението за лова и да седна и си допълня дневника. Виждах, че и двамата се готвят да избягат и да ме оставят аз да пазя чантите. Седнах, без да им говоря, отворих си чантата и извадих дневника. В същия миг и двамата изчезнаха.

Опитът ме беше научил да познавам какво мислят моите другари по интонацията на говора, по маниерите. Чувството на привързаност и обич един към друг беше по-силно от всичко друго. И аз, усмихнат в себе си, веднага простих на другарите си детинското им упорство и хитрина. Общите опасности отдавна ни бяха сплотили тясно. Никога между нас не се появи опасно търкане, както това ставаше между двамата — Пърси Норман и Алън Ландис.

На запад слънчевият диск очерта с меките си лъчи върховете на Андите. Рязката промяна на въздуха ме освободи от непоносимата жегата. Часът минаваше пет. Настъпваше смрачаването. Нарамих четирите чанти и слезнах при чувалите за спане. Пърси Норман и Алън Ландис се учудиха, като ме видяха, че нося четири чанти.

— Къде са другите? — попита Пърси Норман.

— Отидоха да убият някой ягуар и да му вземат кожата за цървули.

И двамата желяеха да узнаят повече, но търсеха по-деликатен начин. Тактично те попитаха дали другарите ни ще донесат нещо за вечеря. Алън Ландис си разроши косата и тъжно добави:

— Днес гладувахме почти през целия ден. Снощните диви пуйки се бяха вмирисали. Ядохме само малко плодове.

Кайманите се опитаха да ни приближат. Едвам се отървахме от маймуните.

С това те искаха да прикрият истината, че са ровили цял ден в рекичката. Обаче издаваха ги купчинките изваден пясък. Всъщност нашето отсъствие ги беше загрижило и сега, успокоени, че не сме заминали без тях, те се мъчеха да откопчат нещо от мен.

— Мартин Ларсензвей обеща, че ще донесат и антилопи. Поръча да приготвим огъня. Не се отчайвайте. И те са гладни като нас.

Запретнахме се и насякохме грамаден куп дърва, запалихме огъня и зачакахме.

Седнахме около огнището. Пърси Норман чупеше тънките съчки с трогателно усърдие, умислен, с непробиваема броня на лицето си, окъсан, с изтъркани цървули на босите си крака. Димът от разпалващите се дървета отиваше право в лицето му и почна да го дави. Алън Ландис се наслаждаваше на огъня, въздишаше и гледаше с отвращение собствените си цървули. Точно под носа му бяха краката на Пърси Норман, чиито цървули миришеха отровно. Той не можеше да измисли нищо, което да не обиди Пърси Норман, и да му каже да си махне краката. Сам да се отмести значеше да се отдалечи от огъня. Той, който доскоро имаше всичко, сега притежаваше пълна чанта със скъпоценни камъни и празен стомах. С трепереща ръка той взе запалено клонче и го хвърли във водата на рекичката. То угасна с тъжно съскане. През всичкото време до връщането на ловците Алън Ландис и Пърси Норман не смееха да се погледнат. На моята шега, че сме открили бърлогата на снощния ягуар, и двамата едновременно се развълнуваха и станаха нервни. Очаквах да ме попитат къде е тая бърлога. Една маймуна се изкашля, сигурно се беше задавила. Вцепенени от страх, те погледнаха към дървото, където кашляше маймуната. Взех една запалена главня и я хвърлих срещу маймуните.

Трудно беше да ги накарам да не подражават на самите маймуни със страха си. Наоколо нямаше духове, за да се страхуват. Дълго светло сияние очерта падаща звезда. Чуха се гласове и някой извика:

— Елате ни помогнете да изнесем антилопата.

Алън и Пърси бяха забравили, че очакваме завръщането на нашите другари и двамата се хванаха за пистолетите.

Ловците носеха убити един ягуар и една антилопа. Ягуарът не беше одран. Също и антилопата. Сложихме ги до огъня и аз казах на

Мартин Ларсензвей:

— Понеже сте уморени, ние с Пърси и Алън ще я одерем.

Засрамени, те се подчиниха.

Има неща в живота, които ние Страстно желаем от младини. Красиви мечти за пътешествия, които постигаме с много труд, но в които загубваме себе си. Много неща трябваше да зачеркнем от нашите навици и да изпълняваме задълженията и хрумванията на ограничени хора. Това не ни позволяваше да използваме всичко, което ни предлагаше вече реализираната мечта.

Мракът, пъшкането на маймуните и романсите на Игор Незнакомов нямаха привлекателност за Пърси Норман и Алън Ландис. Затова след вечерята те веднага се оттеглиха в спалните си чували. Нощта предразполагаше към романтика и събуждаше опасни мисли за далечни неща. Игор Незнакомов тъгуваше за любов, музика. Той пееше, а ние се взирахме в тъмнината и се мъчехме да разберем необикновения шум, който се движеше към нас. Маймуните бяха избягали. Клоните се клатеха и лианите се навеждаха. От невидимия звяр не се виждаше нищо. Шумът се приближаваше и не смущаваше занесените да пеят руски романси, оптимистите Иван Горилата и Игор Незнакомов. Мартин Ларсензвей се ослушваше. Той чу шума и си приготви пушката.

Разгорелият се огън освети палмите. Кайманите, излезли на брега, се зъбеха на луната. Една касапска птица с дълъг клюн като трион долетя при нас и кацна уплашена на храста. Чувствувах се безсилен да определя какъв е тоя шум, който беше уплашил касапската птица. Луната я освети и тогава видях, че тя гледа нагоре към палмите. Когато погледнах в същата посока, останах изумен. Черно косматото животно се ловеше с дългите си нокти за клоните на увитите лиани и се спускаше към спалните чували на Пърси Норман и Алън Ландис. Мартин Ларсензвей също го беше видял и ми прошепна:

— Малка мечка слот отива да уплаши Пърси и Алън. Кривите ѝ крака не ѝ позволяват да се движи по земята. Ходи като саката. Интересно защо избягаха маймуните. Слотът се храни само с плодове. Много е мързелив, горкият.

Увиснал по гръб, слотът пресегна да хване съседната лиана, натежа и лианата издърпа силно чувала на Алън Ландис. Уплашен, той



се озърна и като видя слота, взе окачената си пушка и се прицели в нещастното животно. Чу се хъркане и пукане на клони. Слотът падаше.

— Не беше предпазлив — каза Мартин Ларсензвей — и загина позорно от един страхливец. Да вървим да лягаме.

Голям облак се изпречи пред луната и затъмни всичко. Обезцветените палми стърчаха като забити в земята. Слотът в предсмъртна агония хъркаше. Мощна ръка на съня затваряше очите ни.

Езиците на огъня лумнаха и осветиха голям кръг. Легнахме си. Много отдалече се чуваше многообразният шум на вятъра, който слизаше от Дяволската планина.

— Цин, цинк, цинк — се чу любимата мелодия на малката птичка със сребърното звънче. Тя чертаеше кръгове над малката рекичка и търсеше място да кацне.

Обзе ме чувство на неловкост. Ранобудното сребърно звънче ме трогна. Чакаше ни дълъг път. Трябваше да събудя другите. Денят не приличаше на вчерашния. Пойни птици огласяваха околността. Дивите пуйки чукаха и ровеха някъде към блатото. Иван Горилата се измъкна от чувала си, отиде при Игор Незнакомов и като го раздруса, каза му да става да отидат и се изкъпят за последен път. Веднага след закуската тръгнахме. Пърси Норман и Алън Ландис, натоварили на гръб богатствата си в кожените чанти, тръгнаха също да се къпят. Останахме в лагера сами с Мартин Ларсензвей.

— Нямаме избор, трябва да се върви — каза той — и да не се мисли за нищо.

## МЕЖДУ ЖИВОТА И СМЪРТТА

Река Карао беше кална и широка, наблъскана с каймани и алигатори — жестоки и кръвожадни. Те плуваха с извадени глави на повърхността и търсеха плячка. Зад реката в поляната пасяха всевъзможни животни, но те не се виждаха от високата трева. Само лекото поклащане на стръковете издаваше гърбовете на животните. Над тях пламтящото слънце изпаряваше в мъгла влажната роса.

Тая атмосфера, наситена с утринната мъгла, ми напомни за родните планини, където също така сутрин има златни снопове слънчеви лъчи, утринна мъгла и благоухание на горски цветя. Колкото и далеч да бяхме, ние все мечтаехме, че не сме забравили България и скоро пак ще я видим. С беззвучен смях, в който прозираше мъката, Иван Горилата каза:

— Не смея да мисля за Ловеч, за Осъма, за Стара планина, където обичах да скитам. Пригответе ли си вече резервни цървули? След десет-петнадесет километра навлизаме в непроходима гора, а може би джунгла, не зная.

Мартин Ларсензвей се спря до нас и само ни кимна с глава да тръгваме. Игор Незнакомов беше вече излязъл напред и замахваше с мачета си срещу нахалните каймани.

Храстите покрай реката пречеха на движението. Хълмът ни принуди да вървим по едрия нанос, който убиваше краката ни. Гъоловете вода трябваше да се заобикалят. Цървулите ни затъваха в калта и станаха тежки. Чуруликаща птица прехвъркна от един храст над реката Карао и след като обиколи отсрещния бряг, се върна обратно, привлечена от паразитите, които лазеха в изобилие по листата на дърветата.

Мартин Ларсензвей, който вървеше напред, се спря. Когато го приближихме, той ни посочи в храстите една интересна идилия. Две грамадни, над девет метра дълги анаконди, боаудушвачи, заплели опашките си с обожание, бяха си приближили главите, вдъхновени от любовта. Огромните им туловища бяха вплетени в чудна прегръдка.

Испаднали във вълшебен унес, двете чудовища не ни заплашваха. Те си останаха включени с опашките и след като ги насякохме с мачетите. Увлечени в любовната си игра, двете змии не се опитаха да се защищават. Те се оставиха да ги убием, верни на любовта си.

Пърси Норман и Алън Ландис изпаднаха в паника, защото мястото за ходене стана много тясно и трябваше непрекъснато да се браним от алигаторите и кайманите. Най-после, след като изминахме доста километри, навлязохме в пампас, чиято вълшебна красота заслужаваше само възхищение. Висока трева, чудесни храсти на родендрони, на кървавочервени азалии, алени салвеи и сини ирисы край малко блато приютяваха стада антилопи, сърни и безброй пойни птици. Храстите изглеждаха като посипани с пепел. Но ние не можехме да напуснем реката Карао и да загубим посоката. Цървулите ни джвакаха от вода. Вървахме един след друг като гъски, затъвахме и напредвахме.

Несвикнали да имат на краката си подобни кожи, Пърси Норман и Алън Ландис газеха в локвите, псуваха и често не можеха да си извадят краката, защото цървулите им се измъкваха.

Мартин Ларсензвей правеше големи обиколки, за да избегне опасните места, спираше внезапно, уж да изпита някоя дълбочина, и поглеждаше назад как се давеха Пърси Норман и Алън Ландис. Те не се сещаха да поставят брезентовите си чували за спане под чантите.

Появиха се черни облаци. Тъкмо се канехме да спрем и си починем, почнаха да ни удрят по главата едри капки дъжд. След минута от водната преграда не можеше да се вижда на два метра. Занадигаха се вълните на Карао. От нас се стичаше вода, която проникна между краката ни и затрудняваше движението. Иван Горилата и Игор Незнакомов покриха главите си и част от тялото си с големи листа от диви банани. Спряхме под голямо хлебно дърво. Дъждът престана. Дигнаха се изпарения, които се повлякоха по земята. Приказната картина на пампаса със стадата антилопи, цветни храсти и изумруденозелена трева се простираше пред нас. Иван Горилата подскачаше да изтърси от себе си водата от проливния дъжд и разговаряше с Игор Незнакомов на руско-български. Ние с Мартин Ларсензвей мълчахме и се любувахме на разкоша от азалии, прекрасни салвии и ирисы в непробродената от човешки крак област. Изпаренията

миришеха на гнилото и едновременно носеха аромата на цветните храсти.

Мокри като кокошки, Пърси Норман и Алън Ландис гледаха пред себе си с тъпо животинско изражение. Набрахме плодове от хлебното дърво и закусихме. Да намерим друго беше невъзможно, защото при опита да отидем и потърсим нарове нагазихме в дълбоко тресавище.

Дъждът в Дяволската планина и около тропика е много капризен. Спира така внезапно, както и почва. Панорамата на пампаса по очарование надминаваше всяка представа за дива красота, ако не бяха тресавищата, от които не можехме да си измъкнем краката. Пампасът се разширяваше на изток, а на запад преминаваше зад реката Карао. За нещастие не можехме да пресечем голямата река, да минем от другата ѝ страна и да избегнем ужасните тресавища, които гъмжаха от змии. Там също пасяха антилопи и малки сърни, които подскачаха като козлета. Тук на всяка стъпка се сблъскахме с кални ями, уродливи кафяви жаби и големи водни змии, които като въжета се преплитаха в краката ни — и никъде глътка вода за пиене. Щом приближихме до Карао, и кайманите озъбени изскачаха. Никъде покой. Вечно нащрек, с изхабени нерви и кални крака. Намирахме се в най-ниската част на Дяволската планина, която слизаше до блатистия лянос на река Ориноко. В далечината тайнствените очертания преграждаха пампаса. Виолетовопурпурни избухвания на залега по снагата на Андите ни предупреждаваха да не навлизаме в дълбочината на непозната с вековни дървета гора, сред която се промъкваше река Карао. Сгъстена влага дъхаше от гората. На къси интервали се чуваше виенето на хиените. Те се наслаждаваха, че настъпва нощта и предвкусваха удоволствието, че някоя пума или ягуар ще им доставян вечеря.

Заковахме на първите дървета куките на спалните си чували. Измъчвахме се, че нямахме вода за пиене. Жалка пародия. Бяхме се приготвили за нощуване на двадесет метра от реката Карао. Няколко часа ни разделяха от нощта, която щеше да преобрази пампаса в арена на живот и смърт. Хищниците ще излязат на лов, антилопите и сърните ще тичат да се спасяват.

Ние си разпределихме ролите. Едни отидоха да убият някакъв дивеч за вечеря, други влязоха в гората да търсят вода или нещо, което да я замени. Аз, по стара традиция, останах да пазя чантите и да приготвя дърва за през нощта.

Иван Горилата и Мартин Ларсензвей се впуснаха в гората и донесоха убит глиган, който беше жестоко надупчен от едри сачми. Пърси Норман и Алън Ландис донесоха нарове и диви банани. Игор Незнакомов ни снабди с плодове от хлябно дърво. Взаимните несъгласия временно се изравниха край огнището, където Иван Горилата и Игор Незнакомов печаха вкусни парчета, ала шиш кебап от глиган. В гърба ни гората продухваше през непроницаемия мрак студ. Чуваше се ехото на гигантски жаби, които крякаха потискащо. Това ехо пронизваше мозъка ни така, че към полунощ, когато чухме сърцераздирателния плач на уловена от някой звяр антилопа, ние почувствувахме, че полудяваме. Нещастната антилопа плачеше, защото звярът беше почнал да я яде отзад. Мъченическа смърт дори за едно животно. Луната беше също отишла на лов за метеори някъде в непрогледната нощ. Само една голяма звезда я заместваше и се ширеше между облаците и малките звезди на небето. На земята се чуваха само воплите на жертвите и воят на ягуарите, които препускаха из пампаса.

Два или три пъти се събуждах, вдигах телената маска от лицето си и се вирах да видя дали другите спят. Миришеше на влага, която идваше от гората. Гигантските жаби още крякаха и подмамваха кайманите и алигаторите.

Река Карао правеше дъгообразни завои в гората, обрасли с много гъста храстова растителност, из която се криеха почти всички хищници на Венецуелска Гвиана. Гората се простираше далеко зад двата бряга на реката. Дърветата бяха стари и дебели, с огромни размери. Много километри тая величествена гора не пропускаше слънчеви лъчи. Обширни блата поддържаха задушлива влага, развъждаха хиляди гигантски кафяви тридесет сантиметрови жаби — храна на големите змии и кайманите.

Като видя как скачат, разкрасени на задните си крака, тия гигантски жаби, Иван Горилата се засмя.

— Тия пилета имат пет-шест кила — извика той. — Какви прекрасни бутчета за паниране, ако намерим яйца от костенурки. — И се захласна да ги гледа как скачаха в блатото.

— Къде е Мартин Ларсензвей? — извиках аз. Ние се бяхме заплеснали в грамадните жаби.

— Тук съм — обади се той, но не можахме да го видим.

— Къде тука, не те виждаме — уплашиха се Иван Горилата и Игор Незнакомов.

— Вляво, елате веднага да ми помогнете — чу се уплашеният му глас.

Изтичахме по гласа му и го намерихме, че се мъчи с ножа си да се освободи от една млада боаудушвач, омотала се около краката му. Змията нямаше повече от четири метра, но беше го здраво вързала. Когато ние пристигнахме, той режеше гърба ѝ, а с мачета си в лявата си ръка натискаше главата ѝ да не го ухапе. Боатаудушвач не е отровна, но защо да му причинява болка и да разсипва кръвта му.

Иван Горилата стъпи на главата на боатаудушвач, хвана я и с ножа си отрязва спиралите, които стягаха краката на норвежеца.

— Умирането не е толкова страшно — отдъхна Мартин Ларсензвей, — колкото е мъчително да чувствуваш, че ти пукат костите. Ако не ме бяхте извикали, аз не се сецах да викам. Боата така силно ме стягаше, че по едно време престанах да дишам. Опасявах се да не се яви мъжката, която щеше да се хвърли върху мене и да се омотае около гърдите ми. За да запази своята самка, той е способен да ме удуши за няколко минути. Когато го освободихме от боата, Мартин Ларсензвей не можа да се оправи доста време. Той още трепереше, готов да се схване. Заведохме го на пясъка до реката Карао и го положихме да полегне. Изживеният страх просто го осакатяваше. Боатаудушвач го нападнала неочаквано и го парализирала с появяването си.

Изтръпнал от зрелището, което представляваше простряната фигура на гиганта, Пърси Норман онемя и си изви главата. Постепенно Мартин Ларсензвей се успокои и притвори очи.

Изминаха двадесет минути, докато Мартин Ларсензвей успя да отвори широко клепачите си и се опита да стане. Помогнахме му да се изправи, но краката не го държаха.

— Моля Лабо да остане при мене. Останалите да завържат или заковат леглата. Днес повече ходене няма да има. Не се чувствам добре. Смазаните ми крака ме болят.

Просторна, докъдето погледът може да обхване, гората представляваше истински лабиринт от дървета, високи над 30–40 метра, стари няколко века: маса от гъста растителност, която не пропускаше никаква светлина. Ако се опита човек да погледне нагоре,

той нищо няма да види освен плетеница от клони и висящи паразити. Цялата гора беше от текови дървета, които не се поддават нито на сечене, нито на гниене. Само около бреговете на Карао имаше ниска растителност от шубраци, свърталище на змии. В тековата гора не може да живее ягуарът, обаче хиените, вълците, чакалите и дивите котки се гонеха с гигантските жаби и не ни позволяваха да спим. Всички имаха своеобразни вокални способности, които в сгъстения, задушаваш въздух на деня и нощта превръщаха гората в ад.

Изсякохме шубраците около реката и накладохме на две места огън. Леглата вързахме помежду. Пламъците проблясваха и осветяваха само леглата. Зад тях мракът не позволяваше да се види кой реве — хиена или чакал, вълк или дива котка. Всички звукове идваха отдалече, преминаваха през сгъстената влага и загубваха силата си. Крякането на гигантските жаби потъваше в блатата, изчезваше и отново почваше раздражено, продължително, като че ли ругаеха някого. Мартин Ларсензвей беше обзет от болезнена слабост. Той се оплака, че всичко го боли. Затова го поставихме в леглото да си почива. Иван Горилата и Игор Незнакомов поканиха Пърси Норман или Алън Ландис да ги придружат и убият нещо за вечеря. Те отказаха под претекст, че били уморени.

— Щом е така, предупреждавам ви — развива се Иван Горилата, — тая нощ ще гладувате.

Демонстрацията, която направиха от страх Пърси Норман и Алън Ландис, беше безполезна. По-опасно нещо от ината в джунглата няма, защото след тоя случай Иван Горилата и Игор Незнакомов повече не повториха поканата си.

До края на техния жалък живот никой не се опита да ги вземе на лов. Те сами трябваше да се грижат за своята храна. Беше несправедливо, жестоко може би, но какво можеше да се направи? Когато всичко около нас беше безчовечно, свръх силите ни, безмълвно брутално, разкъсващо до отчаяние, ние не можехме да си позволим лукса да хранутим страхливци.

Цели два часа се губиха Иван Горилата и Игор Незнакомов, за да убият една дузина пуйки край реката Карао. В нейните заливи, които се врязвали в гората, имало неизчерпаем запас от дивеч.

Оскърбени и унижени от поведението на Иван Горилата, Пърси Норман и Алън Ландис се прибраха гладни в чувалите си. Може би се

разкайваха, но това съвсем не значеше, че ние трябва да знаем за тяхното размекване и да бъдем състрадателни. Тук, в тая гора, животът и смъртта се разделяха от една секунда пропуск. Ние дишахме от кондензирана влага и просто се сгромолясахме в чувалите. Главите ни се замайваха от нечистия въздух. Само мисълта ни беше още ясна.

Скачащите искри в огнището показваха, че от високите дървета падат някакви организми, които изгаряха.

Безкрайната нощ продължаваше в противовес на всички наши желания. Трябваше да се примирим с изпитанията. Сънят не идваше. Добре че часовете на нощта са преброени. Без да бърза, мракът се разнесе.

И тая нощ жаждата за живот ни спаси от смъртта. Щом мракът на нощта отстъпи мястото си на светлината, пренесохме се близо до реката, за да подишаме по-свеж въздух.

Течението на Карао внасяше въздуха на пампаса, разгонваше смрадливата, задушлива влага и ни позволяваше да дишаме по-спокойно.

Мартин Ларсензвей си почиваше в чувала, напълно възстановен, с бодра усмивка.

Пърси Норман и Алън Ландис, подслушали вечерта разказа на ловците за речните заливи, тръгнаха веднага, щом те заминаха, да доставят закуската.

Прозата на нашия живот често ни забавляваше с чудатости, каквито никъде другаде не се срещат. Като стигнали до един от големите заливи на реката Карао, нашите ловци видели, че на един клон над реката стои грамаден гущер игуана. Преди бяхме опитвали неговото бяло месо. Вечерта ни се втръснаха дивите пуйки и те решили да го уловят. Но когато го приближили, гущерът игуана ги погледнал някак особено и; миг след това през очите си ги изпръскал с кръв. Хванали клона и уловили игуана с коланите си. Закуската беше превъзходна. Месото на игуана е вкусно.

За сметка на снощи лордовете си изпекоха за закуска диви пуйки. За да разкараме жаждата за вода, Иван Горилата беше донесъл по една стипчаво-кисела алигаторска круша. Краката си увихме с пресни антилопови кожи.

Лордове, mužiци и бродяги, всички бяхме в еднакви условия и еднакво чувствавахме убождането от тръните, отвратителната миризма



на цървулите, както и глада. Различни бяха само тайните въздишки и грацията, с която стъпвахме в гъоловете. Ние скачахме направо, а те, лордовете, се пазеха да не се изпръскат. Тоя път водеше бригадата Иван Горилата. Той газеше по гърба на жабите, ругаеше и не изменяше посоката. Движехме се все по брега на реката Карао, за да не се загубим в девствената гора.

През следващите три дни без особена промяна в програмата на нощните ни сеанси с хищниците и другите енергични обитатели на мистериозната гора, стигнахме до съвършено сухо, плитко дере, в което намерихме същата флора, каквато видяхме в пампаса.

На левия бряг на това сухо дере, в пясъка на изчезналата река, срещу слънцето, изложени за излюпване, се виждаха купчини яйца от питон.

Големи колкото пачи яйца, те бяха наредени в кръг, за да може женският питон да ги покрие. Когато лежи върху тях, женският питон излъчва по-силна температура от външната, загрява ги като инкубатор и те се излюпват много бързо. Питонът няма време да ги излага на опасност. Когато женският питон мъти, мъжкият пази. Яйцата са били снесени през нощта.

Немислимо беше да се приближим. Яростта на женския е чудовищна.

Дерето имаше широчина около половин километър, оградено от същите текови дървета. Пресъхналата река е била приток на реката Карао. На отсрещната страна, която беше по-ниска, се виждаха освен прекрасните кървавочервени азалии и алени салвии, още и храсти на диви ананаси, нарове, банани и зад блатото — хлебно дърво с огромни клони.

Съчетание от багри, плодове и питони — нещо, което не хармонираше с нашата умора от недоспиване, жажда и глад. Две противоположности, които трябваше да преодолеем с цената на хитрост и грубост.

Езиците ни бърбореха всевъзможни заклинания, обаче никой не се решаваше да направи дори една крачка. Къде се криеше мъжкият питон, не знаехме. Той беше някъде там и като цербер пазеше обетованата земя на Дяволската планина. Главата на тарантул се помръдна на клона на храста. Хвърли ни по едно око и се изкачи на съседното дърво.

Разстоянието от нас до яйцата на питона беше достатъчно голямо, за да се повъртим свободно и да разгледаме къде се крие нашият враг. Оставихме си раниците и поканихме Пърси Норман и Алън Ландис да ни придружат.

Те не можеха да останат сами по простата причина, че питонът можеше да ги издебне изотзад и ние не бихме имали време да ги спасим.

Всички слезнахме до дерето и се изкачихме на отсрещния бряг. Там се разделихме на две групи. Мартин Ларсензвей, Иван Горилата и Игор Незнакомов тръгнаха по брега към блатото. Ние тръгнахме паралелно с тях през поляната. При блатото се събрахме. Стратегията на питона беше ясна — с издадена глава над водната повърхност, той ни наблюдаваше.

Змиите нямат ларинкс и гласни струни, но звукът, който издаде женският питон от стомаха си, бе чут и разбран от мъжкия.

Той бил на другия край на блатото. С гигантски свивания на коремните си мускули животното изплиска водата от блатото и се яви до женския. Чак тогава женският излезе от блатото, спусна се към яйцата и се сви върху тях. Ние не знаехме какво да предприемем, докато мъжкия не излезе от водата и се опита да ни удари с опашката си като с камшик.

Шест остри мачета посрещаха нападението. Пръв го удари с всичката си исполинска сила Мартин Ларсензвей. Опашката на питона се сви окървавена, затрепера и увисна, но тялото му се изправи, пресрещнато от нашите удари. За няколко минути го ликвидирахме. Остана женският. Отидохме в сухата река и преди той да се опита да ни нападне, и него, заедно с яйцата, го приготвихме за паниране.

Пърси Норман и Алън Ландис бяха великолепни. Те се състезаваха кой да удари повече пъти убитите вече питони.

— Има ли още питони — се провикна Иван Горилата, — че отивам да си мия ръцете.

По-лесно разрешение на нашите затруднения не можеше да се даде. За известно време си гарантирахме спокойствието. Нападнахме ананасовите плодове и почнахме внимателно да оглеждаме какво се крие из околните храсти, обременени от всевъзможни паразити. Безсънието и жаждата ни съсипваха.

Заслужаваше си труда да потърсим роднините на убитите питони и чак тогава да помислим за каквото и да било друго. Обиколихме цялото благо, но никъде не открихме следи от питони, освен десетина екземпляра от гигантските жаби, няколко водни змии и ескадра водни кончета.

След като се измихме в блатото от изпръскалата ни кръв, наредихме си чувалите за спане. Четири нощи не бяхме мигнали спокойно. Последното сражение с двата питона ни озори.

В ушите ни не преставаше да ехти съскането на женския питон. Нашето внезапно появяване беше предизвикало животното да почувствува угрозата и то по свой начин изрази обзелата го паника. Чантите със скъпоценните ни съкровища бяха забравени. Те бяха захвърлени до брега на река Карао. Еквивалент на нашите чанти, пълни с диаманти, беше водата. Сладките ананаси засилиха жаждата ни.

Слънцето извършваше своята работа. Силните лъчи падаха върху убития питон и смачканите яйца и ги разлагаха.

Докато сме връзвали чувалите си, върху накълцаните остатъци от питоните се бяха нахвърлили стотици червени бръмбари и големи мравки. Гладната армия от насекоми, привлечена от насеченото бяло месо на питона, се бореше. Злополучният край на питоните беше привлякъл цялата сган от насекоми. Почна да мирише отвратително. Трябваше да бягаме и да потърсим друго място за спане.

През паметта ми се изреждаше всичко, което през последната седмица трябваше да изживеем. Дни и нощи ние бягахме, преследвани от обитателите на девствената гора, които цвърчаха нощем и хапеха денем. Тяхната кръвожадност ни ограбваше храната, съня, спокойствието, изсмукваше кръвта ни, отравяше я и превръщаше съществуването ни в мизерно влачене на уморените ни крака, подули се от ухапванията, кръвясали от чесане. Където и да се обърнем, срещу нас се опълчваха всевъзможни мушици, невидими от силната слънчева светлина. Срецу тях не можехме с нищо да се борим. Те се завираха в носа, в очите, дразнеха и предизвикваха възпаления.

Червата ни куркаха от глад. Вкусът на ананасите и бананите стана отвратителен от миризмата на разложените туловища на питоните.

— Да намерим по-далеч оттук място за нощуване. Аз умирам за сън — каза Мартин Ларсензвей. — За бога, решавайте по-бързо.

Настъпи минутно мълчание. Всички чувствуваха, че ни сломява загубата на сили. Липсваше ни настроение. В нас се бореха умората, презрението към отвратителната миризма и желанието да спим.

Някакъв шум, като че ли нещо капеше, привлече вниманието ни. Без да питаме дали са го чули всички, по интуиция, тръгнахме към него. От корените на грамадно теково дърво изтичаше малка струя бистра вода която се попиваше от пясъка на сухото дърво.

— Еврика — извика Пърси Норман и легна да се напие.

— Файн, Алън — каза той, — чудесно, ела сега и ти — и му посочи водата.

— Пърси, ти си необикновен негодник и запомни, че някой ден ще ти смаккам зурлата — процеди Иван Горилата. — Само вие с Алън ли сте жадни, та изпреваряте другите!

— Мирно, има вода за всички. Тук да си вържем леглата — намеси се примирително Мартин Ларсензвей.

— Вижте каква прелест! Оттатък дърето ананаси, банани и смрад от разложението, а от тая страна реката Карао, алигатори, каймани и студена вода. Иди, че не се пукай от радост — каза Игор Незнакомов. — Седнали сте да се карате за вода. Ще идем с Мартин на лов, а вие пригответе огъня и пазете чантите да не ги отвлечат маймуните.

За общо учудване Мартин не последва Игор. Той се отпусна отмалаял и едва можа да промълви, че не се чувства добре. Обърнах се уплашен към него и се възрях в лицето му. То беше покрито с жълти и сини подкожни петна.

Подадох му моето огледалце, без да кажа нито дума. — Проклятие — простена великанът. — Аз съм заразен от някоя гадина. Сигурно ме е ухапала, когато сме минавали през гората.

— Я си събуй мръсните цървули, за да потърсим раничката на ухапването. Под мишниците имаш ли подуто? — Хванах ръката му — нямаше температура. На левия му крак открих малък кърлеж, който още висеше.

— Чудесно съм се наредил — промълви Мартин Ларсензвей. — Нали носиш инжекции, стерилизирай иглата само с йод и ми удари една двойна доза.

Извадих с острието на инжекционната игла главата на кърлежа, а мястото промих с калиев перманганат.

Иван Горилата отиде към реката за дърва. Като се върна и видя посинелия Мартин Ларсензвей, уплаши се и изпусна товара от гърба си.

— Няма нищо страшно — успокоих го аз. — Сега току-що му бих двойна доза кръвен серум.

Мартин Ларсензвей беше издръжлив като кон. Промих всички рани по краката му със силен разтвор на хипохлорид и му помогнах да си легне в чувала.

Лекарствата го приспаха и това го спаси. Кърлежът го беше заразил с кръвна треска или нещо подобно, но опасността мина благополучно, преди да се приберат нашите другари.

Всеотдайно, но по-дълбоко от обикновения сън, с равномерно дишане Мартин Ларсензвей спеше. Капчици пот покриваха челото му. Необръснатата му от шест месеца брада се сливаше със сламената му коса — невчесана и мръсна. Сините петна по лицето бяха станали жълти като лунички — плуваха в розовата плът. Слаби, конвулсивни потръпвания показваха как кръвта се бори с пристъпите на отравянето.

Откъм сухото дървено се връщаха, натоварени с дивеч и птици, хората, които не подозираха, че само преди три часа Мартин Ларсензвей беше загубен.

Както всяка сутрин, край реката ни дебнеха алигаторите и кайманите. В сухото дървено пъплеха около убитите питони стотици гадини, които също хапеха и разнасяха зарази. Във въздуха прелитаха мушички, златнозелени бръмбари, а от храстите и дърветата се спущаха паяци.

След един час трябваше да се спуснем пак по реката Карао и да прегазим нескончаемата кал на джунглата Ророима, да изпитаме всички горчивини на новите изпитания и изтезания и да назовем пътуването през нея научно изследване.

Още с първите стъпки буйната растителност и манговите дървета ни поставиха в затруднение. Всичко гизнеше във вода. Здрава почва не се виждаше. Каdifени орхидеи висяха над всяка тарантулова паяжина.

Нощем чувахме прозявки на маймуните, прекъсвани от рева на ягуара. Дразнеха ни скърцанията на невидими същества, измъчвани от

глад. Призрачната светлина на деня кошмарно се сливаше с нощта и почна да ни тресе от непоносимия студ.

Маймуните с цялото си безсрамие, увиснали на лианите, с удивително нахалство ни улавяха за косите, когато минавахме под тях. Езикът ни се вдървяваше от жажда, очите ни се премрежваха от паяжини.

С унизително безсилие размахвахме мачетите си, за да се браним от маймуните и паяците.

На много места Карао се разливаше и алигаторите си правеха разходки из калта. Спасителният край не се, виждаше. Проклетите маймуни дразнеха папагалите и те крещяха в лицето ни.

Най-страшното обаче беше, когато внезапно раницата се закачаше и ние увисвахме във въздуха. Необходима ни беше твърдост, воля и притъпяване на чувствата, за да понасяме по-леко онова, което съкрушава. Дори невинните, спуснати като паяжини рошави паразити при докосване ни убождаха и предизвикваха болезнен сърбеж. Блестящото петно между дърветата се оказваше гнездо на хиляди ситни гъсеници.

Най-неприятното беше внезапното събуждане нощем от някой рев или подозрителен шум, който може би заплашваше живота ни. Всички опити да се заспи отново бяха напразни и дълги часове ние се въртахме в чувалите, изнурени и отчаяни.

Водеше Алън Ландис. Пърси Норман му помагаше да изсичат препятствията. До тях пристъпваше, капнал от изтощение, Мартин Ларсензвей. Останалите трима вървахме отзад с готови пушки — да ги браним, ако евентуално ни нападне някое животно. Всеки имаше свой дял изпитание. Никой не можеше да превишава правата си. Боледувахме от свръхестествено изтощение. Трябваше да си прощаваме внезапните избухвания от болка, от досада, причинена от злостни животинки. Ние нарушавахме тяхното въздушно пространство. От нас се изискваше да се държим на краката си с отворени очи, да стъпваме внимателно и да не протестираме.

Пред нас се разстиляше плътна завеса от преплетени лиани и паразити около манговите дървета.

Не един, а цели четиринадесет дни ние трябваше да се прехвърляме от чувалите за спане във вонящата кал. Бяхме пропити от миризмата на тинята.

Нямахме никакви желания, защото биха били глас в пустиня. Би било силно преувеличено, ако кажем, че някой от нас имаше на гърба си риза.

Всяка нощ очаквахме някой ягуар да ни изпее погребалния реквием. Ако пет души имаха право да почиват относително спокойно, шестият беше длъжен да бди.

Някаква тайнствена утеха от съдържанието на кожените чанти смекчаваше крайностите на отчаянието.

И ние не бихме могли да обясним как най-сетне се намерихме като изхвърлени отново на брега на Карао.

Калните води на реката падаха от сто и петдесет метра долу между грамадата от скали и се губеха. Останахме страшно изненадани. Изтерзаните ни дробове поемаха жадно кислорода на откритото пространство. Безброй големи и малки блокове скали бяха струпани на едно протежение от няколко километра. Те ни откъсваха от света. Далече се виждаше мястото, където реката Карао се вливаше в реката Карони. Бяхме стигнали пред лагера на американската географска експедиция.

— Не мърдам оттук тая нощ дори ако ми гарантирате, че след един час ще ме изяде някой ягуар — бе отчаяната декларация на мистър Пърси Норман.

— Щом желаеш това — му отговори Иван Горилата, — ние няма да ти откажем удоволствието да си премериш силите с ягуара. Ние трябва да открием може ли изобщо да се слиза.

— Мартин, ти на какво мнение си?

— Ние трябва да слезем даже ако затова бъде нужно да изминем още два километра — каза той.

Наляво реката Карао преграждаше пътя ни. Тръгнахме надясно. Скалата правеше голям завой и се прехвърляше до отсрещния бряг на пропастта. Там джунглата свършваше. По скалата се стичаше рядка хлъзгава тиня. Уловени за лианите, успяхме да се прехвърлим по теснината и стигнахме точно срещу водопада на реката Карао, разливаща се няколко километра в малки и големи каскади.

Пърси Норман непрестанно се оплакваше на Алън Ландис.

Мартин Ларсензвей, който прекара тежко отравяне на кръвта, през цялото време вървеше с нас с изкривено от мъка лице, но издържа докрай изпитанията. Сега по-нататък беше невъзможно да се върви.

Мракът ни притисна до скалата и трябваше веднага да навържем леглата си. За храна си носехме месо от печена маймуна. За щастие вода открихме в една пукнатина на глинесто-песъчливия мергел.

Отвъд хребета на далечните Анди, зад черните облаци, снопове лъчи на залеза изпращаха във всички посоки блестяща светлина, която хвърляше странни сенки върху скалите в пропастта.

Фатално за една малка, бягаща между скалите антилопа проехтя ревят на ягуар. Прекрасният залез ни показва като на филм как бяга антилопата, как я улавя хищникът. Едно рядко зрелище на гонещи се сенки. Звярът се метна на гърба на антилопата и двамата паднаха. Ягуарът не я изпускаше, захапал я за врата. Настъпи същинска борба на живот и смърт. Антилопата се мятеше встрани, а ягуарът я удряше, разсвирепял, в земята, докато я омаломощи.

— Пърси, как ти се струва, ако ти беше на мястото на антилопата, как бихме те отървали? — подигра го Игор Незнакомов. — Ти желаеше нещо подобно, нали?

— Не, драги Игор, омръзна ми да чувствавам, че не мога да стъпя на краката си, както би трябвало. Как мислиш, ще можем ли да слезнем до американската палеонтоложка експедиция?

— Мисля, че да. Ще се движим по билото, то ще ни заведе точно над техния лагер. Така поне си мисля. Някъде срещу това вливане в същия тоя мергел, върху който стоим, работи експедицията.

Изживените от Пърси Норман сътресения не можеха да се изразят с нищо. Умът му работеше в различни направления. На мрачния фон на лицето му се четеше неспособност да издържа. Две неща у него се отричаха — истината, че притежава чантата с диамантите, и неизвестността, която го очакваше.



## КРАЯТ НА ПЪРСИ НОРМАН И АЛЪН ЛАНДИС

Тая нощ спяхме малко по-спокойно. Стръмният бряг, под който си навързахме леглата, се преграждаше от стена дебели лиани, които ни пазеха откъм гърба. Отпред зееше пропастта.

На сутринта мъглата покриваше цялата низина, в която течеше реката Кароии. Стегнахме се за слизание. Цървулите ни миришеха отвратително, въпреки че ги киснахме във водата цялата нощ.

Билото беше дълго, мъчно проходимо, наклонено на север. Преминахме го с мъка. И когато стигнахме на завоя срещу реката Карони, оказа се, че мергелите са натрошени и наклонът стръмен, обрасъл със страхотни драки. Зад реката Карони се виждаше друга джунгла, с много светещи блата. Карони беше плавателна още четиридесет километра нагоре към изворите, до селището на индианците, където бяхме оставили камионите си.

Провряхме се по завоя и стигнахме до скрита от растителност река, която с шум се спускаше по наклона. Самата река не се виждаше.

Уловихме се за първата лиана, която ни попадна на ръцете, и почнахме да се спускаме.

Раниците ни се закачваха в драките и ние увисвахме или падахме един върху друг. Парцалите на гърбовете ни се разкъсаха. Ръцете, краката и целите ни тела се покриха с рани. Никъде нямаше възможност да се закрепим. Трябваше само да се отпуснем и да слизаме презглава. Вред течеше вода. На места потъвахме в дупки, запълнени с листа и кал.

В продължение на два часа направихме чудесна сутрешна гимнастика. Когато се измъкнахме, покрити с всевъзможни паяжини и гнезда на птици, от патронташите ни течеше кал, от телата ни — кръв. Намерихме скритата река и се измихме. Промихме раните с перманганат, очистихме си цървулите и поехме да търсим американската палеонтоложка експедиция.

Всъщност какво представлявахме ние? Полуголи хора, с някакви торби от скъсани брезенти, в които лежаха запазени кожени чанти, пълни с редки екземпляри от зелени и розови диаманти, емералди, скъпоценни берили и злато. И всичко това за сметка на нечовешки изтезания, глад и изранени тела. Беше ни останала само душата в зъбите.

Между възвишението и брега на реката Карони, в наноса, личаха безброй дупки от разкопките на експедицията. Жаби и змии изскачаха от всяка дупка. Шубраците на брега опасваха цялата тая равнина от наносен чакъл, пясък и тиня. Алигатори и каймани, наредени като войници, лежаха на пясъка и ни поглеждаха с полузатворени очи. С разни трикове, щом забележеха, че не ги гледаме, те се придвижваха напред, за да ни уловят. Познавахме тия движения и ги причаквахме с мачетите.

Реката Карони е десен приток на Ориноко. Мътна и плавателна, тая река на шестдесет километра на север приема от запад водите на реката Парагуа и след още двеста километра се влива недалече под града Сиудат Боливар между високи скали в река Ориноко.

Шубраците и храстите закриваха да се види има ли наоколо палатки или хора. По реката не се виждаха влекачът и шлеповете на американската палеонтоложка експедиция. Във всеки случай ние се движехме предпазливо, озъртахме се, ослушвахме се, но освен течението на реката Карони, абсолютно нищо друго не се чуваше. Мъглата не беше се вдигнала напълно. Ако имахме ракети, бихме пуснали една да ги предупредим. Срецнахме само остатъци от колиби, консервени кутии, непотребни вещи, но от хора нямаше никаква следа.

Пърси Норман и Алън Ландис заприличаха на риби, намерили се на сухо. Че нямаше хората на американската палеонтоложка експедиция, за тях беше удар. Отчаянието им беше обяснимо. Те очакваха чрез експедицията да се отърват от нас и сами да се снабдят с дрехи и обувки. С антилоповите кожи, вързани под колената, приличахме на ескимоси.

Напразно се лутахме по брега на реката, докато стигнахме до гора от палми, храсти и дълго скрито бласто, в което нагазихме. Вляво до самия бряг на реката се издигаше тепе, на което се покатерихме, седнахме и обмислихме какво да правим.

Пърси Норман и Алън Ландис все още се надяваха на невъзможното. Очакваха някакъв невидим случай да ги спаси. Все още не можеха да разберат, че се намират в недостъпна местност, че никой на света, освен ние самите, не знае къде сме: на тепето, оградени от реката Карони, голямото блато и широка котловина, врязана в мергелните скали.

На юг ѝ изток котловината се простираше между високи брегове и включваше голямо блато. Около блатото, което едвам се виждаше от тепето, растителността представляваше нещо подобно на джунгла, само че имаше открити поляни, цитрусови храсти, хлябно дърво и изобилие на дивеч. От мергелните брегове се стичаше филтрирана, чиста за пиене вода. Но как да напуснем наблюдателния си пост и да отидем в котловината! Както вече казах, река Карони беше плавателна до селището на индианците. Там бяха нашите камиони, в които нямаше само мляко от алигаторите. Така че ако се откъснем от тепето, можеше да изпуснем от погледа си клекачите, които отиваха до селището да товарят кокосови орехи, кожи, теково и махагоново дърво.

Определихме Мартин Ларсензвей, Пърси Норман и Алън Ландис да останат и наблюдават движението по реката, а останалите да слезем в котловината и донесем храна. Преди да тръгнем, Мартин Ларсензвей каза:

— Аз имам само 30 патрона за пушката. Пребройте вашите и тогава да решим да навлизаме ли в тая джунгла или да си построим лагер тук и да чакаме, докато се яви някой по река Карони.

Общо нашите патрони, без тия на пълнителите, бяха деветдесет и пет. Пърси и Алън имаха по десет.

— Не сме за никъде — каза Иван Горилата. — Да си налягаме парцалите.

— Да, и ще се храним с шума — сопна се Пърси Норман. — Може да се наложи да чакаме за влекач една седмица — значи да гладуваме. Ето ви моите десет патрона. Ако стане нужда, ще се браня с пистолета и мачета.

— И аз ви давам моите десет — обади се Алън Ландис. — В селището имаме над шест хиляди патрона. Ще слезнем до реката Парагуа с влекача и ще продължим проучването до ляноса на Ориноко, ако имаме време, преди да почнат дъждовете.

— На същото мнение съм и аз — съгласи се Игор Незнакомов. — Добре е да тръгваме, защото не се знае колко време ще се бавим. Да слезнем до река Карони и да видим откъде започва блатото.

Широката река се източваше на североизток, правеше завои около тепето и изчезваше зад високия бряг на котловината. На запад се простираше джунглата Парагуа, която не ни интересуваше в момента.

В подножието на тепето Карони правеше завой на запад, стигаше до брега на котловината и поемаше на север. Под свод от палми и лиани, скрита от погледа, течеше рядка кал, из която се показваха телата на кайманите и алигаторите. Широчината на тая рядка кал не беше по-голяма от три-четири метра. По повърхността ѝ плуваха букети големи зелени листа с малки червени цветчета, подобни на хиагинти. Те оставаха неподвижни. Жълти петна от железен разтвор като пихтия се сливаха с рядката кал в река Карони. Мътилката издаваше тежка миризма на гнило. Опитахме се да стъпим на здрава почва, но попаднахме на тресавище. Това ни принуди да се върнем малко назад и да пресечем под палмите. Паразити, впили се в стъблата на дърветата, затрудняваха движението ни. Наоколо нищо не се виждаше. Мракът и влагата покровителстваха всевъзможни гадина, които пъплят по ниските храсти, лигави, слепи, с много сегменти. Гъсеници с шипчета на главата слизаха по глициниите. Влакната по гърбовете им изпускаха жълта отровна течност. Мачкахме, ритяхме с цървулите си там, където не можехме да вдигаме мачетите си, и едвам се добрахме до гората от вековни дървета. През листата на тия дървета не можехме да се ориентираме къде се намира тепето. Благодарение на светещите ни компаси намерихме къде е лагерът. Под високите дървета имаше малки храсти и движението стана по-леко.

Погрешно беше да забравяме, че нарушаваме вековния покой на джунглата. Ние правехме наново рискован скок в неизвестността.

Навлязохме навътре около петстотин метра и чухме странното жужукане на някакви скокливи обитатели. Тия звукове предизвикателно ни увеличаха все по-навътре, без да можем да разберем на кого принадлежат. Цялото блато беше покрито с листата на бели и червени лилии. Те блестяха на слънцето. По тях кацаха и жужукаха водни кончета с големи прозрачни крила. Те си търкаха задните крака и издаваха чудния звук. Малко, зелено, колкото човешки нокът жабче се усмихваше на водните кончета. До самия бряг на

блатото, между лилиите, се виждаше главата на питон. Колко малко знае светът за идилията на водните кончета и питона в блатото. Те кацаха по главата му, размахваха крилете си и той се скриваше във водата. Питонът обичаше зелените водни кончета да му духат с нежните си крилца. Това може би беше неговото единствено удоволствие.

Опитахме се веднага да се отстраним вдясно, но главата се размърда. Лилиите се преобърнаха, водните кончета избягаха. Надигнал се на един метър над водата, питонът в няколко секунди излезе целият.

— На нож! — извика Иван Горилата и се хвърли върху питона. С неподражаемо движение, като джигит, той удари животното по главата. Острият мачет и майсторският удар разделиха главата от трупа. За нас с Игор Незнакомов не остана време да участвуваме.

С хитри и подигравателни очи Иван Горилата каза:

— Пътят е свободен!

С рядко самообладание Игор Незнакомов се завря в гората зад блатото. В открита поляна бликаше от земята извор, който изхвърляше на вълни чиста и бистра вода. Под голямо хлябно дърво спокойно пасяха няколко антилопи и десетина малки сърни. Несвикнали да ги безпокоят, освен ягуара с дивия си рев, тия наивни животни не ни обърнаха никакво внимание.

Петте едновременни гърмежи ги накараха за момент да спрат погледа си на убитите си другари. Чак когато ни видяха, хукнаха да бягат.

Игор Незнакомов се хвана за небръснатата си от месеци брада, после, като протегна ръка към убитите животни, каза:

— Добре сме я свършили, но как ще ги носим? На тревата лежаха три сърни и две антилопи.

— Сърните ще нося сам — обади се Иван Горилата. — Те са малки, ще ни стигнат за вечеря. Но как ще пренесем тия грамадни антилопи? Вие двамата на един път ще носите едната, другата ще оставим на ягуара за вечеря.

Иван Горилата свърза с лиани наедно трите малки като агънца сърни и ги метна на гърба си. Ние с Игор Незнакомов закачихме на един прът едната антилопа и поехме обратния път покрай блатото за тепето. Благодарение на предвидливостта си, че оставихме по

дърветата знаци с мачетите, успяхме лесно да се доберем до нашия лагер.

Изтезанията, гладът и лишенията от най-елементарни удобства ни бяха направили несъкрушими, неспъвани от нищо. Успяхме да изкачим товара си до върха.

Докато Мартин Ларсензвей, Пърси Норман и Алън Ландис одираха дивеча, ние се оттеглихме да си починем.

Пърси Норман се въодушеви от вида на прекрасните сърни и заяви, че следващия път той и Алън ще отидат на лов. Но като им разказахме, че в блатото има питони, те се поизгледаха въпросително.

Мартин Ларсензвей направи от анакондата, боа удушвач, каза, че с големи ловци като Пърси и Алън няма да рискува да слезе от тепето, за което вътрешно и двамата му благодариха. Тримата се направихме на глухи и си опекохме само за нас дробчетата.

Мартин Ларсензвей се занимаваше с печенето на сърните. Пърси и Алън носеха и цепеха дърва. Ние се налегнахме на сянка.

Всяко творение на природата има своите права и задължения, навици, мъки и инстинкти. Наоколо храстите имаха вид на нашата смрадлика, само че с по-големия листа, тъмнозелени. Нищо не показваше, че като се унесем в сън, от тия зелени листа ще ни нападнат зелени малки паяци. Когато ни повикаха да станем за вечеря, при опита да се повдигнем почувствувахме, че сме загубили нашата еластичност. Някакво вдървяване опъваше кожата на телата ни.

Игор Незнакомов се чешеше по врата. Иван Горилата си погледна ръцете и ги размаха. Аз усещах, като че ли под кожата на лицето ми са прекарани конци, които се опъваха.

Иван Горилата се опита да скокне, но изохка. Чу го Мартин Ларсензвей и изтича.

— Трябваше да ви предупредим. Виж тук — и обърна един от големите зелени листа. Два зелени паяка от вида на салтицидея се мъдреха, после се свиха на топка и се покриха със зелена паяжина.

— И тук ли няма да имаме мира — с болка изстена Игор Незнакомов. Вратът му беше се вдвъртил напълно.

— Дайте, ако има, да си намажа с нещо врата, не мога да го движа.

В тия храсти идват малки като колибрите птици. Щом има паяци салтицидея, то има и по-големите — ликодея. Малките птици се улавят

в мрежата. И докато те се борят да се освободят, ликодетя ги омотава допълнително с паяжината и след като ги умъртви, изсмуква кръвта им. За да се предпазим от паяците, изсекохме и изгорихме всички храсти наоколо.

Понеже нашите чували за спане бяха вече надупчени, то всяка гадинка можеше да влезе и да ни причини излишни страдания. Водните кончета в блатото се хранеха не с жабчета, а с яйцата и ларвите на комарите — на всяка лилия имаше по няколко комарови гнезда. Нашето спасение беше да стоим на това тепе и да чакаме да мине нагоре или надолу някой влекач. Следователно трябваше да се окопаем, да имаме много дърва и цяла нощ да поддържаме огъня. За ходене пеша и дума не можеше да става. Много бяхме изтощени.

— Бях се отдал на тая експедиция с цялата си душа и любов, но открих, че трябва да я мразя. Ето, виждате, че и американската палеонтоложка експедиция, от която можехме да се снабдим с лекарства за имунизация, е заминала. Те са знаели от миналото си идване, че тук има опасни паяци, змии и други насекоми, които ние още не сме открили, и са си носили специална аптека — философствуваше Игор.

— В нашата аптека има всички необходими лекарства, но как и кога ще стигнем там! — въздъхна Мартин Ларсензвей.

Вечерята мина сполучливо под осветлението на големия огън и бледата, ясна, пълна луна. Започна симфоничен концерт от стотици жаби със солист някакъв ягуар, сигурно навечерял се с антилопата, която му оставихме.

Четиримата легнаха да спят, а ние с Мартин Ларсензвей останахме да дежурим. Другите се намъкнаха в чувалите си, с главите към огъня.

Кладата се разпали и светеше като речен фар — който минеше по реката Карони, щеше да ни види.

До полунощ нищо особено не се случи. От силния блясък на луната звездите не се виждаха. Шумът от течението на Карони не се долавяше. Чакахме с напрежение да чуем сирената на спасението. Уви, нищо! Само от просторната котловина долитаха звукове, прилични на славослов от гълбините на ада. Нейните обитатели изразяваха радостите и скърбите си. Никой от тях не искаше да умре. Бореше се с всички сили да се запази, падаше ничком сразен и умираше във

фанатичните челюсти на противника си. За глада в джунглата няма нравствени закони. Единственото, което определя всичко, е само надушването на плячката. Зелените паяци бяха надушили нас.

В момента зеленият паяк беше по-сигурен за живота си от нас. Той имаше сетива, каквито ние не притежавахме, и можеше да предотврати нападението на неприятеля. Ние бяхме длъжни да запазим нашата порция от живота.

Мартин Ларсензвей не беше уморен от живота, но неговата устойчивост беше накърнена от ухапването на кърлежа. Очите му се затваряха. Сънят му доставяше успокоение, което го унасяше в сладка дрямка. Очарованието на нощта притисна натежалите му клепачи и той заспа, без да види на завоя на реката Карони фаровете на влекача. Събудих го и той ми се извини, че е заспал.

Хвърлихме в огъня приготвените сухи дърва и шума и зачакахме да ни видят. Влекачът идваше срещу течението и отиваше към селището на индианците.

Един час след като спря влекачът, с малка лодка се прехвърлихме. На него прекарахме остатъка от нощта.

Нощта скри отчасти нашето жалко облекло от дрипи и импровизираните цървули. Но дневната светлина ни изложи пред капитана на влекача и неговите помощници в цялата ни мизерия на скитници. Според по-късните му признания, капитанът ни взел за избягали от Френска Гвиана каторжници. Обаче когато му показахме документите си, речният капитан ни покани на закуска и ни продаде една каса американски джин. Тоя речен пират беше получил своето кръщение по горното течение на голямата река Ориноко и сега със своя трениран екипаж обираше по река Карони индианските селища, отвличаше техните богатства и жени, след като ги напиваше с отровния си джин.

В кабината му имаше много каси ликьори, джин и портвайн. Куп шарени басми му служеха за примамка на жените. Той отиваше да мърсува между младите индианки, да получи в замяна срещу бутилките джин и ликьори кожите от ягуарите, да напълни шлеповете с банани и ананас. Той си призна, че друго удоволствие в живота си няма освен пиратството.

Към нас се отнесе деликатно и искаше да ни използва, след като узна, че в селището сме си оставили камионите. Желанието му да ни



има на разположение го разнежи и ние получихме всичко, което му беше за даване.

Пърси Норман и Алън Ландис се напиха до неузнаваемост. Капитанът ни даде самообръсначката си и една малка ножица и ние се освободихме от косите и брадите.

Малко преди да се стъмни напълно, влекачът спря пред селището на индианците. Фаровете осветиха колибите и лицата на цялото индианско население, излезнало да ни посрещне. Отдалече, много време преди да стигнем до селището, сирената алармираше околността. Всичко живо, включително и маймуните и кучетата, се яви на брега на Карони.

Като ни видяха, че слизаме от влекача, сигаросите изпаднаха в паника. Както разбрахме по-късно, торнадото, от което едва се спасихме, застигнало Бързоногия елен и неговите хора. Само неколцина от индианците успели да се спасят, като легнали по очи и се отървали само със затрупване. Между убитите бил и Бързоногия елен. Живите разказали, че ние сме виновни за смъртта на другарите им и затова ни гледаха настръхнали, готови всеки момент да се нахвърлят върху нас.

С насочени срещу тях пушки ги накарахме да се оттеглят назад. Но те ни сочеха като лоши видения и непрекъснато крещяха нещо за злите духове. Не пуснахме да слязат на брега Пърси Норман и Алън Ландис, защото те бяха много пияни.

Капитанът на влекача, който не знаеше нищо за нашите връзки с индианците, изрева като луд и се втурна срещу тях с юмруци.

В суматоката не сме видели кога са слезли Пърси и Алън. И те се спуснали да бият с юмруци, но това предизвика още повече индианците. Те се нахвърлиха върху тях и ги повалиха на земята.

Хората на капитана се спуснаха да спасяват Пърси и Алън и посякоха няколко индианци.

Жените викаха, маймуните крещяха, кучетата лаеха. В тъмнината се чуваше охкане, пищене и гърмежи. Приличаше на малка вартоломеева нощ в джунглата.

Донесоха ранените на влекача. Ударен с нещо беше и капитанът. Като разбра, че Пърси Норман и Алън Ландис са тежко ранени, той заповяда да изпратят срещу колибите шест запалителни ракети, след което да откарат влекача и шлеповете на другия бряг на реката Карони.

За щастие нашите камиони бяха много далече от колибите под специално построен навес.

Цяла нощ индианците се мъчеха да потушат пожара. На сутринта ги разгонихме и си прибрахме камионите.

Целия ден капитанът и неговите помощници товариха шлеповете с плячка. Оставиха пет каси джин и ликьори, малко цветни басми и потеглихме надолу по реката.

Никой не се яви да ни изпрати. Превързахме тежко ранените Пърси Норман и Алън Ландис, дадохме им за утешение по още една бутилка джин и ги настанихме на собствените им легла в първия камион.

Капитанът беше задигнал една млада индианка и се затвори в кабината си да гуляе. Реката Карони разреши на своите обитатели, кайманите и алигаторите, да ни конвоират. Иван Горилата и Игор Незнакомов също се напиха и дадоха свобода на вокалните си дарования. Окръжаващата ни джунгла не смущаваше онова фантастично настроение на презрение, което чувствавахме на шлепа, след като бяхме прекрачили първия етап на нашите изпитания. Това презрение към действителността може да почувствува само оня, който е минал през зеления ад, мистериозната гора и джунглата Ророима. Само той може да разбере какво значи ужас, напрежение, безсънни и кошмарни нощи, глад и да не може да познае себе си, да бълнува или да загуби съзнанието си.

Нашите кожени чанти, съдържанието на които никой не узна, се търкаляха из камионите. Иван Горилата и Игор Незнакомов ги бяха напълно забравили. Реакцията от спасението и алкохола ги вдъхновяваха в друго направление. Те знаеха, че в камиона никой няма да им открадне кожените чанти с диамантите.

Те искаха на един дъх да изпият до дъно чашата на своето щастие. Ужасът през нощта и размишленията къде се намираме ферментираха в пияните им мозъци. Те не пееха, а просто крещяха срещу мистичния страх на смъртта, от която се спасихме. Ако пиратите на влекача и съседния шлеп знаеха съдържанието на кожените ни чанти, сигурно нямаше да ни гледат с такова безразличие.

На другия ден от пътуването, когато се наситихме на трогателното си опиянение от свободата, ние се затворихме в нашия камион, загребахме вода от река Карони, поизмихме се и си облякохме

нови дрехи. Обущата обухме още първия ден. Цървулите си подарихме на алигаторите и кайманите, които се сбиха за тях и ги лапнаха само за миг.

На брега, зад мястото, където реката Парагуа се влива в река Карони, по наше желание капитанът ни свали и ни пожела скорошно оздравяване. Той считаше, че страдаме от някаква опасна мания да пътешествуваме. Напълнихме празните си варели с бензин и нафта. Купихме си два чувала прясно брашно. Капитанът се прости с нас като с каналии, като ни изпсува, че сме непоправими идиоти. Естествено ние благодарихме за комплимента и му обещахме, че ако се видим в Сиудат Боливар, ще го поканим на банкет.

Влекачът се скри зад надвисналите над реката върбалаци. Проверихме чантите под двойните дъна на камионите. Всичко си беше на мястото.

От ударите на томаховката лицата на Пърси Норман и Алън Ландис бяха сини и подпухнали. Главите ги боляха до пръскане. Всяка сутрин им правехме нови превръзки, но нещо не беше в ред. Те не ни виждаха и само пъшкаха. При разпределението на касата с джин дадохме им по една бутилка повече. Никаква храна не можеха да приемат, само пиеха и се унасяха.

Заклучени в камионите, сред необятната суха степ, на пет километра от сливането на Карони и Парагуа, ние се наспахме, проверихме състоянието и съдържанието на кожените си чанти и си направихме нанасяния в картите и дневниците.

За голямо съжаление ранените ни другари бяха обезобразени и в полусъзнание. Те не бяха вече ония надменни и озлобени хора, които ни се заканваха. Най-после те разбраха, че единственото, което човек може да направи преди смъртта си, е неговото разумно прощаване с неприятелите му. Вода за пиене изровихме в пясъка, но трябваше да я филтрираме. На 350 километра северно реката Карони се вливаше в реката Ориноко. Там също имаше индианско селище и пристанище на влекачите. Разделяше ни джунглата Парагуа. Как щяхме да стигнем дотам с двамата тежко ранени?

Да чакаме за друг влекач беше невъзможно. Капитанът на нашия влекач е предупредил другите влекачи за нашето нещастие и че е запалил индианското селище. Време за бавене нямаше. Състоянието на

Пърси Норман и Алън Ландис се влошаваше. Решихме да се движим, доколкото това ще ни бъде възможно, по брега на реката Карони.

Преди да тръгнем, събрахме се всички в първия камион да превържем двамата ни другари. Изпитият алкохол беше изиграл ролята на упойка и временно беше притъпил болките им, но не това беше страшно. Те бяха изпаднали в мозъчна депресия, която беше по-опасна от всичко друго. Легнали, с превързани глави, те бяха в полусъзнание — едвам си извъръщаха очите, за да видят светлината. Към болката нямаха никаква чувствителност, защото, когато почнахме да отбинтоваме главите им, те не проявиха интерес. Водата, която поставихме на напуканите им устни, не погълнаха. Измихме раните и тогава видяхме, че черепите и на двамата са пукнати. Проговорихме им. Думите и гласовете ни не им правеха впечатление. Пърси Норман само си мръдна ръката, а Алън Ландис ни погледна с жестоко изражение. Светлините на живота в тях угасваха. Неизбежно последствията от ударите на томаховката щяха да ги лишат от възможността да си възвърнат старото положение. Ако не бяха ги прибрали пиратите от влекача, положително озлобените индианци щяха да ги отвлекат и убият.

Казахме им, че тръгваме веднага за Сиудат Боливар, за да ги предадем в болницата за лечение. Оставихме им близо до леглото по една бутилка джин и заключихме камиона.

Иван Горилата и Игор Незнакомов влязоха в кабината на първия камион и ни пропуснаха с Мартин Ларсензвей да водим. Бавно, да не предизвикаме излишно сътресение, потеглихме край върбалаците на Карони.

Камионите имаха глицеринови амортизатори и бяха построени за движение до половин метър във вода. На задните колелета прикачихме специални външни шини с лопатки, срещу пясъка.

Целия ден се движехме най-внимателно все по наноса на реката Карони. Заобикаляхме блатата и гледахме дано се случи някакво чудо: да се яви някой влекач. Както се движехме, нямаше да стигнем в Палуа — индианското селище — след един месец. Представяхме си как се чувствуват Пърси Норман и Алън Ландис. Душата на всеки един от тях предусещаше края.

Спрахме за нощувка на самия бряг на реката. При отключването на първия камион ни лъхна страшна миризма на клозет. Алън Ландис

беше станал от леглото си и седеше край масата с бутилката пред него. Като влезнахме, след като проветрихме, надигна се и Пърси Норман и седна също на масата, близо до американеца. Подадохме им цигари и ги попитахме как се чувствуват. Предполагахме, че щом са могли да станат от леглата си, могат и да говорят.

Видяхме, че единият се готви да държи реч, а другият се поусмихна и това ни успокои.

— Аз — каза Пърси Норман, — щом се върнем в Каракас, си подавам оставката и си заминавам за Англия. Ще продам каквото имам в чантата и повече няма да излагам живота си.

— Моето семейство е забравило как изглеждам. В последното си писмо жена ми ме питаше имам ли намерение да се връщам при нея. Не е ли опасен тоя въпрос? Мисля, че разполагам с достатъчно кристали, които ще ми осигурят уважението в моето семейство.

Главата сигурно го болеше ужасно. Той се хвана за бутилката, на един дъх я изпразни и продължи бавно да говори.

Алън Ландис го поглеждаше под око.

— Мартин, не съм ли прав? Аз имам вече едно убийство на съвестта си, което никога няма да забравя. Ако бих могъл, още сега бих избягал от вас. Аз се срамувам да срещна погледа ти. Тук няма закон, който може да ме осъди за моето престъпление. Но зрелището на разсечения магьосник е пред очите ми. Никакъв човешки закон не може да заличи това от ума ми.

Мъча се да се убедя, че съм действувал правилно, но кръвта, която изтичаше от разсечената глава на магьосника, се прелива всеки час на деня и нощта в моята и аз губя съзнанието си. Аз съм наказан, не мога повече да се понасям.

Алън Ландис го изглежда със страшно презрение, замахна с празната бутилка, удари Пърси Норман по главата и извика с погнуса:

— О, шатап!<sup>[1]</sup>

От сътресението на новия силен удар ранената глава на англичанина не издържа. Той изпусна своята бутилка и се сгромоляса на земята мъртъв.

В отчаянието си Пърси Норман жадуваше прокобата на собствената си съдба.

Алън Ландис като сомнамбул излезе в нощта и се загуби край реката Карони.

Когато го потърсихме, той се беше проснал на земята по лице. Беше сграбчил в шепата си пясък и лежеше неподвижен.

— Какви рафинирани злодеи са и двамата — с погнуса цъкна Мартин Ларсензвей. — За какво има да се възмущава тоя пияница, та преби нещастника. Пърси Норман може би изкуствено демонстрираше с някаква цел своята изповед. Той беше най-големият лицемер, когото съм срещал. Но защо да загине така? Алън Ландис, това е друго. Той е хулиган, който когато се напие, е по-жесток от убиец.

През цялата нощ Алън Ландис се държа смирено. Никой не мигна. Чакахме да се съмне, за да погребем Пърси Норман. Вън в тъмнината се разиграваше Друга трагедия. Като че ли надушили, че в камиона има труп, около него се събра погребална бригада от хиени и чакали. Те виеха, качваха се по колелетата на камиона и си показваха муцуните на прозорците.

Два последователни удара бяха повече, отколкото можеше да издържи помътненият мозък на Пърси Норман. Алън Ландис се е чувствувал нещастен и тая изповед му е припомнила собственото му престъпление: убийството на индианката. Но защо той трябваше да извърши второто убийство? Жестокото му нападение върху Пърси Норман не беше резултат само на пиянската му възбуда. Алън Ландис също беше напуснал своето семейство заради тая експедиция и не един път се оплакваше от носталгия.

Отрезнял, на другия ден той видя с очите си мъртвешкото изражение на Пърси Норман. Затворените очи, изкривеното от мъченическата смърт лице нагледно показваха резултата на неговото безумие.

— Алън, тебе ще държим отговорен — обърна се към него Мартин Ларсензвей. — Ти го довърши и за това са свидетели всички.

Отидохме в нашия камион да решим къде да бъде погребан трупът, за да не го изровят чакалите и хиените.

Докато сме се бавили, Алън Ландис, обзет от угризение, напуснал камиона. Потърсихме го, обаче никъде не го намерихме.

Игор Незнакомов се качи на покрива на камиона и извика:

— Алън е към реката. Бърже да го уловим, докато не е направил някоя глупост!

Алън Ландис беше ни изпреварил и отиваше към реката да се самонакаже. Не, той нямаше тоя кураж! Ние го видяхме как хвърля

камъни към излезналите от реката каймани. Кайманите тракаха с челюстите си и когато го подгониха, той не успя да избяга. В ръцете си нямаше никакво оръжие. Първият кайман, който го настигна, захапа левия му крак.

Докато ние му се притечем на помощ, кайманът преряза крака. Вдигнахме го и едвам имаме време да се скрием в камиона. Десетина каймани и алигатори се влачеха подир нас по следите на пролятата кръв. Грабнахме пушките и открихме стрелба. Когато видяхме, че има опасност да проядат гумите на камионите, излязохме и с мачетите ги върнахме в реката. Кръвта от крака на Алън Ландис заля целия камион. Употребихме всички материали на двете ни аптеки, за да превържем откъснатия крак и да го стегнем между две шини.

Казахме сбогом на реката Парагуа, на закуската и веднага тръгнахме на път. От изтеклата кръв Алън Ландис загуби съзнание. Останах при него да го пазя. Но и той ни напусна, преди да настъпи нощта. Имахме вече двама мъртъвци. Нямаше смисъл да гоним реката Ориноко. Те щяха да се разложат. Кому бяха нужни мъртви трупове?

До пристанището Палуа на реката Карони и Ориноко с обикалянията през прерията и джунглата Парагуа имаше над триста километра, а ние имаме още работа; трябваше да проучим района между реката Парагуа до ляноса на реката Ориноко.

Въпреки глицериновите амортизатори, друсането и наклоняването през неравната прерия бяха неизбежни. За да не паднат, превързахме труповете за леглата и обърнахме камионите обратно към устието, на Парагуа. Безропотно се сменяхме на кормилата и превъзмогнахме всичките си чувства. Непонятното бе, че никой от нас не изрази никаква скръб. Бяхме притъпили всякаква сантименталност. Всекидневието ни опустошаваше. То беше пресушило всички жизнени сокове, които предизвикват вълнения. Безшумно изпълнявахме задълженията си. Тежките условия изчерпваха до крайност силите ни. Вечерите ни сварваха капнали от умора да си приготвяваме храната около огнището. Това ни потискаше достатъчно, за да мислим за умрелите. Вътрешно всеки знаеше много добре, че в камионите возим два фантома, но така също всеки за себе си се успокояваше и търсеше опорна точка да се освободи от бездушното и призрачното. Ние бяхме неспособни за човешка печал. Нашата мисия беше проучването на предпланината в Дяволската планина. Чувствата ни се преобразяваха

от мисълта да приключим час по-скоро с проучванията и да избегнем дъждовния сезон. Усещахме как приближава с бясна скорост вятърът от Андите и ни затрупва с пясък.

Камионите едвам издържаха силния вятър, особено следобед. Бивахме принудени по това време да търсим завет и да спираме за нощуване. Ситният пясък като сачми тракаше по стъклата.

Бяхме спрели до една пропаст, дълбока десет метра Ронливиият бряг не позволяваше да се приближим. Зад тая пропаст брегът ставаше по-стръмен, растителността се увеличаваше. От реката духаше мразовит вятър.

След четиридесет и пет дни започваше сезонът на непрекъснатите дъждове.

Прерията ни предлагаше услугите само на чакалите и хиените. Въпреки че стъклата на прозорците влизаха херметически в железните рамки, през нощта се явиха неканени гости, малки и големи мравки. А по осветените стъкла се удряха всевъзможни буболечки. Тътнежът на вятъра гърмеше в прерийната шир и се чувствуваше как тласка камиона. По небето се движеха мастиленочерни облаци, гонеха се с луната и закриваха светлината.

От полунощ до сутринта непрекъснато ветровете подновяваха всеки десет минути напора си и нищо не беше в състояние да обуздае силата, с която налитаха на камиона. Очаквахме да ни хвърлят в пропастта.

Необитаемата прерия в тая част около реката Карони е прошарена от мочурища и блата. Ниската трева е рядка, посипана с прах. Нощем е невъзможно да се покаже човек вън от камиона.

Страшното се състоеше в това, че не можехме да заспим. Чувствувахме, че всяка нощ е продължение от разглобяването ни, което започна след удара на Алън Ландис върху главата на Пърси Норман. Физическите неудобства бяха донякъде поносими, но душевните мъки ликвидираха окончателно самочувствието ни.

Мартин Ларсензвей, който лежеше над моето легло и се намираше до прозореца, се обръщаше при всяко по-силно напирание на пясъка върху стъклото. На отсрещните легла Игор Незнакомов и Иван Горилата трескаво подскачаха и ругаеха. Сънят не идваше, напрежението се засилваше, смущението от вятъра и пясъка ни пречеше да заспим.



Непосредствено до нашия камион беше другият с двата трупа.

Това беше последната ни нощ с Пърси Норман и Алън Ландис.

Кошмарно нощно затворничество до сутринта. Щом се развидели, всички излезнахме от камиона с облекчение. Вятърът беше утихнал.

— Прекрасно се наредихме. На кого от нас четиримата е сега редът? — каза Иван Горилата. — Магьосникът си урежда сметките.

— Слушай, Иване, не говори като децата. Тук няма никакво уреждане на сметка от никакъв магьосник, а просто съвпадение на обстоятелствата — скара му се Мартин Ларсензвей. — Кой накара Алън Ландис да дразни алигаторите и кайманите? Или трябваше само да си играе с алигаторите, или само да мисли. Хищниците го изненадаха, изпревариха го и не можаха да му се спестят всички тия мъчения, от които умря. Днес е шестият ден, откак сме напуснали Парагуа. Довечера сме там. Ще ги погребем дълбоко, така както са с превързани глави и крака, и ако ни назорят от английския консул в Сиудат Боливар, ще се върнем с влекача и консула да ги изровим. Капитанът на влекача ще свидетелствува за ударите с томаха. Затова избрах реката Парагуа като място, където да ги погребем.

— Ще съставим надлежно протоколи за тяхната смърт, ще им предадем кожените чанти с диамантите и да ни освободят от отговорност. Преди да ги заровим, трябва да опишем цялата им наличност, като съставим протоколи в четири екземпляра, подписани от четиримата — съгласи се Игор.

— Ние четиримата сме морално обвързани — каза Иван Горилата. — Бяхме свидетели на разигралата се драма, следователно задължението е солидарно да се справим с последствията.

Игор Незнакомов беше кашавар. Той приготви един пудинг, направихме си за първи път чай и след като проверихме, че всичко е в ред и в двата камиона, тръгнахме. Вечерта стигнахме до реката Парагуа. Слънцето от ветровете горе в Андите при залеза експлодираше на стъпала в оранжево. Лъчите пламтяха и изскачаха на непрекъснати снопове като от кратер и запалиха в мораво снежните върхове. Сиянието хвърляше дъгообразна сянка върху небето. Вятърът настъпваше и свличаше тъмнината, бавно гасейки сиянието. Тънка ивица светлина прибираше последните лъчи зад снежната линия. Реката Парагуа ни посрещна с необикновена нежност и ни подслони в

нейните заливи между върбалаците. Синият пясък ни предложи снагата си за огнище. Върбалаците ни доставиха дърва. За първи път имахме спокойствие. Тая нощ спяхме непрекъснато до сутринта.

Въпреки че приживе нашите отношения с Пърси Норман и Алън Ландис не се отличаваха с голяма коректност, след тяхната смърт съжалявахме за липсата им. Изпитвахме някакво угризение на съвестта, като че ли бяхме извършили престъпление. Още не можехме да свикнем с мисълта, че сме без тях. Те ни липсваха. Ние съжителствувахме с тях без омраза. Тяхната натрапчивост и расова надменност бяха за нас отдушник на всички увлечения. Те смекчаваха нашата необузданост и ни сближаваха. В експедицията те бяха нашата визитна картичка. Диамантите и емералдите ни бяха за момент отчуждили, но не и разделили. Те бяха наши шефове и отговорници. Сега организацията ни се лишаваше от тях, но работата нямаше да бъде прекъсната.

Изкопахме два дълбоки трапа, увихме труповете в одеяла, спуснахме ги, наредихме големи камъни от реката Парагуа и с това изпълнихме човешкия си дълг. Издълбахме имената им на две талпи и ги заровихме в гробовете. Мир на праха им. Чакаше ни колосална работа.

Камионът, в който умряха Пърси Норман и Алън Ландис, стана негоден за употреба. Не като машина, разбира се. Каросерията беше напоена с кръв и мръсотии и ако бихме затворили едно куче, то би умряло от отровна миризма. Разтворихме капациите да се проветри, за да извадим личните имуществата на покойните. Измихме си ръцете с една бутилка джин и си приготвихме обилна вечеря, която поляхме с порядъчно количество прекрасен портвайн.

Безвъзвратно загубеното никога не се връща. То се откъсва бавно от мисълта, разпада се и се забравя. Загубеното си изгражда своя философия само за момент и понеже му липсва жизненост, то няма изисквания, не влияе на Съзнанието, става оскъдно чувство и се превръща в спомен.

Погледнах през прозореца. Повече от двадесет чудовища гледаха към камиона. Малкото животинче беше изчезнало. Настроението ни се повиши. Укалелето ни беше създавало непосредствена връзка с обитателите на реката Парагуа, обаче сънят не идваше. Или по-точно казано, всеки се страхуваше да остане сам със себе си, затова

отлагахме несъзнателно раздялата си. Най-после се решихме на отчаяната постъпка да се напием и да си лягаме. Загасихме петромакса и всеки със своята бутилка се излегна в очакване да заспи.

По едно време в просъницата до слуха ми достигна хъркане, което се засили.

Почнах да сънувам съвършено отвлечени неща, които нямаха нищо общо с положението, в което се намирах, обаче чуждото хъркане проникваше в съня ми и ми пречеше.

Хъркаше Мартин Ларсензвей, легнал по гръб, скръстил ръце на корема си. Иван Горилата беше подпрял с двата си крака потъналия в брезента Игор Незнакомов и пъшкаше тежко. После извика.

Не можеше да се спи. Запалих петромакса и събудих Мартин Ларсензвей да не хърка. Иван Горилата сънувал, че го затиска скала и с краката си я бутал да се освободи. Игор Незнакомов нищо не разбра. Имаше още четири часа, докато се разсъмне.

Това беше прощалната ни нощ с умрелите, които на сутринта трябваше да напуснем.

— Не остава нищо забравено на земята — каза на сутринта Иван Горилата. — Нощес, след като ме събуди Лабо, пак заспах и сънувах Пърси Норман, че ми заповядва да предам неговата чанта с диамантите на жена му. Не ми е ясно защо мене беше избрал за тая работа. Цялата нощ се въртя около мене с превързаната си глава. Не пропусна да ми каже, че Алън Ландис го е убил.

Разхождаше се из камиона, оглежда се по кьошетата и се измъкна през оня прозорец над главата на Мартин Ларсензвей. Така ясно го виждах, че когато излизаше от прозореца, надигнах се след него и вместо него видях Мартин, кръстосал ръцете си, хърка ли, хърка.

— Аз нищо не сънувах. Само ми беше много тежко от изпития алкохол — каза Мартин Ларсензвей. — Усетих, че хъркам, но не можех да се обърна. Нещо ме притискаше, но не можех да се помръдна.

— И двамата не ме обичаха — изповяда се Игор Незнакомов — и това ме освободи от излишни сънища. Към сутринта сънувах, че сме в Каракас и отидохме в кабарето, където подарих на моята Мерцедес един диамант.

— Щастливец, ти без твоята Мерцедес не можеш и насън — подигра го Иван Горилата.

— Нищо — успокоих го. — Имахме съставени протоколи за личните имуществa на Пърси Норман и Алън Ландис. Ще ги предадем на съответните легации срещу документ, който в дубликат ще изпратим на семействата им. Адресите ги има в писмата им. Легациите да се погрижат да намерят жените им. Това не е наша работа. Семействата им могат да ни обвинят, ако лично предадем чантите, че сме ги ограбили. Точка! Какво следва от дневния ред?

— Как ще продължим сега проучванията — запита винаги трезвият и практичен Мартин.

Това беше много по-сериозен въпрос. Трагичната смърт на Пърси Норман и Алън Ландис не можеше да прекъсне проучванията, за които бяхме подписали договор с Петролния картел в Каракас.

Бяхме четирима — по двама за всеки камион. Имахме достатъчно патрони, малко храна и сравнително добро здраве. Оставаше да се споразумеем откъде да започнем проучванията. За нас беше важно да картираме терена от реката Парагуа до ляноса на реката Ориноко, което значеше да се върнем по обратния път и да тръгнем по левия бряг на Парагуа, докъдето беше възможно да се движим с камионите, а по-нагоре — пеша. Школувани и аклиматизирани в продължение на осем години, ние знаехме приблизително какво ни очаква в местност, където не беше стъпвал човешки крак.

Реката Парагуа е петата по величина река, която извира от Сиера де Пакароима. Дяволската планина е част от тая верига. Това са реките Карони, Карао, Парагуа, Гурци и системата Каура Вентури. В тая област между Сиера де Пакароима и Сиера де Мерида тече главната река Ориноко. Милиони години са протекли и в тая област върху основната скала на Архайкума са се разливали моретата на всички геоложки епохи, които са ни оставили хиляди метри от своите седиментни уталожения в контакт с всички станали ерупции. В седиментните уталожения са попаднали милиони тона органически материали от животни и организми, които вследствие на каталичното действие на минералните соли и огромния натиск са генерирали в земно масло. Точно него търсехме. Трябваше да открием благоприятните структури, в които то се е събрало. Венецуела е прочута със своите петролни находища.

— Има ли смисъл да мъкнем и двата камиона назад? — предложи Иван Горилата. — Да приберем всичко ценно от камиона на

Пърси Норман и тогава да тръгваме. Ще ни се наложи доста изкачване, докато стигнем до праговете на Парагуа. Обратно, на слизване ще трябва да се движим перпендикулярно на Ориноко. Съмнявам се как ще се справим дори с единия камион през джунглата Парагуа.

— Добре, ами какво ще стане с втория камион? — попита Игор Незнакомов.

— Ще го оставим на чакалите и хиените да се крият от дъжда. Понеже и двата камиона са от една и съща марка, ще извадим ресорите, нещо от скоростните кутии, всички лагери и гуми, може да вземем буталата с пинионите и по този начин ще се запасим с резервни части.

Запретнахме се и до вечерта прибрахме всички важни части от втория камион. Обърнахме каросерията и смъкнахме гумите му.

За да бъдем по-далече от блуждаещите духове на Пърси Норман и Алън Ландис, закарахме нашия камион на няколко километра до едно сухо дърво, от което преди едва се бяхме измъкнали. Там в пясъка открихме вода за пиене и смазахме резервните си части.

В дълбоката десетина метра ерозия се очертаваха седиментните пластове на терциера. Това ни интересуваше. По протежение на сухото дърво глинестите и пясъчните пластове показваха посоката на разпространението и наклона на нагъването. Трябваше значи да намерим откъде тия седиментни пластове започваха. Опитяхме внимателно изсушени на слънцето мостри от пясъчния пласт с хлороформ — те съдържаха окислено земно масло. Дебелината и дълбочината на седиментите се увеличаваше на север. Нанесохме посоката на дърето и взехме съответните проби. Оставаше при връщането да проследим ребрата на антиклиналата и да определим нейната ос. Работата беше много интересна и ни отне и следващия ден. Това ни накара да забравим себе си, Пърси Норман, Алън Ландис, душевната мъка, нашите желания и копнежи, но не забравихме вечерта да разгледаме кожените си чанти.

Много отдавна не бяхме надниквали във вътрешността на тия кожени чанти, съдържанието на които представляваше цяло богатство. Диамантите и емералдите заедно с другите редки кристали бяха също резултат на нашата геоложка работа. И затова в себе си те криеха нашето лично, материално и душевно удовлетворение от приказния свят на Дяволската планина. Бяхме забравили първоначалната си

алчност. Разсипахме съдържанието на чантите върху масата и под осветлението на силния петромакс се наслаждавахме на нашия труд.

Иван Горилата ни показва екземпляри от диаманти, които съперничеха на южноафриканските и индийските по големина и оцветяване. Игор Незнакомов ни превъзхождаше със своите емералди. Мартин Ларсензвей ни изненада, като каза:

— Кой от нас ще оживее, докато се приберем, за да им се радва? Съществува вероятност да не стигнем до ляноса на Ориноко. Внезапно може да започнат дъждовете. Нищо не знаем за джунглата Парагуа и как ще стигнем до нея. Нека да не се заблуждаваме. Нормалният начин на живеене, храната и онова, което още не се е проявило в кръвта ни, неминуемо ще се отразят върху здравето ни. Не се обиждайте, че ви говоря така. В колко късо време се разигра трагедията на Пърси Норман и Алън Ландис. За десет дни и двамата загинаха.

Игор Незнакомов просто сграбчи своите скъпоценности и ги нахвърли в чантата си. Взе от кутията укалелето и непринудено засвири.

Романсите възвърнаха настроението ни. Истинският смисъл на живота отново се върна при нас. Фалшивият блясък на диамантите и златото, които за един момент ни бяха заслепили, отстъпи мястото си на вътрешната гордост, че сме още живи, че изпълняваме достойно геоложкия си дълг и че можем да се наслаждаваме на неосакатеното си здраве. Безсилието на диамантите да ни помогнат в тоя ад, където бяха нужни съвсем други неща, ни отрезви. Укалелето възстанови вярата ни в нас. Романсите на Игор Незнакомов разпалиха наново волята и устрема, главните фактори, които решаваха съдбата ни в нашето всекидневие.

Със строго определена програма на сутринта се смъкнахме в сухото дърво. След като снемме профила на дълбочината му, с голяма мъка изкарахме камиона на отсрещния бряг и поехме изкачването към терасите и праговете на реката Парагуа. От височината назад постепенно снижаващата се равнина нарушаваше своята просторност от хлътвания и издигания на пластовете. Фантастична гледка представляваше вливането на реката Парагуа в реката Карони. Море от водата на двете реки се разливаше между малки островчета и ниска растителност и правеше недостъпни десетки километри. Пущинак, в който безконтролно се беше развъдил; парк от алигатори, каймани,

водни змии, диви патици, пуйки и милиони други организми, които застрашаваха човешкия живот. Беше немислимо преминаването през тая зона.

Нощта настъпваше бързо. Намирахме се на една наклонена тераса и използвахме виделината да се закрепим между разхвърляните блокове и скали за нощуване. Слънчевият залез тлееше на запад. Отражението му пълзеше върху пущинака, където се вливаха двете реки, бавно се оттегляше по гладката повърхност, като оставяше след себе си тъмни сенки, докато накрая всичко потъна в мрака.

Нощта наново ни арестува вътре в камиона, закован: между скалите. Борбата за живот навън продължаваше и ние не можехме да я спрем. Чувахме как зверовете обикаляха около камиона, душеха, хапеха се и ръмжеха. Вместо да ги дразним с гърмене, умълчахме се, завихме се презглава да не слушаме тяхното ръмжене. Една хиена се покатери по колелата до прозореца. Мартин Ларсензвей я усети, чукна силно по стъклото и то се спуска. Той скокна, взе пушката си и почна да гърми. Най-мъчително е човек да бъде изтръгнат от съня си и да слуша как вят хиените.

Изгревът на слънцето беше прекрасен. Между скалите нашият камион изглеждаше толкова миниатюрен, че едвам се забелязваше. Морето, образувано от реките Карони и Парагуа, блестеше в позлата.

Снежните върхове на Андите и на Сиера де Мерида се издигаха над мъглата и поглъщаха първите лъчи на изгряващото слънце.

Цялата природа ликуваше. Тя ни показваше най-хубавото от себе си. Настъпваше тишина. Въздухът беше приятен за дишане.

По-нагоре беше невъзможно да се отиде. Трябваше по въздушна линия да измерим разстоянието от точката на вливането на двете реки, докъдето бяхме стигнали.

Амбицията ни да намерим изворите на реката Парагуа си остана само наша мечта. Нито с камиона, нито с крака можеше да се отиде зад свлечените тераси, които се бяха струпали една върху друга. Коритото на реката Парагуа ставаше все по-дълбоко, а надолу към вливането и в реката Карони водата подскачаше по стръмни каскади. Отсрещният бряг се извисяваше високо, скрит в гъста растителност. Буйната вода не позволяваше да се види по какви пластове тече реката. Но от блоковете на терасите личеше през какви породи минава течението.

— Тия каскади и тоя наклон на коритото на Парагуа — каза Мартин Ларсензвей — показват, че колкото отиваме по-нагоре, толкова по-мъчно ще стане слизането. Нямам намерение да си счупя главата. Достатъчни са двете жертви, които дадохме. Да вземем приблизителното разстояние по въздушна линия до вливането на Парагуа в Карони и да се спуснем направо на север. Знае се, че от вливането на Парагуа в Карони до реката Ориноко има 350 километра. Измерването е правено с влекачи по реката Карони от пристанището Палуа до вливането на реката Парагуа. По въздушна линия от делтата на Парагуа дотук няма повече от 7–8 километра.

— Погледнете на север — намеси се и Иван Горилата, — колко сме още високо и чак къде трябва да слезнем. Това вляво е джунглата Парагуа. Мистериозно петно сред другата растителност. Как ще я минем, не ми е приятно да мисля. Тежко ни, ако се заблудим в нея! Няма как да я заобиколим. На запад тая проклета джунгла се простира до реката Вентури, а за да преминем тая река, ни трябва голям влекач. Нещо невъзможно. Нашата задача е да проучим оттук по права линия до ляноса на Ориноко. Предлагам да начертаем полигона на тая точка и да се поизперем. В Парагуа няма алигатори. Виждам, встрани има чудесни места за къпане. В храстите покрай реката има дивеч и да си поотдъхнем. Утре рано тръгваме.

Целия ден измервахме разстоянието от точката, където бяхме, до вливането на реката Парагуа в реката Карони. Изчислихме на каква височина се намираме и на колко градуса сме от екватора. Припомняхме си какво сме срещали по пътя. В тоя последен етап на Дяволската планина имаше какво да се описва. Низината изчезваше далече. Пламтящата светлина очертаваше неясни контури, неозначени на никоя географска карта. Но ние не се отчайвахме и търсехме достъп до най-затъntenите места и прониквахме до тях без оглед на опасностите и глада. Дотук, където бяхме стигнали, още никой не беше имал възможност да надникне от стръмния бряг на реката Парагуа и да види измамното вълшебство на планината. Ние заемахме толкова малко място в тая огромна планина и в низината, която лежеше пред нас.

Скалите се извисяваха на възбог с шеметна височина, достъпни само за орлите. Какво търсехме ние тук, в тоя непристъпен масив, още повече с камион?



Грамадни диагонали очертаваха оформлението на терасите след оттичането на терциерното море. Ние се намирахме на периферията в най-пустата местност, в която разложените от времето и разсипани пясъчници образуваха най-скучното и пусто място на Дяволската планина. Вдясно река Парагуа плискаше буйните си води в контраст с пустинния характер около скалите.

Убихме разни птици, изсушихме си прането и насядахме по блоковете да се любиме на хаотичното в просторния хоризонт; безкраен зелен океан, от който приближаваше вятърът. Чудно сияние се излъчваше от снежните Анди.

Игор Незнакомов беше взел укалелето и смути самотата на смълчаните скали. Иван Горилата, натоварен да пече птиците, получи настроение и почна да пее. Ние не брояхме часовете. Времето минаваше и ни поглъщаше.

Миризмата на печените птици се оказа по-силна от съзерцанието на красотата. Приближихме се всички до огъня и набързо се нахранихме. От непознатите висини на планината се спускаше на вълни силно въздушно течение и ни засипваше с пясък.

Мъничка светла точка в тъмнината, прозорецът на камиона, гледаше към потъналата в мрак низина. Зад тоя малък прозорец, откъснати от останалия свят, ние довършвахме описанието на нашите проучвания, обзети от гордост, че първи ще изнесем пред цивилизацията географията и биологията на най-недостъпната част на Венецуелска Гвиана. Залепил носа си за стъклото, Иван Горилата съзерцаваше потайното намигане на звездите и питаше има ли други хора на тая земя, по-безумни от нас: да се лишим от богатата на живота и да се заточим в Дяволската планина цяла година. В отговор Игор Незнакомов му изпя арията на Ленски от операта „Евгений Онегин“. За по-голяма тържественост Мартин Ларсензвей угаси петромакса. Дълго в тъмнината укалелето продължи да скимти.

Колко труд, усилия и страдания бяха още нужни, докато завършим тая опасна задача! И какво всъщност щеше да компенсира нашия труд? Със сигурност не богатството, скрито в кожените чанти. Единствената ни награда си оставаше чувството, че вършим голяма работа, въпреки че понякога ентусиазмът се редуваше с озлобление. Иван Горилата ругаеше, че не може да заспи от преяждане. Игор Незнакомов погълна доста портвайн, изсумтя и заспа. В нашата

цитадела настъпи покой. Чуваше се само отмереното дишане на Мартин Ларсензвей.

Огромна пелена от бяла мъгла пълзеше от низината. Трябваше да се простим с нашия лагер и да опишем един кръг с камиона, за да слезем. Направо слизането беше рисковано. Стръмнината се увеличаваше, а широчината на терасите намаляваше. Вързахме вериги на задните колелета на камиона, сменихме водата в радиатора, напълнихме резервните варели и тръгнахме точно на запад. На петстотин метра обърнахме на изток и така на всеки половин километър изменяхме посоката на движението, за да не се преобърнем.

Лешояди се въртяха над нас и ни следваха. Камиона караха Иван Горилата и Игор Незнакомов. Змиите бягаха, щом чуеха бръмченето на мотора. Осите се блъскаха в стъклата на прозорците. Бяхме още много високо над мъглата. Рядката растителност ни позволяваше да караме свободно. На волана се сменяхме често, защото ръцете изтръпваха от постоянното сменяване на скоростите. Безкрайното еднообразие от скали, изсъхнали храсти и папрат уморяваше очите. Към пладне стигнахме до по-големи дървета, гъсти храсти и стана трудно да заобикаляме около вековните дървета. От тях на ресни се спускаха паразити, увиваха се около камиона и се заплитаха във варелите на покрива. Трябваше често да слизаме, за да се освобождаваме от тия препятствия. Появи се първата влага под окапалите листа. Камионът буксираше и залиташе. Слънчевите лъчи не можеха да пробият през сплетените клони. Движехме се право на север. Упорито насилвахме мощния мотор да движи тежкия камион. Това ни измъчваше — чувствувахме, че се движим като в сгъстен въздух, не можехме да напредваме и сто метра в час. На всеки пет-шест метра се явяваха канавки, пълни с шума и вода. Най-последно излязохме на малко по-равно място и трябваше да спрем за нощуване. Часът минаваше пет.

Синкавата мъгла на здрача се люлееше между дърветата. По земята се движеше грамаден дъждовник с лъскави жълти и черни петна. Дълъг над шестдесет сантиметра, дъждовникът повдигаше пъргаво краката си и влачеше корема си напред.

— Ето го, също като на снимката — извика Игор Незнакомов. — Това е гилата или отровният гущер.

— Щом е отровен, веднага да го убием — викна Иван Горилата.

— Не — каза Мартин Ларсензвей, — най-напред да го разгледаме и после ще го съсечем с мачетите. Пригответе се!

Чудовището напредваше към нас и съскаше. Наблюдавахме го от камиона, като го осветихме с фаровете. Светлината не го смути. Копие от нашия малък дъждовник — същата глава и опашка. Очите, ококорени, се взираха в камиона.

— Хайде да го сгазим — предложи Мартин и запали мотора.

Щом чу гърмежа на ауспуха, гилата почна да бяга между дърветата.

— Който му държи, да го гони — каза Игор Незнакомов. — Тая нощ не излизам навън. Няма на кого да оставя в наследство чантата с диамантите.

— Я му изсвири и изпей някой руски романс, дано се върне — запревива се от смях Иван Горилата.

Възползувани от чудесното настроение, всеки по свой маниер описа гилата в дневника си.

— Ако беше по-малък, можеше да го хванем и да го спиртосаме в някой варел с бензин. Както е голям, няма да влезе през малката дупка — почна да го усуква Игор Незнакомов. — Това е прекрасен екземпляр за някой природоизпитателен институт.

— Опасно удоволствие — каза Иван Горилата. — Да го потърсим утре, щом си толкова мераклия, Игор. Ще го нарежем на парчета, за да влезе във варела, па те после нека си го зашият.

— Не се подигравай, сериозно да я потърсим утре гилата. Може да си има бебета. Ще хванем едно и право във варела — настояваше Игор Незнакомов.

— Ами ако те ухапе на бебетата майка им, не отговарям — изцъка новоизпеченият майстор на укалелето.

— Говорите това, дето няма да го бъде. Хайде да вечеряме.

В беззвездната нощ се появи тънкият бумеранг на новата луна, Едното ѝ острие засягаше клоните на голямото дърво, под което беше камионът. Бледото ѝ сияние на снопчета слизаше между дърветата. Зад осветеното поле силуетите на гигантските дървета се очертаваха грозно и зловещо. Наоколо нищо не се помръдваше. Разстоянието до тия гигантски дървета изглеждаше безкрайно дълго. Там царуваше дълбок мрак, В тъмнината някъде близо до нас долових непознат досега звук.

Но къде беше неговият причинител? Не можеше да бъде вътре. Звукът се местеше. Остри съскания се чуваха от всички страни. Издебнах момента, когато съскането се чу от моята страна. Надигнах се и погледнах през стъклото на прозореца.

Гилатамонстър с отворена уста съскаше срещу задната гума. Поставих заглушителя на пистолета си и го изпразних през отворения прозорец в чудовището, което можеше да прояде гумата. Наскачаха и другите.

— Какво има? — попита Мартин Ларсензвей.

— Убих гилата на Игор Незнакомов — казах. — Искаше да прояде задната гума на камиона.

Запалихме петромакса и излязохме вън.

Животното така беше впило от злоба зъбите си в каучука, че стана нужда да вземем една щанга, за да освободим гумата от зъбите му.

Сега си обяснихме кой е проял онази нощ, горе на реката Парагуа, пак задната гума. Било е същото чудовище. Не сме го видели, защото се е заровило в пясъка. Утре ще потърсим скривалището на тая гила. Наблизо има пясък. Тя се крие в него.

— Игор, имал си късмет. Но къде да я скрием? Нощес може да я изядат другите хищници.

Увихме гилата в един брезент и я внесохме в камиона между леглата.

Мрачната гора не позволяваше на изгрева да ни освети. Линията на светлината блестеше там, където мислехме, че е поляна, и бавно, крачка по крачка се приближаваше към нас.

Гилата беше просната на пода на камиона, а Игор Незнакомов, застанал до газовата готварска печка, приготвяваше закуската и влюбено поглеждаше животното. После се усети, взе щангата и като отвори устата ѝ, показа ни на долната челюст отровните ѝ зъби.

— Игор — ухили се Иван Горилата, — да я нарежем на парчета, иначе как ще влезе във варела?

— Кой ти е говорил за нарязване. Искях само да видя как изглежда — оправда се Игор Незнакомов. — Ако някой има нужда от подобен екземпляр за сбирката си, да заповяда. Може да му посочим мястото, да дойде и да си хване една гила.

Поляната се оказа пусто пясъчно пространство с бодливи кактуси и мършава остра трева. На север, докъдето можеше да се вижда, се простираха могили от пръст, пясък, кактуси и ясното небе. Слънчевият пек бе толкова силен, че върховете на кактусите бяха изгорели. Нагретият пясък вдигна веднага прах, щом навлязохме в него. Внушителен пустош, какъвто може да съществува само в място, изолирано, изоставено на произвола на дъждовете, вятъра и силното слънце. Само в такова място гилата можеше да се чувства щастлива.

На една могила оставихме убитата гила и веднага продължихме да караме през дюните. Зад група цъфнали оранжево кактуси спеше най-ленивата змия, същевременно и най-отровната. От много месеци за пръв път срещнахме кротал — гърмящата змия. Това е единствената змия, която ако загуби в борбата отровния си зъб, веднага го заменя с нов на същото място. Прекарахме камиона върху нея и смазахме прекрасните оранжеви цветове на кактуса.

Значи в тая пустиня ще си имаме работа с гърмящи змии, отровни гили, гладни чакали и хиени. Нямаше време за губене. Трябваше да побързаме и излезем вън от тоя пясък. Тук нямаше и вода за пиене. Разменихме си местата на волана и поехме напред, като мачкахме каквото ни попаднеше насреща.

Приказан ужас! Свили се на топка между една група храсти, няколко десетки змии празнуваха сватбения си пир. Храстите позволяваха на змиите да заемат удобно необходимото място при изпълнението на биологическото си задължение. Веднъж в годината тия змии се събираха тук да празнуват безгласно и смирено празника на живота. Те не изпитваха полов глад. Бяха само длъжни да изпълняват в определеното време тая вълшебна церемония и никога не закъсняват. Когато им наближи времето да изживеят трескавото напрежение, възбудата на половата им жлеза ги повежда към определеното място на любовния фестивал.

Първи тръгват женските и по пътеката, където са минали, те оставят капки от своя полов еликсир, по който се отправят мъжките.

Минават много часове на взаимно търсене между големия избор на змии; мъжките се лутат, замаени от еликсира, докато се срещнат с предопределената си другарка. Обхваща ги смелост и слепота, докато стигнат храстите. Женската бяга и търси скрито място, мъжкият я следва, докато и двете се увият с опашките си. Числеността на змиите

надминаваше възможностите на нашите ръце. Разярени от това, че им попречихме, десетки змии се хвърлиха върху камиона.

Мартин Ларсензвей се промъкна през прозорчето на лабораторията и седна на волана. Топлината на мотора не им беше позволила да се уплетат около него. Мартин натисна педала на електромотора и машината забръмча. Целият камион се затресе. Моторът работеше с пълна мощност. От сътресението всички змии изпадаха от камиона, другите се разбягаха. Така завърши и тоя ужас: със смъртта на десетина отровни змии.

В здравите ръце на Мартин Ларсензвей кормилото се подчиняваше, камионът прегази храстите и спря на един километър от змийския парламент. Реката Карони се чуваше, че тече на североизток. Дочухме течението на Карони, но самата река не се виждаше от храстите. По наклонения бряг растяха широколистни палми и тънки мангови дървета. Тук започваше джунглата Парагуа. На запад се разстиляше пясъкът с кактусите и безводието. Пред нас, интересна и многообразна със своята типичност, започваше вълнообразна повърхност, върху която природата в продължение на хилядолетия бе събрала всички дървета и храсти, които никъде другаде не биха вирели така буйно и волно, както тук.

Склонността на тая растителност да се развива само в тиня и застояла вода и да се преплита в непробиваема еластична стена от клони ни принуди да потърсим място, където да вмъкнем нашия камион.

Засилването на вятъра ни застави да спрем в един заслон и да дочакаме бързото спускане на нощта. Намирахме се на около 400 километра права линия северно от екватора. Късно цъфналите кактуси не даваха настроение. Прекарахме камиона до едно платаново дърво и там, между увисналите лиани, се настанихме за нощуване. На двеста метра започваха вълнообразните снишавания на джунглата Парагуа.

Участъкът пред нея представляваше границата между пустоша с кактусите и издутите ребра на разрушена на повърхността антиклинала, оста на която имаше посока северозапад-югоизток, почти паралелно на Сиера де Ророима, или както досега я описвахме като Дяволската планина. Гънките на пясъка от пустоша опираха до тия ребра и образуваха малки възвишения. Около платановото дърво, което беше малко наклонено към джунглата, почвата като остров се

издигаше над пясъка и се сливаше с червената варовита тиня на джунглата Парагуа. Неправилни фигури от подобни острови от твърда почва имаше по цялото протежение на запад. Точно между тия острови от здрава почва бликаше вода, която се стичаше към джунглата. Понеже нищо не знаехме за странностите на тая джунгла и къде са нейните естествени проходи, решихме да ги проучим на другия ден.

Цели осемнадесет дни, пълни с неизвестности, се борихме с непристъпната джунгла Парагуа. Недоспали, изподраскани, гладни и жадуващи, имаме само едно желание: да се измъкнем от вековния сън на джунглата. Изсичахме нейната растителност, за да правим място за всяка крачка. Клоните и увисналите лиани разкървавиха ръцете и лицата ни. За да освободим камиона от калта, трябваше да поставяме дебели талпи и с въжения крик да изваждаме колелетата от затъването.

Туктаме милувките на слънцето ни ободряваха, но не ни помагаша да се ориентираме къде се намираме. Мистериозното сплитане на тропическата джунгла на десетки километри ни правеше пленници, а страхът от нападението на ягуарите и змиите ни караше да се гърчим с изцъклени от ужас очи.

Понякога излизахме на открито, където можеше да се диша свободно, да се вижда как трепти въздухът от горещината. Тогава надвивахме отчаянието и търсехме да задоволим глада и жаждата. Настъпваше между нас тишина, която поглъщаше току-що изживените мъки и превръщаше в далечен спомен многодневните сражения с отвратителните лиани и кал на джунглата Парагуа. Невъзмутими, тия лиани изхабяваха мачетите ни. Често полумъртви се скриваме в камиона и се чувствавахме загубени. Всичко около нас беше неумолимо и неуловимо. Мизерната светлина, която се промъкваше, засилваше тревогата на размътения от отчаянието ни мозък.

Когато излязохме пак на открито, на няколко километра пред нас се разгръщаше слабо наклонена плоскост, осеяна с кални блокове, около които се изтичаше водата на джунглата.

Чистият въздух ни галеше. Възсинкавите отражения на скалите се уголемяваха колкото повече слънцето се скриваше зад Андите.

Умирахме за сън. Очите ни поглъщаха мрака и се затваряха от преумората.

Клепачите ни станаха оловено тежки. Заключение камиона и се отдадохме на неудържимото блаженство на спящата радост.

Безкрайна ивица светлина се стелеше на изток, увеличаваше своя блясък и без никакъв шум настъпваше и се преливаше в изпъкналостите на равнината, съставени от грозни разхвърляни камънаци. На един от тях се появи една игуана, изплезе тънкия си червен език и улови някаква буболечка.

Сплесканата ѝ глава се издигна и вкара плячката в устата, за да я преглътне. Игуаната спусна клепачите си и после се хлъзна под камъка.

Съдбата ни изпращаше сама сутрешната закуска. Спуснахме се и уловихме игуаната, която има бяло пилешко месо.

Вятърът откъсна от джунглата тънки спирали от паяжина и ги зареди на камиона. Малки почти микроскопични паячета плъзнаха и се скриха в пролуките на прозореца. Добре че ги виждахме. Скрити в дупките, тия паяци можеха да си свият гнезда и после нощем да ни изсмукват кръвта. Замазахме дупките с кал, която засъхна и не им позволи да нахлуят във вътрешността на камиона.

Ранната утрин, въпреки че беше ясна, не ни предвещаваше наслаждения. На запад над Андите се влачеха сиви мъгли, спущаха се към низините и закриваха прелестите на незадоволената от сушата тропическа природа. Беше много измършавяла и загубила своята привлекателност. Времето отиваше към разваляне. Без да губим много време, качихме се на камиона и потеглихме, провирайки се между забитите в земята камъни. От един гьол се измъкна млада боаудушвач и уплашена ни пресече пътя. Камионът подскачаше на амортизаторите си и газеше всичко, което се опиташе да мине пред нас.

На волана беше Иван Горилата. Той си тананикаше, нарочно криволичеше и щом сгазеше нещо, подаваше се навън да види жертвата си. До него седеше Игор Незнакомов и уж го насочваше къде да кара, а вкараха камиона в някакъв гьол.

— Къде зяпате? — извика Мартин Ларсензвей. — Да те сте тръгнали на лов за питони?

— Знаменито! — почна да се тресе от смях Игор Незнакомов, седна зад волана и се опита да изкара камиона от дълбокия гьол със заден ход, но затъна повече.



Поставихме напреки талпите и така стъпихме на здрава почва. Срегнахме действително един питон, прогонен от глада. Игор Незнакомов натисна педала и отвори ауспуха. Уплашеният питон се скъса да бяга. Гьолицата се свършиха. Навлязохме в междинна пампа с много висока трева, освежавана от стичащата се вода. Зад нея започваше просторен тропически лес с рядка растителност, проходима с камион.

Почвата беше песъчлива и дренираше дълбоко всичката влага. Спряхме да пренощуваме. Чуваше се ясно крясъкът на диви патици — значи наблизко имаше блато.

Звездното небе покриваше като корона тоя лес. От него долитаха загадъчни хъркания, жабешки крякания и предсмъртната жалба на някакво животно.

В полукръг ни опасваше високата трева и шубраците на лампата. Тропическият лес започваше с преход от ниска растителност, която постепенно преминаваше в рядка гора от високи и дебели кедрови и текови дървета, на места разделени от столетни секвои, извисили се на възбог.

Тия секвои запрещаваха на другите дървета да им съперничат. Тяхната дебелина надминаваше с няколко пъти дебелината на останалите дървета. Присъствието на секвоите, които имат огромни коренища, обясняваше разредеността на гората. Във вечното си желание да си осигури място теквоята изтикваше и унищожаваше всякаква друга растителност около себе си. Високо от една секвоя, доминираща над другите, се чува радостните трели на малка птица, която възторжено приветствуваше изгрева на слънцето. На върха на секвоята тя чувствуваше пълнотата на природата, своята сигурност и удоволствието, че носи в малкото си телце толкова мелодичен звук. Малката изкусителка се клатеше, придружаваше песента си с безопасни подскачания от клон на клон и с това се получаваше танцуващ резонанс, който се промъкваше между листата на гората. Из високата трева се появиха ранобудните сърни и антилопи и почнаха да пасат. Те подтичваха и се гонеха. Пампата и гората се оживиха от нови обитатели. Спря ужасното стъргане и пицене на нощните безтелесни, невидими организми. Сега в равномерни интервали се виждаше как се движат опашките на дивите коне и биволи.

Непоправимите оптимисти — Иван Горилата и Игор Незнакомов — довякоха една убита джебна сърна и ни сервираха за закуска крехки парченца от печено месо. До гората, между дървовидната папрат, растяха сочни ананаси. Те бяха почти презрели, но успешно ни заместиха водата.

Тежките текови дървета, които, никога не гниеха, бяха непоклатими и ни караха да събаряме другите по-ниски, полугнили дървета, за да се промъкнем между исполинските секвой. Ние ставахме толкова по-упорити, колкото гората ставаше по-гъста и ни създаваше повече трудности. На места непобедимата гора затягаше камиона между дърветата и не можехме да мръднем, докато не свалим някое дърво. Това ни струваше дълги часове напрежение. Ехото от ударите на секирите събуждаше ленивата монотонност на гората, в която единствен нашият камион нарушаваше с тракането на мотора си вековния ѝ покой. Дневната светлина едва проникваше между листнатите клони и образуваше странни фигури. До нас достигаше през полумрака цяла гама от смесени звукове. Те приличаха на смях и отчаян вик. Понякога, когато моторът спираше, започваше чудна мелодия на птича песен, каквато никога не бяхме слушали. Пееше не една малка птичка, а хор от гласове, каквито може да запази само една девствена вековна гора. Очарованието на тая мелодия обаче спря, щом запалихме мотора. Камионът скъса грамадната паяжина и продължи да грухти между дебелите дървета. Ние не очаквахме вече да се повтори концертът на неизвестните инструменталисти.

Появиха се маймуни и червени папагали — тукани. С неописуема бързина и смелост те се гонеха по дърветата. Скачаха върху камиона и със заплашителни викове ни следваха. Във въздуха бръмчаха разни насекоми, светещи пеперуди и ята от птици, които нападаха дърветата да търсят скрити паразити за храна.

Изкарахме камиона на открито място и се настанихме за нощуване. Червената, изсъхнала от сушата земя беше дълбоко напукана.

Иван Горилата и Мартин Ларсензвей отидоха на лов.

Игор Незнакомов, седнал на задното стъпало на камиона, чупеше клони и ги хвърляше в огъня. Очите му се взираха в мрачната сянка на гората, откъдето уловените от хищници жертви в лудешкото си въртене да се освободят издаваха, преди да се простят с живота, подлуддяващи

стонове на предсмъртна агония. Сенките на пламъка се очертаваха върху фона на гората и между тях се появиха Иван Горилата и Мартин Ларсензвей, натоварени с дивеч. До късно през нощта се наслаждавахме на печените диви пуйки и сочните диви портокали. На сутринта забелязахме, че камионът беше много издраскан. Нуждаеше се от проверка на мотора и гумите. Нещо не беше в ред със скоростната кутия и диференциала. Две гривни на предните ресори играеха напред-назад.

Иван Горилата и Игор Незнакомов се спуснаха да разузнаят на какво сме попаднали, да видят няма ли наблизо река или блато. Невъзможно беше да продължим при това положение. Рискувахме да счупим някоя важна част на камиона.

С Мартин Ларсензвей се качихме на покрива на камиона да разгледаме с далекогледа околността и ако е възможно, да открием нещо, което да задоволи жаждата ни или поне да ни помогне да преодолеем техническите трудности около разклопания камион със спаднали гуми. Почти не бяхме го преглеждали, откак го получихме от вагона в Сиудат Боливар, значи преди повече от девет месеца в края на дъждовния сезон. Камионът се бе движил, макар и пригоден за голяма издръжливост, в изключително неравни и труднопроходими местности. Той беше издържал повече, отколкото му се полагаше. Други резервни гуми нямахме. Да рискуваме още десетки километри из тая неприветлива област, за да стигнем до реката Карони, значеше да причиним някоя непоправима повреда на мотора.

Вляво висок хълм закриваше хоризонта и от него се отделяше рекичка, която отиваше право на север. Иван Горилата и Игор Незнакомов бяха заминали на изток, между храстите, с надежда да намерят някое блато.

Освен тоя хълм, оросяван от малката рекичка, цялата околност беше покрита от трагичното мълчание на един непоносим пустош.

Туктаме се извиваше вихрушка, която отнасяше сухата червена пепел някъде на север. Чу се клопането на гърмяща змия и миг след това се явиха нашите оптимисти, навили на прът убития кротал.

Показахме им хълма, качихме всичко в камиона и го закарахме до рекичката.

Водата извираше под хълма, образуваше малко езеро, на което не се виждаше дъното. Изхвърленият пясък като пръстен заобикаляше

чистата прозрачна вода, през която зееше дълбока дупка в невидима глъбина. Бездна от клокочеща вода и мрак. Една гола, без щит костенурка плаваше, оградена от сребристо светещи риби. Това ни подсети да се снабдим с храна, преди да разглобим камиона. След половин час костенурката се печеше на разпалената жар.

Почнахме разглобяването и преди да се стъмни, всички части бяха измити с нафта и поставени обратно на мястото им, смазани и притегнати. Работата ни беше така много ангажирала, че не усетихме как се изтегли дългият ден. Враждебността на пустоша ни обгръщаше в своята безкрайна далнина. В малките паузи, докато приготвяха обед, Игор Незнакомов и Иван Горилата намираха време да ни разказват за своите проекти, как ще се устроят след продажбата на диамантите си. В такива моменти на опиянение те забравяха, че бъдещето е пълно с несигурност.

Камионът беше напълно сглобен — готов да ни прекара през всички трапища, локви, кал и препятствия. Нощта ни свари с цяла камара печена риба, със запален огън и с прекрасно настроение.

Далече в мрака се затваряше вратата на залеза. Черни облаци се движеха от Сиера Невада към снежните Анди. Те пътуваха на запад и сякаш даваха път на изгрева на луната. Прибрахме се в камиона и запалихме петромакса. Скоро се обади ягуарът. Тоя път той беше уловил, кой знае защо, една хиена и тя пищеше да привлече чакалите. На нейния плач се отзоваха не само те, но и една пума, която се нахвърли на ягуара и освободи хиената. Нейните остри зъби на зла дива котка разкъсваха кожата на ягуара, който нямаше никакъв шанс за спасение.

Денят ни посрещна неприветливо. Нахвърляхме набързо всичко в камиона и потеглихме отново. Двамата оптимисти се мъчеха да намерят мястото, където нощес пумата разкъса ягуара. Те караха предпазливо и все се оглеждаха встрани и спореха.

Камионът подскачаше из канавките, изкачваше се между възвишенията, спускаше се и най-после спря пред мястото, където малката рекичка завиваше на изток и ни преграждаше пътя. Храстите изглеждаха като ограбени, без цветове. Вятърът беше обрулил листата им. Постепенно възвишенията изчезнаха, откриваше се равнината на прерията. Голямо дърво, без клони и листа, самотно стърчеше и

хвърляше сянка. Това безформено дърво ни озадачи. По-далече на север светеше водата на друга река.

— Това не е никакво дърво — обади се Мартин Ларсензвей, който го разглеждаше с бинокъла. — Спрете, трябва да се отдалечим, докато имаме време. Това е голямо термитско гнездо. Не е приятно да се води война с тях.

Излишно бе да спорим. Ужасих се, щом видях това гнездо. Ако ни надушеха термитите, мъчно щяхме да им убегнем. Страхувах се, че може вече да са на път към нас.

— Иване, стани аз да карам — заповяда Мартин, — а вие се дръжте здраво и наблюдавайте от коя страна ще се появят първите термити. Ще спра чак когато бъда сигурен, че няма да ни стигнат.

Мартин Ларсензвей седна зад волана, а ние се изреждахме с бинокъла да разглеждаме какво става около термитското гнездо. Тревогата беше дадена. Цяла армия войници термити се движеха към реката, по десния бряг на която Мартин Ларсензвей караше с голяма бързина. Широчината на тая рекичка на места не надминаваше от 7 до 10 метра. Термитите тичаха и търсеха дърво, от което да откъснат листа и направят мост, за да минат на нашия бряг. За щастие дървета наоколо нямаше освен ниските храсти.

— Иване, колко варели бензин и нафта имаме? — попита внезапно Мартин Ларсензвей. — Ще спра за момент.

Той спря, после взе бинокъла и го насочи на другия бряг.

Термитите бяха спрели и се нанизваха във верига, отчаяни, че няма дърво да използват листата му. Те се събираха, за да направят тунел, хитро построен в горния край на реката, който да пуснат по течението, докато се хванат на противоположния бряг — през него щяха да преминат, за да ни настигнат. Останалата армия термити щеше да ни гони по другия бряг, докато авангардът ни спре. Тогава всички ще се прехвърлят, както намерят за удобно, и ще ни довършат. Бяхме изминали не повече от триста-четиристотин метра по неравния бряг и термитите се появиха зад тила ни.

— Скоро свалете един варел с нафта, да им преградим пътя!

Разляхме нафтата и с малко бензин я запалихме. Дължината, на която можахме да разсипем варела, не надминаваше двеста метра. Пламъците лумнаха, но едвам се бяхме отдалечили, и термитите преминаха през огъня, А ние мислехме, че сме свършили голяма

работа. Термитите вече ни гонеха, но нито един от тях не успя да се качи на камиона. Мартин Ларсензвей сви към реката и прекара колата на другия бряг, засили хода и след един час бясно каране стигнахме следната река.

До нея спря и настъпващата армия термити. Появиха се черните мравки от наказателната команда и започнаха да обикалят по брега. Те като еничари се разтичаха, след малко се смесиха с термитите и изчезнаха. Надушили бяха, че в тая рекичка има опасните червени рибки и не посмяха да рискуват.

Водата в радиатора беше завряла. Никъде не се виждаше следа от път. За да избегнем някоя изненада от страна на термитите и за да имаме редовно вода за мотора, свихме по левия бряг на реката с надежда да стигнем на сигурно място за нощуване. Прекалено уморени и гладни, ние все пак се радвахме, че сме спасени от най-жестоката и бавна смърт: да бъдем унищожени от термитите.

Легендата за тия интелигентни сиви, големи като хлебарки животинки е по-слаба от действителността. Вирнатите стотици хиляди челюсти и милионите малки крачка разкъсват, и изяждат всяка плът без остатък, освен твърдите оглозгани кокали.

Шумът, който произвеждат термитите, когато нападат, е подлудяващ. Той прилича на звука „шът, шът“, произвеждан, когато се къса по дължината хасе или американ. Това щъкане е достатъчно да уплаши и ягуара, да не говорим за човек вече с изтощени нерви. Няма средство, освен бягството, за спасение от термитите. Въпреки че все още бягахме, опасността от нападение съществуваше, защото царицата и войниците имаха крила.

Полусите на компаса сочеха на север необятна прерия, която завършваше с някаква висока растителност. На запад същата растителност се сливаше с горите около реките Вентури, Гуавиар, Мета и Апуре и техните многобройни притоци. На изток пясъчният нанос, покрит с бодливи кактуси, вълнообразно очертаваше на много километри пуста местност, изгаряна от слънцето. Зад гърба ни останаха двете рекички и термитското гнездо.

Очертанията на тая неприветлива местност слизаха все по-ниско, колкото напредвахме по на изток. Пясъкът ставаше кален и влажен. Свършиха и кактусите. За да не загазим с тежкия камион в някое пресъхнало блато, свихме на север и се насочихме пак към кактусите.

Те виреят само в безводни места. Трябваше да стигнем до чепатите кактуси, чиито изправени клони се виждаха далече — те съдържат прясна и много приятна вода за пиене.

Наклонът на местността свърши там, където бяха чепатите кактуси. Водата, която намерихме в отсечените клони, изтичаше на капки през вътрешните канали на кактусовата мека, приличаща на сунгер тъкан. Подложихме устата си и течността се полепи по засъхналите ни устни. Влагата се стичаше по езика, утоляваше жаждата и ни разнежваше. Всеки от нас се беше подложил под един кактус, смучеше и с извърнати очи наблюдаваше как се превръща в блаженство изнуреното лице на другия. Високомерно обхванал с две ръце своя кактус, Иван Горилата се усмихваше, като че ли свири на саксофон. Прах покриваше лицето му, потта се стичаше и за да се освободи от нея, той несъзнателно я размаза — червената маска с две усмихнати очи ни развесели. Когато му подадохме огледалото да се види, Иван Горилата взе позата на американски естраден певец и се напъна да изпее арията на Палячи. Страданията от дългото жадуване бяха изтънили гърлените му струни и отнели мелодичността на гласа му. Разбрахме само, че спомена Палячи. Опитва се да повтори същата ария Игор Незнакомов, но и той не можа. Студената вода на кактуса беше схванала гърлата им. Напразни бяха опитите да си възвърнем гласа. Всички страдахме от простудяване на гърлата. Трябваше да се подчиним на изтощението и умората. С понижено настроение промихме устата си с амониев хлорид и така избягнахме усложненията. Подобно нещастие ни се случваше за първи път. И други път сме пили студена вода по-уморени, без да е имало никакви последствия. Нещо имаше в кактусовата вода, изсмукано с влажния разтвор от земята, което беше атакувало гърлата ни.

Както и да е, нощта настъпи. Легнахме си гладни, защото нямаше вече какво да ядем, и се събудихме здрави. Игор Незнакомов пееше „Евгений Онегин“, Гърлото му бе оправено.

Под нас се спускаше същата песъчлива стръмнина и допираше до някакъв лес, от който изскачаха една след друга птици с лъскава синя перушина. Те се издигаха много високо и падаха като камъни със свити криле. Това ставаше само когато следващата птица настигаше първата. Интересно беше затварянето на крилата и спускането в почти една и съща посока. Какво значеше това? Над леса изпаренията като

бяла мъгла се издигаха едновременно с малките птици. Тяхната игра продължаваше непрекъснато и се придружаваше при излитането с пеене, което секваше при падането. Дърветата на този чуден лес бяха преплетени от дебели лиани и други паразити, по които пъплеха много безкрили насекоми. Това ни обясни защо излитаха птиците и падаха като камъни право надолу. Безкрилите насекоми бяха излезли от леговищата си и птиците ги нападаха за храна. Използувахме случая и нападнахме птиците — да ни служат на нас за храна.

Опечените птици бяха крехки и имаха великолепен вкус. Запалените лиани изпускаха ароматичен пушек и ако не бяха пясъчните бълхи, които ни нападаха, нашето пиршество би прельстило всеки гастроним. Най-важното е, че след апетитните птици, водата от кактусите ни се стори същински еликсир. Опасностите, гладът и жаждата престанаха да ни смущават. Удоволствието на пълния стомах възвърна вярата ни. Нередовното хранене в продължение на девет месеца притъпяваше вкуса ни, защото не подбирахме какво ще поднесем на гладния стомах за храна. Налагаше се да понасяме всичко.

Въпреки че пред нас започваше отново непознат лес, той не ни изглеждаше по-недостъпен от зеления ад. Той ни застрашаваше засега само с преплетеността на дебелите лиани, с огънатите дървета от тежестта на разните паразити. Нашият камион стърчеше неподвижно сред тая растителност като окован. Лепкавият сок от лианите покри остриетата на мачетите и ги притъпи. От всяка направена от мачетите рязка върху дебелите лиани изтичаше бял сок, който се втвърдяваше като каучук. Каросерията на камиона се беше покрила с този сок на лианите и при всяко допиране до нея се залепвахме като мухи. Вече не знаехме на коя страна да се обърнем, за да не се залепим. Едва докоснали се до камиона или до лианите, ние просто се закачахме и оставахме там. Парчетата от висящите по телата ни дрипи се откъсваха, за да се освободим от лапите на каучуковата лиана.

След неколкочасова борба най-после се отскубнахме и се качихме с пълен газ и заден ход обратно на пясъчния бряг. Немислимо беше да се опитваме откъдето и да било да преминем дяволския лес.

— На подобна напаст попаднах преди няколко години в Бразилска Гвиана — каза Мартин Ларсензвей, — само че тогава бяхме много хора на мулета. Така се заплетохме в подобни каучукови лиани,



че дори след като се освободихме от гората, два дни чистихме с ножица нещастните мулета. Тук тия лиани и насекоми ми направиха впечатление на нещо вече познато, но не ми дойде наум, че това са те, проклетите лиани на девствения каучуков лес. Тоя сок е каучукоподобен, но не може да се използва — разтопява се при ниска температура и е много леплив, като смола. Ако слънцето беше залязло, щяхме да останем в плен до утре. Чудесно се наредихме. Няма как, ще се ношува и тая нощ тук, до кактусите, и утре ще ударим на изток. Дано открием река Карони.

Иван Горилата и Игор Незнакомов, наведени над леглата си, се смееха с пълен глас. Ние с Мартин Ларсензвей изхвърляхме кълба дим от лулите си, обединени от неизмеримата мъка на носталгията, изострена от разказите на Иван Горилата. Какво му беше; хрумнало да разказва на английски за скритата река в Троянско, за пещерите около река Осъм и за гуляите, на Стратеша в Ловеч. Непроходимият лес почти ни затваряше в кръг и се сливаше на изток с някакви горски великани, които скриваха зад себе си всичко. Опасението засега оставаше само в грапавата прерия и малките птици за храна.

Палещото слънце беше размекнало каучуковия сок по камиона и ние на всяка минута се залепвахме в него. Обстановката в песъчливата прерия не се променяше. Ендеците и канавките зачестиха колкото отивахме по на изток. Появи се кал и вода. Към 4 часа следобед стигнахме до буренясала местност, блатна, с мангови дървета, които водеха на север. Там някъде свършваше и лепкавата кал.

Покрив от големи листа на апеапе криеше мангови дървета, натежали от плодове. Вече нямаше кал и вода. По сухата земя се търкаляха черупки от манговите плодове. По-навътре се виждаха увисналите гроздове на диви банани. Навлязохме в тоя спасителен лес и се настанихме между група мангови дървета. Отгоре ни покриваха листата на апеапе, които се спущаха като гирлянди от високите 15–20-метрови палми. До тях се извисяваха право нагоре някакви дървета, каквито не бяхме срещали — с прави дебели стъбла, около които като въжета се преплитаха млади стъбла, излизащи от същия корен. От тия гиганти също се спущаха гирляндите на апеапе. Гроздовете диви банани и манговите плодове задоволиха донякъде глада ни. Зад увисналите листа на апеапе съществуваше друг свят, който ние не виждахме, но чувахме, че се обажда. До нас достигаше от него тъпо

ехо. Разпилените черупки от манговите плодове и проядените диви банани не бяха използвани от хора. Тук наблизно се спотайваха обитатели, които редовно се снабдяваха с растителна храна.

Да запалим огън беше невъзможно, защото много сухи листа и клони покриваха земята и лесно можехме да предизвикаме пожар. Затова запалихме два петромакса — единия вътре в камиона, а с другия Иван Горилата и Мартин Ларсензвей решиха да уловят игуаното, което се обаждаше наблизно. Заслепено от силната светлина, игуаното се опита да скокне от клона на едно бананово дърво, където вечеряше, и падна на земята. Преди да се окопити и измени цвета си, за да се скрие, Иван Горилата стъпи на опашката му. Отдавна не бяхме употребявали газовата печка. След като смъкнахме кожата на имитатора гущер, изпържихме с мазнините, които имахме, месото му и седнахме да вечеряме.

Игор Незнакомов опакова немитите съдове, сервира ни обелени мангови плодове за десерт и след това се качи в леглото си с укалелето в ръце.

Игуаното беше първият обитател, който открихме, че е ял от бананите, но къде бяха ония, които са яли манговите, с твърда черупка плодове. Тях обичаха маймуните и слонът — тоя сакат, безобиден, с интересна глава горски обитател, който се пази да не падне на земята.

Един лъч светлина от петромакса през прозореца прорязваше мрака. Между листата на апеапе и една палма се очерта главата на ягуар, чиито очи светеха като разпалени въглени. Начинът, по който той се приближи до камиона, показваше, че има някакво намерение. Едва ли някога беше имал друг случай да види подобна неподвижна клетка в неговото царство да издава плачуща мелодия. Чух го, когато се качи на стъпалата и почна да души миризмата от пърженото игуано. Но за проклетия се обади гърлено една дървесна жаба, последвана от кикотенето на маймуните. Изненадан, ягуарът изрева и се хвърли настрана. Стреснат от тоя раздиращ мрака рев, Игор Незнакомов остави укалелето, скокна от кревата и гръмна през прозореца. Ягуарът избяга. Когато изнесохме и двата петромакса да го дирим, забелязахме в една хралупа, удължил от страх острата си муцуна, че ни гледа с големите си очи един опус. С мъка го измъкнахме от дупката. Уловил се за ръба, той се дърпаше навътре. Когато излезе целият, оказа се, че е майка. На цицките му висяха осем малки, голи, големи колкото мишки

бебета. Убихме го, защото се катери по дърветата и яде яйцата на птиците.

Когато загасихме петромаксите, полюбопитствувахме да видим как изглеждат гирляндите на апеапе.

В невидимото пространство на мрака се виждаха между листата на апеапе светещи бели цветчета, които не бяхме забелязали. Като малки звезди тия цветчета изпускаха от средата си сноп бледа, но доста силна светлина. Това ни накара да обърнем вниманието си и върху палмите. Открихме, че скриват горе, високо между листата си, малки кокосови плодове с много твърда черупка, под която се съхраняваше прекрасен крем ванилия.

Загубени в тая интересна растителност от апеапе, палми, мангови дървета и диви банани, ние не знаехме в коя посока да се движим. Изгряващото слънце тук нямаше достъп. Само едно слабо разведряване на светлината Оказваше, че не е нощ. На сутринта потърсихме светещите бели цветчета и открихме, че са сгушени във всеки лист на паразитното растение апеапе — шест малки бели листенца ограждаха по едно снопче в кръг от жълти влакна, които изпускаха светлината нощем. Това установихме, като откъснахме няколко листа и ги проверихме на следната нощ в камиона.

За закуска нападнахме дивите банани. До едно от банановите дървета се търкаляше червен плод от палмата азахи. Погледнахме нагоре и забелязахме, че високите палмови дървета са азахи. На всяко дърво имаше по няколко червени ореха, които ни накараха да захълцаме от възторг.

— Но как да се качим по хлъзгавото стъбло? — попита Иван Горилата, на когото потекоха лигите.

— Тия палми са наши, ние разполагаме с тях, ако се разсърдят маймуните, да им са здрави гащите — каза Игор Незнакомов. — За нищо на света няма да се откажа от тоя сладолед. Почвам — и замахна с мачета да сече една палма азахи.

Изхабихме всички мачети, за да свалим само едно палмово дърво с десетина ореха. С взрив в корените свалихме още осем палми и се запасихме с около 90 ореха, чието съдържание от розов сладолед ни възвърна за много дни загубения вкус. Розовият крем, подобен на млечен сладолед, се разтопяваше в устата ни.

Събирането на орехите и свалянето на палмите ни отне целия ден. Привечер ни направи официално посещение един свиреп мравояд от рода на така наречените тамандуа, който нападна със силните си предни крака дупките, изровени от съборените ладии. Беззъбата му уста се завираше в дупките и изваждаше нещо, което не можеше да видим в тъмнината. На всеки случай мравоядът не се смути от камиона, в който нареждахме червените кокосови орехи. А и ние нямахме време да се занимаваме с него. Чувахме само как рови и хвърля пръстта. По-късно с помощта на петромакса го открихме, че дълбае в корена на една паднала палма. За да се позабавляваме, гръмнахме му само веднъж. Сигурно ранен, мравоядът излая и избяга.

Опасно беше повече да се разхождаме. Светеха само цветчетата на апеапе. Далече се чуваха непознати звукове, които несъмнено означаваха някоя опасност.

Почти всеки ден ни носеше по нещо ново, за което дотогава не можеше да се мисли.

Часът беше 6 сутринта. От листата на апеапе, опрели до стъклото на прозореца, се стичаха капки от утринната роса. Тия капки светеха, което означаваше, че слънцето е изгряло. Зелените гирлянди от големи листа образуваха свод около камиона. След великолепната закуска с червения крем на кокосовите орехи азахи опитахме се да изследваме откъде да минем по-лесно. Големите дървета и палмите, разделени на значително разстояние, позволяваха да караме камиона през дървовидната папрат и плетениците на апеапе. Силната машина от 150 конски сили влачеше след себе си цяла верига от гирлянди. На волана беше Мартин Ларсензвей, погълнат само от едно: как да разкъсва плетеницата на разточително израсналите на свобода апеапе, папрат и храсти. Опасност имаше само от едно: острите бодли на храстите да не пробият гумите. Цели пространства от тия храсти и дървовидна папрат лежаха под колелетата и се изправяха след нас, без да личи, че сме ги прегазили. От всички страни ни обгръщаше буйна тропическа растителност. Палми азахи, диви банани и всевъзможни други, нам неизвестни, оранжеви и червени плодове по храстите съблазнително ни се предлагаха. Часовете се изнизваха и полутъмнината от листата на апеапе стана по-плътна от появилите се платани с огромни клони, Исполинските дървета образуваха лабиринт, лишен от каквато и да било друга значителна растителност. В него вирееха само мъховете

скорпионите и кафявите жаби, които не се нуждаеха от светлина. Стана студено като в зимник. Полъхваше влага от вътрешността на гората. Освен мрачните сенки на дебелите платани, нищо друго не можеше да се разпознае.

Прастара епоха беше събрала на едно място, което нямаше име, хиляди платани, издръжливи на постоянната влага, спускащи се отгоре през клоните. Кафявите жаби крякаха, от клоните висяха пепеляви паяжини.

Спряхме камиона между редицата платани, отворихме капациите да се проветри загорелият мотор и излязохме навън с по един кокосов орех, дано открием поне какви са паяците, чиято мрежа се спускаше над камиона. Клоните на платаните пукаха, а никакво движение не се забелязваше. Невидима сила ги притискаше и те вибрираха.

Докъдето можеше да обхване окото, в тъмните коридори се простираха само платаните и паяжините, но никъде не се виждаше никакъв паяк или друго животинче, което да ни покаже какви обитатели живеят в тая непрогледна влага.

Насядали по стъпалата на камиона, с разчупени кокосови орехи в ръце, всеки от нас небрежно загребваше с лъжичката си прекрасния розов крем, мълчеше и се вглеждаше в мрака.

Никой не усети как се бе отпуснал точно над главите ни един космат черен паяк. Лигавото животинче полази с косматите си крака Мартин Ларсензвей. Без да се помръдне, той го хвана с дясната си ръка и го постави в празнината на кокосовия си орех. Осветен от петро-макса, когато влязохме в камиона, паякът се сви на кълбо. Взехме от лабораторията една малка стъкленица и в нея вкарахме нашия опасен враг, който се размърда и ни се показва целият. Ограден от стъклото, паякът се опита да излезе, но се хлъзна по гръб — дебелият му корем не му позволяваше да се изправи.

Нощта премина в свирене с укалелето и ослушване да чуем нещо от нощните обитатели на платановата гора.

Отначало паякът стържеше по стъклото, после, когато загасихме светлината, се умълча. На сутринта го намерихме умрял. На издутия му корем се виждаха няколко снесени през нощта яйца. Поставихме тялото на умрелия паяк заедно с яйцата в една стъклена кутия и след четири дни открихме, че яйцата са се излюпили. Ларвите лакомо се хранеха от дебелия корем на майка си.

Четири дни се лутахме из платановата гора, докато стигнахме до пампаса, който ни разделяше от ляноса на реката Ориноко.

Освободени най-после от влагата на джунглите и непроходимите гори, ние бяхме победили всички препятствия на Дяволската планина. Далече на север голямата река светеше като море.

Ляносът на река Ориноко се ограждаше по двата бряга от просторни пампаси, невидими блата и стенеци от ветровете върбалаци.

Крясък на птици, праскания на гърмящи змии, сподавени стонове на уловени от питоните антилопи, цвиленето на дивите коне, зловещото виене на чакали и хиени се разнасяше едновременно с отчаяния писък на маймуните в прегръдката на гладната пума. Листата на цветята в буйната трева образуваха безкрайни редици, които освежаваха пустотата на девствения пампас.

Тоя пампас ни беше известен. Неговата пленителност и сънна меланхолия в тая слънчева сутрин не ни заблудиха въпреки веселото пеене на хилядите птици, защото знаехме, че прасканията са на гърмящи змии, че наоколо има блата, покрити с красиви лилии, по които танцуваха златосини водни кончета, че в тия блата се крият удушвачите анаконди и опасните питони. Тоя просторен пампас с разцъфтели цветя беше по-страшен от зеления ад, защото там донякъде можеше да видиш в черната шума или по клоните на лианите опасността, а тук, във високата трева, нищо не се виждаше, докато не затънеш в тресавището или не настъпиш гърмящата змия. Тук никъде не се очертаваха следи от животни и ние не знаехме в коя посока няма блата, за да продължим нашето пътуване. Недоумявахме дали да караме на север към върбалака на ляноса, или на изток, за да стигнем до реката Карони. Крайбрежният върбалак скриваше скалистия бряг, недостъпен поради разливането на река Ориноко. Мъртвата наглед пампа ни парализираше с оцветената си и зелена нежност. Свежият въздух проникваше в дробовете ни, окуражаваше ни, но не ни сочеше пътя.

Пампасът разстилаше многоцветната си мантия до блатистия район на Ориноко. Оттам се спускаше низината на ляноса: непроходим гъсталак, който гъмжеше от каймани, алигатори и грамадни водни змии. Иван Горилата седна зад волана и каза:

— Умирам за печено месце! Ще спра, когато го открия. Пие ми се и студена вода.

Камионът се друсаше на изток покрай сянката на платановата гора. Благодарение на осторожното каране избегнахме на няколко пъти дълбоки затъвания. След пет часа изтощително каране неочаквано попаднахме на малка рекичка, която идваше откъм платановата гора и се губеше във високата трева на пампаса. Водата на рекичката беше бистра. Вкарахме камиона в нея да го измием. Проверихме дали няма в пясъка хищните рибки парани и сами се потопихме като даначета във водата. Всичката кал, полепила ни се по телата, отпаднаше, отнасяна от благодатната вода. От нас се смъкна един неприятен товар. Студената вода течеше върху голата ни плът, ощастливяваше ни и възбуждаше глада ни.

Слаба, все по-слаба ставаше светлината, все по-силно се чуваха близките и далечните звукове. Очарованието на цветята в пампаса угасна. До рекичката галопираха с цвилене дивите коне, за да пият вода. Скоро се появиха антилопите и сърните. Издебнахме момента и се снабдихме с месо. Бунтуващото се желание на Иван Горилата се удовлетвори. С нашите двуцевни пушки ние бяхме истинските господари на пампаса.

Двамата оптимисти се заеха с приготвянето на антилопата, а ние с Мартин Ларсензвей донесохме дърва и накладохме огъня.

Първата ни работа на другата сутрин беше банята. Дълго се суетяхме около рекичката и нямахме сили да я напуснем. Много отдавна не бяхме срещали чиста и бистра вода. Въздухът беше изпълнен с животворни полъхвания, южното ноемврийско лято позлатяваше, но не изгаряше тревата и цветята на пампаса. Налягаше ни леност от умората. Не ни се мърдаше. Изтегнати с Мартин Ларсензвей в тревата до брега на рекичката, дочакахме, без да си говорим, настъпването на нощта. Голямата горещина на следващата сутрин победи дори сянката на платановата гора. Рекичката за последен път ни предложи водата си — да се изкъпем и снабдим с вода за пиене и за радиатора. Преливащият се океан от зелена трева ни погълна. Камионът потегли през пампаса без особени трудности. Ние изпитвахме истинска наслада от розовия крем на кокосовите орехи азахи. Но скоро изпитанията ни почнаха отново. На всеки десетина метра камионът затъваше. Трябваше да слизаме и да подлагаме

талпите, за да изкараме предните колелета. След тях затъваха пък задните. Така си губехме времето с часове. Времето ни протичаше в борба с дупките, калта и отвращението — докога ще криволичим и затъваме. Случваше ни се на ден да не можем да изминем и два километра. Нищожно разстояние за разстиляния се на изток тревясал пампас.

Най-после огромният килим на пампаса се разшири едновременно на юг и на север. Чудновата растителност покриваше издигнатите и наклонени хълмове. С настъпването на нощта започнаха да се чуват неясни гласове на невидими същества. Глухи и сподавени, тия гласове приличаха по-скоро на лаене далече зад хълмовете. Наложи се да понесем тиранията на милиони черни мравки, които обсадиха камиона и дори нахълтаха вътре. Не остана нищо скрито от тия любознателни насекоми; те се настаниха навсякъде, където имаше възможност да проврат телцата си. Останаха незасегнати само здравите кокосови орехи. Тия малки хищници така хапеха, като че ли разкъсваха плътта ни. Разбира се, ухапаното място веднага се подуваше. От чесането се разкървавиха краката и ръцете ни. Нямаше начин да се справим о тия опасни и много гладни насекоми, закрепостили се в камиона. Адско мъчение представляваше присъствието на хилядите мравки, разположили се в леглото и съдовете с храната, във варела с водата за пиене. Те бягаха само от бензиновия резервоар, от нафтата и от светлината на петромакса. Гонехме ги от една страна със светлината, те нападаха от другата. Лазеха нахално по главите ни, влизаха безцеремонно във вратовете ни и слизаха до краката ни. Изморихме се да ги гоним. Изневиделица ужасните мравки се явяваха в ушите, хапеха и бягаха. Настръхвахме от болка. Заиграваха сенките от петромакса по стените в камиона и тогава се появяваше друга сянка — пръстът на някого как размазва по ухапаното място капката кръв. Гадни насекоми!

Щом се развидели, напуснахме това прокълнато място. Замаяни от безсънието и ухапванията, в бягството си не забелязахме как ни огради бялата мъгла на сутрешните изпарения. Като бял свод мъглата ни покри, плътна и влажна. Спряхме да не нагазим в някое блато и да проверим да не е останала в камиона някоя черна мравка. В надпревара мравките бягаха да се спасяват. В непрозрачната пелена на мъглата чувахме само пърхане на много крила. Минаха два часа в



ослушване да разберем откъде идеше тоя необикновен шум. Озадачаваха ни неясните, неопределени звукове, които не принадлежаха на нито едно познато нам животно или птица. Някакви лъскави предмети се движеха в сребърната мъгла и размахваха криле. Светлината се разреди и пред нас изпъкна тръстиката на голямо блато. Из нея се движеха огромни бели чапли и се спускаха във водата. На двадесетина метра пред нас няколко чапли със затворени очи си криеха главите в крилете, без да ни обръщат никакво внимание. Без да се двоумим, вдигнахме пушките и след гърмежа накарахме да излетят във въздуха цял облак крякащи чапли. Затичахме се към тръстиката и прибрахме половин дузина убити и ранени птици, които блестяха на ослепителната слънчева светлина. Чу се един последен, тържествуващ крясък на чапла от другия край на блатото. Към нас долетя ято птици, които изпляскаха с крилата си и слязоха между високата тръстика.

Мястото, където бяхме спрели, беше много неудобно за лагеруване, затова се върнахме малко назад и заобиколихме блатото. Наоколо се спотайваше бреговата линия на ляноса на Ориноко, постлан с блатна растителност, в която се развъждаха милиарди комари, всички видове водни змии, безброй каймани, алигатори и грамадни зелени костенурки, по гърбовете на които кацаха всевъзможни птици, обитатели на крайбрежните храсталаци.

Откъм ляноса на Ориноко идваше свеж въздух. Трябваше да разрешим трудния въпрос: в коя посока да продължим нашето пътуване, за да стигнем до брега на реката Карони или да излезем на сигурно място край Ориноко и да поискаме от някой влекач с шлепове да ни вземе и закара до Сиудат Боливар. Трябваше да бързаме, защото мястото, където спряхме да опечем на скара убитите чапли, ни заплашваше с голяма опасност. Това бяха питоните, следи от които се забелязваха около блатото. Трябваше да вземем всички предпазни мерки, за да не бъдем изненадани. Близостта на ляноса и реката Ориноко превръщаха околностите, в убежище на кръвожадни хищници, които вилнееха из прикриващите ги храсталаци. За тях и ние бяхме лакома плячка. Спасяваха ни само мачетите и огнестрелните оръжия. С разтворени ноздри ние вдишвахме миризмата на печените чапли, но очите ни сезираха в храстите, слухът ни се напрягаше да улови някой подозрителен шум. Апетитът ни се засилваше при вида на прекрасните, зачервени от жарта птици. Гладът ни беше задоволен;

зъбите ни разкъсваха с наслада вкусното месо. Всичко наоколо се беше смълчало. Чувахе се само дъвченето на устата. Алчните пръсти подаваха късовете печено месо и то изчезваше зад зъбите. Лишенията ни бяха превърнали в ненаситни същества и едва сега, когато съдбата ни поднесе тия чапли, ние забравихме за безмилостното изтезание на глада. Слънцето продължаваше да се мести по безоблачното небе и преди Да спрем гощавката, то се надвеси точно над нас и неудържимо почна да ни облъчва. Беше непоносимо горещо. За разхлада най-близо се намираше блатото, но в него се криеха питоните и боатаудушвач. Смачканите тръстики свидетелствуваха за тяхното присъствие.

С нас носехме постоянно гумени армирани маркучи. Вдигнахме на два крика задната ос на камиона, свалихме едната гума и прикачихме върху шината каиша на водната помпа. След половин час разполагахме с душ, под който се наредихме в адамово облекло. Моторът на камиона работеше безупречно. Помпата смучеше обилно вода от блатото и я изливаше върху загорещените ни телеса.

Вкусният обед и банята ни накараха да забравим Опасностите. Как можеше да изпуснем това блато и чаплиите и да се разделим от тях само след един ден! Едвам бяхме вкусили от месото на тия гиганти. Чаплиите в тропическия блатен лес са най-едриите пернати. Иван Горилата и Игор Незнакомов след разхладителния душ започнаха да обсъждат как да устроят засада край блатото и да уловят няколко живи чапли, за да имаме за из път. С помощта на Мартин Ларсензвей те си устройха гюме и преди да се измине денят, уловиха четири живи чапли по десетина кила. Нашият живот започна да става интересен. Занимавахме се вече с хранене на живи птици. Заслужено оптимистите се радваха на успеха си. Но никой не беше помислил как може да бъдат укротени големите птици, които загубиха доброто си настроение на свободни същества. Гласовете, които издаваха мъжките чапли, дразнеха женските. Те станаха прекалено нервни, разхвърчаха се из камиона и събориха закачените петромакси. Принудихме се да им вържем краката, а това ги разгневи и доведе до лудост. Макар и с вързани крака, чаплиите разполагаха с не малка сила, която изразяваха в диво махане на мощните си криле. Женските чапли, от своя страна, подбуждаха мъжките постоянно да се надигат и с всички сили да се стоварват една върху друга. Достойнството на силния пол беше унижено и той се чувствуваше зле поставен. Цялата нощ чаплиите

прекараха в буйства, докато към сутринта се малко поуспокоиха, но все още бяха будни. На разсъмване ги занесохме до блатото и ги поставихме непосредствено във водата. С помощта на крилата си те се вмъкнаха навътре, но бяха уловени и здраво завързани за тръстиката. След един час се простихме с блатото, натоварихме чаплите на камиона и потеглихме на изток. Надявахме се да открием къде се намира реката Карони. Тук за нас Ориноко беше недостъпна.

Вълнообразната местност не ни позволяваше да караме бързо. Купища гнила растителност прикриваха змийски гнезда. Блатото на чаплите остана далече назад. Ние пътувахме и се ослушвахме как се бунтуват, вързаните чапли в своя затвор. Във въображението ни се мяркаше предстоящата вкусна вечеря. Но на нас ни трябваше вода за пиене. Оная във варела имаше отвратителен вкус. Искрахме да си сварим освежителен чай. Последователно до вечерта четиримата се сменявахме, докато стигнахме до дълбок дол, в който течеше бистра рекичка — малък приток на Ориноко. Прозрачната вода се плъзгаше върху ситен пясък.

Пясъкът на малката рекичка лежеше върху глинести мергели и не криеше никакви опасни рибки с остри зъби. Влажният блясък на водата се изтичаше бавно към Ориноко. Решихме да принесем две чапли в жертва на стомаха. Потокът си течеше бавно и дълбаеше мергела, събаряше разрушенията и донасяше нов пясък. Неуморната вода се движеше и отнасяше далеч кръвта, перата и непотребните вътрешности на чаплите.

Залезът гаснеше високо над върха Боливар — 5002 метра над морското равнище. Бавно снежният връх изчезваше в мрака на нощта. На брега на рекичката двата петромакса осветяваха нашата група, апетитно заловила се да унищожава печените чапли. Зад нас се чуваше воят на чакалите и хиените, но тая гърмяща симфония не смути вечерята ни.

Съзнанието, че се намираме далече от изнурителните препятствия на Дяволската планина, подобри настроението ни. Свежият въздух придаваше на местността очарователен изглед. В дъното на разстилящото се пред нас пространство се виждаха високи палмови дървета, което означаваше, че наблизо има и други хора. Погледът ни търсеше да открие в декоративния пейзаж на палмите сред тая гола земя някакво селище или поне подходящо място, където

да спрем. Попуканата почва, през която карахме камиона, не радваше окото. Палмите бяха далече и скоро нямаше да стигнем до тях поради многото широки пукнатини. Безводието беше опустошило всичката растителност. Безформени дупки зееха и ни пречеха да караме бързо.

Напредвахме само когато можехме да поставим талпите над тия дупки и да прекараме камиона от другата страна. В противен случай бивахме принудени да обикаляме препятствията. Неограничени господари на тая суха земя бяха змиите, които изскачаха при шума на мотора и бягаха панически да се скрият в съседната дупка. Зловещата тишина се нарушаваше само от нас. Трябваше да преминем през стотици дупки и трапища, за да стигнем до палмовата гора. Най-последно това се свърши — навлязохме в зоната, където започваше предхождана от буйна растителност, вълшебна гора през отворите на която се виждаше течението на реката Карони. Бамбукова тръст, висока и полегнала, се полюшваше. Палмовата гора се простираше на север и юг покрай брега на реката Карони, запазена от стена бамбукови тръстики, израснали в гнезда от по стотина вейки, разделени от купища наносен чакъл. Тук промъкнахме нашия камион с решение да пренощуваме. Широка река бучеше на големи вълни, прескачаше камъните по брега и образувайки водовъртежи, загребваше от наноса. Вълните лудешки се плискаха в камъните, връщаха се назад и танцуваха върху огромната маса вода, която влачеше трупи по средата на реката.

Изкопахме дупки в наноса, които скоро се напълниха с бистра вода. Сега идваше ред на останалите две чапли да бъдат заклани и опечени.

Скоро монотонната тишина на нощта бе нарушена от сирената на влекач, който минаваше по средата на реката Карони. Докато разберем какво става и му дадем сигнали със запалените петромакси, влекачът изчезна надолу по течението. Свил юмруците си, Иван Горилата ругаеше подир него. Изправен до него, Игор Незнакомов се наду, извика няколко пъти и се обърна към великана Мартин Ларсензвей, отчаян, готов от мъка да скокне в реката. Мартин му отвърна с усмивка и го хвана през раменете.

— Няма смисъл да бързаме. Утре може да мине друг влекач. За всеки случай налага ни се да чакаме. Утре ще разберем няма ли

наблизо някакво селище. Тия кокосови палми принадлежат на някого. Те не са безстопанствени толкова близо до Карони.

Наблизо се чу врякането на преследващи се маймуни. Откъслечно те се кикотеха, пицяха и се гонеха. Като някакъв дракон от една палма се спусна несъразмерно животинче и бързо изчезна в пръснатите на брега камъни. Това беше последният представител на динозаврите — беззащитният игуано. Безобиден и страхлив, игуаното по тия места страда най-много от маймуните, които не го оставят на мира. Светлината на нашите петромакси беше го ослепила и закарала към реката, където можеше да стане жертва на кайманите. На сутринта реката Карони блестеше в позлата. От най-малката тревичка, поникнала между наноса на брега, до величествените палми — всичко бе осветено от изгрева на слънцето, всичко блестеше в многообразни багри. Най-простият организъм — червеят — непрекъснато се нагъваше и пътуваше към реката да се окъпе. Не ни оставаше нищо друго, освен да потърсим плитчина в някой залив и да се изкъпем. Наоколо всичко все повече и повече се нажежаваше, колкото слънцето се издигаше над палмите. Напрегнатостта, която до пристигането ни в палмовата гора ни поддържаше винаги бодри, сега ни липсваше. Една отпадналост поглъщаше силите. Чувствувахме се страшно изморени. Сигурността, че се намираме в безопасност, ни демобилизираше. Иван Горилата взе лопата и изкопа в пясъка вана която скоро се напълни с вода. Ваната се намираше под сянката на палмите. Без да проговори, като че ли това би му струвало много труд, той се разсъблече и като даначе се изтегна във водата. Мартин Ларсензвей танцуваше около него и събаряше пясък около изкопаната дупка. Игор Незнакомов приготвяваше чая за закуска. Бяхме намерили яйца от костенурка. Дори закуската, която беше приготвил от всички тестени запаси Игор Незнакомов, не събуди у нас някакъв особен апетит. Иван Горилата си напълни чинията с ананасови палачинки, наля в канчето силен чай, върна се и легна отново в гъола. Някаква апатия обхвана всички. Изкопахме си по една дупка в пясъка наред с тая на нашата симпатична горила и така, заровени във водата, прекарахме до обед. Всеки се унасяше в дрямка.

Обитателите на палмовата гора започнаха да се движат, прелитаха от дърво на дърво, кацваха наблизо и издаваха звукове, като барабаняха с краката си или стържеха с челюстите си. Тия хвърчащи

организми действаха по строго определен ред. Докато едни прескачаха и се връщаха нагоре като совалки, други се спущаха ниско над главите ни и ни пръскаха с някаква лепкава течност. Когато си отворих очите, видях от едно палмово дърво как се спуща огромен зелен скорпион, навирил опашката си. Скокнах, взех лежащия до мене мачет и замахнах да го ударя. Но скорпионът се спусна, падна на пясъка и избяга. Какъв мръсен хитрец! — извиках.

— Кой е хитрец? — попита събудилия се Иван Горилата.

— Един от големите дървесни скорпиони слизаше от палмата и можеше да ни ужили. Като замахнах да го убия, той скокна и избяга.

Изплашен вик привлече вниманието ни към реката. Наляво един кайман беше уловил отишла да пие вода голяма рошава маймуна. Невнимателната маймуна не видяла заровения в наноса кайман. Докато успеем да стигнем до него, той се гмурна във водата и отнесе животинчето. Това ни възвърна бойния дух. Опасността дебнеше и нас.

Река Карони на места се разливаше дълбоко между палмовите дървета и там се виждаха главите на десетки алигатори и каймани, които пляскаха с големите си опашки. Палмовата гора опасваше брега на реката Карони и представляваше отлично убежище за питони и анаконди. Всичко наоколо свидетелствуваше, че тая гора предлага най-идеалните условия за развитието на гигантските водни змии. Тук само те можеха да се крият. Обкръжаващата ни гора ни принуди да се приспособим към нейните условия. През деня скитахме и си набавяхме дивеч за храна. Обаче нощем трябваше да се затваряме в камиона и оттам да наблюдаваме какво става наоколо. През следващата нощ изостреното ни любопитство ни задържа дълго будни. Ревът на ягуара се разнасяше в мрака. До късно през нощта се чуваше и тракането на челюстите на алигаторите и кайманите. Съжалявахме само за едно: че сме принудени да се крием и не можем да се прицелим с отличните пушки в тия хищници. Тайнствеността на нощта ни страшно привличаше. Но ягуарът, скрит в някое дърво, нямаше да чака да се прицелим в него, а щеше да ни изненада. Той нямаше да изпусне плячката си. Иван Горилата и Игор Незнакомов си шепнеха тихичко. Мартин Ларсензвей, залепил носа си на стъклото на прозореца, дебнеше със заредена пушка. Вълнението на страстен ловец го караше да диша на интервали, като че ли го заплашваше

опасност. Изведнъж се чуха гърмежите от пушката на Мартин Ларсензвей. Неговите очаквания не бяха го измамили. Той видял зелените очи на ягуара и гръмнал. Поразен от техния блясък срещу лъчистото отражение на реката, Мартин все пак беше се излъгал.

След гърмежите не се повтори разгневеният рев на царя на джунглата. Някакъв светец бръмбар се пошегува с нашия Мартин и го накара да ругае. Иван Горилата и Игор Незнакомов ритаха от смях в леглата си. Ягуарът се обади едва към сутринта.

Слънчевият свят беше съвършено различен от тоя на тъмната нощ. Предметите, осветени от слънчевите лъчи, ставаха недосегаемо красиви. Капките на утринната роса блестяха в чудни отражения. Приближаваше дъждовният сезон. Някакво смесено чувство на сигурност и доволство ни завладя. Нещо приятно ни вълнуваше, възвръщаше разколебаното ни самочувствие. Величественото мълчание в наситения с изпарения утринен въздух допринасяше да се чува ясно и най-малкият шум. Закусвахме, къпани от лъчите на изгрева, и никой не мечтаеше за нищо друго повече. Свободата, с която разполагахме, ни позволяваше да мислим за всичко и да улавяме странните бръмчения около близкото блато. Тия бръмчения ни бяха познати и принадлежаха на една ескадра водни кончета с големи зеленопрозрачни крила. Блатото се свързваше чрез залива с реката Карони. Плавно водните кончета се спускаха над блатото или с бръмчене гонеха течението на Карони. Под прикритието на големите листа във водата се криеха малки жабчета, треперещи за своя живот.

На всяко дърво висяха десетки и повече кокосови орехи, напълно узрели. Кокосовите палми в правилни редици се извисяваха на 25 метра, огънати слабо на запад. Плодовете на друзи (чепки) от по четири-пет висяха между листата. Майсторлъкът беше как да се доберем до тях. Да се покатерим на тази височина беше немислимо, липсваше ни ловкостта на индианците. Прибягнахме до мачетите, за да свалим цяло дърво. Избрахме едно, на което имаше най-много кокосови орехи, и го свалихме. От него набрахме над тридесет плода. Твърдостта на черупката не позволяваше с обикновен нож да счупим тия узрели плодове, покрити с гъста мрежа от жилави влакна койра. Трябваше да слагаме орехите на палмовото стебло и само с един замах на мачета да разсечем черупката, за да не изтече разхладителният и приятен на вкус кремав сок, обвит в тънка ципица. Млечният розов

крем имаше около 15% захарност, която му позволява да ферментира бързо от горещината. Получаваше се прекрасно питие, подобно на виното „Марсала“. От нямане какво друго да вършим ние се заехме да си приготвим повечко от това луксозно вино. Измихме един от водните резервоари и го напълнихме от сока на 280 кокосови ореха. Колко ли можеше да изтрае това божествено питие? Нямаше ли да прокисне от горещината? Мартин Ларсензвей запълваше свободното си време да опитва всеки два часа виното и да ни успокоява, че си го бива. Денят премина в различни занимания, които не ни отдалечаваха от брега на Карони. Очаквахме да мине влекач, за да ни откара до пристанището Палуа и оттам с параход или друг влекач срещу течението на Ориноко да се доберем до Сиудат Боливар. За да не скучаем, късно следобед ние се отдадохме на най-безразсъдния спорт — да избиваме алигаторите и кайманите. Игор Незнакомов взе моето укалеле, седна на малко възвишение на брега на реката Карони и почна да им свири серенади. Ние, въоръжени с пълни пушки, се скрихме зад гърба му. Когато чудовищата, прехласнати в свиренето, се изтегнаха на пясъка да слушат музиката, ние ги посрещнахме със залпове куршуми. Ранените алигатори и каймани ревяха като биволи, нахвърляха се един върху друг и се разкъсваха. Яростта, с която алигаторите и кайманите се нападаха и разкъсваха, надминаваше всякакво понятие за жестокост. Два или три ранени каймани, по шест-седем метра дълги, едновременно нападаха един алигатор и в няколко минути го умъртвиха. Пролятата кръв кипеше на мястото, където се бореха гигантите, и бавно избледняваше от течението.

Нищо не е в състояние да смае човешкия ум повече от жестокостта. Игор Незнакомов спря да свири. Очите му се взираха в кървавия двубой. Ноздрите му трепереха от възбуда. Иван Горилата, хапейки устните си, наблюдаваше издутия корем на убит кайман, как се подхвърляше на брега от вълните. Мартин Ларсензвей отиде до камиона, напълни една кана с кокосово вино и ни почерпи. Неизменно хладнокръвен, той посрещаше всичко с отворени очи и никога не се вайкаше, каквото и да му се случи. Животинската жестокост на алигаторите и кайманите го забавляваше, без да го разярява, както Иван Горилата. Последният, чупейки нервно пръстите на лявата си ръка, отчаяно наблюдаваше как свирепите каймани се нахвърляха



върху ранените алигатори, ревяха и забиваха острите си зъби в тяхната броня.

Нощта, тържествена и тайнствена, ни скри от далечните невидими простори. С повалените стволоче на палмите накладохме огън, за да си сварим чай. Студът се спускаше, а трябваше и да разпилеет тръпчивия вкус на почналото да се вкисва кокосово вино. Стана много студено. Почнаха крясъците на маймуните и папагалите. Маймуните се вайкаха, отчаяни забиваха носовете си между кокосовите орехи и изразяваха с яд мъката си, че не могат лесно да откъснат по някой плод. Най-лошото беше, че им пречеха папагалите, които ги нападаха с острите си човки. Те си разменяха откъслечни оскърбления, задоволяваха яда си с шумни крясъци и се разделяха, за да почнат играта отново. Приютени около запаления огън, ние само чувахме техните спорове, пиехме с наслада горещия чай, готови всеки момент да се намесим, ако се яви някой ягуар или нахаен чакал. От време на време се чуваше шумна плесница, някой се бранеше от досадните комари, които успяваха да изсмучат малко кръв. Наоколо тропическият лес би бил рай, ако не бяха хищниците и милионите комари в блатата.

Приближаваше дъждовният сезон, когато реката ще се разлее и ще отнесе всичко. Трябваше да се спасяваме, докато е време. Дано тая нощ или утре мине по реката Карони някой влекач, иначе сме застрашени от наводнение.

През нощта реката бучеше и влачеше камъни. Ще успеем ли да се спасим от наводнението? Ще бъдем ли принудени да се изкачваме по голите стъбла на палмите? Опасна ставаше яростта на Карони, в която се вливаха всички реки от Дяволската планина. Оттам започват тропическите дъждове. Там се появяват първите черни облаци, натежали с влага, която се излива в дъжд и настъпва към низините. Чувахме как реката лудо влачи камъни, изхвърля ги на брега, бълва пясък и алчно загребва каквото ѝ попадне. На двадесетина метра от нашия камион се появиха изхвърлени убити от камъните алигатори. По окраставелите храсти се закачаха разни довлечени предмети.

Напиращата вода на реката Карони набираще сили, разливаше се и на сутринта стигна до колелата на нашия камион. Ненаситната природа не се интересуваше за нас. Тя набра за един ден милиони кубика вода и ги изля в Карони. Огънят изгасна. За няколко мига

настъпи мрак, докато запалихме двата петромакса. И тогава започна нашата борба срещу прилива на могъщата река. Скоро ние забравихме за маймуните и папагалите. По-голяма беше опасността от прииждането на Карони. За нас нощта се превърна в сражение срещу нашествието на невидимия враг. Водата се увеличаваше с всеки изминат час. Дълго в безкрайната нощ реката нахлуваше в палмовата гора, в края на която, близо до блатото, ние бяхме затворени безпомощни в камиона. Най-после се появи мъглата от изпаренията и ни лиши от възможността да открием размера на речния прилив. Виждаше се само, че сме оградени с вода, която стигаше до осите на камиона. Това предвещаваше страшно нещастие, което сами си навлякохме. Всъщност можеше да го избегнем, като спрем на по-високо място, а не до самия бряг на реката Карони. Най-после слънцето се показва над палмите и освети новата обстановка. Ясно се виждаше движението на реката с кичури бяла пяна и внушителни вълни. Карони равномерно се увеличаваше и настъпваше навътре по двата бряга. Цялата околност се превръщаше в море от вода, в което ние бяхме единственият остров. Разбрахме в какъв капан сме се хванали. Извадихме наличните въжета и синджири и завързахме здраво камиона за близките палми. Иначе водата можеше да ни отвлече. Имаше опасност да нахлуде вода вътре в камиона. Тогава трябваше да се спасяваме на покрива. Чу се жалното виене на чакалите; и тях водата беше измамила. Те не бяха успели да преварят прилива и водата вероятно ги беше оградила. Невинното и монотонно крякане на жаби в повалените тръстики ни забавляваше. Чистата небесна синева се губеше в пространството зад палмовата гора на север, където течеше Ориноко. Решителността и смелостта ни се възвърнаха. Жаркото слънце напичаше покрива на камиона. Стана непоносимо горещо. Загребахме с кофите вода и я изливахме върху запотените си тела.

Към обед сирената на влекач прониза заспалия въздух. Сграбчихме пушките си и зачакахме да се появи нашият спасител. Нашето относително спокойствие изчезна, Почнахме да нервничим. Сигурно влекачът беше още далеч. Той се движеше срещу течението и до нас беше стигнало само ехото. Ще ни вземе ли неизвестният влекач или ще продължи пътя си нагоре? Съмнението ни караше да полудяваме. Водата на прилива се увеличаваше. Минутите на

очакването ни се струваха много дълги. Черни дъждовни облаци се спуснаха от запад и закриха слънцето. Далече от някакъв завой на Карони се повтори свиренето на сирената и ни прикова в черупката на трескавата надежда. Колко далеко беше влекачът — не знаехме... Нетърпението все повече ни завладяваше. Чак когато се спусна нощта, на хоризонта се показаха фаровете на тайнствения влекач. Беше същият, който ни прибра при устието на реката Карао, Злокобният влекач, който ни достави фаталната каса о джин. Той пътуваше в обратна посока към селището на сигаросите.

Струваше ни се, че е изминал цял век, откакто чакахме влекача. Фаровете осветяваха две ивици върху водната повърхност. Те се плъзгаха и сочеха накъде се движи железният корпус на нощния фантом. Когато той се показва зад стройните палми, ние му изпратихме една след друга четири червени ракети и почнахме да гърмим във въздуха. Вековният сън на реката беше нарушен. Обаче куршумите ни предизвикаха тревога на палубата на влекача. Помислили, че стреляме върху тях, там загасиха фаровете и станаха невидими. Веднага Иван Горилата се спусна долу, донесе един от петромаксите, постави му рефлектор и го насочи към отминаващия влекач, освети го и му изпрати зелена ракета да спре. Както разбрахме после, капитанът на влекача не Предполагал, че може да се намираме още по тия места, и си помислил, че го нападат бандити, каквито има по реката Ориноко. С хитра пресметливост, щом видял зелената ракета, той заповядал да спрат дизеловия мотор, оставил влекача и шлеповете да бъдат понесени от течението и с ловко маневриране ги докара към брега. Поради буйната растителност влекачът пусна котва далеч. Капитанът и двамина от неговите пирати ни откриха с една малка лодка, която затъна в тинята. С викане до преграждане се разбрахме, че трябва да ни вземат на влекача, преди реката да ни е отвякла. Що се отнася до камиона, него го подарихме на хищниците. На няколко пъти пренесохме целия си багаж на шлепа, като скрихме в одеялата кожените чанти с диамантите. Силната река се опитваше да ни отнесе по течението, но здравите ръце на пиратите ни спасиха от удавяне. Влекачът беше спрял до едни храсталаци с фантастична височина, в които се улавяхме, за да не ни обърне силното течение. Светлинките на фаровете мигаха. Нашите два петромакса силно осветяваха палубата. Капитанът ни разглеждаше с удължен поглед и непрестанно дъвчеше

отвратителния си тютюн. Беше пиян и от края на устните му изтичаше кафява течност. С нахално пренебрежение той каза:

— Да продължим ли пътя си до индийското селище или да ви закараме до пристанището Палуа?

Във всяко отношение преимуществата бяха на наша страна, затова не беше необходимо много да му се кланяме, а направо го питахме колко ще ни вземе, ако ни закара до Палуа. Оттам минаваха всички параходи, заминаващи за Сиудат Боливар. Не желаехме да имаме още една среща с нашите стари неприятели — индианците сигароси.

— По десет долара на човек — беше лаконическият отговор на капитана.

Той вероятно очакваше да го молим. Мартин Ларсензвей, изправен с целия си ръст, изгледа капитана свирепо и попита:

— Какво е разстоянието оттук до пристанището Палуа?

Отговорът се забави.

— Вас какво ви интересува разстоянието? Ние губим време, за да ви закараме. Ще платите ли по десет долара на човек или не?

— Кого заплашваш? — извика разярен Мартин Ларсензвей. — Обърни влекача и ни закарай до Палуа. Там ще получиш своите мизерни четиридесет долара.

Иван Горилата и Игор Незнакомов само чакаха да ударят капитана с прикладите на пушките си. Моряците се бяха прибрали в каютите. Разговорът се водеше в каютата на капитана при чашка джин. Така че нямаше свидетели. Кормчията чакаше заповед накъде да обърне кормилото. Неукротимите вълни на реката Карони се разбиваха и клатеха влекача. Невъзмутим, капитанът се ухили, взе окачената тръба на стената и заповяда да карат обратно, без да дава повече обяснения. Невидимата мъка в гърдите ни с невероятна сила изчезна и на нейно място изскочи гладът. Поискахме от капитана да ни достави нещо за ядене. Понеже в ума му блестяха четиридесетте долара, които бяха по-силни от всичко друго, той измъкна един свински бут, хляб и сирене и ни даде угощение, придружено с няколко бутилки американска черна бира. Изоставихме всичко настрана и се отдадохме на веселие. Игор Незнакомов намери укалелето, Иван Горилата грабна бронзовия гонг от стената и почна да го удря като дайре в такт със стъпките и въртенето си в тесната каюта. Пияният капитан се качи на

писмената си маса и почна да танцува. Ние с Мартин Ларсензвей се обърнахме в слух. Поговорката, че от пияния бяга и лудият, ни задържа да вземем участие в лудорията. Трябваше да внимаваме няма ли онзи глупак, пияният капитан, да ни устрои някакъв капан. Всичко беше възможно, понеже той считаше, че всички сме много пияни и ще може да ни упои. Виждахме го как се преструва, нарочно се показва на вулгарен и ни подхвърля разни цинизми. Иван Горилата и Игор Незнакомов, разбрали също, че капитанът симулира, чакаха решителния момент да го вържат и затворят в долапа до стената. С усмивки и подмятания капитанът, от своя страна, сигурно очакваше ние да се търкулнем на земята. За негова изненада подобно нещо не се случи. Докато гуляехме, влекачът влезе в пристанището Палуа, свирейки яростно. Часът приближаваше единадесет. Никой още не спеше. В кръчмата беше пълно с хора. Нямаше празна маса. Една дузина проститутки се струпяха около пияните моряци. Облечени в разноцветни басмени рокли върху голите си тела, те се предлагаха на дребно само да хванат някоя пара, за да задоволят гладните си стомаси.

Разплатихме се с капитана и поискахме от съдържателя на тоя вертеп да ни даде една стая да пренощуваме. Мръсотията в кръчмата надминаваше тая на калните тротоари. Парчета от портокали и банани, кори от нарове, хрочки и други мръсотии покриваха пръстения под. Във въздуха се разнасяше най-отвратително кръчмарско зловоние, примесено от мириса на евтин одеколон. Една млада индианка с подут свръх мярката корем с всички сили се мъчеше да привлече благоволенieto на пиян креол. Той я удари жестоко и тя се строполи под масата. Никой не ѝ обърна внимание. Креолът протегна ръце и хвана в прегръдката си младото момиче, което седеше от лявата му страна.

Изкачихме се в показаната ни стая, след като се запасихме с каквото питие ни попадна на ръка. Явно беше, че не можеше да се спи. По стената лазеха разни хвърчащи гадини и хлебарки, а по пода и леглата се разхождаха гущери, стоноги, паяци и милиони дървеници. Струпахме в едно къоше скъпоценните си кожени чанти, преместихме масата в средата на стаята и почнахме да се имунизираме срещу съня и хапливите гадини чрез алкохола. Миризми нахлуваха през счупените стъкла и излизаха през вратата, която също не можеше да се затвори. Вятърът шибаше зданието и то потреперваше. Начин да се измъкнем

от тоя ад нямаше, освен да се съмне и дочакаме параход, който да ни откара нагоре по Ориноко до Сиудат Боливар. Двамата оптимисти с разкрачени крака се изтегнаха на столовете и не се смятаха загубени. Мартин Ларсензвей слезе в крѣчмата и донесе няколко кутии рибни консерви, хавански пури и две бутилки уиски.

Долу затваряха крѣчмата. Навън се чуваха пиански гласове. Жените пееха и залитаха. Когато долу загасиха осветлението, всичко потъна в полумрака на тропическата нощ. Водите на двете реки, Ориноко и Карони, се смесваха и като че ли слабо фосфоресцираха. Водовъртежът, образуван от вливането на реката Карони, влачеше към Ориноко всички гниеци предмети и при тяхното изплуване се появяваше фосфоресциране. Всичко замлъкна. Чуваше се само кашлянето на италианецакрѣчмар и крясъкът на уловена от прилепитевампири маймуна, на която изсмукваха кръвта. В нашата стая, изпълнена от силната светлина на петромакса, тичаха по стената хвърчащи гадина, преплитаха се над главите ни, удряха се в петромакса и падаха по масата в отворените консервени кутии. Невидими, скрити в дупките насекоми свиреха на своя музикален инструмент. Цялата нощ се превърна в полусънна борба с насекомите.

Бяхме се опазили досега. Трябваше ли накрая да станем жертва на жълтата треска или болестта на кръвното съсирване? Час по час се вирахме към прозореца в очакване на зазоряването.

Хоризонтът почна най-сетне да трепти и по широката река се появи отражението на гигантската слънчева спирала. В стаята нахлу дневната светлина, разгони всички гадина и очерта цялата мръсотия, отвратителна и воняща, в която бяхме прекарвали нощта. Враждебността на нощта изчезна. Двете реки се разливаха на огромно пространство и навлизаха в джунглата. Пристанището, селището Палуа и крѣчмата стърчаха над водата, оградени като оазис от хиляди палми и евкалиптови дървета. В ранното утро още всички спяха, когато ние отворихме вратата на хотела и застанахме с лице към изгряващото слънце. Мъглата се разнасяше и прохладният вятър я гонеше по водната шир към растителността по двата бряга. Възвърна ни се отчасти доброто настроение. Намирахме се на спасителния бряг на Ориноко, по която се движеха малки океански параходи.

Горе, в хотелската стая, бяха нашите кожени чанти, пълни с диаманти и изумруди. Какво повече можеше да ни тревожи? Ние

притежавахме и късове чисто злато, каквото още никой друг не беше видял. Само мръсотията по телата ни измъчваше. Нямахме чисти дрехи и удобства да се освободим от нея. В Палуа нямаше магазин за дрехи. Индианците с тяхната пословична нечистоплътност не се нуждаеха от тях.

Чувството на освобождение от животинската напаст и прекрасният пейзаж ни настройваха благодушно и оптимистично. Ориноко спокойно течеше надолу: огромна маса от кална вода, в която алигаторите и кайманите изскачаха от време на време, гмуркаха се и ревяха. Усещахме как у нас расте нетърпението час по-скоро да се махнем от това място. Преливащият океан от кална вода в двете реки опираше само на няколко метра от нозете ни. Отвратителната миризма на хиляди гниещи животински остатъци далеч не хармонираше с настроението ни.

Наоколо не се виждаше човешка душа, от която да разберем нещо относно движението на параходите. Всичко спеше, преситено от физически и морални страдания. На това именно се дължеше гневът на Иван Горилата. Него го възмущаваше тая леност у местните индианци, отдали се само на пиянство и разврат. Окупирани от една шепа негодници, те бяха научени само да крадат, да лъжат, да продават дъщерите си на минаващите моряци. Нямахме нищо, което да ги издигне и направи полезни. Палуа беше вертеп, селище и пристанище, където спираха всички параходи и влекачи, отиващи към Сиудат Боливар по Ориноко и към селището на индианците сигароси по реката Карони. Палуа беше със своите стройни палми и кръчми истинска градина на ужаса, в която цъфтеше само едно цвете — цветето на злото; затвор, от който мъчно можеше да се избяга. Италианецът кръчмар и неговите помощници — двамата полицаи креоли на пристанището, бяха правителството, което управляваше цялата област около устието на реката Карони.

У тия хора не съществуваше срам и ние бяхме принудени да слушаме най-гнусни предложения срещу нашите американски долари, с които заплащахме бутилките джин и престоялите рибни консерви. Десет пъти беше малко да ни безпокоят през нощта с долни предложения кръчмарят или полицаите креоли. Мартин Ларсензвей по едно време се ядоса така много, че когато някакъв пиян полицаи поиска да ни изпрати някаква си прочута танцорка, той го хвана за

врата и го запрати надолу по стълбите. Ако още някой беше се осмелил да ни безпокои, той положително щеше да получи една дузина сачми в тялото си от Иван Горилата и Игор Незнакомов. Те бяха така наежени от нахалните гадини, които не ни оставяха на мира, че бяха готови на всички крайности. Тук неписаният закон на силата раздаваше единствено правосъдие, безнаказано. Алигаторите и кайманите унищожаваша всички улики. Нашето принудително престояване в кръчмата и селището Палуа ни разстрои повече, отколкото можеха да сторят това десетте месеца на слизането от водопада „Момина вежда“.

Едва към десет часа италианецът благоволи да стане и да ни покани на закуска. Подпухналото му от пианство и пороци лице показваше, че още не се е наспал. Неговият полумъртъв мозък не работеше нормално. Ноздрите му свиреха, скъсаните му крачоли се развяваха на босите му крака. Сутрешната му работа започна с една хаванска пура, голяма чаша уиски, която наля в друга, пълна с бира. Докато кръчмарят се чудеше какво да ни предложи, пред пристанището спря грамаден трихилядитонен бразилски параход. Огрян от слънчевите лъчи, той събуди всичко живо в селището Палуа. На предната палуба стоеше капитанът и ни наблюдаваше, защото ние, четиримата бели, ярко изпъквахме сред тълната индианци, креоли и лентяи от неизвестен произход, явили се бог знае откъде да си предложат услугите при товаренето на планината от сандъци на кея. Капитанът разбра, че не принадлежим към населението на Палуа, поздрави ни вежливо и след като и ние му отговорихме по същия начин, слезе да се запознае.

В цяла Южна Америка няма по-спокойни, по-вежливи и демократично настроени хора от бразилианосите, които по произход са от старите испански заселници.

След размяната на елементарни учтивости капитанът попита в коя посока ще плуваме.

— За Сиудат Боливар — побърза да се реваншира за неговото любопитство Иван Горилата. — И ако вие пътувате за нататък, ще се считаме щастливи да ни услужите.

Споменаването, че ние четиримата сме остатъци от загиналата експедиция в Дяволската планина, доведе бразилиоса във възторг. Той попита не сме ли членове на експедицията на Фосет, за която Радио Рио де Жанейро прогърмяло света, че е изчезнала.



— Не, драги капитане — отвърнах му вежливо. — Полковник Фосет се намира някъде на бразило-боливийската граница и ние нищо не знаем за него. Ауян Тепюй, или както я казват на английски Дяволската планина, се намира на север от платото на Сиера де Пакароима. За изкачването до платото на Сиера де Пакароима, преминаването на Ророима и Дяволската планина и слизането ни до селището Палуа ние употребихме цели десет месеца, загубихме само двама членове — един англичанин и един американец. Сега имаме нужда от дрехи и баня, На парахода какво можем да получим?

— Да се качим и аз ще ви покажа всичко, с което разполагаме — каза капитанът и ни поведе към мостика.

После се сети нещо, спря ни и попита:

— Та вие сте минали най-опасната част на платото на Сиера де Пакароима! Ние в Бразилия го наричаме Рикардо Франко Хилс — „Отвесна скала“, и под него е Ауян Тепюй, където казват, че се намирал най-високият водопад в света.

— Точно него търсихме, намерихме го и го имаме на снимка. Висок е 980 метра и се губи в една недостъпна пропаст — обясни скромно Мартин Ларсензвей.

С това съобщение нашите акции се покачиха неимоверно. Горее на палубата получихме специални кабинни, разни долни неупотребявани дрехи, ароматични соли, сапун и на разположение собствената баня на сеньор капитана.

Целия ден и през нощта товариша струпаните на кея сандъци, а през това време ние бяхме предмет на изключително внимание от страна на пасажерите, бордовия персонал и главно капитана, който се чудеше как да облекчи положението ни. Всеки предлагаше да се чукне с нас. И понеже имаме два дни да пътуваме до Сиудат Боливар, отпуснахме се и алкохолът ни удари здраво. Едва тогава разбрахме, че не сме така устойчиви, както бяхме преди една година, когато напуснахме столицата Каракас.

Това откритие, за което същата вечер си поговорихме насаме, показваше, че сме заболели от някаква болест, дължаща се на нередовно хранене, липсата на полезни витамини, или сме били ухапани от неизвестни причинители на някаква мистериозна болест, прилична по симптоми на злокачествена анемия. Както и да е, ние все още се държахме на краката си, можехме да се храним като гладници и

да поглъщаме порядъчно количество алкохол, без да се заваляме на земята.

Първата нощ спяхме в безупречно чистите легла като новородени. Пазеха ни гъсти противокомарни мрежи, бяхме завити с топли одеяла. Обаче аз се събудих през нощта от шума на подемните кранове, седнах на леглото и се питах: къде се намирам? Не можех да запаля електрическата лампа, защото не се сецах за нея. Изминаха десетина минути, докато чух хъркането на Мартин Ларсензвей. В подсъзнанието ми действуваше нещо кошмарно, което ме лишаваше от удоволствието да се отпусна в удобното легло и да заспя. Впечатленията от прекараната нощ в крчмата сега ми се натрапваха и в тъмнината не знаех накъде да се обърна. Хич не ми идваше наум, че съм на парахода в топло легло. И ако не бях чул познатите акорди на хъркането на Мартин Ларсензвей, не бях далеч от възможността да загубя разсъдъка си.

Малко преди разсъмване моторът, който изваждаше котвата, разтърси корпуса на парахода. Това сложи край на раздвоението, което ме измъчваше. Венецуелският лоцман пое управлението на парахода и ние трябваше след два дни и една нощ да бъдем в Сиудат Боливар.

От пристанището Палуа нагоре срещу течението на Ориноко бреговете са скалисти и наоколо царува трагично мълчание. Широчината на Ориноко до Сиудат Боливар варира от един до три километра, като в самия град не надминава 500 метра, но е много дълбока. Стръмните, почти отвесни скали надничаха отвисоко. Течението на реката Ориноко подкопаваше тези скали и се чуваше как те се срутвяха с шум.

На следната сутрин вече всичко беше се усмирило и на палубата никой не ни обръщаше внимание. Взехме по един шезлонг и се изтеглихме и четиримата в една редица под кабината на капитана. Мислехме, че хладината, която идваше от движението на парахода, ще ни изцери от пианството. Иван Горилата, Игор Незнакомов и Мартин Ларсензвей мързеливо си шепнеха, Дивната растителност по десния бряг маршируваше пред нас и се губеше далеч в недостъпните крайречни джунгли. Там в постоянен мрак обитаваха хвърчащи мишки, които се явяваха над реката само нощем, за да ловят риба.

Тия мишки, големи колкото плъхове, имат мембранни ципи между предните и задните си крака, но ловят рибата само със задните

си крака. Най-удивителното у тия гризачи е как те виждат в пълния мрак и никога не се сблъскват с никакъв друг предмет. Те имат своего рода радар. На втората нощ се движехме много близо до десния бряг. На палубата нямаше никакво осветление, за да избегнем комарите. Тогава за първи път видяхме тия хвърчащи мишки и ги помислихме, че са прилепи. Те бяха много. Прелитаха около нас и никъде не се удряха, а много изкусно заобикаляха препятствията. Това ни озадачи. Заинтересува се пръв Мартин Ларсензвей и реши да хване една. Взе едно одеяло, замахна и захлупи една мишка, хвана я с края на самото одеяло и я внесе в кабината, където разгледахме тялото, зъбите и мембраните на опасния гризач. Подобен екземпляр досега не бяхме срещали никъде. Значи те живееха само във влажните и тъмни джунгли край реката Ориноко. Когато разпрахме тая чудна мишка, в стомаха ѝ намерихме две малки рибки, каквито се намират само в заливите на Ориноко. Неволно станяхме изследователи и на гризачи, каквито още никой не познаваше, защото по-късно в Каракас, когато поискахме да проверим за името на тия хвърчащи мишки, се оказа, че не ги познават още. Понеже бяхме запазили в бутилка уиски уловената мишка, ние я предадохме на университета заедно с двете рибки.

Капитанът нямаше време да се занимава с нас, защото трябваше да се навърта около венецуелския лоцман: по тия места имаше много подводни скали близо до бреговете. Около нас беше не река, а потоп, който на места се разливаше на три и повече километра, там, където скалите лежаха ниско. Бяхме загасили осветлението и разговаряхме колко още работи не познаваме оттатък демаркационната линия на Ориноко и Гвианската област на Венецуела, през която бяха преминали и по чудо се спасили. Неочаквано достигна до нас тътенът на подземно бучене и параходът почна да се надига. Подобно на ураган се понесе струя от силен вятър и след малко заплиска силен дъжд, придружен с мълнии, които разтърсиха въздуха. Почти цялата нощ се изливаше тоя буреносен дъжд, придружен от светкавици и гръмотевици. Тъмнината беше непоносима, непроницаема. Разрязвах я само мълниците, за да видим за момент как от черните облаци като из ръкав се изливаше тропическият дъжд. Това беше стихия от сили, които за няколко часа превърнаха цялата околност в море от кална вода. Беше щастие, че навреме напуснахме селището Палуа. Отпосле научихме, че реката Карони придошла неимоверно много и отвлякла всичко. Малкото

спасили се стари индианци разказвали, че не помнят подобно наводнение да им е разказвано от техните деди. Успели да се спасят само ония, които стигнали скалистия бряг на Ориноко.

На сутринта непрогледна мъгла ни принуди да спрем сред реката. Камбаната на капитанския мостик постоянно биеше тревожно. Настъпи уплаха, като че ли идваше второто пришествие. Огромни вълни налитаха на парахода и стоварваха върху него всичко, което влачеха. Всички пасажери се скриха в кабините си. Затишието продължаваше, като че ли пред нас потушаваха изригването на вулкан. Всяка минута нивото на Ориноко се повишаваше и мъглата се съгъстяваше. Високи вълни заливаха палубата. Онемели от изумление, жените пищяха и се кръстеха. Ние се приютихме в салона на първа класа, след като заключихме кабините си, за да не изчезнат кожените чанти с диамантите. Едно безразличие, каквото сами ние не можехме да си обясним, ни беше обхванало и ни отличавахе от останалите пасажери. Нас просто ни увличаше настъпването на необичайната тъмнина от съгъстени мъгли. Като че ли не ни правеше впечатление постоянно засилващото се биене на параходната камбана. Застанали пред прозорците в салона съвсем сами, ние гледахме как мъглата се движеше, тласкана от вятъра. Невъзможно беше да напуснем салона. Нещо ни приковаваше така, както ни приковаваше нашата воля там горе на скалата, когато през нощта стана земетресението и пред очите ни изчезна реката Чурун. Изпитанията ни бяха само закалили и сега, когато в парахода никой не знаеше какво ще се случи следния момент, със спокойствие пълнехме лулите си. Без да разговаряме, наблюдавахме безучастно минаването на времето. Какъв смисъл би имало нашето безпокойство! Без нас светът нямаше да се свърши. Спасение отникъде не можеше да се очаква. Започна отново да вали дъжд, но тоя път без светкавици и гръмотевици. Той разпръсна мъглата. Настъпилата видимост ни разкри безбрежната вода, из която стърчаха скалистите брегове на Ориноко и далече зелените низини и джунгли.

Вдигнаха котвата и параходът отново почна да налита на грамадните вълни. Камбаната вече не биеше, но това ние съвсем не почувствувахме, докато не се изкачихме горе в нашите кабинни. В един миг ние се превърнахме в съвсем други хора. Станахме почувствителни и дори надменни. Когато минавахме по коридора за

нашите кабинни, насреща ни се изправи уплашен човек и попита защо сме стояли на едно място два часа. Иван Горилата изрева в лицето на нещастния французин: „Иди питай капитана!“ и му обърна гръб. А същият този французин предния ден не знаеше как да ни величае за смелия подвиг да минем през Дяволската планина.

Когато се прибрахме в кабината си, Мартин Ларсензвей се хвана за главата и попита Иван Горилата:

— Как можа да бъдеш такъв идиот и да се сопнеш така на човека, когото не познаваш? Хванала те е лудостта на Алън Ландис. Добре че нямаше в ръката си бутилка. Ти сигурно щеше да го удариш по главата. Станали сме неузнаваеми. Опомнете се, ние пристигаме в Сиудат Боливар и там не ще имаме време за мислене.

Изтъкани от плът и нерви, ние бяхме чувствителни към най-слабите пронизвания на студа, към най-леките допиравания на сутрешния вятър. Тръгването на парахода беше за нашите похабени нерви спасение от мъките, които изживявахме при мисълта, че там, в Сиудат Боливар, ще трябва да даваме на двама консули обяснения за загубата на техните поданици.

На сутринта палубата на парахода беше пуста. Само едно младо момиче с кадифени вежди и две черни очи, с мургаво лице, се усмихваше на нещо, което ние не виждахме на брега. Тя гледаше как покачилият се на скалата ягуар се брани срещу оградили го каймани. Хванатият в клопката ягуар почна да реве, обливан от вълните на Ориноко. Той е бил изненадан от прииждането на реката и не е имал кураж да се хвърли във водата и се спаси. Кайманите го бяха оградили и вече се катереха на скалата. Светът на джунглата си има свой собствен закон. Кайманите щяха да стигнат до ягуара и всичко щеше да свърши със смъртта му.

За да доставим удоволствие на индианката да не попадне ягуарът жив в челюстите на кайманите, изнесохме на палубата пушките си и едновременно ги изпразнихме срещу царя на джунглата. Изненаданият хищник се търкули от скалата и биде отнесен от вълните. Веднага подир него се спуснаха кайманите. Нашите гърмежи нарушиха тишината, която се стелеше по обширната повърхност на Ориноко и блатата. Индианката възбудено ни изглежда. Надут като петел, Иван Горилата ѝ се поклони победоносно, готов да пожъне веднага плодовете на изкуството си.

— Пази се от черните ѝ очи! — прошепна Мартин Ларсензвей.

Но самозабравилият се герой не го чу. Чернокосото видение, облечено във вълшебна тъкан от оранжеви, червени и сини цветове, подмамваше очите на Иван Горилата, упояваше го и той се приближи до нея, уверен, че тя ще приеме неговите комплименти.

Отдавна параходът беше задминал фаталната скала, където загина ягуарът. Бродерията от слънчеви сенки се местеше от палубата и играеше около мургаво-червеното лице на индианката, от което лъхаше неотразима женственост. Когато Иван Горилата се изправи до усмихнатата жена, Игор Незнакомов въздъхна дълбоко. Може би в тоя момент той си спомни своята любима Мерцедес и затова разстроен напусна палубата.

Напредването на парахода по десния бряг на Ориноко се забавяше от дебелите дънери и земните пластове, които наводнението беше откъртило и водата влачеше срещу нас. На места пясъчните наноси образуваха ново дъно на реката, туловището на парахода опираше на тях и спираше. Даваха заден ход и изменяха курса. Опитният лоцман забелязваше тия препятствия, даваше моментално сигналите, отскубваше се от наносите и промъкваше парахода между тях. Между скалите се мярна блатиста област, която се простираше далеко на юг сред джунглата. Гладката повърхност на водата блестеше и из нея се гмуркаха безброй патици и диви пуйки. Те пляскаха игриво, кряскаха и се вдигаха, подгонени от кайманите. Иван Горилата още стоеше до младата индианка и се опитваше да спечели благоволенieto ѝ.

Нежна и тиха усмивка играеше по лицето на момичето. Изведнъж над вълните на Ориноко се разнесоха трелите на възхитителния ѝ глас. Славейт на Андите, както я наричаха, пееше за любовта. Този глас с вълнуваща сила пробуди у всички ни нежни спомени, докато неочаквано се изля в горчивината на някаква скрита мъка. До края на пътуването Иван и индианката не се разделиха. В Сиудаг Боливар Славейт на Андите не го напусна, докато не получи от него обещанието да се срещнат в Каракас, където тя даваше концерт.

Към пет часа следобед параходът спря на пристанището в Сиудат Боливар. За щастие на пристанището беше и влекачът, който ни докара в пристанището Палуа, същият, който пренесе до устието на реката Парагуа ранените от индианците Пърси Норман и Алън Ландис, Сега

точно той ни трябваше. Намерихме неговия капитан и се уговорихме вечерта да прекараме заедно.

Излъгахме го, че искаме да му се отплатим за услугата, загдето ни е прибрал. Всъщност, налагаше се да го имаме поддръка да свидетелствува пред английския и американския консул.

Дипломатите, особено англосаксонските, винаги могат да се снабдят с обвинителен материал и ние можехме да загазим. За да смекчим опасността, ние решихме да заплатим на тоя пияница една голяма сума, стига да успеем да се освободим от всякакви подозрения.

Щом се разделихме със Славей на Андите, ние се заловихме с капитана на влекача. Повикахме една кола, натоварихме багажа си, състоящ се от шест кожени торби, увити в одеяла, в друга кола натоварихме вече полупияния капитан на влекача и до него Иван Горилата и Игор Незнакомов да го пазят.

Отседнахме, както обикновено, в хотел „Марони“, където ни познаваха. Един по един се сменявахме в банята. Нямахме време за губене да излизаме от хотела, за да си купим нови дрехи, затова се задоволихме с нещата, които ни беше дал капитанът на парахода. Трябваше на всяка цена да запазим до сутринта капитана на влекача и в единадесет часа да го представим в дипломатическите представителства.

Разположени един срещу друг около масата в ресторанта на хотела, отрупана с всевъзможни закуски и бутилки, ние петимата се гледахме, незадоволени от изобилието. Пияната глава на капитана започна да се проявява. Загледан в съседната маса, той кръстосваше погледа си с една напудрена дама, която не се стесняваше да му намига, Това обаче застрашаваше нашия проект. Намеренията му ставаха все по-явни, колкото повече се наливаше. Положението ни ставаше недостойно и опасно. Дамата почна да се хили и да му прави разбираеми знаци, на които пияният капитан се улови като шаран на въдица. За да избегнем усложненията, помолих Иван Горилата да направи всичко възможно и да разкара тая продажна личност, преди да сме загубили следите на нашия свидетел. Съобразителен, Иван Горилата бутна една бутилка върху себе си, заля се с вино и скокна. Разтича се главният келнер да го изтрива, но Иван Горилата го смушка да го последва. След пет минути дамата се надигна от масата си и

повече не се върна. Иван Горилата дал два долара на главния келнер и той я изгонил от ресторанта. Останалото се нареди лесно.

Пиянзаян, капитанът на влекача остана да спи в хотела. Уговорихме се, че ще му предложим сто долара, ако каже на консулите как Пърси Норман и Алън Ландис пияни нападнаха индианците и получиха смъртоносните удари с томахапки по главите.

Иван Горилата се премести за всеки случай да спи в същата стая с капитана на влекача. Ние само се засмяхме на тоя парадокс. Влюбеният в такава прекрасна жена Иван Горилата тая нощ имаше задачата да пази един пропаднал пияница.

Сутринта проливен дъжд ни арестува в хотела. Капитанът се опита да влезе във връзка с пристанището, увери се, че влекачът е на мястото си и седна да закусва с нас. Очите му се затваряха, отпускате главата си встрани и бърбореше проклетия срещу дъжда. Обратно, в нас се вливаха нови сили. Понеже на масата нямаше никакъв алкохол, който да окуражава разкисналия се пират, поръчахме една бутилка уиски и сода. Трябваше да няма никакви препятствия по пътя на нашата дипломатическа дейност. Наблюдавахме го как обърна първата чаша уиски без сода, поотърси се, защото алкохолът мина по всичките му жили, и започна гласно да мечтае за снощната дама от ресторанта. Оставихме го да фантазира, каквото си ще, и след това направо му предложихме сто долара, ако отиде с нас пред американския и английския консул и разкаже какво се случи с Пърси Норман и Алън Ландис. Като чу, че става въпрос за сто долара в банкноти, пияницата отвори гурелясалите си очи и поиска по-висока цена. Това бяха скъпоценни секунди за пиратското му щастие, защо да не ги използва. Капитанът искаше да бъде честен към себе си и да извлече максимална полза.

Ние имахме нужда от него, не той от нас. Доларите го възбуждаха, повдигнаха самочувствието му и той разпалено почна да се защитава:

— Не само ще разкажа на консулите какво беше истинското положение, но ще им предлага влекача да ги закарам до мястото, където сте заровили техните поданици, ще им изровим гробовете, за да видят смазаните им глави. Англичаните непременно ще потърсят начин да ви подведат под съдебна отговорност; те си знаят по-добре от всеки друг каква стока са техните хора, но за да прикрият това, са



способни да ви припишат най-лошото — че вие сте ги убили. Ако е необходимо, ще извикам моите моряци, които ги прибраха пребити, да потвърдят моите думи. Ние ще им докажем, че Пърси и Алън са били пияни и са заслужили участието си. От мързел те не ще пожелаят да си развалят спокойствието и да изследват обстоятелствата, при които се е случило нещастieto. Отивам дори по-далече, ако се намесят съдебните власти. Нека изпратят с нас хора, да изровим телата и да им ги донесем. Те ще изтръпнат от погнуса, когато видят разложените тела на Пърси и Алън с превързани глави. Да прием за опрощаване греховете на Пърси и Алън. Аз съм с вас, но и вие трябва да бъдете с мене и да не подценявате моята услуга. Без нея вие сте загубени.

Помътненият му поглед стана алчен. Той преживяваше радостта, че ще спечели повече от сто долара. Наля си сам пълна чаша уиски и сода, изгледа ни като кучета, хванати в капан за мишки, и преструващ се на благодетел, изкриви грубото си лице на булдог и излая:

— На ваше място не бих се пазарил. Ще изпълня човешкия си дълг срещу двеста долара — и си затвори очите, за да не види нашето отвращение.

Последната чаша уиски и сода го освободи от угризенията на съвестта. Той чувствуваше удоволствие безсрамно да ни измъчва. После стана от стола си и нарочно отиде до клозета, за да ни даде възможност да се споразумеем.

В стаята останахме само ние, като се пробуждахме един друг с изпитателни погледи. Нещо лошо засвятка пред очите ни. Двеста долара бяха много пари, обаче трябваше днес или никога да си разчистим сметките с двамата консули.

— Ние — обади се Мартин Ларсензвей — трябва да не позволим да бъдат съставени актове срещу нас и да бъдат изпратени в Каракас до двете посолства. Предлагам да платим двеста долара, след като се убедим, че сме освободени от съдебна отговорност.

Капитанът се върна в стаята, сияещ от задоволство. Миришещ на блато, той тържествуваше, погледна ни крадешком, без да се изчерви. Той беше предварително сигурен, че ние сме приели предложението му и беше готов да ни подкара към консулствата. Дъждът беше спрял. От нас още никой не се решаваше да говори. В този момент на мълчание почувствувах, че ние губим време.

Славейт на Андите, която ни напусна предната вечер, вече бе пристигнала в Каракас и нейната нежна душа, която омагьоса Иван Горилата, сега може би копнееше от желанието? Тя и не подозираше веруломството на този напрегнат момент, в който всички се борехме, за да се освободим от разперените пръсти на изнудвача. Как жестоко беше се стекло всичко в нашия живот.

Плътните чувствени устни на капитана се отвориха и той попита:

— Тръгваме ли, защото ме чака работа на влекача. Позволете ми да ви попитам приемате ли моите условия?

— О, да, мисля, че няма за какво да спорим — обърна се Мартин Ларсензвей към него. — Да тръгваме. Ще получите вашите двеста долара, щом приемат в консулствата вашите показания и ни освободят. Надявам се, че няма да загубим много време.

Освободен от колебанието си, капитанът взе шапката си и с лукава усмивка се изправи пред огледалото. Двеста долара бяха пробният камък за неговата почтеност и за да ги спечели, той трябваше повече да не лъже. Сега той се пържеше върху огъня на собствената си страст към измамата, но знаеше, че няма да успее. Ние бяхме четирима срещу един и можеше да го изобличим, щом се опита да ни злепостави. От устата му бликаше слюнка, когато се обърна да ни изгледа. Бяхме готови за тръгване.

Дълго не чакахме в чакалнята на британския консул. Прие ни непривлекателното лице на една обезличена душа, която представляваше интересите на могъщата британска империя в този загубен край. Ние, четиримата, бяхме отчасти познати на консула, но капитанът на влекача привлече неговото внимание и той попита:

— Вие какво желаете, господине?

— Капитанът идва с нас, защото беше непосредственият свидетел на трагедията, която се разигра в индианското селище в горното течение на реката Карони. Там бяха ранени много тежко нашите другари в експедицията, господата Пърси Норман и Алън Ландис. След много изпитания при спускането от Сиера де Пакароима, където открихме най-високия водопад на света, ние се добрахме до мястото, където Карао се влива в реката Карони. Два дни чакахме превозно средство по реката Карони да ни прекара на другия бряг, за да проучим местността, където реката Парагуа се влива в реката Карони. В тия два дни на чакане върху една скала нашите другари

Пърси Норман и Алън Ландис станаха нервни, нетърпеливи, с разбити сърца, така че когато най-после се появи влекачът на тоя капитан и ни взе на борда си, нашите другари надушиха, че на влекача има нещо за пиене, и поискаха от капитана да ни продаде една каса джин. Изтощението след деветмесечно въздържане беше ги лишило от съпротивление и те от първата бутилка се напиха и продължиха още да пият. Нашите камиони се намираха в индианското селище, за там пътуваше и влекачът. Същата вечер пристигнахме в индианското селище на сигаросите. Там бяха се върнали вече и работниците, които ни придружаваха на Сиера де Пакароима и впоследствие ни напуснаха, оскърбени от Пърси Норман. Когато влекачът спря пред селището, Пърси Норман и Алън Ландис вече бяха толкова пияни, че трябваше да ги задържим насила да не слязат на брега между оскърбените индианци. Как са се отскубнали и кога са се нахвърлили върху индианците, никой не можа да ни обясни. Видяхме ги чак когато хората на капитана ги донесоха на влекача със смазани глави. Били са ударени с томаховки. След мъчителна агония те починаха, без да си възвърнат съзнанието.

Капитанът замислено въртеше шапката си в ръце и приповтори дума по дума моите обяснения, като на места ги подсилваше с правдоподобни измислици. После предложи да закара консула там, където бяха заровени Пърси Норман и Алън Ландис. Сам той не знаеше мястото, но много сполучливо го посочи около вливането на реката Парагуа в реката Карони. Неговите очи гледаха слисания консул как отстъпва, тласкан от отвращението да види разложения труп на Пърси Норман.

— Моят влекач е на ваше разположение — каза капитанът, — ще закарам цялото консулство да присъствува при отварянето на гроба.

Погнуса накара консула да отиде до прозореца и да го отвори, за да влезе чист въздух. Нищо в тая дъждовна мрачна утрин не го измъчваше така, както въображаемата миризма на разложението. Позвъни и повика секретаря си да състави смъртния акт и час по-скоро да се освободи от нас.

Същият прием намерихме и у американския консул, само че той не изтрая докрай, а се обърна по телефона към английския си колега и се споразумява само върху текста на смъртния акт.

На улицата капитанът получи двеста долара, предложи да ни почерпи, каза, че всички ще ни изядат червеите и изчезна към пристанището.

Същата нощ напуснахме Сиудат Боливар на път за столицата Каракас, където след толкова лишения ни очакваше опасната сладост от притежанието на кожените торби с редки диаманти.

Луната осветяваше червената земя и джунглата Меранда. Изтегнати в леглата на спалния вагон, ние се заслушвахме в тракането на колелетата. У нас се преливаха нови чувства, от които се зараждаше желанието по-скоро да стигнем в Каракас и без съперници да слушаме песента на Славей на Андите. Иван Горилата, който спеше над моето легло, прошепна:

— Струва ми се, никога няма да я вида.

— Кого няма да видиш? — попитах.

— Индианката от парахода, която замина за Каракас. Тя била знаменита певица.

— Не зная — отговорих. — Тя нали ти назначи среща за утре в Каракас?

Иван Горилата заспа и не чу, когато спуснах пердето на прозореца на вагона. Минаваше отдавна полунощ.

---

[1] О, млъкни! ↑

## В ЦИВИЛИЗОВАНИЯ СВЯТ

Каракас! Градът се пробуждаше, когато нашият експрес се изкачи в прохода Лос Теквес и се спусна към гарата. Елегантни коли чакаха пред входа, засенчен от палмови листа. Над града властвуваше мъглата. През нощта беше валил проливен дъжд и калните локви пречеха да се върви направо. Мрачна неприветливост развали доброто ни настроение, че най-после пристигаме между хората след десетмесечно скитане из джунглите. Каракас беше обвит от мъгла, из която бягаха хората, разгонвани от разноцветните американски коли.

Наехме едно такси и се прибрахме в нашата квартира. Мисълта, че ни разделят само няколко часа от срещата с пленителното същество — Славея на Андите, възбуждаше у нас непознато разнежване. Горчивият вкус на лишенията ни беше отровил. Но сега пред нас започваше нов живот на подвизи и приключения.

Каракас се виждаше през прозореца и ни предлагаше всичко онова, което ни липсваше в Дяволската планина.

Часът показваше 8,30. Мрачната утрин не подхождаше на нашата чувствителност. Иван Горилата вдигна слушалката на телефона и поиска да го свържат с хотела, където вероятно още спеше Славеят на Андите. Съобщиха му, че въобще Има Сумак не е слизала в хотела.

— Съдбата може би така е искала, да се пошегува и да те пренесе в жертва на любовта. Невярната красавица е имала нужда от по-нежни прегръдки и е заминала при своя любовник, някой петролен магнат. Ти си една обикновена горила. Ти, драги, не трябваше да очакваш по-голяма награда — утешаваше го Мартин Ларсензвей.

— По-интересно е какво ще правим с нашите скъпоценности — намесих се аз. — Вкъщи не можем да ги държим. Те са изкушение за ветровете, които духат из улиците на Каракас. Знаете, че за нас и нашата работа се интересуват доста хора.

Иван Горилата гледаше през прозореца как промъкналият се между облаците слънчев лъч срамежливо си играе в калната локва на улицата. Игор Незнакомов, излегнал се в моя креват, с презрение

гледаше пълната си кожена чанта. Той се вълнуваше от сърдечните копнежи на Иван Горилата, който едва не загуби главата си подир неверния Славей на Андите. Така той я беше кръстил, след като научи, че тя е индианкакреолка и идва от Андите на Перу. Приключението с перуанската красавица остави дълбоки следи върху душевното състояние на нашия другар. Трябваше да го спасяваме от собствената му глупост. Това принуди Игор Незнакомов да се сети за укалелето.

— Не винаги любовта води в рая, но мен ще ме заведе в храма на Бакхус — каза Иван Горилата. — Преди това да занесем нашите кожени чанти и ги затворим в моята касетка в Народната банка. Там ще бъдат на сигурно място.

Изсипахме съдържанието на кожените чанти по масата и по леглата. Преброихме и си записахме броя на диамантите, смарагдите и други кристали, поставихме ги обратно, преоблякохме се прилично и тръгнахме за Народната банка. Бяхме стигнали до предела, в който за пръв път трябваше да се разделим с нашите чанти.

Касетката на Иван Горилата в Народната банка не можа да побере четирите кожени чанти, натъпкани със сурови диаманти. Затова наехме още една съседна касетка и в нея поставихме чантите на Игор Незнакомов и Мартин Ларсензвей. Когато се намерихме на улицата, по нас не беше останала никаква следа, че сме притежатели на чанти, пълни със скъпоценни камъни. Ние с нищо не се различавахме от ония, които вървяха по тротоара и влизаха в ресторанта. Нашето битие не се беше изменило от това. Оставаше вътрешното самочувствие, че разполагаме с цяло богатство. Всеки в своя ум си строеше замъка, в който искаше да живее след продажбата на диамантите. Така стигнахме до ресторанта, където открихме дебатите за пласиране съдържанието на кожените чанти.

Чародейното влияние на диамантите ни накара да забравим за момент Славея на Андите. Иван Горилата държеше в ръката си пълна чаша с джин и мислите му се преплитаха със съвсем други образи. Мрачните сенки, които предателски се бяха появили на челото му, бяха заменени с игриви пламъчета в очите му. Игор Незнакомов, забил носа си в чинията, се преструваше, че слуша, но всъщност пътуваше някъде, което се четеше по изражението на лицето му. Мартин Ларсензвей подхвърли усмихнато:

— Като си помисля как изглеждаше тая сутрин Горилата заради глупавия каприз на една красива жена! Никак не му приличаше след ужасните приключения в Дяволската планина...

Той не можа да довърши. През въртящата се врата в ресторанта влезе Славейт на Андите, неузнаваема в скъпата си рокля, придружена от директора на нашето дружество. Очарователната усмивка на креолката беше изчезнала. Вместо нея по лицето ѝ се четеше жестока подигравка. Иван Горилата изпусна чашата с джин, когато я видя. Безкрайно жестока беше тая подигравателна маска. Погледите им се срещнаха, но никаква надежда не ободри неговото сърце. Между тях се намираще нашият директор, който ни поздрави небрежно.

В следния миг тя си извърна главата и почна да раздава усмивки на своите познати. Нейните очи не можеха да плачат за страданията на нашия Вертер. Чувствувахме как Иван Горилата губи контрол. Извикахме келнера и напуснахме ресторанта. На тротоара чакаше лимузината на нашия директор. Вътре, на задното седалище, коприненият ешарф на Славейт на Андите се мъдреше редом с кожените ръкавици на мистър Флеминг. Затова тя не се е явила в хотела, където си беше дала адреса.

Прибрахме се вкъщи по най-дългия път, за да решим къде да прекараме нощта. Разбира се, Игор Незнакомов не влизаше в сметките. Тая първа негова нощ в Каракас принадлежеше на Мердцедес и ние нямахме никакво намерение да пречим на влюбените.

На следната сутрин се явихме при директора на петролната компания и заявихме, че документацията ще бъде изготвена в изискуемата форма в продължение на два месеца. Всичко трябваше да се нанесе на карти и скици, придружено със съответните геоложки и други доклади. Подадохме служебен доклад за загиването на Пърси Норман и Алън Ландис, така както беше съобщено за тяхната смърт на съответните консулства в Сиудат Боливар.

Директорът зачете доклада. По едно време повдигна глава и промърмори:

— Погребяхте ли ги достойно или ги оставихте плячка на чакалите? — усмихна се злорадо и продължи: — Впрочем какво значение има това? Все едно! Те нищо повече не чувствуват, само бедните им кости няма да почиват спокойно под земята. Бих желал да поставя надпис на гроба им!

— Много е далече, господин директоре. Ние забихме над грамадата камъни една дълга талпа и на нея издълбахме имената им.

С това въпросът за Алън Ландис и Пърси Норман бе окончателно приключен.

Когато излязохме от кабинета на директора, по стар навик минахме през стаята на Мерцедес. Този път тя ни посрещна, обаче с явна уплаха. Оказа се, че от тая сутрин някакъв неизвестен тип упорито се опитвал да събере сведения за нас. Особено се интересувал дали сме донесли някакви геоложки мостри или нещо друго и къде сме ги оставили. Осведомил се накрая за адреса ни и изчезнал. Единственото, което Мерцедес можа да ни съобщи бе, че бил млад и елегантно облечен.

— Игор, страхувам се за вас — завърши тревожно разказа си малката гватемалка. — Пазете се. Тук има нещо лошо.

— И аз мисля, че тук има нещо нередно — замислено каза Мартин Ларсензвей. — Това е продължение на историята с Алън и Пърси. Изглежда, че техните неизвестни приятели ще се опитат да изкопчат от нас тайната на Дяволската планина или най-малкото да си присвоят богатствата ни.

— Отиваме в Народна банка, ще вземем мостри и тръгваме за бижутерийните магазини — предложих аз. — Не ме е страх от никого.

Касетките, в които се съхраняваха нашите четири кожени чанти с необработени диаманти, на пръв поглед не правеха впечатление да са били опипвани от чужда ръка. Но когато ги отворихме, видяхме, че липсват от всяка чанта по няколко екземпляра. Неочакваното откритие показва, че бандитите пипат по-бързо, отколкото предполагахме. За всяка касетка имаше по два ключа — единият оставаше у нас, вторият се съхраняваше в касата на главния касиер на Народната банка. В момента, когато оставяхме чантите си, нямаше никакъв друг човек в подземие то освен нас. Но това не значеше, че не сме били наблюдавани тайно. Подът, постлан с дебел каучук, не позволяваше да се чуват ничии стъпки. Взехме си чантите и силно хлопнахме вратите на касетките. Осветлението веднага угасна. От дъното към нас със силно електрическо фенерче започна да се движи фигура, каквато при нашето влизане в сейфа не бяхме видели. Придвижвахме се по посока към изхода, но там беше спусната дебела стоманена решетка. Зад нея осветлението беше ослепително. При приближаването до решетката се



разнесе тревожен сигнал. Уловени бяхме като вулгарни крадци. Човекът с електрическото фенерче стоеше зад гърба ни с револвер и извика да си вдигнем ръцете. Естествено, че изпуснахме собствените си чанти с диамантите.

— Не само че сте ограбили чантите ни, но имате още нахалството да ни арестувате. Кой е заповядал това? — ревна Мартин Ларсензвей.

— Тия чанти на кого са? — попита пазачът.

— Наши. Вчера ги поставихме в касетките. Ето ни ключовете. И днес, когато ги потърсихме, намираме, че са опразнени.

— Кой хлопна вратите на касетките, без да постави в бравите секретните ключове?

— Ние! — извикахме извън кожата си от гняв.

— Затварянето на касетките без секретните ключове предизвиква тревога — обясни човекът с револвер в ръка. — Сега ще видим кои сте вие — и присегна към една подобна на останалите касетки и я отвори. В нея имаше телефон. Извика главния касиер, който се яви веднага. Тревогата е била предадена и в неговата стая. Решетъчната врата се отвори, главният касиер и още трима въоръжени пазачи се изправиха пред нас.

Обяснихме кои сме, но когато споменахме, че сме били ограбени, касиерът така се развика, като че ли не ние сме ограбените, а е била ограбена Народната банка. С това той искаше да се спаси от обвинението, че е съучастник в нашето ограбване. Пазачите бяха още в негово разположение и ние трябваше да бъдем тактични, за да не загазим повече.

— Може ли да отидем горе във вашия кабинет? — почнах аз да отстъпвам тактически. — Сигурно има някакво недоразумение! — и намигнах на другарите си. Можеха да ни разстрелят. Смъртта надничаше през цевите на насочените срещу нас револвери. Главният касиер, който е пазителят на всички секретни ключове, не можеше да не знае кой е бъркал в нашите кожени чанти. Че ние ще искаме възмездие, това също му е известно. Така че в момента той разполагаше с нас и можеше да ни причини голяма беда. Единственото, което можеше да ни спаси, бе, че сме хора на „Пантепек“. А всички във Венецуела знаеха, че Петролният картел не обича да се шегуват с него и неговите хора. Онемял от гняв, касиерът

ни покани да се качим в кабинета му и да приберем кожените си чанти. Пазачите бяха освободени и ние се изкачихме в обширния салон на Народната банка, където главният касиер ни помоли да почакаме, докато ни извика.

— Как мислите? Да поддържаме ли, че сме ограбени, което всъщност фактически ще трябва да докажем, или да се примирим, и не раздухваме още повече жестокостта на престъпниците. Ние не знаем кои са те и на какво са способни. Един главен касиер сам не почва да краде. Той е чуждо оръдие и има помощници в самата банка! — представи мрачно картината на нашето положение Мартин Ларсензвей и продължи: — Предлагам да се махнем от това гнездо на оси.

Никой не възрази. Незабелязано се смесихме с тълпата и се измъкнахме навън. На улицата въздъхнахме с облекчение — все пак евтино се отървахме.

Значи нашите сурови диаманти влизаха в сметките на някоя международна банда за търгуване с крадени скъпоценности. За нея отдавна се писа в американските вестници, че се подвизавала на юг и че в нея участвували неуловими злосторници. Те бяха очевидно мощни и не се спираха пред нищо. Трябваше да бъдем внимателни. Първото нещо беше да не вдигаме никакъв шум около кражбата, защото не се знаеше кой участва в тая международна организация. При проверката, която направихме, за да установим какво липсва, се оказа, че крадците не са тършували до дъно на кожените торби. Най-ценните екземпляри от нашите розови и зелени диаманти, както и по-голямата част от чистите емералди се намираха непокътнати в чантите. Игор Незнакомов и Иван Горилата бяха натрупали пред себе си цялото си имущество, разглеждаха го и се мъчеха да си спомнят точно какво им бяха откраднали. Нито единият, нито другият знаеха какво притежават. Те, а и ние останалите, никога не бяхме предполагали, че ще бъдем ограбени, за да се взираме много подробно в това, което слагахме в кожените си чанти. Невидимият враг нямаше да прояви към нас милост. Напротив! Той сигурно и сега ни дебнеше, за да довърши започнатото престъпление. Налагаше се да останем вкъщи, за да си запазим онова, което беше останало в наше притежание. Осуетяваше се тази вечер пиршеството ни в ресторанткабарето „Ривадавия“. Осуетяваше се и срещата на Игор с Мерцедес. По никакъв начин сега не трябваше да се делим един от друг. Спуснахме капациите върху

прозорците и решихме да прекараме нощта вкъщи със загасено осветление, готови да се браним, ако бъдем нападнати.

Някой извън силно по телефона и ме разбуди. Вдигнах слушалката и чух гласа на нашия директор. Запита ме можем ли да го посетим веднага в кантората на петролната компания. Аз не знаех какво да отговоря, защото другите, още спяха. Часът беше 10 сутринта.

— Ние сега подреждаме мострите, но след един час ще бъдем при вас! — се откачи от устата ми, които горчаха.

Вечерта, за кураж, се бяхме напили, Огледах се из стаята и забелязах, че хъркането на Мартин Ларсензвей в другата стая е спряло. Значи е буден и може би е чул разговора ми по телефона. На отсрещното легло Иван Горилата лежеше с полуотворена уста, с револвер в дясната си ръка, увиснала край кревата.

— Не спиш, а се преструваш! Мистър Флеминг много бърза и ни вика.

— Какво от това, че ни вика — с прозявка ми отговори Иван. — Той не знае какво е положението ни и му е лесно да се обаждат по телефона. Къде ще оставим кожените си чанти? Аз мисля да ги носим със себе си и оттам да прескочим до холандците, за да се отървем от тия камъни, преди да са ни пречукали гангстерите. В това време в стаята влезе Мартин Ларсензвей и зад него любопитно надничаше Игор Незнакомов. Той попита кой се е обадил по телефона.

— Нищо страшно, Игор! — успокоих го аз. — Мистър Флеминг ни моли да се явим още тая сутрин при него по някаква важна работа.

Застанал до отворения прозорец, Иван Горилата се мъчеше да улови във въображението си как е станала кражбата в банковата касетка, после се обърна, като чу запитването на Игор Незнакомов, и с неочаквана твърдина каза:

— Фактите са налице. Ние сме прицелната точка на тая международна апашка организация. С всички коварни средства и хитрости тия господа ще се постараят да се приближат до нашите кожени чанти и да ги откраднат. Сигурен ли си, Лабо, че гласът, който се обади по телефона, е бил на мистър Флеминг? Знаеш, че той никога не се обаждат сам по телефона. Повиква ни секретарката му. Ние вчера бяхме при него. За какво ще ни търси тая сутрин? Не можем ли да допуснем, че някой иска да ни отстрани от къщата, за да я претърсят. От днес ние не трябва да разчитаме на никого освен на себе си.

Без да му отговарям, вдигнах слушалката и потърсих секретарката на мистър Флеминг. Всички се натрупаха над главата ми, за да чуят гласа на Мерцедес Минаха няколко дълги минути, докато ни свържат.

— Кой е на телефона? — обади се креолката.

— Геолозите от експедицията! Питаме защо ни е търсил тая сутрин мистър Флеминг.

— Мистър Флеминг още вчера след вашето напускане на канцеларията замина с колата си за Валенция и не се е завръщал.

— Благодаря, Мерцедес. — Очите ми срещнаха умолителния поглед на Игор и аз продължих: — Моля те от името на всички ни да извиниш за снощи Игор. После ще ти обясним.

— Клин клин избива! — каза Иван Горилата. — Нещо ме накара да се съмнявам, че директорът ни търси.

Има някакви тайнствени пътища, по които тая апашка банда се добира до нужните й сведения, и ние трябва да знаем в момента какво рискуваме. Защото обаждането по телефона да ни заблудят е част от днешния им план. Не забравяйте, че ние още притежаваме нашите диаманти и не бива да отслабваме бдителността си. Те не ще се опитат да разбият ключалките на вратите, докато сме вътре. Но щом излезем, положително ще проникнат в зданието и ще претърсят всички ъгли. Цветни диаманти не плуват по реката Ориноко, за да ги улови всеки.

— Стига си пророкувал, Иване! — не се стърпя Мартин Ларсензвей. — Не ще съмнение, че ние сме жертва на някаква банда. Не беше ли твоя великолепната идея да бъдат нашите кожени чанти на сигурно място в твоята касетка в Народната банка? Единственото, което можем да направим, е да се отървем час по-скоро от диамантите. Нямаме време да ги разпродаваме по бижутериите на дребно. Ще, ги занесем направо на Холандския картел. Натоварваме се на нашата кола, ще кара Иван Горилата, до него ще седне Игор Незнакомов да го замести, ако стане нужда, а ние с тебе, Лабо, с готови револвери ще пазим кожените чанти.

След половин час нашият форд изфуча през Площада на тишината до булевард „Максимилиан“ и спря пред мраморното здание на диамантения картел. Появяването на нашия форд внезапно пред фасадата на това здание, в което се съхраняваха най-редките диаманти на Венецуела, а може би и на съседните страни, предизвика намесата

на почти цялата негова охрана. Веднага бяхме обградени от 10 въоръжени великана, които помислиха, че ще нападнем диамантения картел. Само когато видяха, че сваляме от колата четири кожени чанти и им показахме съдържанието, те веднага ни отвориха вратата и ние си отидохме. Най-после бяхме стигнали до убежището. Това, което показахме на директорите и оценителите, след като с документите удостоверихме кои сме, беше разгледано в наше присъствие и оценено. Но вече не беше възможно да го изнесем навън от зданието. Тоя път нямаше да убегнем своята участ да бъдем отвлечени или смазани на улицата от някой наемен камион. Ние бяхме достатъчно раздразнили нашите противници и не ни оставаше нищо друго, освен да се освободим от диамантите. Може би не познавахме цената на суровите, необработени диаманти и емералди, но това, което ни се предложи, беше по-добро, отколкото рискът да бъдем ограбени.

Понеже в същото здание на диамантения картел се помещаваше клонът на голямата английска банка „Лойдс“, вложихме получените суми на собствените си имена и се снабдихме с четири чекови книжки. Кожените чанти подарихме на пазачите, а от банката излязохме с празни ръце, качихме се на нашия форд и стигнахме в кантората точно когато Мерцедес затваряше пишещата си машина. За да демонстрираме, че сме богати хора, поканихме учуденото момиче на обед. В ресторантакабаре „Ривадавия“ беше тихо и нашето разточителство смая малката секретарка. Но тя нямаше много възможност да мисли за него. Между нея и Игор имаше много други, по-важни въпроси. И ние тактично се преструвахме, че не чуваме нищо от отчаяните обяснения на Игор, увлечени само в това да отдадем заслужена чест на шампанското.

Цялата манипулация с нашите диаманти е била известна на международната банда, защото към 2 часа следобед се прибрахме вкъщи, намерихме, че нищо не беше разместено. Всичко си беше така, както го бяхме оставили. Отчасти ни обзе разочарование, защото бяхме станали вече неинтересни за международния апашки свят. На следната утрин натоварихме на нашия форд всички тетрадки и мостри за изработване на документацията и се пренесохме в кабинетите, определени за нашата геоложка експедиция. Първия ден загубихме в сортиране и подреждане по дати събрания материал. Така ние се впуснахме в едно повторение на изминатия път от качването ни на

влекача и шлеповете, натоварени с двата камиона в Сиудат Боливар, до пристигането ни в индианското селище в горното течение на реката Карони. Седнали в меките фотьойли, ние все още изтръпвахме от ужаса, който изживяхме при преминаването на зеления ад. Стаята беше изпълнена от дима на нашите лули. Ние разговаряхме и се вирахме в облака пушек, сякаш искахме да си възстановим как сме изглеждали полуголи, изпохапани от всевъзможни гадина. Но не, нищо не можахме да видим, защото в съседната стая се чуваше много ясно чукаването на някаква пишеща машина. Липсваше ни специфичната тишина и монотонност на джунглата.

Документацията, с всички нейни карти, профили, скици и анализи, беше изработена предсрочно и предадена в дирекцията. Секретарката със своите помощници опаковаха всичко в отделни пакети, поставиха ги в специална чанта и по куриера документацията беше изпратена за централата в Ню Йорк. Там в продължение на три месеца главният геолог с помощниците си трябваше да разучи всички детайли и даде своето мнение: представлява ли обектът интерес и в кои точки от представения огромен терен.

През тия три месеца ние имахме право на платена почивка, която решихме да използваме не вкъщи, а някъде край Карибското море. Завладяла ни беше носталгията за морската шир, там, където в безкрая на синьо-зелената вода се спускат прозрачните облаци и очите чувствуват насладата чрез отхвърчащите във въздуха флуиди на фантазията. Оставаше ни да уредим само прощалния банкет. Грижата за това пое Игор. В последния момент Мерцедес ни съобщи, че ни готви изненада — щяла да ни представи братовчедката си, току-що дошла от Гватемала.

Мястото за нашата среща беше определено недалече от входа на ресторанта „Панама“ на Авенида Симон Боливар. Това беше желанието на секретарката. Ресторант „Панама“ е американски клуб, най-люксовият в Каракас, в който се влиза само в официални дрехи. Скрити в нашия форд, ние наблюдавахме как пулсираше животът в тоя широк булевард, прочут с увеселителните си заведения, театри, големия цирк и нощните пеперуди на столицата.

Двама гледахме към десния тротоар, а другите двама се вираха в алеята. Въздухът миришеше на прах и парфюм. Стотици очи се заглеждаха в нашия форд, но очите на Мерцедес не се виждаха никъде.

Часът на срещата минаваше. Жадното гърло на Иван Горилата от много чакане засъхна и затова той предложи да гарираме някъде колата и да отидем в ресторанткабарето „Ривадавия“. Той се беше отказал от женската неточност. Докато се чудехме какво да предприемем, по алеята за пешеходци се появиха две прелестни създания, облечени в разкошни испански рококо рокли от зелена и синя лъскава коприна. Игор Незнакомов веднага скокна от колата.

Дълги златни обици, каквито никога Мерцедес не беше носила преди, сега висяха на малките ѝ уши. До нея, като антично божество с миниатюрна глава, украсена от великолепен гребен, стоеше братовчедката, която очакваше да бъде представена. Очите ѝ се премрежваха от тънките ресни на дългите клепачи и към нас се протегна малка, добре гледана ръка. Струните на нейния глас ни поздравиха на най-фин испански език.

— Кончита — обърна се към нея Мерцедес, — това са най-смелите хора, които съм срещала. Те току-що се завърнаха от Ауян Тепуй, където откриха най-високия в света водопад „Апе Мей“! — И почна да изрежда нашите простосмъртни имена пред божеството, което идваше от приказна Гватемала.

Сериозността в ресторанта „Панама“ не подходдаше за прощален банкет. Горещата испанска кръв, макар и примесена с индианска, мечтаеше тангото и румбата. Ние не трябваше да разочароваме нашите дами. Явно Кончита не очакваше, че ще я затворят цяла вечер в тоя американски манастир. Тя погледна към Иван Горилата и го попита — в България играят ли румба.

Дългите мигли на клепачите се затвориха и нейните очи го измериха. Красавицата от Гватемала се обърна след това към Мерцедес и попита:

— Докога, миа чикита, ще киснем тук?

— Това знаят нашите кабалерос — беше лаконичният отговор.

Осветлението в ресторанта „Панама“ се спускаше от конзолите на тавана и като нежни лунни лъчи падаше само върху масите. Оркестър нямаше, за да не пречи на деловите и интимните разговори.

Скучната обстановка в „Панама“ ни предразположи към сериозен разговор. Кончита ни разказа къде е следвала химия, кое я е накарало да дойде тук, в Каракас, да предложи имота си на нашето дружество за дирене на земно масло. Но когато тя говореше, нейните

прекрасни очи се спираха само върху мургавото, изопнато от напрежение лице на Иван Горилата. Тя знаеше, че сама нищо няма да направи, трябваше ѝ съветник, който няма да я измами, и вече беше избрала него.

Мерцедес, нашата чудна Мерцедес в продължение на няколко години се занимавала сериозно с петролните въпроси на дружеството. Изучила всички тънкости, свързани с тия крупни въпроси, тя редовно давала сведения на своята братовчедка в Гватемала. Наследница на бащиния си имот, Кончита на няколко пъти преминавала границата на съседното Мексико и стигала до петролната област Тампико, където се запознала с характеристиките на терена, взела си проби, заминала обратно за Гватемала и решила да следва химия. Четири години Кончита редовно кореспондирала с братовчедка си. Мерцедес била заминала със семейството си за Венецуела на печалба. Понеже баща ѝ знаел малко английски, който научил, като работел в американската компания за износ на банани, постъпил на работа в нашето петролно дружество, а малката Мерцедес започнала да ходи редовно на училище. Малката гватемалка се развила в млада интелигентна жена, която познавала отлично английски език, стенография и машинопис и се явила на изпит за секретарка в същото дружество, където работел баща ѝ. Това съвпадение на имена ѝ отворило пътя. Така Мерцедес Вакас, станала вече централна личност в делата на Венецуелския петрол, съобщила на братовчедка си Кончита, че геолозите на нейното дружество са се завърнали от експедицията, че най-интересен е Иван Горилата и че трябва да не губи време, да се приготви и да тръгва.

На излизане от ресторанта Кончита улови под ръка Иван Горилата. Те вървяха напред, покорили всички в ресторанта със своята младост. След тях Мерцедес и Игор, като шафери, мълчаливо ги следваха. Мартин Ларсензвей ме хвана под ръка и тихо ми прошепна:

— Най-после немирната Горила е уловена в златната клетка на една богата жена. Дано бъде щастлив. Ако ни покани на сватба в Гватемала според местните обичаи, ще отида само ако Кончита ми обещае, че на сватбената ѝ вечер ще ми свири на маримба, осветена от закачени на палмите и банановите дървета китайски книжни фенери.

Дъждът беше спрял. Авенида Спмон Боливар, осветена от хиляди неоновии реклами, приличаше на парижки булевард в Монмартр. Китари и мандолини от страничните улици напомняха на



остров Капри. Всичко въздишаше от нощната възбуда... Ние едвам не загубихме влюбените двойки. Нощта ни покровителствуваше, но булевардът ни предлагаше само кабаретата. Всичко друго затваряше вратите си, а ние още не бяхме видели как Кончита танцува. Знаехме, че Иван Горилата е магьосникът на аржентинската румба, затова решихме да завършим в кабарето „Ривадавия“.

Малките немирни крака на Кончита почнаха да играят, преди да сме стигнали долу в салона. Нейните черни очи се оживиха. Иван Горилата целуваше малката ѝ ръка.

Танците се редуваха, но никой не пожела да изсвирят аржентинската румба. Най-после написахме една бележка до оркестъра и в нея поставихме два американски долара. Настъпи затишие. Диригентът ни се поклони и даде първите акорди с цигулката си.

Кончита вдигна с лявата си ръка края на роклята си и почна да тропаш с елегантните си крака. Коприненият шал на малката ѝ глава се повдигаше, образуваше дипли в такт с тропането на краката ѝ. Във ветрило бялата фуста разкриваше очарователните ѝ прасци, опънати в черните копринени чорапи. Плътено стегнатите ѝ бедра в лъскавата коприна очертаваха къде започва коравият гръб, който придаваше такава стройност на фигурата. Нейните смолисти очи не слизаха от унесеното лице на Иван Горилата. Прекрасните очи на момичето му обещаваха чуден живот, любов, радости, каквито досега не беше имал. Оркестърът спря да свири, публиката си счупи ръцете да ръкопляска. Искаха бис, но Кончита беше танцувала само за Иван Горилата.

Двадесет и четири часа не бяха изминали от тяхното запознаване. Слънцето още не беше изгряло, за да се видят на дневна светлина, и те прекрачиха прага на кабарето влюбени, обвързани здраво от копнежа никога да не се разделят. Мерцедес, която беше католичка, ги прекръсти и им пожела лека нощ. Иван Горилата отведе своята невеста в тъмнината. Ние му отстъпихме нашия форд. Игор и Мерцедес изчезнаха след тях. Ние с Мартин Ларсензвей тръгнахме самотни из пустите улици. Разхождахме се дълго и се прибрахме вкъщи чак сутринта, когато кървавият рубин на слънцето разрязваше бялата мъгла. Току-що се унасяхме в първия сън, когато чухме клаксона на нашия форд. Последва отваряне на пътната врата,

предложение да се преместя на кушетката в стаята на Мартин Ларсензвей и влизането на Кончита.

Докато Кончита се освежаваше в банята, нейният повелител ни вдигна на крак, повика по телефона от кантората Мерцедес да се освободи за сутринта и закара всички ни в общината да му станем свидетели при сключването на гражданския им брак. Временно новото семейство се настани в хотел, облече се като американци в нови и скъпи дрехи и ни свика на съвещание в стаята си да разгледаме от всички страни проектираното от Кончита предложение до нашето петролно дружество.

След като изслушахме проекта Кончита да превърне банановата си плантация в петролно поле, решихме, че в този вид нейното предложение до петролното дружество няма да обърне никому вниманието. Понеже времето напредваше и трябваше да освободим Мерцедес, слязохме в ресторанта на хотела да обядваме и се почерпим за младоженците.

Иван Горилата трябваше като петролен геолог да прегледа на самото място терена на банановата плантация, да я проучи и чак тогава да реши формата на предложението.

Нито един от нас нямаше никаква представа за Гватемала, още по-малко за нейната геология, та да си съставим що-годе мнение от мострите, които ни беше донесла Кончита. Един малък сандък съдържаха фрагменти от скални парчета, в торбичките имаше въображаеми петролни мостри, които не представляваха нищо освен пясък, напоен с окислен растителен катран. Химията на Кончита я беше заблудила поради неговата разтворимост, че това е асфалт. Както и да е, ние се примирихме с нейното невежество как се разпознават въглеводородите от дериватите при сухата дестилация на дървата, окислени от дългото им лежане под земята. Немислимо беше да се основаваме на нейните данни и мостри, за да говорим по този въпрос с когото и да било от нашите директори. Но всичко това нямаше нищо общо със самата Кончита, елегантна дама в грациозна поза, застанала замечтана до големия прозорец.

Документите недвусмислено потвърждаваха, че Иван Горилата вече заема завидно положение като съпруг на богатата наследница. За какво му беше нужно отсега нататък да си излага живота в нашите опасни експедиции. Ние отлично разбирахме това, но все пак ни беше

мъчно, че губим най-близкия си приятел. Още по-тежка беше мисълта, че раздялата ни е толкова близка. Каква ще бъде неговата съдба сред петролните акули — това никой не знаеше.

Телефонът иззвъня. Обади се Мерцедес. Попита какви са намеренията ни за тази вечер.

— Ела и тогава ще решим. Ще ти съобщя една много важна новина — отвърна Иван Горилата и затвори телефона.

Кончита коленичи до него и го попита каква новина ще съобщи на Мерцедес.

— Аз и моите другари сме в отпуската. Както ти стана ясно, твоето предложение за дирене земно масло в гватемалската ти плантация пропадна. Мене лично тоя въпрос ме занимава и мисля да поканя моите приятели да ми помогнат, като дойдат и ни гостуват цялото време на отпуската си, която е три месеца — достатъчно време да се ориентираме има ли земно масло в твоята плантация или не.

— Извинявай, скъпи мой — сви капризно красивите си устни Кончита. — Но плантацията не е само моя. Тя е наравно и твоя. Така че ти можеш да решаваеш без моето съгласие. Кога заминаваме?

Останахме смаяни. Тая малка жена притежаваше повече практичен ум, отколкото предполагахме.

Една седмица след тоя разговор в хотелската стая всички участници в заговора да бъде открит петролът в Гватемала се качихме на парахода в Ла Гуайра и заминахме за Пуерто Барриос, за страната с три различни климата в едно и също време.

## НА ПЪТ ЗА ГВАТЕМАЛА

Параходът „Уругвай“, плаващият дворец на американската компания „Южни републикански линии“, напусна пристанището Ла Гуайра, когато последните морави лъчи на залеза се скриха зад Кордилиерите.

Висшите същества на доларовата аристокрация бяха на палубата и разсеяно ни изгледаха дали заслужаваме внимание. Кончита, облечена елегантно, принуди всички — от капитана до последния товарач — да си изкривят вратовете, за да видят как благоверната съпруга на уважаемия Иван Горилата се клатеше грациозно на тънките си крака. Мерцедес не тръгна с нас. В последния момент тя през сълзи съобщи на Игор, че е получила предложение за женитба от един адвокат и е отговорила положително. Настояванията на Игор да се оженят, ако тя иска, предизвикаха водопад от сълзи. Но това не промени с нищо положението. Тя познаваше най-добре нашия живот на геолози и предварително знаеше последствията на един брак с Игор. Разумът се беше наложил над чувствата. Игор трябваше да се примири.

Разноцветни електрически крушки, наредени като мъниста от единия край на палубата до другия, придаваха вълшебен изглед на парахода. Оркестърът свиреше танцова музика. По тръстиките маси сервираха вечерния коктейл. Доволните и сигурни в себе си финансови магнати, излегнати под балдахините, се задъхваха от изпитите коктейли. Те пушеха ароматични цигари и съзерцаваха как изчезва брегът на Венецуела.

Благодарение посредничеството на Мерцедес като секретарка на петролния картел ние получихме кабинни до Гватемала на туристическия параход „Уругвай“. Да се вземе място на специален за светски обиколки параход, особено като този дворец, една кабина на който струва 550 долара за разхода из Карибско море, трябваше често дипломатическа намеса. Обаче престижът на петролния картел беше по-голям от могъществото на дипломатите.

Светската етикеция ни задължаваше. В блестящи смокинги ние, четиримата мъже и нашата дама, облечена в същата тъмнозелена копринена рокля, с кокаления гребен на главата и испанския шал, закачен на него, който плени сърцето на Иван Горилата, излязохме под балдахините на палубата и както го изисква редът, почнахме да се разхождаме, за да бъдем видени от всички. Стотици очи се насочиха да разгледат Кончита и нашите безупречно изгладени смокинги, като гадаеха кой от четиримата е щастливият съпруг на тая индианска Венера.

Коктейлът и танците след вечерята минаха по най-забележителен начин, защото пияната компания в салоните на I класа чествуваше изкуството на Кончита и Иван Горилата, които им показаха как се танцува аржентинската румба и гватемалският национален танц „пунто“.

За да се чува по-ясно и силно ритмично тропане на краката, пияните американци помолиха да съберат един ъгъл от персийския килим и така дадоха възможност на Кончита да се натропа до насита. На нашата маса бяха изпратени скъпи тропически цветя и над двадесет бутилки шампанско, които не можахме да изпием до сутринта.

Параходът пътуваше по откритото Карибско море спокойно, без да ускорява бързината на движението си, за да могат пътниците да се налюбуват на хвърчащите, малко по-големи от скумрии риби с огромни криле. Те просто падаха на палубата и ние ги улавяхме и хвърляхме обратно в морето. Мартин Ларсензвей се сприятели с една самотна американка. Ние двамата с Игор Незнакомов си наместихме шезлонгите под балдахините, флиртувахме с дъщерите на богатите американци, наливахме се с разни разхладителни и се стараехме да не пречим на нашите влюбени другари.

Параходът се движеше плавно и преди разсъмване наближи Ямайка, острова на земетръсите, на вулканите, на джунглите и най-опасните в Южна Америка торфови тресавища.

Екзотиката на Ямайка лежеше пред нас и се пробуждаше зад палмите, огряна от елмазената светлина на изгрева. От басейна, където се къпехме, се виждаха ята зелени папагали, които излитаха от палмовата гора и с крясъци отиваха към реките във вътрешността, за да си направят сутрешния тоалет. Светлината, обливаше западния бряг

на остров Ямайка и правеше все по-ясно да изпъква вълноломът и зад него голямото пристанище Кингстон.

От мостика един офицер ни хвърли футболна топка, поздрави ни и по мегафона събщи:

— След половин час чичеронето на парахода ще прочете нещо из историята на остров Ямайка. Моля заемете си местата на първия дек.

Направиха импровизирана естрада, на която се покачи офицерът с белите дрехи. С равномерен глас той започна нашето запознаване с Ямайка:

— Ние се намираме почти на мястото, където на 6 юни 1692 г. е изчезнал във вълните на Карибското море цветущият град Порт Роял. Докъде точно се е простирала сушата на остров Ямайка нам не е известно. Но тая тясна ивица земя, от която се намираме сега на около 500 метра, е била част от града Порт Роял, в който са спирали великите пирати Франсиз Дрейк и адмирал Ансон, англичани. Те са оставили острова в наследство на Британската империя. Порт Роял е бил убежището на всички пирати, които са прославили могъщата империя. Остров Ямайка след Христофор Колумб е бил главната база на испанските конквистадори, Оттук те са потеглили през Карибско море и са стигнали до Панама, Колумбия и Перу. Тук, в Порт Роял, по-късно е ставала разпродажбата на заграбените от Африка роби; тук са се трупали богатствата на конквистадорите и пиратите. Порт Роял е имал позорната слава да бъде столицата и главното убежище на всички авантюристи. И много естествено това пристанище е привлякло най-алчните, най-безскрупулните, най-развратните и жестоки представители на испанската и английската корона. Порт Роял е бил най-богатият град в остров Ямайка, където е имало широки улици, големи здания, заведения и складове, каквито никъде другаде в островите на Антилската група не е имало.

Разкош, разврат и убийства, храмове и площади, където се е наддавало за робите и робините — това е бил този град. Пиратските кръчми и дворци са събирали убийците и наемниците на двете европейски корони. Това междуцарствие е траяло докъм средата на XVI век, когато британската ескадра за втори път завзела острова и го обявила за британско владение. Поставил се някакъв ред, въвела се нова система, регатите на британската флота изловили всички чужди кораби и пирати и избили ония, които не се подчинили. Франсиз Дрейк

прибрал несметните богатства на конквистадорите и ги откарал в Англия. Но разгулният живот на преселниците и местните жители продължил. Новите заселници станали наследници на избитите, построили си разкошни къщи с помощта на робите. Създали първите обширни плантации. Порт Роял бил в пълен разцвет като колония и източник на блага за Британската империя. Но на сутринта на 6 юни 1692 година дошъл трагичният край на Порт Роял. Преди изгрева на слънцето ясното небе се покрило с черни облаци, от които се спуснали циклони и помели целия остров. Синята планина не се виждала от изригващи червени кълба пушек. Трусовете съборили високите здания, земята почнала да се разпуква и разделя. Отворили се зеещи пропасти, в които изчезвали зданията, хората и всичко, което се намирало наблизо. Виждайки опасността, управителят на острова и около 250 души успели да се доберат до кея, качили се на кралската регата и се отделили от сушата далече в морето. И когато на следния ден всичко утихнало, кралската регата се върнала, но не намерили Порт Роял на мястото му. Грамадни вълни плискали там, където някога лежал красивият, цветущ град. Намерили само тая ивица земя, която днес е естественият вълнолом на пристанището Кингстон.

Пристанището Кингстон още служеше за набиране негри от вътрешността за банановите плантации в Гватемала. За да не смуцават разглезените американски пътници при товаренето в най-долните бункери на 300 негри, капитанът устрой екскурзия с влака от Кингстон през целия остров до другото пристанище на изток Анното Бей.

Голяма част от янките се качиха на влака и заминаха. Другата част, повечето жени, остана в града с нас. Разгледахме плантациите, палмовите гори и околните възвишения, остатъци от някогашните Меридски Кордилиери. От тях точно на изток се виждаха Сините планини и куполът на изгасналия вулкан, висок 2292 метра. По тия възвишения има построени разкошни шосета, които водят до луксозни хотели и ресторанти, където през големите горещини летуват плантаторите, техните семейства, чиновниците и гостите от вътрешността на острова. Жегата тук е непоносима. През сухия сезон спасението е само във височините на Кордилиерите. От тях извира големи реки, които се спускат към Карибското море с множество каскади, обвити в буйна растителност. В един хотел — „Палисадос“,

построен на едноименната река, ние спряхме по желанието на Кончита, която надуши, че в ресторанта има прясна пържена риба. Можехме ли да се откажем от това удоволствие, което зарази всички в омнибуса, когато чуха, че се отнася за прясна риба.

Под краката ни водата на реката Палисадос скачаше от 4–5 метра, разливаше се в широк басейн и след това отново се спускаше надолу и се губеше между палмите. Отгоре, където беше терасата на ресторанта, до широкия басейн, ограден с мраморни пейки, водеха стълби, издялани в скалата. Палми и други храсти скриваха грозотата на масива. Желязна решетка предпазваше къпещите се да не полетят по наклона извън басейна.

Мнозина от нашите спътници бяха се напили и направиха скандал, разхвърляха бутилките, счупиха чиниите и чашите и залитайки, слязоха до басейна, където им дадоха къси гащета и ги потопиха във водата да изтрезнеят. Келнерите бяха негри и си познаваха работата. Ние отгоре на терасата гледахме насмешливо цялата церемония.

В шест часа вечерта се качихме на рейсовата кола. Нито един не беше напълно трезвен освен жените. След един час разходка, освежавани от прохладния вятър на Карибското море, колата ни докара до центъра на града Кингстон, където бяха спрели и другите рейсови коли. Ония, които заминаха за Анното Бей, не бяха се още завърнали. Паракордът „Уругвай“ беше феерично осветен. На палубата свиреше оркестърът, а долу на кея тълпа негри, насядали по сандъците и на земята, слушаха. Иван Горилата и Кончита намерихме в тяхната кабина да се преобличат за вечерята.

Цветната игра на изгрева изпълни кабината с трептяща светлина. През решетката на прозореца нахлуха снопове златни лъчи и ме събудиха. Нежната светлина на изгрева освети през вратата част от кабината на Игор Незнакомов. Там пердетата бяха спуснати. Надникнах през отворената врата и видях легналия по гръб Игор Незнакомов да спи, безчувствен към всичко на света. Изглежда, той твърде бързо бе изживял тежкия удар, нанесен му от Мерцедес, щом можеше така спокойно да спи. Отворих вратата на междинната баня и пуснах крана на топлата вода да тече силно. Понеже преградата между банята и кабината на Игор Незнакомов беше много тънка, свистящото



налягане на горещата вода почна да свири като локомотив и разбуди сънливца.

— Какво става? — попита още съненият Игор. — Да не си намислил да се щавиш, та си пуснал горещата вода? Затвори я, че напълни кабината с пара. Тая сутрин имам среща с една дама.

— Каква дама? — учудих се аз. — Какво ще правиш с нея.

— Не бъди толкова любопитен.

— А Мерцедес?

— Мерцедес ли? Тя сама пожела да се разделим. Хайде, побързай, че и аз искам да се изкъпя.

Механично пуснах крана наново. Значи от цялата група единствен аз оставах сам.

Дните и нощите на гигантския параход бяха станали неизмеримо дълги, поне за мен. Имах предостатъчно време, излегнал се на палубата, да наблюдавам и премислям. Видях как Игор Незнакомов обикаля двата басейна и търси навсякъде своя географ, после седна срещу мен и намръщено си поиска закуска. Послушната стюардеса му поднесе цяла камара кифли и сладкиши и му подаде затворен розов плик със сини кръгове и печати на американското географско дружество.

— Господине — обърна се тя към Игор Незнакомов, — дамата, която ви изпраща това писмо, чака вашия отговор в библиотеката.

— Умрете щастливо, товариш Незнакомов — му казах, — закуската може да почака, но за бога, отговорете на нетърпеливата си дама. Когато обикаляше къпалните басейни и после седна отчаян на масата, аз помислих, че имаш намерение да се самоубиваш!

— Идиот — чух само аз на руски. — В плешивата ми глава има малко мозък, който не съм загубил и мога още да уважавам себе си.

След това грабна писмото от масата и отиде към носа на парахода. Стюардесата го изгледа, поклати главата си и влезе в бюрото си.

Беше последната ни нощ на парахода „Уругвай“. Безгрижна увереност се четеше по лицата на пътниците. Насядали по цялото протежение на горната палуба, те си допиваха коктейла и слушаха прекрасния оркестър. Нашият Игор Незнакомов заемаше една маса със своя географ и сигурно не разговаряше по географски въпроси.

Неговата дама игриво се усмихваше, разтърсваше хубавата си коса и даряваше приятеля ни с мили погледи.

Гонгът за вечерята спаси приятелите ми от моето любопитство. Пасажерите се размърдаха и тръгнаха към салоните. Отнякъде се яви Мартин Ларсензвей със своята дама и предложи да се съберем на прощална вечеря.

Игор Незнакомов се намери в неловко положение, извини ни се и заведе своя географ в един ъгъл, усмихна се доволен и ни показва вирнати двата си палци: по индиански — да не го закачаме.

Салонът стана тесен за танцуващите. Проекторите сменяха цветовете и следваха двойките. Когато светнаха лампите, видях между тях, които най-много ръкопляскаха, Кончита и Иван Горилата. Щом ме забелязаха, те дойдоха усмихнати и ме попитаха харесало ли ми е това изпълнение на танца „Пунта“.

— Не особено — беше моят отговор.

И двамата замълчаха и си поръчаха вечеря. Учуди ме промяната в Кончита, затова попитах Иван Горилата на български какво е станало.

— Когато се разделихме с тебе горе на палубата, намерих я легнала по корем на леглото. Блъснах силно вратата на кабината и тя скокна уплашена. Отидох в банята и се заключих. Половин час се къпах и не можах нищо да измисля. Почнах да пея като луд и тогава ми хрумна да си я възвърна или да я загубя завинаги. Заварих я пред гардероба, че избира рокля за вечерята. Промених изражението си до неузнаваемост и казах: „Тая е нашата последна вечер, горе няма да излизаме. Утре, щом пристигнем в Пуерто Барриос, с тебе ще се разделим завинаги — аз и моите приятели заминаваме обратно за Венецуела. Твоето безумие е оскърбително.“ Треперяща, тя не се извърна и ми отговори: „Ако ти ме напуснеш, аз ще се самоубия“ — и падна в краката ми.

Вдигнах я, сложих я на леглото и без да мисля много, и казах: „Давам ти половин час време да се изкъпеш, да се облечеш и да ми докажеш, че си умна любяща жена. Ставай и не ми губи времето.“ Минаха десет дълги минути, през които изпуших две цигари. Кончита се преобърна в леглото, изглежда ме като пума, стана и отиде в банята. После излезе и почна бързо да се облича. Заплашването, че ще я напусна, ѝ подеждва. Преди да излезем от нашата кабина, тя ми

обеща, че ще ми нареди домашен бюфет — да си пия редовно. Сега да отпразнуваме помирението.

Повикахме с бележка Мартин Ларсензвей и неговата дама да дойдат на нашата маса. Игор Незнакомов беше се възползувал от започналите атракции и не се виждаше никъде.

Кончита разбираше, че е загубена, ако упорствува. Събудената отново любов бушуваше в сърцето и. Иван Горилата се преструваше, че не вижда нищо. Но когато започнаха танците, взе в прегръдките си смаяната Кончита и смая наново всички.

Ние последни напуснахме салоните. Топъл дъждец ромолеше на палубата. Небето беше черно. Игор не беше се прибрал в кабината си.

## В ГВАТЕМАЛА

— Пуерто Барриос — посочи ни Кончита.

Потънало в кал, локви вода, високи палми и огромни фикуси, в ранната утрин пристанището на Гватемала приемаше екскурзиантите...

Водните кранове още не работеха, но върволици вагони бяха спрели до тях, натоварени със сандъци ананасови консерви и банани, които очакваха да бъдат прехвърлени в парахода на мястото на негрите. С кошници и вързопчета на гърба негрите излизаха от вътрешността, отворена наравно с павирания кей. Надзирателите, наредени в шпалир, ги брояха и пропускаха. Имаше съвсем млади момичета и момчета, които възбудено се закачаха, пъргави и игриви. Имаше и по-възрастни, с побелели коси, с тежко, мрачно настроение. Те познаваха прелестите на живота в банановите плантации. Там в огромна ширина и дължина се простираха насажденията, засенчени от големите листа на банановите дървета, там вирееше жълтата треска, в редиците между дърветата се образуваха лабиринти от висящи листа, които не пропускаат слънчевите лъчи отгоре, задържат изпаренията и правят дишането непоносимо. Само там, където минават вагоните на теснолинейната линия, е изсечено, открито, може свободно да се диша.

Най-после се явиха контролните органи на митницата и пуснаха да слязат мистер Маккормик, съпругата му, още няколко представители на Юнайтед Фрют къмпани и след тях гватемалката Кончита Иванова и новият гватемалски зет Иван Горилата. Властите, които познаваха банановата плантаторка Кончита, се загледаха с уважение в нейния съпруг, отдадоха му чест и не пожелаха подробно да прегледат багажа.

Дойде нашият ред. Показахме издадените от всесилния петролен картел документи и слязохме на кея.

Мартин Ларсензвей и Игор Незнакомов решиха да направят едно малко пътешествие и да пристигнат в плантацията с влака.

Аз приех поканата на Кончита и се настаних в мощния крайслер, който чакаше пред гарата. Кончита, която беше се наместила удобно до

Иван Горилата, плесна с ръце от радост и даде знак за тръгване.

Иван стисна здраво кормилото на колата и даде пълен газ. На задното седалище аз подскачах от канавките и си удрях главата в гюрука. А колата хвърчеше, плискаше рядката кал и ни изведе на шосето, по което минаваше релсовият път на Юнайтед Фрют къмпани.

Слънцето клонеше на запад и още осветяваше долината на реката Мотагуа, по която се движехме. Тая долина е широка 80 километра и двеста километра дълга. Шосето се извиваше все покрай реката, която на всеки пет километра правеше кръгове подковообразно и минаваше през приказно красиви местности. Безброй дървета, натежали от банани, портокали и манго, се кръстосваха по брега с кокосовите палми и растителността, която закриваше опасни комарови блатата. Банановите плантации бяха свързани с шосето, по което минаваше теснолинейната железница на американската Юнайтед Фрют къмпани. На всеки завой на реката Мотагуа имаше мост. Шосето и линията минаваха на отсрещния бряг и се свързваха със складовете, от които пътеки, покрити с дъски през калта, водеха към вътрешността на банановите плантации. Оттам с конски вагонетки се извозваха обраните банани.

Двадесет минути след като напуснахме Пуерто Барриос, крайслерът навлезе в района на банановите плантации или както е известна тая част на Гватемала — рая на бананите. Хиляди, много стотици хиляди чепки зелени банани висяха между дългите листа на дърветата. Километри след километри от двете страни на шосето се сменяха, без да се види край на банановите дървета, накичени с еднообразни чепки банани и увиснали, дълги човешки бой листа.

Във въздуха се разнасяше ароматът на тия почнали да съхнат листа, на вдигнатия прах и на бензинови пари.

Банани, само банани срещяхме да превозват влаковете, а ние с Иван Горилата преглъщахме неприятния вкус на наситената с прах слюнка. Като че ли някой ни преследваше. Задминавахме всичко, което се изпречеше насреща, и спряхме да си откъснем няколко банани от собствените дървета на Кончита. След нас нямаше никой, само облаци прах се издигаха и се поглъщаха от листата на банановите дървета. Никакъв вятрец не полъхваше. Гватемала има средно тропически климат с три преходни температури, различни по височини и места, а не както във Венецуела — само сух и дъждовен сезон. Колкото

отивахме по-напред, толкова повече зачестиха завоите, промени се температурата и изведнъж банановите плантации свършиха. Започнаха възвишения и малки овощни и зеленчукови градинки, царевични ниви и лозя. Зад едно от тия възвишения се спуснахме в Гуиригуа, някогашната столица на прочуто индианско племе май, от което произхождаше и нашата Кончита. Направляван от нея, Иван Горилата мина през площада, изви по една доста стръмна улица и спря колата пред висока стена, зидана от плочи и червени тухли.

— Миа каза — усмихна се Кончита, натисна продължително клаксона и желязната врата се отвори.

В средата на големия двор, изпъстрен с килим от цветя, се виждаше двуетажна къща с много балкони и просторна тераса. Тя закриваше от погледа ни пасио-то или вътрешния двор. Посрещнаха ни на терасата една дузина индианки, които останаха изумени, когато Кончита им представи Иван Горилата.

— Това е вашият господар. От днес той ще заповядва в тая къща. Пренесете багажа.

Вратата на терасата бе широко отворена и Кончита, следвана от една много стара индианка в синя памучна рокля с извезано слънце на елечето, ни въведе в мрачен хол, заемащ половината от приземния етаж.

— Ще ме извините, да проверя в какво състояние са помещенията в къщата и да наредя какво трябва да се приготви за вечеря. Те, прислугата, не са ме очаквали, а тая вечер ще имаме увеселение, обещано на нашия приятел, норвежеца. За вас, мистър Лабо, ще поканя семейството на синьорина Долорес Мако Галиенте. Извинете ме.

Две извити, доста полегати, с големи площадки стълби, една срещу друга, водеха от хола към чардака на втория етаж. Махагонова ламперия покриваше стените на хола, постлан с художествено изработен индиански килим, изобразяващ свещената птица кятцал, с пурпурночервени гърди и синя глава, стъпила на клон с величествено спусната в бяло и зелено опашка. Бях седнал срещу главата на тая птица, символизираща свободния дух на индианците. Кятцалът е рядка птица, която, ако бъде уловена и затворена в кафез, веднага умира. Тя живее в непроходимите гори на Сиера де Мадре в местността Кятцалтенанго. Там се ражда и умира. Това е най-населената част на

Гватемала с индианци, които са пръснати из цялата планина в родови селища. Диалектите, облеклото и цветовете на шарките и тъканите са съвършено различни за отделните племена. По тях може да се познае откъде идва всеки индианец. Птицата кятцал е изобразена на националното знаме. Едрата разменна монета след пезото е златният кятцал — 20 пезос.

Кятцалът си прави гнездата високо в дърветата. За женския гнездото е по-високо от гнездото на мъжкия. Гнездата са направени от тънки клончета с два отвора като тръба. През единия вход кятцалът влиза и от другия излиза, за да не счупи дългата си златисто-зелена опашка. В главата кятцалът прилича на кокошка с човка на чайка. Никакъв шум не смуцава спящия кятцал нощем. Това позволява той да бъде уловен с голяма мрежа за пеперуди. Хората от научните експедиции се качват на дървото и внимателно го изтикват да падне в мрежата. Кятцалът се храни с малки червейчета, скрити в едни особени, подобни на черешни плодове. Той налапва целия плод, изсмуква го заедно с червейчето и после изплюва остатъка. Крилата на кятцала са тъмносини и нощем е почти невидим.

За да не скучая, докато Кончита запознае Иван Горилата с бъдещия му дом, влезе много млада индианка в синя плисирана пола и оранжева копринена блуза, боса и сложи пред мен кръгла масичка. После излезе и се върна с огромен поднос, отрупан с банани, грейпфрут, грозде, портокали, чинийка сребърни ножове, лъжички и една голяма купа със ситна захар. Но нито дума не обели да ме покани. Когато се обърна да си върви, загледах се как плисираната рокля се затвори като ветрило. Външните сини плисета покриваха вътрешните на бели квадратчета. Около черната ѝ коса се увиваше многоцветен тюрбан, от който отзад висеше жълто тясно парче от същия плат. Краката ѝ не бяха грозни, но черни и не подчертаваха добре стройното ѝ тяло, скрито под плисираната рокля. Тя беше истинска чина от индианското племе май.

Познавах всички плодове, сложени на подноса, освен гроздето. Взех една чепка с големи червени зърна. Мислех, че е като нашенски памид, но когато откъснах едно зърно и лакомо го смукнах, неговият кисел и стипчив вкус ме разочарова.

Протегнах лявата си ръка да взема един банан и погледът ми се спря на часовника. В хола беше станало по-тъмно и затова светещите

стрелки изпъкваха в полумрака. Някаква сънливост от умората след лудото каране ме приспиваше, но като видях, че часът е шест, спомних си, че не съм сам. Къде бяха другите? Станах от удобния диван и се изправих до големия прозорец, от който се гледаше в пасиото. Четири палми пазеха в средата му кладенеца. Железни решетки на прозореца не ми позволяваха да изляза от хола. Там някъде в пасиото, в някой ъгъл пееше жена.

От моята стая се излизаше на балкон, под който лежеше пасиото, оградено от верандите и етажите на голямата къща. Повече от десет балкона като моя гледаха към пасиото, а над тях се издигаше наклоненият покрив от червени керемиди и образуваше точно над кладенеца малко каре за проветряване. Испанско остроумие — никой отвън да не вижда какво става в интимния живот на къщата. Пасиото е гордостта на гватемалеца. Със смирение тук жените посрещат своите познати и роднини и се забавляват в присъствието на мъжете си. Музиката и танците са душата на гватемалеца.

Гватемалката и гватемалецът на улицата не се поглеждат като мъж и жена. Обаче в пасиото те неудържимо танцуват до отмаляване, докато нощният хлад не изсуши потта по телата им. В пасиото се запознават бъдещите годеници, уговаря се зестрата и денят на сватбата. Собственикът на голямата и красива къща в Гватемала не парадира с изобилието на цветята в предния двор, а с пасиото, скрития вътрешен двор, където той изнася всичко, което ще го изтъкне като богат и разточителен човек. Вълшебни са нощите в пасиото, защото всички танцуват, пият и пеят, а маримбата свири в акомпанимент на китарите и мандолините.

Акациите пред пътната врата се размърдаха от вечерния вятър. Мигуел скокна и отвори двукрилата врата. В двора лъчите на фаровете откриха останките на старомоден форд с кърпен гюрук. Вятърът свиреше през дупките и разнасяше из двора скръбта на старото платнище. На терасата високо на тавана светеше малка електрическа крушка. В хола шумно очакваха да бъдат представени роднините на Кончита. От тъмната тераса роднините на Кончита изглеждаха като изложени на витрина стари испански грандове. Игнасио изпъкваше с бялото си жабо и синя кадифена дреха със златни копчета; майката Мария скриваше месестите си дебелени в прекалено широка черна копринена рокля, наметната с перест, на ресни шал и на главата с



гребен от костенурка с позлатени краища; Алберто бе осемнадесетгодишен денди в къси, но изящни зелени панталони, привързани с жълти копринени панделки под коляното. Малко кръглата му глава се украсяваше от очарователни бакенбарди, и над тях ниско остриган испански алаброс.

Ние с шофьора Мигуел останахме в сянката на терасата, а Кончита изтича да поздрави роднините си, да им представи своя съпруг. Когато церемонията свърши, тя се обърна и ме повика с прекрасната си усмивка:

— Мистър Лабо е неразделният приятел на моя съпруг. Това е синьорина Долорес, моята братовчедка, за която съм ви вече говорила. Имаме още приятели, които ще пристигнат — и погледна часовника, — след половин час идват. Синьори, вие може да тръгвате за гарата.

Над Сиера де Мадре трептяха тайнствени светкавици. Колесницата на далечен гръм се предаде на ехото и замря. Крайслерът като подплашено животно изскокна през вратата и с фаровете си освети сгушена влюбена двойка под стряхата на дебелия зид.

Точно на завоя едвам не сгазихме четирима, единият от които носеше на гърба си два метра стърчаща над главата му маримба. Останалите трима носеха виметата и столовете на музикалния инструмент. Това беше оркестърът за тазвечерното ни увеселение.

Когато стигнахме на гарата, намерихме, че отвън ни чакаха разтревожени нашите приятели. Преди да се наредим в колите, географът мис Норис ни попита:

— Знаете ли на какво се дължат тия светкания в планината? Това е изтичащата лава от вулкана Атитлан — северно от Голямото езеро със същото име. Лавата не излиза през затворения от паднали блокове кратер, а през страничните пукнатини и се стича по склона.

Четирима артисти на две ръце свиреха през всичкото време, докато прислугата тичаше да подава яденето. За пиене поднесоха бира от сладка касава, изстудена, с два пръста жълта пяна. След това отрупаха масата с тортилас и плодове, разчистиха остатъците и донесоха приборите за кафе. Гватемала произвежда в низината покрай брега на Тихия океан най-хубавото кафе, което в Англия и Щатите се предпочита пред бразилското.

Звездите стояха мирно горе и примигваха със символични обещания. Разноцветни книжни фенерчета, закачени на опънати телове

от палмите в средата на пасиото, превърнаха задния двор на арена, в която кипящата кръв на младостта изля порива си. Музиката и танците у индианците са нещо като религиозен ритуал, непознат на никоя друга раса. Преди да започнат танците, стана преустрояване на оркестъра. На маримбата останаха да свирят само двама души. Единият взе китарата, а четвъртият — мандолина. Публиката се разположи на терасите, като пред всяка група поставиха малка масичка с плодове, чаши и бутилки разни разхладителни питиета. Имаше едно питие за отмора след танца с остър вкус на исиот, което възвръщаше отмалелите сили и загряваше да не се простине от потта. Цялата нощ премина в луди танци, песни и шумно веселие.

На следния ден мисис Фитън трябваше да се прибере в Пуерто Барриос, тъй като параходът вечерта напускаше Гватемала. Открехме обаче, че Мартин Ларсензвей и неговата приятелка отдавна са изпуснали влака за пристанището. Многоуважаваната мисис Фитън пожела да види банановата плантация на Кончита и затова решихме всички да заминем за долината на река Мотагуа да видим как берат бананите и да изпратим гостенката до парахода. Натоварихме се на двете коли и напуснахме къщата на незабравимите спомени. Спуснахме се по наклона на змиеобразното шосе, на тридесетия километър се отбихме надясно през моста на реката Мотагуа и тръгнахме бавно по постланите дъски към вилата в Кончитината плантация. Между банановите дървета водеше приказан път към вътрешността. Наслаганите дебели дъски върху изсечените места за извозване с вагонетки на милионите зелени банани бяха изместени или прогнили от калта. Минаването на нашите натоварени с осем души коли по тия дъски изкарваше водната кал отгоре и я пръскаше със свистене върху хората, застанали да ни освободят място за каране на колите.

Слънцето изсипваше отгоре разтопена горещина и тя проникваше между листата на банановите дървета до калта, изпаряваше водата заедно с гниещите организми и ни задушаваше. Във вилата миришеше отвратително на гнили банани. Из напуканата мазилка на стените наизскачаха кафяви гущери, скорпиончета и отровни зелени паяци. Излезнахме и тръгнахме към ония квадрати, където беряха бананите. Негри с дълги факони, по-тежки от мачетите,

сечаха и поваляха на земята бананови дървета, а други с остри големи ножове отделяха от стеблата гроздовете с банани.

— Значи цялото дърво се жертвува, за да се приберат бананите? — попитах Кончита.

— Ако не го отсечем, догодина дървото няма да цъфне и роди плод — почна да ни обяснява Кончита. — Плантацията е разделена на хиляди квадрати и брането на бананите става само в ония площи, които са били изсичани преди три години. Банановото дърво расте бързо и ражда всеки три години.

Стотици негри — мъже, жени и деца — сечеха, товареха на вагонетките и извозваха до депото грамадни гроздове банани, пееха и не ни обръщаха внимание. Почти голи, те от ранна утрин до тъмно работеха и се излагаха на ухапвания от скорпиони, паяци и комари. Техният труд, отчаяние и страхове се заплащаха, колкото беше цената на един грозд банани — петдесет пезос. Носителите на треската, комарите, не ги щадяха във враждебната непроходимост на банановите плантации, изплетена от пълзящи растения. И това продължаваше цял живот, който избледняваше под черната сбръчкана кожа. Те умираха, загубени в калта, сред неизмеримото царство на бананите и непоносимия сърбеж от ухапванията.

Изпратихме Мигуел да откара мисис Фитън до пристанището Пуерто Барриос. Мартин Ларсензвей също се качи във форда да изпрати своята приятелка. Игор Незнакомов и мис Норис влезнаха във вилата. След десетина минути ги последвахме. Двамата бяха застанали до една голяма паяжина, в която уловил се малък гущер, целият омотан в сребърни нишки, се мъчеше да разкъса мрежата. Встрани щитовиден паяк го наблюдаваше. Над него, на около един метър разстояние имаше друг подобен паяк. Горният паяк спусна влакно и се свърза с мястото, където стоеше първият, закрепил се здраво и почна да дърпа дебелото влакно, закачено за мрежата и с него и щитовидния паяк, който, обясни мис Норис, е женският, уловил гущерчето и чака удобния момент да го умъртви и му изпие кръвта. Горният паяк е мъжкият. Той хвърли своето дебело влакно, за да улови женската. Но е избрал неподходящо време, защото женският паяк няма да се лиши от плячката си. Случай на мъжката глупост.

Докато наблюдавахме как мъжкият паяк се приближи и подръпна силно своето влакно, мрежата на женската се залюля и в следния миг

тая последната разярена се нахвърли, грабна мъжкия паяк и почна да го връзва. Обезоръжен, нещастникът сам стана жертва. Женската изсмуква първо него, след това го остави и отиде при уловеното гущерче.

Мартин Ларсензвей в никой случай не можеше да се върне по-рано от вечерта. На задното седалище в луксозния крайслер между мене и Игор Незнакомов се гушеше смелият географ мис Норис. Тя разказваше на Игор Незнакомов за приключенията си в Минас Жераес, Бразилия, когато, за да се спаси от преследването на разярен капивар — речна свиня с глиганови зъби, едва намерила убежище в колибата на някакъв креол, който същата вечер я гощавал с печено месо от същия капивар. Тук в Гватемала няма капивари, но ние се надявахме да опитаме пържолите от армадилмо — броненосец, голям като свиня, чието месо е много вкусно. Даже нагоре из Сиера де Мадре индианките продават по гарите печено месо от армадилмо или от зеления игуано, увито в листа от царевица.

По пътя мис Норис ни разказа и за вулкана Агуа, под който е била първата испанска столица на Гватемала. От върха можело при ясен ден да се видят на изток Атлантическият океан и на запад — Тихият. Вулканите Агуа и Фуего, което в превод значи вода и огън, се намират на запад от старата испанска столица Антигуа и на шестдесет километра източно от брега на Тихия океан. Кратерът на Агуа е бил езеро, когато е съществувала столицата Антигуа, но станало силно земетресение. Конусът на вулкана се разпукал и горещата вода на езерото се разляла върху града. Вулканите в Гватемала сега не изхвърлят лава, а пепел. Около тия вулкани е най-плодородната почва в Гватемала, засадена с кафеени плантации, захарна тръстика, царевица, жито, картофи и прекрасни овощни градини. На един час път от вулкана Фуего е градът Панталеон, един от най-старите испано-индиански градове с развита първобитна захарна индустрия. Всичко, което може да се каже за Панталеон, е свързано с двата угаснали вулкана, с производството на сурова захар, купищата памук, трамваи, които карат хора и захарна тръстика, гигантски палми като в оазис, които ограждат реката Гуйджи, по площадите се виждат запазени пирамиди от каменни глави на идоли, в градините растат портокалови и мангови дървета, а къщите са боядисани бяло и блестят. На десет километра се намира градчето Асунсион, в околността на което

захарната тръстика отстъпва част от почвата си на кафеените плантации. Езерото Атитлан също е било кратер на угаснал вулкан. Между езерото Атитлан и двата вулкана се намират термалните извори и пещерите с парно отопление в юрски варовици. В най-тясното място на езерото се намира индианско градче с много минерални извори, което също се нарича Атитлан. Зад него има действащ остатък от вулкана Атитлан, който снощи осветяваше небето.

Пиехме чай в пасиото, когато се завърна Мартин Ларсензвей.

— Мисис Фитън ви поздравява. Изпраща на всички по един подарък за спомен. Карахме бързо, за да не си помислите, че ме е отвлякла. На връщане едва не сгазихме една голяма маймуна с малка глава, която гонеше някакво рошаво животно. Мигуел казва, че било дива котка.

Кончита му предложи чай. След това мис Норис разгъна картите на Гватемала и почна да ни показва пътищата, по които може да се мине с кола, за да се стигне до най-интересните от географско, геоложко и туристическо гледище места в Гватемалските Кордилиери, познати под името Сиера де Мадре. Никой от нас, освен тя и Кончита, не знаеше даже по имена историческите останки на най-забележителната индианска страна. Мис Норис каза, че това не е народ с обикновена и посредствена цивилизация. И днес още археолозите разкриват в джунглите около езерото Патен загадъчни 10-метрови колони индиански паметници, които не са разчетени. Историята на Гватемала е много стара и с неизвестна цивилизация. Ние срещаме сред лакомите да погълнат пътешествениците джунгли монолитни паметници, високи двадесет и повече метра блокове от камък, какъвто на много километри не се среща. Археолозите са изровили огромни идоли под десетки метри нанос, тежки от пет до десет тона. От кого са, как са били пренесени, когато е нямало днешният модерен транспорт, за нас е още мистерия. Всичко в Гватемала е сложно, мъчно обяснимо, примитивно, което тепърва ще занимава учените. Негрите долу почти голи секат банановите дървета, на 60 километра в планината ще се изкачим на 2500 метра височина. Там индианците са облечени във вълнени дрехи.

В Гватемала е запазен ритуалът на старите индиански танци с маски. Мъже, облечени в разкошни, специално приготвени за целта дрехи, обшити със злато и коприна, си надяват на главите дървени

маски, които имат обезателно на върха златисто-зелена опашка на кятдал. Те танцуват неуморно ден и нощ, докато трае празникът на победата срещу испанските конквистадори. Маските и костюмите представляват испанските нападатели. Танците изобразяват победата над ненавистните испанци. Приготовленията за този празник отнемат много време и струват скъпо. Общината посочва играчите, тя доставя всичко. Репетициите стават тайно и се ръководят от стари майстори танцьори. Но най-интересното е, че очите на маската не съвпадат с очите на лицето, което носи маската. Дупките на очите на маската са закрити от цветно стъкло, а танцьорът гледа през разрез на веждите.

— Тинк, тинк, тинк — се чуха ударите на часовника през отворения прозорец на хола. Беше 12 часът полунощ. Вечерята траеше вече два часа, а мис Норис не се умори да разказва. Наслаждението от вкусните ястия, приготвени от готвачките индианки, стигна кулминационната си точка, когато почнаха да сервират великолепните тортилас, полени с екстравагантни сиропи от разни плодове. Редът на сервирането не беше същият, както предната вечер. Сервирах чуждестранни вина в позлатени сребърни чаши. Пържени филета от грамадната и рядка риба елдорадо бяха сервирани в сварени на пара банани с бяло вино. Всичко се поднасяше бавно и в изобилие. Накрая донесоха два съда с необикновени жълти плодове и цял арсенал от ножове, вилици и лъжички.

Но какво значеше това усмихване на мис Норис? Тя първа взе един от тия плодове, удари го с ножа си, после с лъжичката започна да изгребва вътрешността. След това си взе втори плод, като ни наблюдаваше под око. Разбрах, че е необходимо и знание, и сръчност. Игор Незнакомов пресегна, взе един жълт плод и го удари не на място, после се опита да го разреже, но не успя. Замахна втори път с ножа, по-силно, стисна го юнашки, но кремът бликна на фонтан и го изпръска. Опита с лъжичка да си гребне от съдържанието, но то заля него и масата. Намеси се мис Норис и му показва къде да удари с ножа и как да разтвори мангото от опашката към средата. После му показва как да извади с вилицата от четирите камари на плода вкусните семена. Кончита научи Иван Горилата как се яде манго. Ние с Мартин Ларсензвей след няколко героични опита с ловкост отваряхме манговите плодове, но докато се научим, пострадаха лепените

покривки на масата. След кафето Кончита закри вечерята и ни покани да спим.

Следващия ден употребихме в преглеждане на крайслера и форда, смазване някои части и приготвяването на дрехи. Вечерта Кончита ни посвири на пиано, а мис Норис ни разказа за мистериозните храмове в джунглите между Гуиригуа, където бяхме, и Копан в Хондурас. В тая зона, каза тя, владеела пустош от редки джунгли, в които ви наляга непонятен мистицизъм от стърчащите колони с изображения, като че ли са закачени по тях маски. Слънчева красота ги огрява и виждате дълбоко изрязаните знакове, показващи някакво сказание за изчезналата култура. Местността обаче е блатиста, населена от хищници, змии, приказно красиви пеперуди, опасни армадилиоси или грамадни броненосни ягуари, пуми и милиони комари, да не говорим за отровните паяци, скорпионите и липсата на вода за пиене. Като се прозина, географът каза „лека нощ“ и продължи, докато се надигна заспалият Игор Незнакомов — „там има милиони песнопойни птици, красиви канарчета и светещи нощно време бръмбари. Пожелавам ви добри сънища“.

Шофьорът Мигуел изведе пред терасата двете коли, натоварихме багажа и след като се настанихме удобно, старата индианка отвори пътната врата и ни пожела добър път. Слънцето, обхванало с първите си лъчи хоризонта зад Карибското море, с необуздана енергия се впи в сутрешната мъгла, раздразни пойните птици по дърветата да се обадят и ни огря в гърба, когато почнахме да изкачваме стръмното шосе покрай реката Мотагуа. Природата се събуждаше, Каскадите на реката блестяха срещу изгрева. Завоите ни изкачваха все по-високо. Реката Мотагуа щеше да ни изведе след 250 километра до сърцето на Кордилерите. Дефилетата се кръстосваха, появиха се малки водопади, индиански селища, ръжени ниви, картофени градини, стръмни пасбища, докато стигнахме до градчето Закапа с по-големи чифлици и стада рогат добитък. Шосето минаваше над железопътните тунели, пресичаше реката, прекоси пустинното плато на Ел Ранчо, покрито с жълта вулканическа пепел, която продължава да се стеле до вливането на река Вакас в река Мотагуа. Оттам шосетата се разделят, едното води за столицата Гватемала покрай реката Вакас, а другото е старият индиански път по реката Мотагуа за светилището на индианците. Кятцалтенанго или родното място на свещената птица Кятцал. След

около 80 километра по изрязания в скалите сравнително широк път пристигнахме в Сан Мартини. Изкачването дотук през завоите и буйно скачащите пълноводни реки, в които се виждаше как си играе рибата, представляваше героичен подвиг. Особено след като напуснахме вече тясното дефиле на реката Мотагуа, срещу нас свиха злите духове на ветровете, които не само ни засипваха с прах и ситни камъчета, но не ни позволяваха да напредваме спокойно. Отстрани отвисоко се ронеха скали и ни преграждаха пътя. Наоколо реките бучеха и не можеха да заглушат свиренето на вятъра, падаха в изровените от вековете пропасти и затихваха разгневени, разпенени, принудени да разпиляват енергията си. На един завой застигнахме форда. От скалата бликаше бистра вода и до нея намерихме Игор Незнакомов и мис Норис, че си блискат лицата да се измият от праха.

Усоите в Сиера де Мадре бяха изненадани от клаксоните на нашите коли. Под нас на север се откриваше отвесна пропаст, дълбока над 1500 метра, в дъното обрасла с кедрови дървета, до които стигнахме, спускайки се да намерим загубеното в гората голямо индианско селище Текпан. Сгушено в тая вековна кедрова гора, селището Текпан е оградено от огромния приказен свят на планината Сиера де Мадре, разсечена от пропасти, реки и водопади. Над Текпан се извисяваха остри скали, около които като ореол се виеха бели облаци. Ние не можехме да продължим, защото оттук започваше много стръмното изкачване към Солола и езерото Атитлан. Мрачни скали и димящи горещи извори ни застрашаваха да пътуваме нощно време в тоя лабиринт от подковообразни завои.

Позната на цялото индианско племе, което населява сърцето на Сиера де Мадре, Кончита, след като запозна своя кятцал — Иван Горилата — със старейшината на селището Текпан, ни съобщи, че в наша чест ще има забава.

Боси и разгърдени ни посрещнаха една дузина индиански деца, които застанаха до колите и не се поддадоха на изкушението да ги пипнат. Раздадохме им малки подаръци от приготвените за роднините на Кончита в Солола и влязохме в къщата, изградена от обелени и боядисани в кафяво кедрови дървета. Едноетажна постройка с предна широка тераса и масивна врата. Вътрешното разпределение бе един централен хол с огнище и четири големи стаи, а отзад — просторен двор, ограден със зид от камъни. На нас с Мартин Ларсензвей ни



дадоха отделна стая, вътре измазана с глина, варосана и боядисана синя. Тоя цвят е общ за всички вътрешни украси. Домашно тъкани черги и покривки от оранжево, червено, зелено и синьо боядисана вълна, художествено изработени от младите индиански жени, можеха да съперничат по изящество и фигури на високо цивилизованите европейски килими и дамаски. Мъжете бяха облечени в бели вълнени къси панталони и салтамарки, извезани с разноцветни конци. На краката носеха цървули. Жените носеха рокли от един плат, увит около тялото им като саронг. Без да са живели много между по-културни люде, тия индианци показваха невъзмутимо спокойствие и добре разбрано човешко достойнство. Те не ни смуцаваха с излишни въпроси, а ни улесняваха да се чувствуваме удобно под тяхната закрила. Индианците не ревнуваха жените си, отлично развити красавици, на които е непознат демонът на лъжата. Женствени, те с грация ни помогнаха да се измием, усмихваха се като херувимчета и ни сервираха прекрасна печена риба, от която бяха извадени костите.

Рибите бяха запазени цели, като че ли не са пипани от ръка, увити в зелени листа от царевица. Поднесоха ни ароматични круши, тортилас и кафе. Докато вечеряхме в една от стаите, в хола ни свиреше скимтяща маримба. Благородството на индианците е подкупващо, извиква умиление и ви предразполага да не чувствувате стеснителност от вниманието, с което ви ограждат в своя дом.

В хола биеха маримбата ожесточено. Тръгнах и мълком се прибрах в стаята си. Нуждаех се от чист въздух. Отворих прозореца и вътре нахлу струя студ, който ме изтръгна от сънливостта. По тялото ми пробягнаха тръпки.

Острият студ изпълни стаята със свежест и разгони пушека от камината.

На следната сутрин напразно очаквахме слънцето да изгрее. Много високи бяха зъберите на скалите, много гъста беше мрежата от дърветата в голямата гора, за да стигнат до нас лъчите на изгрева. Пропастта, в която бяхме слезли, беше широка 15 км, дълга 40 км и дълбока 1500 метра. Някакъв катаклизъм беше разкъсал на две снагата на Сиера де Мадре, беше разместил тия две части една от друга на 15 км и върху наносите насадил кедровата гора, в която се появили и скрил кятцалът. Нужно беше голямо безстрашие, за да се изкачим на гърба на Сиера де Мадре, там където се намираше градчето Солола,

езерото Атитлан, живописната Чокола и действащият под земята вулкан „Санта Мария“. Защото старият и единствен път беше изровен, стеснен и представляваше опасност за изкачване пеша, камо ли за каране на мощни коли, каквито бяха осемцилиндровите крайслер и форд.

Дъждовете, пороищата и много минерални извори от долу до горе в планината проваляха надеждите на Кончита да покаже на роднините си своя кятцал, тържествено доведен с луксозния крайслер. Неустойчивият път с пресичащите го реки от гореща вода и сринатите блокове скали, както ни обясниха това индианците, може да бъде преминат само пешком и на мулета. Очакващи плячка хищници и змии нанасят смъртоносни ухапвания, без да бъдат забелязани в скривалищата им по завоите. Най-мрачни перспективи ни се чертаеха от индианците, когато стана въпрос да тръгваме. А вечерта, за да не развалят настроението ни, те бяха премълчали да кажат, че е невъзможно с никакви превозни средства да се изкачим до градчето Солола. За самите индианци преминаването през усойте на Сиера де Мадре, и то на големи разстояния с тежък товар на гърба, е професия, от която се препитават. Но за Кончита, отраснала в спокойния дом на родителите си, това значеше много. Тя познаваше мулетата от плантацията, но да пътуваш върху гърба на едно муле, което се движи по ръба на скалата и отдолу да зее пропаст, изискваше кураж, какъвто у нея нямаше. Голи и недостъпни са скалите, откъдето минава пътят през лабиринт от разкъсани препятствия. Всичко е потънало в забрава, несмущавано само от езика на ветровете и приятелското бръмчене на насекомите. Фактите бяха налице: не трябваше да рискуваме дори пеша изкачването от дупката на селището Текпан до шосето, което съединяваше столицата Гватемала с езерото Атитлан. Мис Норис, трениран пътешественик, се отказа да се подложи на тежкото изпитание. Тя дори каза, че е възможно пътят да се прекъсва от дълбоки дерета и да се принудим да се спускаме и изкачваме по тях. Да пробваме силите си можехме само ние, които слезнахме от Дяволската планина, но в никой случай с две жени.

Селището Текпан беше пръснато из гората и ние не можахме да го разгледаме, защото нямаше пътища за колите, а пеша ни липсваше желание. По-сериозен беше проблемът кога да тръгваме. Горе в планината проехтя гръмотевица. Очакваше се да почне дъжд, който ще

разкаля пътя и ще затрудни дори и връщането ни. Облаци се спуснаха по билото и запълзяха към низината. Барометърът на мис Норис показваше разваляне на времето. Пламнаха ослепителни светкавици, стана тъмно, серия от гръмотевици затанцуваха между дърветата на гората, последвани от пороен дъжд. Свършиха се мъките на злите ни желаня, както се изразиха индианците. Беше вече късно да разсъждаваме по кой път да тръгнем. От всички страни потекоха кални, влачещи камъни води. Около къщата се образува блато, по което плуваха дървета и разни отпадъци. Очаквахме да заплуват и нашите коли в двора. Пороят плющеше. От запад се стичаше с шум водата и никакъв друг звук, за да се ориентираме откъде идва дъждът. На сто метра нищо не се виждаше. Хазяите на къщата се затвориха в една стая. Нашите семейни приятели предпазливо се оттеглиха по-близо до леглата си. А ние тримата, Мартин Ларсензвей и шофьорът Мигуел, не задължени към никого, насядахме около голямата камина. Освежавахме се с кафе, което ни вареше шофьорът, и дремехме, приспивани от силния, равномерен дъжд. Нищо не можеше да ни помогне. Мрачното помещение на хола ни покровителствуваше срещу дъжда, който можеше да ни свари някъде из планината и завлече в пропастта.

До вечерта дъждът не спря. Небето и облаците слезнаха ниско и затвориха селището в кипящия водовъртеж. Разводненият ад внесе безредие. Индианците се уплашиха сериозно и се превърнаха в слух. Оградени от водата, те считаха това бедствие за някакво отмъщение на боговете. Никой не смееше да заспи. Кончита, затворила се в стаята си, не пускаше Иван Горилата да дойде при нас да вземе храна. Но ние го чухме как се бори с нея, излезна от стаята невъзмутим, сварихме му кафе, наредихме каквото имаше студено за ядене на един дървен капак от кутията с провизиите и го върнахме да успокои Кончита. В потиснато настроение и ние, тримата смелчаги, дочакахме да мине полунощ.

Непрогледната нощ се замени с безмълвното ясно огледало на деня. Успокоени, индианците се изгледаха с изненада и радост. Мис Норис, която беше изкачвала планинските склонове на Гватемалските Кордилери, каза, че снощният дъжд бил нищо в сравнение със свличащите се блокове една нощ в околността на вулкана Фуего, зачервени от разтопената лава и пепел. Тия блокове хвърчели нагоре

към разкъсаното небе, падали по наклона и се свличали обратно в замайващата осветена бездна на огромния кратер на вулкана. Самата тя и другите ѝ колеги били на палатка в подножието на вулкана, когато земята се раздвижила и се чул страшният гръм на експлозията във вътрешността на запалените газове.

Не напълно успокоени, ветровете още флиртуваха във върховете на старите кедрови дървета и ни измъчваха със съмнения няма ли и днес да продължи дъждът. Ние зъзнехме от нетърпение. В дъното компактната маса на гората се сливаше с калта и не позволяваше да изкараме колите вън от двора. Кончита в хола замесваше брашно от маниока, за да ни гощава с палачинки, в които завиваше късчета от консервиран ананас. Мис Норис приготвяваше чая. Игор Незнакомов, примирен с всичко, помагаше в нареждането на софрата: грамадна ниска маса, около която можеха да се хранят двадесет души. Иван Горилата с нещо подобно на точилка разбъркваше рядкото тесто да не хване кора, което лесно изсъхва и разваля палачинките. Брашното от маниоката не образува с водата лепкаво тесто, а става на каша. За да се направи палачинка, загребва се с дървена лъжица от кашата и се изсипва върху мазнината. Иначе се разкъсва, почернява и няма вкус.

Беше излишно ние с Мартин да се бъркаме в домакинската работа. Взехме картата на Гватемала и се прибрахме в нашата стая. Беше ден, а вън царуваше полумрак от сянката на черните облаци. Неясни гласове се надигаха из гората. Обаждаха се хора от селището, чуваше се като ридание песента на индианка. Вековната гора се изпълни с тайнствени звукове, които отвлечаха вниманието ни и ни караха да се взираме в прозореца.

Вбесяващ хаос от шумове в усойте се впускаше в низината, тънки и яростни, те се забиваха в главите ни и разярено се нахвърляха върху комина на камината. Чуваше се как Кончита изпищява в хола от страх. Тя умолително се яви на нашата врата и съвършено разсеяна попита къде сме. Стопаните на къщата бяха изчезнали — както ни обясни Мигуел, при бедствие всички се събирали при магьосника.

Мартин Ларсензвей от мъка се изпоти, когато се прибраха всички вкъщи, да им говори за подлото отношение на магьосниците. Кончита превеждаше и цяла трепереше, като гледаше изопнатото бакъреночервено лице на старейшината, който, от своя страна, я

фиксираше със съжаление. Дълбоката бразда по средата на челото му се сви в права линия и придаде жестоко изражение на лицето му. Забелязах, че зениците на очите му се помръднаха към комина на камината. Върху жарта падаха капки дъжд. Прекалено много сили му бяха нужни да задържи нервите си. Хвърлих сухи съчки в огнището и го осветих, стиснал здраво лулата си между затворените си устни. Той изглеждаше, като че ли беше излян от фосфоров бронз с черен кок на главата. Всичко в него беше омразно, неуверено, престъпно. Мислите му се препъваха и изразяваха страхотна ненавист към нас, неверниците.

В следващите два дни ние живеехме необезпокоявани. Изядохме всички припаси и се наложи да потърсим за изкупуване хранителни запаси на местната бакалница. Нашите хазяи нямаха много голямо разнообразие да ни предложат освен брашно от маниока, сушено месо от армадалио, нерафинирана захар и кафе. Най-послед дъждът спря. Небето се изясни. Водата се просмука от почвата. Колите можеха да се движат. Още неуравновесени, индианците не се явиха да ни изпратят.

Решителният час настъпи, когато фордът завъртя окованите си във вериги колелета и се покачи на стръмния път. Последва го крайслерът. Иван Горилата даде пълен газ, изгърмя силно като картечница и огласи селището. Скоро под нас в пропастта остана тъмнозелената стена на кедровата гора и дрънкането на клепалото, което разгонваше злите духове. Кончита беше сложила глава на дясното рамо на Иван Горилата и размишляваше върху трагичната съдба на сънародниците си. Мис Норис се радваше на увеличаващата се светлина и простор над пропастта, където се закри гората и селището. Късно вечерта, след много друсане, стигнахме до градчето Сан Мартин, от което започваше по билото Сан Антонио шосето за столицата Гватемала. Оттам имало шосе за Антигуа, за горещите води и двата вулкана Агуа и Фуего.

С покачването се понижи температурата, стана по-приятно за дишане. Във висините, много километри в планината, величествените върхове стърчеха в своето уединение и ни показваха простотата на разголената земна кора. Огромната маса скали, несравнима с нищо друго, продължаваше да се ражда от повдигането на земната кора и да умира, като исполински се защитава срещу ветровете, дъждовете и катаклизмите.

Може би хиляди години преди нас и испанските завоеватели, и индианците, които и днес считат Сиера де Мадре за своя крепост, бяха построили тоя калдъръмен път, по който усъвършенствуваният от цивилизацията и човешкия гений бензинов мотор пълзеше по профила на Сан Антонио, за да се спусне към пъпа на индианската общност — селото Микско. Зазоряваше се. Пред нас се откри панорамата на столицата Гватемала. Ние се спускахме от Сан Антонио към низината, в която селото Микско се пробуждаше и жителите му тръгваха за пазара в столицата. Разстоянието е само 15 километра, но макар и много рано, целият път<sup>1</sup> беше вече задръстен от натоварени мулета с грънци, черги, кошници и в тях кокошки, пуйки, прасета, връзки чеснов лук и торби с черен боб. Десетки мъже и жени, задянати с товар на гърба, закрепен с широк колан на челото, се движеха на пъстри тълпи, вдигаха прах и не обръщаха внимание на нашите тревожни сигнали. Група жени, боси, с панери на главата, пълни със зеленчук и яйца, носеха в едната си ръка няколко кокошки, а с другата водеха малко сополиво дете, засмукало парче захарна тръстика. Върволица от волски шарени коли, натоварени с чували кафе, жито и картофи, скърцаха припевно, защото така са построени: да пеят. Пазарът в Гватемала е централен и привлича гъсто населената околност. На площада са опънати над сергиите брезентови палатки, а между тях на земята, както у нас, стотици селяни нареждат стоката си, крещят, предлагат и се карат. Прекрасни одеяла, покривки за кревати, за маси и прозорци, в различни десени, сгънати едно върху друго, ви показват творчеството на ръчната текстилна индустрия. И докато трае денят, всичко върви мирно и тихо. Но когато свърши и бъдат изпратени с остатъка от стоката обратно за Микско жените и децата, повечето индианци се отбиват в кръчмата, за да се почерпят по чашка чика — вид ракия от захарна тръстика и корени от касава, която не е много силна на алкохол, но повишава настроението. И понеже жените знаят, че гладният, недоял си, преуморен мъж не може да понася пиенето, те му прибират парите и му разрешават само няколко центавоса, но не повече от два, да се почерпи.

Столицата Гватемала представлява образец на типична стара испанска столица, с широки авениди, пресечени под прав ъгъл от номерирани тесни калед (улици), застроени от едноетажни и двуетажни здания направо над земята върху плитки основи. Гватемала

е била разрушавана няколко пъти от земетръс. Последното земетресение е траяло един месец и сринало всичко наравно със земята. По тая причина сегашната столица е построена 20 км източно от старата. Постройките са паянтови, без мазета, запазили напълно стария си вид, с традиционното пасио.

Кончита също искаше да ознаменуваме нашето посещение на столицата и ни разведе да разгледаме павираните с червени плочи тесни улици. Недалече от градинката на площада, под един свод портико седеше индианка на средна възраст и продаваше наредени на купища пъпеша, изложени на маси портокали, мангови плодове, папай, големи колкото одрински пъпеша, които растат на дървета, банани на гроздове и ананаси. Тя викаше клиентите си, препоръчваше им какво да си купят и ужасно се сърдеше, когато я подминаваха.

Такситата чакаха, наредени до църквата, обаче по авенидите и булевардите се движеха само двуколки с артистично нарисувани с крещящи бои колелета, които пееха. В двуколките под чергилото надничаше елегантно облечена в гватемалското понятие за красота, чола или чина, а пред нея е седнал нейният каркадор, който дърпа вързаните с въже рогове на воловете. Симпатична традиция от доброто испанско владичество. Оставихме Мигуел да пази на площада нашите коли и се прибрахме в хотела да избегнем шума и тълпите. Мис Норис се ползуваше от привилегиите на учена американка и ни заведе на вечеря в американския клуб. Комфортно наредени салони и уютно пасио, потънало в палми и фикуси, ни доставиха удоволствието да се възползуваме от преимуществата на цивилизацията.

Масата ни беше отрупана с най-люксови лакомства, а там, при градинката, свита на две, индианката вечеряше с парче царевичен хляб и някакъв полуизгнил плод. Тя не смееше да остави бедната си стока. Горката, тя нямаше и понятие за това, което ставаше в пасиото на американския клуб, само на сто метра от нея.

За съжаление и ние не знаехме нея вечер, че само след два дни ще се сблъскаме жестоко със същите редовни посетители на американския клуб и че мечтите на Кончита за собствено петролно поле ще рухнат, а ние ще останем в Гватемала, за да бродим наново с месеци из дивите джунгли и пампаси.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.